

รายงาน

ของ

คณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

เรื่อง

“การปรับปรุงระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาล ประสิทธิภาพ

และการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ : ร่างพระราชบัญญัติการมี

ส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.”

สำนักกรรมการ ๒

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

สารบัญ

รายงานของคณะกรรมการข้าราชการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

เรื่อง “การปรับปรุงระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาล ประสิทธิภาพ และการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ : ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.”

	หน้า
ส่วนที่ ๑	
หลักการและเหตุผล	๑
๑.๑ แผนการปฏิรูป	๒
๑.๒ สภาพปัญหา	๒
๑.๓ วัตถุประสงค์	๔
๑.๔ ประเด็นขับเคลื่อนการปฏิรูป	๔
๑.๕ วิธีการพิจารณาศึกษา	๔
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๕
๑.๗ กำหนดเวลาการปฏิรูป	๕
๑.๘ แหล่งที่มาของงบประมาณ	๕
๑.๙ หน่วยงานที่รับผิดชอบ	๕
ส่วนที่ ๒	
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๖
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม	๗
๒.๒ ความสำคัญของการมีส่วนร่วม	๑๐
๒.๓ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน	๑๑
๒.๔ ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วม	๑๒
๒.๕ แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทางนโยบาย	๑๗
ส่วนที่ ๓	
สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.	๒๓
ส่วนที่ ๔	
ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.	๒๖

ภาคผนวก

หน้า

	๔๑
ภาคผนวก ก. รายงานของคณะกรรมการสิทธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน เรื่อง “การปรับปรุงระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาล ประสิทธิภาพ และการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ : ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.”	๔๒
ภาคผนวก ข. สรุปความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. ในการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๙	๔๔
ภาคผนวก ค. สรุปผลการสัมมนา เรื่อง “การรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องต่อร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.”	๖๑
ภาคผนวก ง. หนังสือความเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๖๙
ภาคผนวก จ. ความสำคัญของการมีส่วนร่วมและกฎหมายการมีส่วนร่วมของต่างประเทศ	๙๔
ภาคผนวก ฉ. กรอบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนิติบัญญัติ สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ๒๐๑๓	๑๐๐
ภาคผนวก ช. มาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน : ข้อเสนอแนะเพื่อจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี สำนักงานรัฐมนตรี ออสเตรเลีย	๑๓๖
ภาคผนวก ซ. พระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองการมีส่วนร่วมของประชาชน ปี ค.ศ. ๒๐๐๘ (๒๕๕๑) Australian Capital Territory	๑๔๙
ภาคผนวก ฌ. พระราชบัญญัติการประเมินสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมและการป้องกันผลกระทบที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างร้ายแรง ปี ค.ศ. ๒๐๑๒ (๒๕๕๕)	๑๕๑
ภาคผนวก ฎ. ตารางเปรียบเทียบ “ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.” กับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘	๑๕๙

	หน้า
ภาคผนวก ก. สรุปประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนใน ร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๙ (ฉบับลงประชามติ)	๑๘๘
- รายชื่อเอกสารอ้างอิงสำคัญ	๑๙๔
- รายชื่อคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการ บริหารราชการแผ่นดิน	๑๙๖
- รายชื่อคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปธรรมาภิบาล ประสิทธิภาพ และการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ	๑๙๗
- รายชื่อคณะทำงานพัฒนาระบบราชการให้มีธรรมาภิบาลและ ประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองต่อภารกิจของประเทศและการบริการ ประชาชนที่เป็นเลิศ	๑๙๘
- รายชื่อคณะทำงานปรับปรุงระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อ เสริมสร้างธรรมาภิบาล ประสิทธิภาพ และพัฒนาบุคลากรภาครัฐ	๑๙๙

ส่วนที่ ๑
หลักการและเหตุผล

รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
เรื่อง “การปรับปรุงระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาล ประสิทธิภาพ
และการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ : ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.”

๑.๑ แผนการปฏิรูป

- การปรับปรุงระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาล ประสิทธิภาพ และการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ

๑.๒ สภาพปัญหา

การมีส่วนร่วมของประชาชน นับเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งของกระบวนการประชาธิปไตย และเป็นสิ่งที่สังคมมีความคาดหวังให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง หากการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเพียงใดก็จะช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร และทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักการเมืองจากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคมนั้น ๆ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีคนรับฟัง อีกทั้งความต้องการหรือความปรารถนาของประชาชนก็จะได้รับการตอบสนอง สอดคล้องตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ ในมาตรา ๓/๑ วรรคสามที่ระบุว่า “ในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการ ต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อผู้ปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดเผยข้อมูล การติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ ตามความเหมาะสมของแต่ละภารกิจ” ประกอบกับการที่ประเทศมีการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และด้านสังคมอย่างกว้างขวาง ทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ ล้วนมีผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบต่อประชาชนจำนวนมาก แต่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการตามนโยบายต่าง ๆ ของรัฐ ยังไม่มีโอกาสในการมีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ อย่างเพียงพอ จึงทำให้การดำเนินงานตามแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ ขาดการตัดสินใจอย่างมีคุณภาพและไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชน ตลอดจนประชาชนไม่ได้รับประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเพียงพอและทั่วถึงด้วย

ประกอบกับผลจากการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่ประเทศบราซิล ได้มีข้อตกลงกันว่า ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วม ทั้งนี้เป็นไปตามหลักการข้อที่ ๑๐ ของปฏิญญาริโอ ที่ประชาชนต้องเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

เข้าถึงการมีส่วนร่วม การตัดสินใจ และการเข้าถึงความยุติธรรม ดังนั้น ประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีความสำคัญในการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ จากการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals-MDGs) ที่ต่อเนื่องมาเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ข้อที่ ๗ ที่เน้นการเป็นหุ้นส่วนสำหรับการพัฒนา ที่ให้ความสำคัญกับการเป็นหุ้นส่วนกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม มีการบูรณาการกันในทุกระดับ เป็นประจักษ์ ตั้งแต่ท้องถิ่น ชาติ ภูมิภาค และระดับโลก ซึ่งต้องมีกลไกการตรวจสอบ กลไกการทำงานร่วมกัน กลไกการเสริมพลังเพื่อเสริมสร้างการเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนา ดังนั้น การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็น

อนึ่ง ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยมีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ทั้งฉบับ พ.ศ. ๒๕๔๐ และ พ.ศ. ๒๕๕๐ ตลอดจนบัญญัติไว้ชัดเจนในกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่กระนั้นสาระสำคัญและแนวปฏิบัติในเรื่องของการมีส่วนร่วมก็ยังไม่เด่นชัด เพราะขาดแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน จนก่อให้เกิดความขัดแย้งที่แก้ไขยากในที่สุด นอกจากนี้ เพื่อส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี การเสริมสร้างธรรมาภิบาลที่เป็นเรื่องของการใช้อำนาจในการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรมในทุกภาคส่วน เป็นหลักการสำคัญอันประกอบไปด้วยหลักการย่อย คือ การมีส่วนร่วม ความคุ้มค่า โปร่งใส นิติธรรม คุณธรรม และสำนึกรับผิดชอบ ซึ่งล้วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันทั้งสิ้น ซึ่งส่งผลถึงการเกิดความเป็นธรรมและความพึงพอใจของประชาชน ด้วยเหตุนี้ “การมีส่วนร่วม” จึงเป็นประเด็นที่เล็งเห็นได้ หากจะให้เกิดธรรมาภิบาลในการจัดการภาครัฐอย่างแท้จริง เพราะการมีส่วนร่วมเป็นฐานรากของการเสริมสร้างวัฒนธรรมธรรมาภิบาล ทั้งในด้านสำนึกและพฤติกรรมในสังคมนั้น ๆ ส่งผลให้การบริหารงานภาครัฐเป็นไปอย่างมีธรรมาภิบาลเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ในร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๙ (ฉบับลงประชามติ) ก็ได้บัญญัติเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้อย่างกว้างขวางด้วยเช่นกัน (รายละเอียดดังภาคผนวก ก.)

จากผลการศึกษาทบทวนในเรื่องการใช้สิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน นับแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นต้นมา พบว่า แม้รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดมีเจตนารมณ์ในการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้หลายประการ แต่ในการบังคับใช้นั้นกลับพบปัญหาและอุปสรรคทั้งในเชิงหลักการและวิธีการ^๑ ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมการสิทธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน โดยคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปธรรมาภิบาล ประสิทธิภาพ และการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ ได้เล็งเห็นความสำคัญต่อเรื่องดังกล่าว จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. เข้าสู่การพิจารณาของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ อันเป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งของการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ด้านการบริหารราชการแผ่นดินให้มีธรรมาภิบาลและประสิทธิภาพมากขึ้น

^๑ จาก รายงานการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ของ สถาบันพระปกเกล้า (๒๕๕๓)

๑.๓ วัตถุประสงค์

เพื่อยกร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.

๑.๔ ประเด็นขับเคลื่อนการปฏิรูป

การที่มีกฎหมายเฉพาะสำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ชัดเจน จักส่งผลให้

๑.๔.๑ ทำให้สิทธิและการมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นได้จริง

๑.๔.๒ ป้องกันความขัดแย้งในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

๑.๔.๓ เจ้าหน้าที่ของรัฐมีแนวทางในการปฏิบัติงานที่เหมาะสม และสอดคล้องกับแนวคิด “ประชารัฐ” รวมทั้ง แนวทางของการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล

ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเสนอร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. เข้าสู่การพิจารณาของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

๑.๕ วิธีการศึกษา

คณะทำงานพัฒนาระบบราชการให้มีธรรมาภิบาลและประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองต่อภารกิจของประเทศและการบริการประชาชนที่เป็นเลิศ ในคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปธรรมาภิบาล ประสิทธิภาพ และการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ ได้ดำเนินการพิจรณาศึกษา เรื่อง “การปรับปรุงระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาล ประสิทธิภาพ และการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ : ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.” โดยศึกษาจาก

๑.๕.๑ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม เช่น หนังสือ “การมีส่วนร่วม : ทฤษฎี และกระบวนการ” ของสถาบันพระปกเกล้า

๑.๕.๒ เอกสารและงานวิจัยต่างประเทศ ได้แก่ Public Participation Framework for The South African Legislative Sector (๒๐๑๓)

๑.๕.๓ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่ รายงานการศึกษา เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ” ของสถาบันพระปกเกล้า

๑.๕.๔ ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. และรับฟังความคิดเห็นโดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน

๑.๕.๕ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้แทนกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ผู้แทนสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้แทนกรมชลประทาน ผู้แทนกรมโรงงานอุตสาหกรรม ผู้แทนกระทรวงพลังงาน ผู้แทนกระทรวงคมนาคม และผู้แทนสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ในการประชุม คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ครั้งที่ ๓๑ เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๙ ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข ๒๒๐ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒

๑.๕.๖ ผลการสัมมนาเรื่อง “การรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องต่อร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.” จัดโดยคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๙ ณ โรงแรมเซ็นทาราศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ กรุงเทพมหานคร

๑.๕.๗ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องของไทย ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๗ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘

๑.๕.๘ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องของต่างประเทศ ได้แก่ กฎหมายการปกป้องการมีส่วนร่วมของประชาชน (Protection of Public Participation Act ๒๐๐๘) ของประเทศออสเตรเลีย กฎหมายการมีส่วนร่วมสาธารณะของประเทศออสเตรเลียและประเทศแอฟริกาใต้ เป็นต้น

๑.๕.๙ ผลการดำเนินของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ของสภาปฏิรูปแห่งชาติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสาร วาระการปฏิรูปที่ ๒๕: ระบบการบริหารจัดการทรัพยากร : กลไกและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑ เป็นแนวทางในการปฏิบัติการของภาครัฐและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

๑.๖.๒ ส่งเสริมการนำนโยบาย “ประชารัฐ” ไปสู่ผลสำเร็จ และเป็นการสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและจิตสำนึกสาธารณะให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

๑.๗ กำหนดเวลาการปฏิรูป

ระยะที่ ๑ (ธันวาคม ๒๕๕๘ – ธันวาคม ๒๕๕๙) การจัดทำกฎหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑.๘ แหล่งที่มาของงบประมาณ

๑.๘.๑ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

๑.๘.๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑.๙ หน่วยงานที่รับผิดชอบ

๑.๙.๑ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

๑.๙.๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ ๒

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ส่วนที่ ๒ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (participatory democracy) เกี่ยวข้องกับวิธีการกระจายอำนาจและทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกันอันมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและวิธีการที่ประชาชนเหล่านั้นมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อตน ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจึงหมายถึง การที่อำนาจในการตัดสินใจไม่ควรเป็นของกลุ่มคนจำนวนน้อย แต่อำนาจควรได้รับการจัดสรรในระหว่างประชาชน เพื่อทุก ๆ คนได้มีโอกาสที่จะมีอิทธิพลต่อกิจกรรมส่วนรวม (Young, ๒๐๐๒: ๑-๑๕)

สำหรับประเทศไทย การมีส่วนร่วมของประชาชนได้ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ ๕ (๒๕๒๕-๒๕๒๙) เป็นต้นมา และรัฐได้ใช้การมีส่วนร่วมนี้เป็นเครื่องมือให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการของรัฐ โดยที่คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมมีจำนวนมากแต่ก็ไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งในแง่การเมืองการปกครองที่เห็นว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของชาวชนบท เป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของทุกฝ่าย และยังเป็น การปูพื้นฐานมั่นคงสำหรับวิวัฒนาการไปสู่การปกครองตนเองของท้องถิ่นได้ในบั้นปลาย และได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เริ่มต้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่แต่ละคนมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องและสนใจเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น การสร้างแหล่งกักเก็บน้ำฝน การศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น ข้อสำคัญกิจกรรมเหล่านี้จะต้องสัมพันธ์กับปัญหาและความต้องการของชาวบ้าน

การมีส่วนร่วมยังอธิบายได้ในหลายมิติ ทั้งในแง่ของมิติความลึกทั้งในเชิงกว้าง

๑) การมีส่วนร่วมในความหมายที่แคบ คือ การพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจ โดยประชาชนต่อโครงการใดโครงการหนึ่งของโครงการสาธารณะต่าง ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาชาติ แต่ไม่ได้หวังว่าจะให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงโครงการหรือวิจารณ์เนื้อหาของโครงการ

๒) การมีส่วนร่วมในความหมายที่กว้าง หมายถึง การให้ประชาชนในชนบทรู้สึกตื่นตัว เพื่อที่จะทราบถึงการรับความช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนา ขณะเดียวกันก็สนับสนุนความคิดริเริ่มของคนในท้องถิ่น

๓) ในเรื่องของการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วม คือ การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้น ๆ ด้วย

๔) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นอาจเข้าในอย่างกว้าง ๆ ได้ว่า คือ การที่ประชาชนได้เข้าร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ ในเรื่องที่จะมีผลกระทบต่อเขา

๕) การมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนจะมีทั้ง สิทธิ และหน้าที่ ที่จะเข้าร่วมในการแก้ปัญหาของเขา มีความรับผิดชอบมากขึ้นที่จะสำรวจตรวจสอบความจำเป็นในเรื่องต่าง ๆ การระดมทรัพยากรท้องถิ่น และเสนอแนวทางแก้ไขใหม่ ๆ เช่นเดียวกับการก่อตั้งและดำรงรักษาองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่น

๖) การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างแข็งขัน ซึ่งหมายถึงว่า บุคคลหรือกลุ่มที่มีส่วนร่วมนั้นได้เป็นผู้มีความริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายามตลอดจน ความเป็นตัวของตัวเองที่จะดำเนินการตามความริเริ่มนั้น

๗) การมีส่วนร่วม คือ การที่ได้มีการจัดการที่จะใช้ความพยายามที่จะเพิ่มความสามารถที่จะควบคุมทรัพยากรและระเบียบในสถาบันต่าง ๆ ในสภาพสังคมนั้น ๆ ทั้งนี้โดยกลุ่มที่ดำเนินการ และความเคลื่อนไหวที่จะดำเนินการนี้ไม่ถูกควบคุมโดยทรัพยากรและระเบียบต่าง ๆ

อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันมีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมที่ทำให้เข้าใจง่ายขึ้น คือ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้น และได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน ซึ่งเป้าหมายของกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน ก็คือ การให้ข้อมูลต่อสาธารณชนและให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่นำเสนอหรือนโยบายรัฐ และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุกคน (Creighton, วันชัย วัฒนศัพท์, ผู้แปล, ๒๕๔๓, น.๑๙) การมีส่วนร่วมของประชาชนยังจัดเป็นรูปแบบหนึ่งของแนวความคิดในการกระจายอำนาจจากส่วนกลางมาสู่ส่วนท้องถิ่น เพราะประชาชนในท้องถิ่น คือ ผู้ที่รู้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นตนเองดีกว่าผู้อื่น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นการเปิดกว้างในความคิดเห็นโดยการสื่อสารสองทางในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ซึ่งในแต่ละประเด็นนั้นไม่สามารถใช้เกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งมาตัดสินใจได้เหมือนกัน

เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนมี ๓ ประการ คือ

๑) ต้องมีอิสรภาพ หมายถึง ประชาชนมีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ การถูกบังคับให้ร่วมไม่ว่าจะในรูปแบบใดไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม

๒) ต้องมีความเสมอภาค ประชาชนที่เข้าร่วมในกิจกรรมใดจะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมคนอื่น ๆ

๓) ต้องมีความสามารถ ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายจะต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ หมายความว่า ในบางกิจกรรมแม้จะกำหนดว่าผู้เข้าร่วมมีเสรีภาพและเสมอภาค แต่กิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย การมีส่วนร่วมย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ มิเช่นนั้นต้องเสริมสร้างความสามารถของประชาชนให้มีความสามารถเข้าร่วมได้

ส่วนองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมมี ๓ ด้าน คือ

๑) ต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายชัดเจน การให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมหนึ่ง ๆ จะต้อง มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเป็นไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมจะได้ตัดสินใจดีกว่าควรเข้าร่วมหรือไม่

๒) ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย การให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อที่ประชาชนจะได้ตัดสินใจว่าควรเข้าร่วมหรือไม่

๓) ต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย การให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมจะต้องระบุกลุ่มเป้าหมาย

อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปกลุ่มบุคคลเป้าหมายมักถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้วโดยพื้นฐาน

ทั้งนี้ มักพิจารณาผู้เข้าร่วมจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ซึ่งเป็นกลุ่มผู้อาจได้รับผลกระทบทั้งทางบวกและลบเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนผู้สนใจอีกด้วย

โดยแท้จริงนั้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจจะไม่สามารถกระทำได้ในทุก ๆ ประเด็น ดังนั้น จึงมีแนวทางทั่ว ๆ ไปบางประการเกี่ยวกับประเด็นที่ควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ (วันชัย วัฒนศัพท์, ผู้แปล, ๒๕๔๓, น.๔๓-๔๕)

- ๑) การตัดสินใจและผลกระทบที่สำคัญ
- ๒) การตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อบางคนมากกว่าคนอื่น
- ๓) การตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของบางคนหรือกลุ่มคนที่มีอยู่เดิม
- ๔) การตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความขัดแย้งอยู่ก่อนแล้ว
- ๕) ความจำเป็นเพื่อให้มีการสนับสนุนต่อผลการตัดสินใจ

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีอยู่ในเกือบทุกกิจกรรมของสังคมขึ้นอยู่กับความสนใจและประเด็นในการพิจารณา แต่มีเงื่อนไขพื้นฐานในการมีส่วนร่วมว่าประชาชนต้องมีอิสรภาพ ความเสมอภาค และความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย และต้องมีกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) จึงเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมทั้ง การจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ทั้งนี้ เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เป็นการสร้างฉันทามติ และทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ อีกทั้งช่วยหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าใน “กรณีที่น่ารังเกียจที่สุด” ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม และช่วยให้ทราบความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชน รวมทั้ง เป็นการพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน (วันชัย วัฒนศัพท์, ผู้แปล, ๒๕๔๓, น.๒๕-๒๘)

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนและส่งเสริมธรรมาภิบาล ตลอดจนการบริหารงาน หากการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเพียงใดก็จะช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร และทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักการเมืองจากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคมนั้น ๆ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีคนรับฟัง อีกทั้งความต้องการหรือความปรารถนาของประชาชนก็จะได้รับการตอบสนอง

๒.๒ ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

๒.๒.๑ การมีส่วนร่วมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของประชาธิปไตย

หลักการหรือองค์ประกอบสำคัญของคำว่าประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๕) คือ การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองและการบริหาร มีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ในระหว่างประชาชนให้เท่าเทียมกัน อำนาจในการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน มีการเพิ่มการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน มีโครงสร้างการทำงานที่สามารถตรวจสอบได้ มีความโปร่งใส และคำนึงถึงความต้องการทรัพยากรของผู้มีส่วนร่วม มีการมีส่วนร่วมของประชาชนมีทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร กระบวนการทางนโยบาย และกระบวนการยุติธรรมได้

เนื่องจากประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญโดยที่การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ทั้งนี้ เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เป็นการสร้างฉันทามติ และทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ อีกทั้งช่วยหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าใน “กรณีที่ย่ำแย่ที่สุด” ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม และช่วยให้ทราบความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชน รวมทั้งเป็นการพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน (เครตัน, ๒๕๕๖)

๒.๒.๒ การมีส่วนร่วมของพลเมืองคือรากฐานของประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน และส่งเสริมธรรมาภิบาล ตลอดจนการบริหารงาน หากการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเพียงใดก็จะช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารและทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้นเท่านั้น การมี

ส่วนร่วมของประชาชนจึงถือเป็นการป้องกันมิให้นักการเมืองกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมหรือไม่สอดคล้องกับสังคมนั้น ๆ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีคนรับฟัง อีกทั้งความต้องการหรือความปรารถนาของประชาชนก็จะได้รับการตอบสนอง

ดังกล่าวแล้วว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน ซึ่งเป้าหมายของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ก็คือ การให้ข้อมูลต่อสาธารณชนและให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่นำเสนอหรือนโยบายรัฐ และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุกๆ คน

การมีส่วนร่วมของประชาชนยังจัดเป็นรูปแบบหนึ่งของแนวความคิดในการกระจายอำนาจจากส่วนกลางมาสู่ส่วนท้องถิ่น เพราะประชาชนในท้องถิ่น คือ ผู้ที่รู้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นตนเองดีกว่าผู้อื่น การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นการเปิดกว้างในความคิดเห็นโดยการสื่อสารสองทางในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ซึ่งในแต่ละประเด็นนั้นไม่สามารถใช้เกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งมาตัดสินใจได้เหมือนกัน

เครย์ตัน (๒๕๕๖) ได้อธิบายถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า จะมีส่วนช่วยให้ ๑) คุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้น ๒) ใช้ต้นทุนน้อยและความล่าช้าลดลง ๓) เกิดฉันทามติ ๔) การนำไปปฏิบัติง่ายขึ้น ๕) หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าที่เลวร้าย ๖) คงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม ๗) สามารถคาดการณ์ความหวงก้างวลและทัศนคติของสาธารณชนได้ และ ๘) เกิดการพัฒนาภาคประชาสังคม

๒.๓ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

โดยแท้จริงนั้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจจะไม่สามารถกระทำได้ในทุก ๆ ประเด็น ดังนั้น จึงมีแนวทางทั่ว ๆ ไปบางประการเกี่ยวกับประเด็นที่ควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ การตัดสินใจและมีผลกระทบที่สำคัญ การตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อบางคนมากกว่าคนอื่น การตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของบางคนหรือกลุ่มคนที่มีอยู่เดิม การตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความขัดแย้งอยู่ก่อนแล้ว ความจำเป็นเพื่อให้มีการสนับสนุนต่อผลการตัดสินใจ

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีอยู่ในเกือบทุกกิจกรรมของสังคมขึ้นอยู่กับความสนใจและประเด็นในการพิจารณา แต่ก็มีเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมว่าประชาชนต้องมีอิสรภาพ ความเสมอภาค และมีความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย และต้องมีกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนดำเนินไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

การมีส่วนร่วมของประชาชน (public participation) จึงเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหาร เกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนโดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ความหวั่งกังวล ความต้องการและค่านิยมต่าง ๆ ของสาธารณชนถูกรวมอยู่ในการตัดสินใจของรัฐและเอกชนเป็นการสื่อสารสองทาง และเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งมีเป้าหมายโดยภาพรวมของการตัดสินใจที่ดีกว่าโดยที่ได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน (Creighton, ๒๐๐๕)

โดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ทั้งนี้ เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เป็นการสร้างฉันทามติ และทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ อีกทั้งช่วยหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าใน “กรณีร้ายแรงที่สุด” ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม และช่วยให้ทราบความหวั่งกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชน รวมทั้งเป็นการพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน (ถวิลวดี บุรีกุล, ๒๕๔๙) การปฏิรูปการเมืองจึงต้องเริ่มจากการพัฒนาความเป็นพลเมือง (citizenship) โดยต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกระดับ

๒.๔ ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วม (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, ๒๕๕๕)

“ปัญหาที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของระบบการเมืองไทยก็คือการพัฒนาระบบการเมืองที่ยึดหลักในเรื่องผลประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนส่วนใหญ่เป็นที่ตั้ง... จาก พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นต้นมา การตัดสินใจแก้ปัญหาสังคมของกลุ่มคนผู้ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาใช้อำนาจในการปกครองประเทศ มักจะคำนึงถึงการแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง มากกว่าการมุ่งแก้ปัญหาให้แก่สังคมส่วนรวม”

- ทินพันธุ์ นาคะตะ (๒๕๔๓: ๑๕๔)

จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ ในระยะ ๘๐ ปีที่ผ่านมา พบว่ายังมีปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่มาก ถึงแม้ช่วงหลังจะดีขึ้นบ้างด้วยการมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และ ๒๕๕๐ แล้ว แต่ปัญหาในการมีส่วนร่วมของประชาชนยังคงมีอยู่เพราะยังมีข้อจำกัดในการแปลงการมีส่วนร่วมจากนามธรรมให้เป็นรูปธรรมและโอกาสช่องทางต่าง ๆ ยังแคบมากสำหรับประชาชนทั่วไป มีเพียงชนชั้นผู้นำที่สามารถใช้ประโยชน์จากการหาช่องว่างของกฎระเบียบและอำนาจที่มีพร้อมระบบอุปถัมภ์ เข้าหาผลประโยชน์บนความทุกข์ของประชาชนและประเทศชาติโดยรวม นำมาสู่ความขัดแย้งต่างๆ และจากการที่ประชาชนไม่ค่อยได้มีส่วนร่วมในกระบวนการทางนโยบายของรัฐ

ด้วยอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีมากมายทำให้ไม่เอื้อต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ปัญหาต่าง ๆ ที่มีการศึกษามาก่อนแล้วโดยสถาบันพระปกเกล้า (คณิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ, ๒๕๔๕) และจากกรณีการมีส่วนร่วมต่าง ๆ (ถวิลวดี บุรีกุล, ๒๕๔๗; ๒๕๕๒) พอสรุปได้ดังนี้

๒.๔.๑ ปัญหาด้านการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิดและความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปัญหาด้านการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิดและความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐและความเชื่อดั้งเดิมที่คิดว่า ข้าราชการคือนายของประชาชน ประชาชนไม่มีความรู้ความสามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจใด ๆ ได้ ดังนั้น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้จึงมีจำกัด

นอกจากนี้ แม้ในปัจจุบันประชาชนจะมีความตื่นตัวเรื่อง ประชาธิปไตยมีความต้องการมีส่วนร่วมมากขึ้น มีการทำประชาพิจารณ์ ซึ่งหลายคนเชื่อว่าเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เป็นมาตรฐานของประเทศ แต่ผลที่เกิดขึ้นหลายครั้งก่อให้เกิดความขัดแย้งของประชาชนหลายฝ่าย หรือระหว่างประชาชนกับรัฐเอง การไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงการมีส่วนร่วมทำให้รัฐบาลมีการตัดสินใจลงไปโดยปราศจากการจัดให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

ผู้ได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจทางนโยบายจึงต้องลุกขึ้นต่อสู้เรียกร้องสิทธิเมื่อพวกเขาพบว่าพวกเขากำลังสูญเสียจนทนไม่ได้อีกต่อไป ทั้งนี้เพราะคนไทยเป็นคนที่ยอดทน ยินยอมง่าย ไม่อยากมีความขัดแย้ง และการเคยชินกับวิธีการปกครองแบบเดิมๆ ที่รัฐเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด ทำให้ประชาชนไม่ต้องคิดอะไร เพียงแต่รอรับผลจากการตัดสินใจนั้นทั้งผลลบและผลบวก

๒.๔.๒ ปัญหาด้านโครงสร้างกฎหมายและกระบวนการนโยบายที่ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

เนื่องจากช่องทางเข้าถึงกระบวนการต่าง ๆ เป็นไปโดยยาก และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่จะช่วยเปิดช่องทางการมีส่วนร่วมเหล่านี้ยังไม่ออกมาใช้ ทำให้ความเข้าใจเรื่องการมีส่วนร่วมไม่ชัดเจน และตีความต่าง ๆ กันไปในหลาย ๆ ฝ่าย จนประชาชนไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมตามปกติได้

กฎหมายต่าง ๆ ที่ควรจะออกมาโดยเร็วแต่ไม่ได้ออกมา อาทิ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน (ซึ่งมีใช้เพียงเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับฟังความคิดเห็นประชาชนเท่านั้น) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิชุมชน กฎหมายเกี่ยวกับสื่อ ที่จะให้การรับรองสื่อของชุมชนหรือไม่ กฎหมายเกี่ยวกับป่าชุมชน ที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนจะได้ดูแลรักษาป่าไม้ และใช้ประโยชน์จากป่าโดยไม่ทำลายป่าในชุมชนของตน เป็นต้น นอกจากนี้ในการปรับโครงสร้างกระบวนการนิติบัญญัติเพื่อที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างแท้จริงในกระบวนการดังกล่าว ยังเป็นไปได้อย่างยาก และการยกเลิกกฎหมายที่ลิดรอนสิทธิของประชาชน หรือกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ยังห่างจากความเป็นจริงอยู่มาก

๒.๔.๓ ปัญหาการใช้เครื่องมือการมีส่วนร่วมของประชาชน

เนื่องจากความรู้ในเรื่องของการมีส่วนร่วมของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่าง ๆ และประชาชนไม่เท่ากัน ประกอบกับเทคนิคของการมีส่วนร่วมมิได้มีการเรียนการสอนกันมาก่อน การมีเพียงเครื่องมือไม่กี่ประเภทที่มักใช้กันเพื่อเป็นเครื่องแสดงถึงการจัดให้มีการมีส่วนร่วมแล้วจึงก่อให้เกิดปัญหาตามมาดังที่กล่าวมาแล้ว ทั้งที่จริงแล้วเครื่องมือในการมีส่วนร่วมมีมากมายและสามารถเลือกใช้ให้เหมาะกับบริบทของสังคมนั้น ๆ และสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างง่ายดาย ประกอบกับประเทศไทยยังขาดแคลนผู้มีทักษะในการนำกระบวนการมีส่วนร่วมที่แท้จริง (meaningful public participation) ที่เพียงพอโดยเฉพาะในวงการราชการ เพราะในอดีตประชาชนเป็นเพียงผู้รับฟัง และเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ต้องรับฟังประชาชน แต่เป็นผู้สั่งการ จึงแทบไม่มีการสื่อสารสองทาง ช่องว่างระหว่างสองกลุ่มนี้จึงห่างกัน

เมื่อเครื่องมือในการมีส่วนร่วมมีจำกัดและไม่ทราบว่าจะทำอย่างไร โอกาสก็มีจำกัด หากการพยายามสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยสันติเกิดขึ้นแล้วแต่ไม่มีใครรับฟัง อาทิการยื่นหนังสือเรียกร้องสิทธิของตน การรวมตัวกันเพื่อสร้างพลังกลุ่มในการต่อรองจึงเกิดขึ้น และเมื่อชุมนุมโดยสันติแล้วไม่มีใครรับฟัง การประท้วง การสร้างสถานการณ์เพื่อให้มีการฟังอย่างตั้งใจจึงเกิดขึ้น

๒.๔.๔ ปัญหาเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองและความพร้อมของประชาชน

นับแต่อดีตมีการใช้วัฒนธรรมเชิงอำนาจ ที่เห็นการใช้อำนาจเหนือ (power over) ประชาชนเป็นเรื่องปรกติ เมื่อประชาชนเกิดรู้สึกสิทธิของตนในการมีส่วนร่วมและเรียกร้องสิทธินั้นบ้าง ก็จะถูกผู้เคยชินกับวัฒนธรรมแบบเดิม ๆ ที่เน้นการใช้อำนาจเข้าจัดการ และนำไปสู่ความรุนแรงหลายครั้งหลายคราดังเช่นในอดีต และในที่สุดนำไปสู่การสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน และไม่มีใครชนะเลยแม้แต่น้อย เพราะถึงแม้จะมีผู้ชนะแต่เป็นชัยชนะเพียงชั่วคราวเพราะผู้แพ้ก็จะเอาคืน และได้กลับในที่สุดตามหลักธรรมชาติของมนุษย์ที่ไม่พยายามก้าวข้ามวัฒนธรรมเชิงอำนาจและธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ที่ความอดทนมีจำกัด เมื่อถูกกระทำจนถึงจุดหนึ่ง ก็จะโต้กลับ และเกิดความรุนแรงในที่สุด

นอกจากนี้ ในเรื่องของวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนชาวไทยที่ไม่ค่อยสนใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากนักเพราะเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว ทำให้เป็นโอกาสของผู้ต้องการแสวงหาอำนาจเข้ามาได้โดยง่ายและแสวงหาประโยชน์เพื่อตนและพวกพ้อง นอกจากนี้ยังไม่มีเตรียมความพร้อมให้ประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมและปกครองตนเองตามหลักการกระจายอำนาจเท่าที่ควร ทำให้ไม่เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

๒.๔.๕ ปัญหาด้านความพร้อมของภาครัฐ

ปัญหาด้านความพร้อมของภาครัฐโดยเฉพาะความเคยชินของข้าราชการที่คอยรับฟังคำสั่งตามลำดับขั้นของสายการบังคับบัญชา ไม่จำเป็นต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ การสนับสนุนด้านงบประมาณที่มาจากภาครัฐทำให้ข้าราชการตอบสนองต่อฝ่ายบริหารเสียส่วนมาก

นอกจากนี้ ในการเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐเป็นไปไม่ง่าย ทั้งที่กฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วก็ตาม เพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐหลายคนยังยึดติดกับรูปแบบการทำงานแบบเดิม ๆ ทำให้เข้าใจว่า “ปกปิดเป็นหลักเปิดเผยเป็นข้อยกเว้น” ทำให้ข้อมูลที่ประชาชนควรรับรู้มีจำกัด ตัวอย่างของการตัดสินใจทางนโยบายที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อประชาชน แต่ในกระบวนการตัดสินใจ หรือในขั้นตอนก่อนหน้าตั้งแต่การเสาะหาข้อมูล มิได้เปิดเผยให้ประชาชนได้รับรู้อย่างทั่วถึง ทันการณ์ เข้าใจง่าย ๆ อาทิ เรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา เป็นต้น ส่วนใหญ่เป็นโครงการพัฒนาที่มีได้คำนึงถึงรูปแบบของการพัฒนาอย่างยั่งยืนมากเท่าไรนักและส่วนใหญ่มักจะนำมาหรืออาจนำมาซึ่งความเดือดร้อนจากผลกระทบทางลบ

๒.๔.๖ ปัญหาเกี่ยวกับตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปัญหาเกี่ยวกับตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งในด้านการเมืองและมีใช้ด้านการเมือง เนื่องจากไม่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจนที่จะบอกให้ทราบว่าประชาชนมีส่วนร่วมแล้วหรือยัง หรือหน่วยงานของรัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด ทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถทำงานให้ดีขึ้นได้ เพราะไม่มีมาตรฐานในการทำงานที่ชัดเจน

๒.๔.๗ ปัญหาความขัดแย้งอันเป็นผลมาจากความไม่เข้าใจกันระหว่างรัฐบาลกับประชาชนในพื้นที่ที่ต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ปัญหาความขัดแย้งอันเป็นผลมาจากความไม่เข้าใจกันระหว่างรัฐบาลกับประชาชนในพื้นที่ที่ต้องการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติซึ่งมีหลายกรณีที่ประชาชนมีความรู้สึกว่าการตัดสินใจของรัฐมีผลเมื่อใด พวกเขา ก็จะเดือดร้อนด้วยผลกระทบทางลบหลายด้าน

กรณีความขัดแย้งเรื่องท่อก๊าซที่จังหวัดสงขลา ประเทศไทยเป็นกรณีตัวอย่างต้นแบบที่รัฐบาลประชาธิปไตยทุกแห่งจะต้องเผชิญ เป็นการต่อสู้ระหว่างผลประโยชน์ของคนกลุ่มน้อยที่จริงจังกับผลประโยชน์ของคนกลุ่มใหญ่ที่เฉยเมย ประเด็นนี้สะท้อนความรู้สึกอย่างยิ่งต่อประเทศที่กำลังเริ่มพัฒนาตัวเองไปสู่ประชาธิปไตยที่ต้องต่อสู้ให้ได้มาซึ่งรัฐบาลที่สะท้อนเสียงส่วนใหญ่ตามระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ มิติการขัดแย้งนี้ปรากฏชัดขึ้นเมื่อนายกรัฐมนตรีได้อำนาจผลประโยชน์ของชาติจากการพัฒนาแหล่งพลังงานใหม่ครั้งนี้ ในฐานะที่รัฐบาลได้รับเลือกตั้งมาจากเสียงส่วนใหญ่มีหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์ของทั้งประเทศแม้ว่าผลประโยชน์นั้นจะไปทับซ้อนผลประโยชน์ในท้องถิ่นของชาวบ้านในพื้นที่เฉพาะแห่งหนึ่งก็ตาม

แม้แต่ในประเทศประชาธิปไตยที่มั่นคง อำนาจก็มีให้ใช้เพื่อการรักษาผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่เหนือผลประโยชน์ของคนกลุ่มน้อยที่ต่อต้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนที่ต่อต้านการพัฒนาด้วยเหตุผลเฉพาะถิ่นของตน^๑ กรณีโต้แย้งท่อก๊าซได้ตอกย้ำประเด็นปัญหาและความตึงเครียดที่คุ่นเคยกกันดีเมื่อเกิดเหตุขัดแย้งในทุกเรื่องระหว่างรัฐบาลและประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ในประเทศไทย

^๑ ปรากฏการณ์นี้ในบางที่เรียกกันว่าเป็นประเด็นการโต้แย้ง NIMBY (Not In My Back Yard - ห้ามทำที่หลังบ้านฉัน)

ความตึงเครียดเหล่านี้ขยายตัวไปไกลกว่ากรณีขัดแย้งเฉพาะเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าถ่านหินที่ประจวบคีรีขันธ์ การดำเนินการโครงการเชื่อมปากมุลและเชื่อมอื่น ๆ ตลอดจนการหาที่ตั้งเตาเผาขยะ การพัฒนาเศรษฐกิจ อาทิ นโยบายเขตการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA)^๒ ที่คาดว่าจะก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมากต่อเกษตรกรไทยในระยะยาวอย่างแน่นอน และเกษตรกรเหล่านั้นมิได้ล่วงรู้ถึงการตัดสินใจของรัฐบาลเลย แต่พวกเขาต้องมารับภาระจากการตัดสินใจนี้ ประชาชนไม่สามารถแสดงความคิดเห็น หรือให้ข้อห่วงกังวลต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจได้ เมื่อเวลาผ่านไป พวกเขาจะพบปัญหามากมายที่พวกเขา มิได้ก่อแต่ต้องรับผล ในที่สุดความขัดแย้งอาจเกิดขึ้นได้หากผู้มีส่วนในการกำหนดนโยบายมิได้คำนึงถึงจุดนี้ ประกอบกับการอ้างว่ามีการศึกษาวิจัยดีแล้วว่ามีผลดีมากกว่า แต่การเยียวยาผู้รับผลกระทบจะอย่างไร ข้อมูลเหล่านี้มิได้เปิดเผยสู่สาธารณชน หรือหากเปิดเผยก็ยากที่ประชาชนธรรมดา เช่น เกษตรกรทั่วไปจะ เข้าใจได้ง่าย ๆ (ถวิลวดี บุรีกุล, ๒๕๔๗)

ด้วยเหตุนี้ การปฏิรูปการเมืองไปสู่การมีระบอบประชาธิปไตยที่ก้าวหน้าและยั่งยืนควรเริ่มต้นที่ การทำให้ประชาชนชาวไทยมีความกระตือรือร้น มีความสามารถ และมีพลังอำนาจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

“...บ้านเมืองไทยของเราดำรงมั่นคงมาช้านาน เพราะคนไทยมีความพร้อมเพรียงกัน เข้มแข็ง ถึงจะมีความเปลี่ยนแปลง เกิดขึ้นบ้างตามกาลตามสมัย ก็เป็นไปตามความปรารถนา ของพวกเราเอง ที่จะทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า การทำนุบำรุงบ้านเมืองนั้น เป็นงาน ส่วนรวมของคนทั้งชาติ จึงเป็นธรรมดาอยู่เอง ที่จะต้องมีความขัดแย้งเกิดขึ้นบ้าง จะให้ทุกคน ทุกฝ่ายมีความคิดเห็นสอดคล้องต้องกันตลอดทุกๆ เรื่องไป ย่อมเป็นการฝิดวิสัย เพราะฉะนั้น แต่ละฝ่าย แต่ละคนจึงควรจะคำนึงถึงจุดประสงค์ร่วมกัน คือความเจริญไพบูลย์ของชาติ เป็น ข้อใหญ่ ทุกฝ่ายชอบที่จะทำใจให้เที่ยงตรง...”

- พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย ในโอกาสขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช ๒๕๓๕

๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๕

^๒ เขตการค้าเสรี หมายถึง การรวมกลุ่มเศรษฐกิจโดยมีเป้าหมายเพื่อลดภาษีศุลกากรระหว่างกันภายในกลุ่มลงให้เหลือน้อยที่สุด หรือเป็น ๐% และใช้อัตราภาษีปกติที่สูงกว่ากับประเทศนอกกลุ่ม การทำเขตการค้าเสรีในอดีตมุ่งในด้านการเปิดเสรีด้านสินค้า (goods) โดยการลดภาษีและอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษีเป็นหลัก แต่เขตการค้าเสรีในระยะหลังๆ นั้น รวมไปถึงการเปิดเสรีด้านบริการ (services) และการลงทุนด้วยเขตการค้าเสรีที่สำคัญในปัจจุบัน คือ NAFTA และ AFTA

๒.๕ แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางนโยบาย

แนวทางที่ ๑: การเปิดกลไกภาครัฐเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

“...อำนาจของรัฐที่จะเป็นผู้กรองอำนาจจากภายนอกซึ่งหลังไหลเข้ามาตามกระแสโลกาภิวัตน์...ลดน้อยลงไปเรื่อยๆ ท้องถิ่นควรมีอำนาจในการเป็นผู้กรองจากภายนอกมากขึ้น เพื่อให้ประชาชนสามารถป้องกันตนเองจากผลกระทบภายนอก มีโอกาสและเวลาที่จะปรับตัวเองไปตามจังหวะของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งไม่เหมือนกัน...”

- คณะกรรมการปฏิรูป (๒๕๕๔: ๙๔)

การปฏิรูปการเมืองที่ยั่งยืนนั้นเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน (people participation) ปัจจุบันในรัฐธรรมนูญได้เปิดช่องทางให้ประชาชนเข้ามาส่วนร่วมทางการเมือง แต่ในทางปฏิบัติประชาชนไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างแท้จริง เนื่องจากไม่มีกฎหมายลูกที่เข้ามารองรับ ทำให้ยังไม่ชัดเจนว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เป็นรูปธรรมนั้นควรเป็นอย่างไร ซึ่งการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมที่สามารถดำเนินการได้ง่ายที่สุด คือ การมีส่วนร่วมจากส่วนท้องถิ่น

ที่ผ่านมาประชาชนมีส่วนร่วมกับการปกครองส่วนท้องถิ่นแค่เพียงการเลือกตั้ง ซึ่งยังขาดกลไกที่ฝึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยเริ่มจากภาคส่วนเล็ก ๆ ก่อน (เช่น อบต.) ซึ่งสามารถขยายผลต่อไปได้ ดังนั้น ภาครัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเปิดกลไกให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างแท้จริงตั้งแต่ระดับโครงการหรือแผนงาน โดยในการเปิดกลไกภาครัฐนี้จะต้องเน้นหนักไปที่การเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ประชาชน (empowerment) มุ่งให้ประชาชนตระหนักรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงของชีวิต และไม่รู้สึกแปลกแยกทางการเมืองหลังจากมีส่วนร่วม

๒.๕.๑ การมีส่วนร่วมทางการเมืองคือองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาทางการเมือง

หนึ่งในมิติสำคัญในการพัฒนาทางการเมืองก็คือการสร้างตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ทั้งนี้จากเดิมที่คำจำกัดความเรื่องการพัฒนาทางการเมือง (political development) มุ่งเน้นไปที่เรื่องของการสร้างเสถียรภาพให้กับระบบการเมืองท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม และความคาดหวังทางการเมืองที่เพิ่มมากขึ้นแต่ขาดสถาบันทางการเมืองรองรับ ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงจึงเป็นลักษณะของการเปลี่ยนแปลงที่ค่อยเป็นค่อยไป และใช้กลไกของพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง (Huntington, ๑๙๖๘) ผ่านการออกแบบรัฐธรรมนูญในระยะเปลี่ยนผ่านทางการเมือง เพื่อการประนีประนอมของพลังทางสังคมที่หลากหลาย มาสู่เรื่องของการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในมิติของการมุ่งเน้นความโปร่งใส การร่วมใช้อำนาจ และความพร้อมรับผิดชอบของรัฐ (accountability) ต่อประชาชน รวมทั้งการมองว่าการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมนั้นมีมิติทางการเมืองอยู่ในนั้นด้วย (โดยเฉพาะในมิติด้าน

ความสัมพันธ์ทางอำนาจในการพัฒนา) มากกว่ามองว่าการพัฒนาทางการเมืองเป็นเรื่องที่แยกพิจารณาจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมได้ (Kingsbury, ๒๐๐๗)

นอกจากนี้แล้ว การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นยังเชื่อมโยงถึงเรื่องของความเข้าใจในความเป็นพลเมือง (citizenship) ซึ่งแต่เดิมให้ความสำคัญในเรื่องของสิทธิของพลเมืองในเชิงนโยบายของรัฐในเรื่องสวัสดิการและการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งในระดับชาติและท้องถิ่น รวมไปถึงเรื่องของการมองว่าประชาสังคมนั้นมีความสำคัญในงานอาสาสมัครซึ่งไม่จำเป็นต้องให้รัฐเข้ายุ่งเกี่ยว มาสู่เรื่องของการมองว่า อำนาจของพลเมืองจะต้องถูกสร้างเสริมขึ้น (empowerment) ด้วยกระบวนการของการเสริมสร้างความตระหนักรู้และความสามารถที่จะทำให้การมีส่วนร่วมและอำนาจในการตัดสินใจของพลเมือง ซึ่งทำให้เกิดศักยภาพในการกระทำที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับรากฐานที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างแห่งโอกาสต่างๆ ในทิศทางที่ตั้งเอาผู้คนเข้ามาร่วมกัน และสร้างความเท่าเทียมกันมากขึ้น (Anderson and Siim, ๒๐๐๔)

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมานี้ การพูดถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นจึงก้าวเข้าสู่เรื่องของความสามารถของประชาชนในฐานะที่เป็นพลเมืองผู้กุมชะตาชีวิตของเขาเองได้ในการมีอำนาจในการกำหนดนโยบายและตรวจสอบการดำเนินนโยบายได้ในชีวิตประจำวันของเขาด้วย มิใช่มองเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพียงแคในระดับของคุณค่าเชิงนามธรรมของทฤษฎีประชาธิปไตยดังที่มักกล่าวถึงกันในอดีต

๒.๕.๒ ระดับขั้นของการมีส่วนร่วมของประชาชน

Arnstein (๑๙๖๙) แบ่งประเภทการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น ๘ ระดับ จำแนกตามวัตถุประสงค์ เพื่อให้มีความชัดเจนในเชิงความคิดรวบยอด ประกอบด้วย

๑) การครอบงำและบังคับความคิด (manipulation): เกิดขึ้นจากการที่ประชาชนกลายเป็นเพียงตรายางในคณะกรรมการต่าง ๆ และกลายเป็นผู้ที่ถูก “ให้การศึกษา” และ “ถูกชี้ทาง” โดยผู้ที่มีอำนาจ ดังนั้นการมีส่วนร่วมในแบบนี้จึงถูกมองว่าเป็นการมีส่วนร่วมแบบที่ไม่มีส่วนร่วมในเนื้อแท้ อีกทั้งโครงการต่าง ๆ ที่พวกเขาเข้าไปเป็นกรรมการนั้นยังไม่ค่อยมีความสำคัญจริง ๆ ต่อความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการของพวกเขา

๒) การบำบัด (therapy): เป็นการมีส่วนร่วมในลักษณะที่ไม่จริงจังและมีลักษณะยกตนข่มท่าน โดยผู้มีอำนาจนั้นมองว่าคนที่ไม่มีอำนาจมีลักษณะที่เจ็บป่วยทางจิต ดังนั้นในกระบวนการมีส่วนร่วมจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการบำบัดปัญหาของคนที่ไม่มีความสามารถ แทนที่จะมองว่าปัญหาจริงๆ นั้นเกิดจากโครงสร้างอคติ หรือการที่พวกเขาเหล่านั้นตกเป็นเหยื่อของอคติ หรือปลอบประโลมผู้ที่ได้รับความเสียหายจากนโยบายว่าเหตุการณ์ร้าย ๆ จะไม่เกิดขึ้นอีก

๓) การแจ้งเพื่อทราบ (informing): การแจ้งให้ประชาชนทราบว่าพวกเขามีสิทธิความรับผิดชอบ และทางเลือกนั้นเป็นการตั้งต้นที่ดีในกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่บ่อยครั้งการแจ้งให้ประชาชนทราบว่าเขามีอำนาจและสิทธิอะไรนั้นเป็นเพียง “การแจ้งเพื่อทราบ” กล่าวคือเป็นการ

ส่งข้อมูลข่าวสารทางเดียวจากข้าราชการสู่ประชาชน โดยไม่มีช่องทางให้ประชาชน สามารถสะท้อนความคิดเห็นของเขาขึ้นมา และประชาชนไม่มีอำนาจในการต่อรอง

เครื่องมือที่สำคัญในกระบวนการแจ้งเพื่อทราบนี้ประกอบไปด้วย สื่อมวลชน ใบปลิว โปสเตอร์ และการตอบคำถามนอกจากนี้แม้ว่า จะมีการประชุมประชาชน แต่การประชุมก็เต็มไปด้วยการให้ข้อมูลที่โม้ลึกลับ อีกทั้งประชาชนยังเข้ามาประชุมก็ยิ่งทำให้ประชาชนไม่อยากจะมาประชุม เพราะมีการให้คำตอบที่ไร้สาระหรือเต็มไปด้วยภาษาทางเทคนิคที่ชาวบ้านไม่เข้าใจ ซึ่งทำให้ประชาชนจำต้องยอมรับข้อมูลเหล่านั้นและปล่อยให้เกิดการตัดสินใจทางการเมืองของผู้มีอำนาจและกลไกรัฐต่อไป

๔) การปรึกษาหารือ (consultation): การปรึกษาหารือกับประชาชนนั้นแม้ว่าจะ เป็นจุดตั้งต้นที่ดีของการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ถาการปรึกษาหารือนั้น มีองค์ประกอบที่ไม่ครบถ้วน ก็อาจ เป็นเพียงการมีส่วนร่วมที่ไม่ให้หลักประกันว่าความกังวลและความคิดเห็นของพวกเขาจะได้รับการนำไปใช้ในการตัดสินใจ ด้วยว่าการปรึกษาหารือที่ไม่ได้นำความคิดเห็นของประชาชนไปใช้ในการตัดสินใจนั้นเป็นเสมือน การแต่งหน้าทาปากกระบวนการมีส่วนร่วมให้ดูดีขึ้นเท่านั้นเอง ทั้งที่จริงในการปรึกษาหารือดังกล่าวประชาชน นั้นกลายเป็นเพียงสถิติที่มีลักษณะนามธรรม และการวัดว่าการมีส่วนร่วมนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ ก็อยู่แค่เรื่องว่ามีคนเข้ามาประชุมเท่าไร มีใครหยิบเอาเอกสารประกอบการประชุมกลับไปบ้าง และมีกี่คนที่ตอบ แบบสอบถาม และในรายละเอียดนั้นแบบสอบถามที่ว่าด้วยเรื่องทัศนคตินั้นเป็นแบบสอบถามยอตนิยมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบนี้ โดยเฉพาะการมาสอบถามทัศนคติโดย ที่ผู้ที่ตอบแบบสอบถามนั้นไม่ได้เห็นว่า จะเกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นหลังจากนั้นแม้แต่น้อย รวมไปถึงว่าการตอบแบบสอบถามต่าง ๆ นั้นประชาชนไม่ได้มีความเข้าใจว่าพวกเขามีทางเลือกใด ๆ บ้าง

๕) การทำให้พอใจ การปลอบโยน-ปิดปาก (placation): เป็นกระทำโดยการ จงใจคัดเลือกประชาชนบางคนเข้ามาอยู่ในคณะกรรมการโดยที่ประชาชนที่ถูกเลือกเข้าไปนั้นไม่ได้มีความ เชื่อมโยงกับชุมชนของเขาในแง่ที่จะต้องรับผิดชอบ (accountable) ต่อประชาชนในพื้นที่ อาทิ เขาไม่ได้มาจากการ คัดเลือกของประชาชนในพื้นที่ หรือมีผู้มีอำนาจยินยอมให้มีการแต่งตั้งคนเหล่านั้นเข้ามาอย่างน้อยแค่ไหน และมีบทบาทได้มากน้อยแค่ไหน นอกจากนี้ ประชาชนยังรู้สึกว่ายิ่งเข้าไปมีส่วนร่วมก็ยิ่งรู้ว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะมีผล สะท้อนต่อการวางแผนและดำเนินนโยบาย ด้วยข้อจำกัดเชิงเทคนิคที่ตนเองไม่มีเมื่อเทียบกับฝ่ายเจ้าหน้าที่ ของรัฐ โดยเฉพาะในขั้นตอนของการนำนโยบายออกไปปฏิบัติ

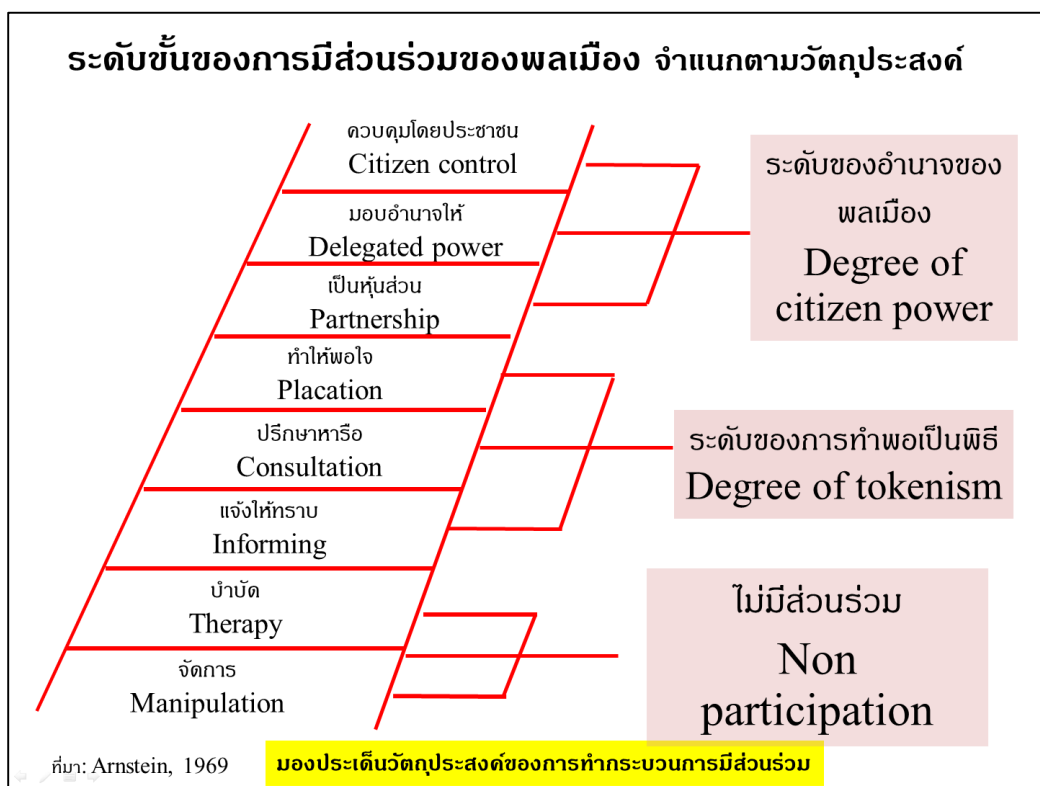
๖) การเป็นหุ้นส่วน (partnership): การเป็นหุ้นส่วนนั้นสะท้อนให้เห็นการแบ่งปัน อำนาจกันระหว่างผู้ที่มีอำนาจกับประชาชนในการตัดสินใจ ซึ่งการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้คือการที่เมื่อทั้งสอง ฝ่ายมีข้อตกลงร่วมกันในหลักการของการตัดสินใจแล้ว การเปลี่ยนแปลงหลักการดังกล่าวไม่สามารถเกิดขึ้นได้ จากฝ่ายเดียว การจะเป็นหุ้นส่วนทางอำนาจที่ประสบความสำเร็จได้นั้น ชุมชนจะต้องมีการรวมตัวกันใน ลักษณะที่ผู้นำของเขาจะต้องพร้อมรับผิดชอบต่อชุมชนของเขาได้ กล่าวคือประชาชนต้องสามารถทวงถาม ตรวจสอบ และเรียกร้องต่อผู้นำชุมชนของเขาได้ และตัวผู้นำก็ต้องได้รับการสนับสนุนทางการเงินจาก ชุมชนของเขาที่ทำให้เขาทำงานนี้ได้เต็มเวลา รวมทั้งในองค์กรชุมชนนั้นจะต้องมีผู้ที่มีความรู้ในระดับ

ปฏิบัติการ ผู้มีความรู้ทางกฎหมาย และผู้มีความรู้ในการบริหารจัดการรวบรวม ชื่อเรียกร้องของชุมชน ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะทำให้ประชาชนมีอำนาจในการต่อรองที่แท้จริง

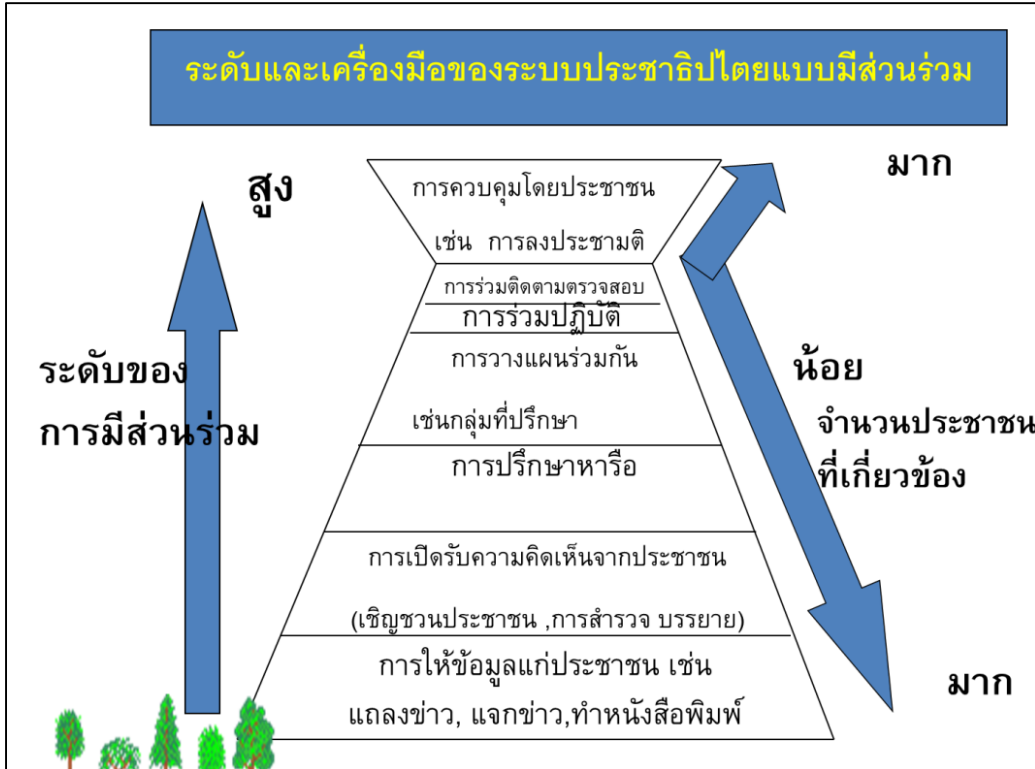
๗) การมอบหมายอำนาจของประชาชน (delegated power): ในแบบนี้ประชาชนนั้นมีอำนาจครอบงำ ในกระบวนการตัดสินใจซึ่งทำให้พวกเขาสามารถกำหนด ทวงถาม ตรวจสอบ และปรับเปลี่ยน-ยกเลิกนโยบายต่างๆได้ โดยในทางรูปธรรมประชาชนสามารถมอบหมายงานให้หน่วยงานภายใต้กำกับของพวกเขาไปจัดทำแผนและนโยบายต่างๆ ในการพัฒนาได้ ดังนั้นหากหน่วยงานรัฐต้องการจะเข้ามาพัฒนาหรือตัดสินใจใดๆ ที่เกี่ยวข้องกัประชาชน หน่วยงานเหล่านั้นก็ต้องเข้ามาเจรจา พัฒนาชุมชน โดยการต่อรองกับเจ้าของพื้นที่

๘) การควบคุมโดยประชาชน (citizen control): หมายความว่าประชาชนในพื้นที่สามารถปกครองดูแล ตนเองได้ โดยที่ไม่ต้องมีหน่วยงานอื่นใดมาดูแล อาทิเขาอาจจะมืองค์กรปกครองท้องถิ่นในระดับละแวกบ้าน ทั้งนี้แม้ว่าในหลายกรณีเขาจะได้รับความสนับสนุนจากองค์กรภายนอกก็ตาม แต่หัวใจสำคัญ ก็คือเมื่อพูดถึงการควบคุมโดยประชาชนในฐานะการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นประชาชนจะต้องสามารถวางแผนอนาคตของเขาได้เอง และจัดทำโครงการต่างๆ ของเขาเองขึ้นมาพร้อมทั้งติดตาม ตรวจสอบโครงการเหล่านั้นได้

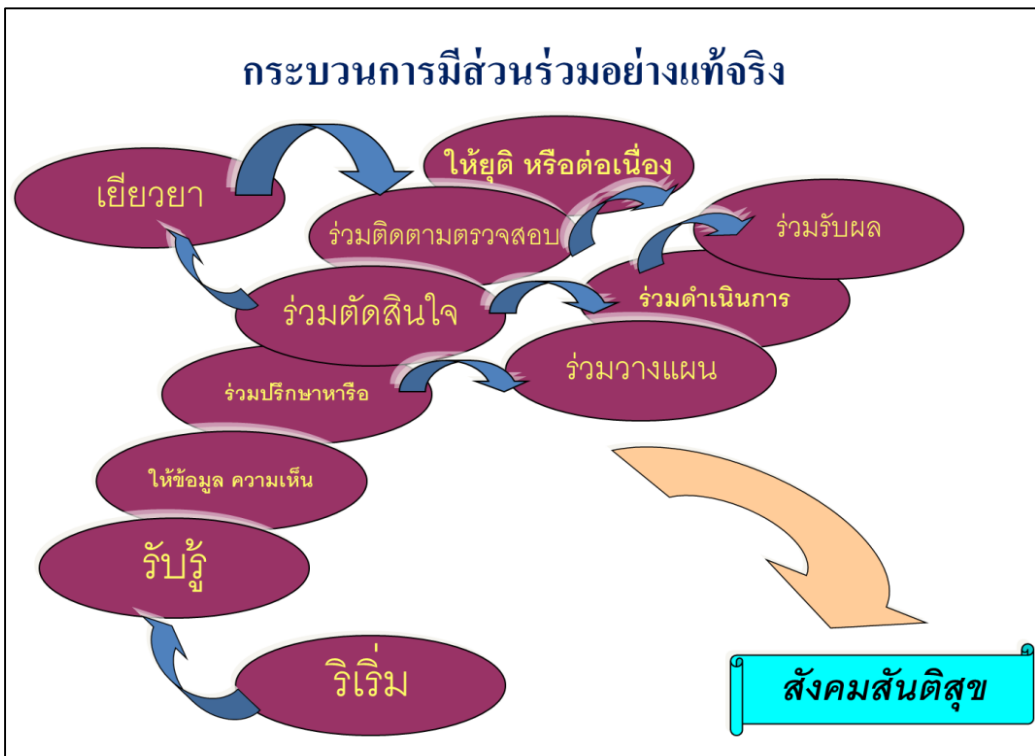
ระดับขั้นและกระบวนการของการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถสรุปได้ ดังแสดงในภาพ ๑ – ภาพ ๓

ภาพ ๑ ระดับขั้นของการมีส่วนร่วมของพลเมือง (Arnstein, ๑๙๖๙)

ภาพ ๒ ระดับและเครื่องมือของระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
(คณิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ, ๒๕๔๕)

ภาพ ๓ แสดงกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง
(ถวิลวดี บุรีกุล, ๒๕๔๘)

แนวทางที่ ๒: การปฏิรูปกฎหมายเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนอันจะนำไปสู่ความเข้มแข็ง และเป็นสุขในสังคม

“กติกาสังคม เช่นกฎหมายเป็นต้นนี้ จะมีความหมายเปลี่ยนไปตามระดับการพัฒนาของคนด้วย สำหรับคนที่ยังไม่พัฒนาเลยมันจะมีความหมายเป็นกรอบกั้นหรือข้อบังคับ แต่เมื่อเขามีการฝึกฝนพัฒนาตนเอง เช่นรู้จักใช้ปัญญาองเหตุผล กติกาเหล่านี้จะมีความหมายเป็นเครื่องมือในการฝึกฝนพัฒนาตน...”

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (๒๕๓๙: ๑๖๖-๗)

เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ครบถ้วน คือ ประชาชนต้องมีอิสรภาพ หมายถึง มีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมใดจะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมคนอื่นๆ และต้องมีความสามารถ มีจิตสาธารณะ ตลอดจนประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายจะต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นๆ การปฏิรูปกฎหมายเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีความสำคัญ เพื่อให้บรรลุกลไกภาครัฐที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม และเป็น การนำแนวคิดพระราชบัญญัติไปใช้ให้เป็นผลตามที่กล่าวแล้ว การจัดให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม จึงเป็นสิ่งจำเป็น

กฎหมายถือเป็นมาตรฐานขั้นพื้นฐานของการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เนื่องจากกฎหมายจะเป็นตัวกำหนดวิธีการในการกระจายอำนาจและทรัพยากรต่างๆ ซึ่งที่ผ่านมายังมีความไม่เท่าเทียมกันอยู่ อันมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน กฎหมายยังเป็นตัวกำหนดวิธีการที่ประชาชนจะสามารถมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่มีผลกระทบพวกเขา โดยที่อำนาจในการตัดสินใจได้รับการจัดสรรในระหว่างประชาชน เพื่อทุกๆ คนได้มีโอกาสที่จะมีอิทธิพลต่อกิจกรรมส่วนรวมอย่างแท้จริง

การสนับสนุนและการให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนอย่างชัดเจนโดยการออกกฎหมายร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. เพื่อเป็นการแสดงเจตนารมณ์ในการส่งเสริมธรรมาภิบาล ประกาศนโยบายการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเปิดเผยและอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของข้าราชการประจำ ซึ่งจะเป็นการแสดงบทบาทให้ประจักษ์ ด้วยการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายระดับชาติ การสร้างกฎ และการอนุมัติโครงการต่างๆ ของรัฐบาล และนำความเห็นของประชาชนไปใช้ประโยชน์อย่างจริงจังอันจะช่วยให้ประชาชนเห็นว่าความคิดเห็นของตนมีค่าซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนสนใจเข้ามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น ตลอดจนสร้างหุ้นส่วนในการปฏิรูปประเทศ ลดความแตกแยกในสังคม เพราะทุกคนรู้สึกว่าได้รับการยอมรับและมีคุณค่า

ส่วนที่ ๓

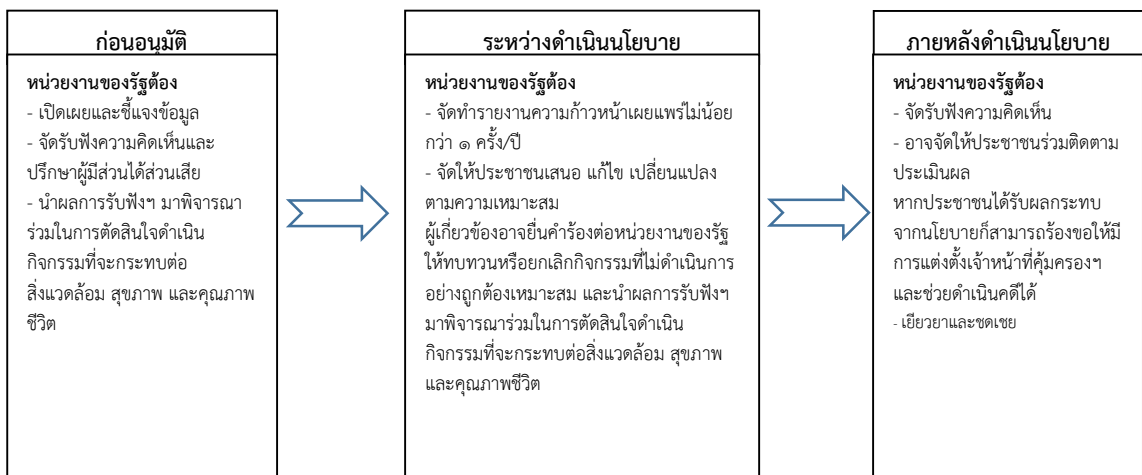
สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.

ส่วนที่ ๓ สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.

วัตถุประสงค์สำคัญของการปรับปรุงกฎหมายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนการปฏิรูปครั้งนี้ เพื่อยกร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะขึ้น โดยร่างพระราชบัญญัตินี้ มี ๔ หมวด ประกอบด้วย หมวด ๑ สิทธิและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ หมวด ๒ คณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ หมวด ๓ การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ หมวด ๔ บทกำหนดโทษ และบทเฉพาะกาล รวม ๓๔ มาตรา โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

ร่าง พ.ร.บ. ฉบับนี้ บัญญัติรับรองสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ทั้งในด้านการให้และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบาย การจัดทำแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม ที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และการจัดการสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลตามนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมนั้น

ร่าง พ.ร.บ. ฉบับนี้ กำหนดขั้นตอนที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหน่วยงานรัฐได้ ตั้งแต่ร่วมวางแผน รับรู้ และเข้าถึงข้อมูล ร่วมปฏิบัติ ร่วมจัดสรรผลประโยชน์ และร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐได้ทุกระดับ เพราะกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ๓ ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ก่อนอนุมัติระหว่างดำเนินนโยบาย และภายหลังดำเนินนโยบาย ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ ๔ การดำเนินการเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ๓ ขั้นตอนหลัก

ร่าง พ.ร.บ. ฉบับนี้ กำหนดให้มีคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ประกอบด้วยตัวแทนจากภาครัฐ ๘ คน ภาควิชาการ ๕ คน และภาคประชาชน ๕ คน ดังแสดงตามแผนภาพ

ภาพ ๕ โครงสร้างคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

คณะกรรมการชุดนี้ เพื่อทำหน้าที่วางหลักการพื้นฐานและขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

- ๑) สนับสนุนการให้ความรู้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง กำหนดนโยบาย และวางแผนพัฒนาฯ ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น
- ๒) กำหนดขอบเขต ประเภท ชนิด และลักษณะของนโยบายสาธารณะตามกฎหมายนี้
- ๓) กำหนดหลักการพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน เสนอแนะการตราและการปรับปรุงกฎหมายเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานของรัฐในการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน
- ๔) ให้คำปรึกษาหรือให้ความช่วยเหลือประชาชนในการใช้สิทธิเพื่อดำเนินคดีทางศาล
- ๕) จัดทำรายงานการประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนฯ อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ฯลฯ

บทกำหนดโทษ

- ผู้ใดกระทำการใด ๆ เพื่อมิให้มีการดำเนินการหรือทำให้การดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะไม่อาจดำเนินการได้ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ม. ๒๙)
- ผู้ใดอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนตามพระราชบัญญัตินี้ไปปิดป้องเพื่อประโยชน์ในทางมิชอบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ม. ๓๐)
- ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการตามมาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท (ม. ๓๑)

ข้อดี กฎหมายฉบับนี้ถือเป็นกฎหมายกลางด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน หากกฎหมายฉบับอื่นกำหนดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะไว้โดยเฉพาะและมีมาตรฐานในการดำเนินการไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ก็ให้มีผลบังคับใช้ตามกฎหมายนั้น แต่ถ้ากฎหมายนี้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากกว่ากฎหมายอื่น ๆ ก็จะมีผลบังคับใช้ตามกฎหมายนี้

ส่วนที่ ๔

ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ
พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

เหตุผล

เพื่อรับรองให้บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะ แต่โดยที่ปัจจุบันยังขาดกฎหมายที่มีประสิทธิภาพในการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในกระบวนการนโยบายสาธารณะการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อตนหรือชุมชนท้องถิ่น การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดบริการสาธารณะที่ชัดเจน ดังนั้น เพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงสิทธิตามรัฐธรรมนูญได้อย่างทั่วถึง และให้หน่วยงานของรัฐส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดกระบวนการนโยบายสาธารณะ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ
พ.ศ.

.....
.....
.....

.....
.....

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

.....
.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“นโยบายสาธารณะ” หมายความว่า แนวทางในการดำเนินการของรัฐในเรื่องยุทธศาสตร์ชาติ การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด การพัฒนาท้องถิ่น การผังเมือง และชุมชนเมือง แผนงานและโครงการพัฒนาของหน่วยงานรัฐที่จัดทำขึ้นตามแนวทางในการดำเนินการของรัฐ หรือโดยวิธีการให้สัมปทาน หรืออนุญาตให้บุคคลอื่นทำ และกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตของประชาชน

“กระบวนการนโยบายสาธารณะ” หมายความว่า การจัดทำและดำเนินนโยบายสาธารณะ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม ได้แก่ การริเริ่ม การให้และรับรู้ข้อมูล การรับฟังความคิดเห็น การร่วมตัดสินใจ การร่วมดำเนินการ การร่วมติดตามประเมินผล และการร่วมตรวจสอบการดำเนินนโยบายสาธารณะ รวมทั้งการพิจารณา แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกนโยบายสาธารณะ

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ และหน่วยงานที่ได้รับสัมปทานหรือได้รับอนุญาตให้จัดทำนโยบายสาธารณะ

“ผู้มีส่วนได้เสีย” หมายความว่า ผู้ซึ่งอาจได้รับประโยชน์ ได้รับความเสียหาย หรือได้รับผลกระทบจากนโยบายสาธารณะ

“ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง” หมายความว่า ผู้มีส่วนได้เสีย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรภาคประชาชน ผู้แทนภาคประชาสังคม ผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน และบุคคลอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

“การมีส่วนร่วมของประชาชน” หมายความว่า การที่หน่วยงานของรัฐเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนได้เสีย ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ

“ฉันทามติ” หมายความว่า ผลที่ได้จากการรับฟังความคิดเห็นอย่างทั่วถึงจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและมีการสื่อสารสองทางระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับหน่วยงานของรัฐเพื่อร่วมกันหาทางออกในประเด็นต่าง ๆ โดยวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

“คณะกรรมการสรรหา” หมายความว่า คณะกรรมการสรรหากรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

“รัฐมนตรีเจ้าสังกัด” หมายความว่า รัฐมนตรีที่มีหน้าที่กำกับดูแลกิจการหรืองานของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในการดำเนินนโยบายสาธารณะ

มาตรา ๔ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจในการออกกฎกระทรวง เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๕ ในกรณีที่มีกฎหมายใดบัญญัติเรื่องการมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะไว้ การดำเนินการเรื่องการมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะตามกฎหมายนั้นให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่กรณีที่กฎหมายนั้นได้กำหนดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะไว้โดยเฉพาะและมีมาตรฐานในการดำเนินการไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑

สิทธิและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

มาตรา ๖ ประชาชนย่อมมีสิทธิในการมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗ หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะผู้มีส่วนได้เสียต้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่

มาตรา ๘ ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ด้วยรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ดังต่อไปนี้

- (๑) การให้ข้อมูลและการรับข้อมูลจากประชาชน
- (๒) การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน
- (๓) การมีส่วนร่วมในการริเริ่ม จัดทำหรือปฏิบัติตามนโยบายสาธารณะ
- (๔) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะ
- (๕) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลนโยบายสาธารณะ
- (๖) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ
- (๗) การมีส่วนร่วมในการพิจารณา แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกนโยบายสาธารณะ

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการในการมีส่วนร่วมตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๙ หน่วยงานของรัฐจะต้องจัดให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะที่อาจมีผลกระทบ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอาจยื่นคำร้องให้หน่วยงานของรัฐตามวรรคหนึ่งจัดให้ผู้มีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ หากพิจารณาเห็นว่าอาจมีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนและชุมชน โดยหน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการตามคำร้องโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๑๐ หน่วยงานของรัฐต้องนำผลการรับฟังความคิดเห็นตามมาตรา ๙ ไปใช้ประกอบการตัดสินใจในกระบวนการนโยบายสาธารณะ หากมีการดำเนินงานใดที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน คุณภาพสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สุขภาพอนามัย หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีมาตรการป้องกันหรือมาตรการเยียวยาที่เหมาะสมและเป็นธรรม เพื่อชดเชยให้กับผู้ซึ่งได้รับผลกระทบจากการดำเนินการตามกระบวนการนโยบายสาธารณะดังกล่าว และมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นกับสังคมโดยรวม

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่จะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการนโยบายสาธารณะ ก่อนดำเนินการดังกล่าวหน่วยงานของรัฐจะต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับข้อมูลหรือข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้อย่างทั่วถึงและในระยะเวลาที่เพียงพอ

- (๑) สาระสำคัญของนโยบายสาธารณะ
- (๒) เหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการ
- (๓) สถานที่ วิธีการ ขั้นตอน และระยะเวลาที่จะดำเนินการ
- (๔) ผลกระทบของการดำเนินการ ทั้งผลดีและผลเสียที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งมาตรการป้องกันหรือแก้ไขในกรณีที่เกิดผลเสียหรือผลกระทบ

(๕) การวิเคราะห์ความคุ้มค่าเมื่อพิจารณาจากผลกระทบตาม (๔)

(๖) รายละเอียดอื่นที่จะทำให้เกิดความเข้าใจอย่างเพียงพอเกี่ยวกับการดำเนินงานของนโยบายสาธารณะ

การดำเนินการตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความปลอดภัยสาธารณะและความมั่นคงของรัฐด้วย

ให้คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการของหน่วยงานของรัฐในการจัดหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริง และการเผยแพร่ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงแก่ประชาชนตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๑๒ เมื่อหน่วยงานของรัฐได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นแล้วให้หน่วยงานของรัฐประกาศการตัดสินใจให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป โดยในประกาศดังกล่าวต้องแสดงถึงเหตุผล ความจำเป็น มาตรการในการป้องกันหรือเยียวยา การแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ความคุ้มค่าของนโยบายสาธารณะ และทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด ประกาศดังกล่าวต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อสาธารณะเพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้

มาตรา ๑๓ เมื่อได้มีการประกาศตามมาตรา ๑๒ แล้ว หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติและดำเนินกระบวนการนโยบายสาธารณะ ตามที่ได้ประกาศไปแล้ว โดยเคร่งครัด

มาตรา ๑๔ ในระหว่างการดำเนินกระบวนการนโยบายสาธารณะ หน่วยงานของรัฐจะต้องจัดทำรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินนโยบายสาธารณะและเผยแพร่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ

เมื่อดำเนินกระบวนการนโยบายสาธารณะเสร็จสิ้นแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการและเผยแพร่ต่อสาธารณะ

การจัดทำรายงานตามวรรคหนึ่งและวรรคสองเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งอย่างน้อยต้องจัดทำและเผยแพร่ปีละหนึ่งครั้ง และรายงานดังกล่าวต้องประกอบด้วย

- (๑) การมีส่วนร่วมของประชาชน
- (๒) ผลกระทบที่มีต่อประชาชนและชุมชน
- (๓) มาตรการป้องกันหรือเยียวยา หรือการดำเนินการแก้ไขปัญหาและผลกระทบ

มาตรา ๑๕ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใดเห็นว่ายโยบายสาธารณะใด ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนและชุมชน และมีได้ดำเนินการตามมาตรการป้องกันหรือเยียวยา หรือดำเนินการแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนั้นสามารถยื่นคำร้องต่อหน่วยงานของรัฐเพื่อให้พิจารณาดำเนินการตามมาตรการป้องกันหรือแก้ไขเยียวยา ผลกระทบที่เกิดจากกระบวนการนโยบายสาธารณะตามมาตรา ๑๐ ได้

ในกรณีที่การดำเนินการตามนโยบายสาธารณะใดก่อให้เกิดผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อคุณภาพสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตของประชาชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถยื่นคำร้องต่อหน่วยงานของรัฐเพื่อให้พิจารณา แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกนโยบายสาธารณะนั้นได้

หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่พิจารณาดำเนินการตามคำร้องตามวรรคหนึ่ง และวรรคสองโดยไม่ชักช้า ในการนี้อาจแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาและหาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ โดยให้หน่วยงานของรัฐประกาศการตัดสินใจให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปตามมาตรา ๑๒

มาตรา ๑๖ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการตามคำร้องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามมาตรา ๙ และมาตรา ๑๕ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดังกล่าวยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้เมื่อพ้นสามสิบวัน นับแต่วันยื่นคำร้อง

หากกรณีที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นว่าประชาชนได้รับผลกระทบจากการดำเนินกระบวนการนโยบายสาธารณะเกินกว่ามาตรการที่ได้ประกาศไว้ตามมาตรา ๑๒ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ทราบประกาศนั้น

ให้คณะกรรมการวินิจฉัยคำร้องตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่รับคำร้อง ในกรณีที่เหตุจำเป็นให้ขยายเวลาออกไปได้ แต่ต้องแสดงผล และรวมเวลาทั้งหมดแล้วต้องไม่เกินหกสิบวัน

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีสิทธินำเรื่องยื่นฟ้องต่อศาลปกครองต่อไป

หมวด ๒

คณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

มาตรา ๑๘ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ” ประกอบด้วย

- (๑) นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธาน
- (๒) ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ เป็นกรรมการ
- (๓) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนสองคนซึ่งมาจากการเลือกกันเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด เป็นกรรมการ
- (๔) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ได้รับการสรรหาจากนักวิชาการผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน จำนวนห้าคน เป็นกรรมการ
- (๕) ประธานสภาองค์กรชุมชนและผู้แทนจากภาคประชาชนซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ได้รับการสรรหาจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมห้าคน เป็นกรรมการ

ให้ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นเลขานุการคณะกรรมการและให้เลขานุการคณะกรรมการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของสำนักงานไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๑๙ กรรมการตามมาตรา ๑๘ (๔) และ (๕) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์
- (๓) ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี

- (๔) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๕) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (๖) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้ทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (๗) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น
- (๘) ไม่เป็นเจ้าหน้าที่หรือผู้มีตำแหน่งใด ในพรรคการเมือง

มาตรา ๒๐ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) พิจารณาวินิจฉัยคำร้อง กำกับดูแล ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะตามพระราชบัญญัตินี้
- (๒) พิจารณาวินิจฉัยมาตรฐานเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกระบวนการนโยบายสาธารณะของกฎหมายอื่นตามมาตรา ๕
- (๓) ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนหรือองค์กรทางสังคมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง เพิ่มเครือข่าย และพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน
- (๔) กำหนดขอบเขต ประเภท ชนิด และลักษณะของนโยบายสาธารณะที่อยู่ภายใต้บังคับพระราชบัญญัตินี้
- (๕) กำหนดระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการในการมีส่วนร่วมของประชาชนตามพระราชบัญญัตินี้
- (๖) เสนอแนะหน่วยงานของรัฐในการตราและการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือระเบียบของหน่วยงานของรัฐ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย กฎ หรือระเบียบดังกล่าว
- (๗) เสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรีในการตรากฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้
- (๘) สนับสนุนและให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ
- (๙) ให้คำปรึกษาหรือให้ความช่วยเหลือประชาชนในการใช้สิทธิ เพื่อดำเนินคดีทางศาล ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐมิได้ปฏิบัติตามหลักการที่คณะกรรมการกำหนด หรือมิได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ และในกรณีที่เห็นสมควร คณะกรรมการอาจเสนอเรื่องพร้อมความเห็นไปยังหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง หรือใช้สิทธิทางศาลแทนประชาชนได้
- (๑๐) จัดทำรายงานการประเมินผลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ และเผยแพร่ต่อสาธารณะอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง
- (๑๑) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ และคณะทำงาน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการและคณะทำงานดังกล่าว ทั้งนี้ ให้มีองค์ประกอบของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งราชการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และประชาชนมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน
- (๑๒) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

มาตรา ๒๑ การสรรหากรรมการตามมาตรา ๑๘ (๔) และ (๕) ให้ดำเนินการโดยคณะกรรมการสรรหาซึ่งประกอบด้วย ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานคณะกรรมการร่วมสามสถาบันภาคเอกชน (กรร.)

ให้คณะกรรมการสรรหาประชุมกันเองเพื่อเลือกกรรมการสรรหาคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการสรรหา และให้เลขานุการคณะกรรมการเป็นเลขานุการคณะกรรมการสรรหา

ให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีทำหน้าที่เป็นหน่วยงานเลขานุการในการดำเนินการสรรหา

มาตรา ๒๒ ให้คณะกรรมการสรรหากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหากรรมการตามมาตรา ๑๘ (๔) และ (๕) โดยคำนึงถึงตัวแทนของประชาชนกลุ่มต่างๆ เช่น เกษตร แรงงาน องค์กรภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคเอกชน ภาคบริการ องค์กรวิชาชีพ และสื่อมวลชน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสัดส่วนระหว่างหญิงและชายด้วย

ก่อนที่กรรมการตามมาตรา ๑๘ (๔) หรือ (๕) แล้วแต่กรณี จะครบวาระดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการสรรหากรรมการตามมาตรา ๑๘ (๔) หรือ (๕) จากผู้ที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๙ เพื่อเสนอให้นายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง

ในกรณีที่มิได้มีการเหลืออยู่ไม่ครบตามองค์ประกอบหรือจำนวนที่กำหนด ให้กรรมการเท่าที่มีอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ เว้นแต่มีกรรมการเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด ให้ดำเนินการสรรหาและแต่งตั้งให้ครบตามจำนวนต่อไป

มาตรา ๒๓ กรรมการตามมาตรา ๑๘ (๓) (๔) และ (๕) มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระมิได้

มาตรา ๒๔ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการตามมาตรา ๑๘ (๓) (๔) และ (๕) พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๙

(๔) กรรมการไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการที่มีอยู่มีมติให้พ้นจากตำแหน่ง เพราะเหตุมีความประพฤติเสื่อมเสียในการปฏิบัติหน้าที่

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้กรรมการเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป และให้ถือว่าคณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเท่าที่มีอยู่

มาตรา ๒๕ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

ในกรณีที่ไม่มีอำนาจนัดประชุมได้ ให้กรรมการมากกว่ากึ่งหนึ่ง ลงชื่อเพื่อขอให้เลขานุการทำการเรียกประชุมได้

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ใช้กระบวนการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างรอบคอบ แทนการลงคะแนนก่อน แต่หากไม่อาจใช้กระบวนการดังกล่าวได้ ให้วินิจฉัยชี้ขาดโดยถือเอาเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๒๖ ให้คณะกรรมการเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มีอำนาจเรียกบุคคลใดมาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็น หรือให้ส่งเอกสาร หลักฐานใด ๆ รวมทั้งอาจขอตรวจดูเอกสารหลักฐานที่อยู่ในครอบครอง ณ ที่ทำการหรือในหน่วยงาน และตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่ได้

หมวด ๓

การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

มาตรา ๒๗ ให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะขึ้นในสังกัดสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

มาตรา ๒๘ ให้สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) รับผิดชอบงานธุรการและงานวิชาการของคณะกรรมการ
- (๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินนโยบายสาธารณะ
- (๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐในการให้ความรู้ในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบายสาธารณะ
- (๔) ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์และวิจัยเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินนโยบายสาธารณะ
- (๕) รับเรื่องร้องทุกข์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินนโยบายสาธารณะ
- (๖) ดำเนินการเผยแพร่ผลงานวิชาการ และให้ความรู้และการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินนโยบายสาธารณะแก่หน่วยงานของรัฐและประชาชน
- (๗) ติดตามและประเมินการดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะของหน่วยงานของรัฐ
- (๘) จัดทำรายงานประจำปีแสดงผลงานและอุปสรรคในการดำเนินงานของคณะกรรมการและสำนักงานเสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- (๙) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายอื่น หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

หมวด ๔ บทกำหนดโทษ

มาตรา ๒๙ ผู้ใดกระทำการใด ๆ เพื่อมิให้มีการดำเนินการหรือทำให้การดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะไม่อาจดำเนินการได้ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๐ ผู้ใดอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนตามพระราชบัญญัตินี้ไปบิดเบือนเพื่อประโยชน์ในทางมิชอบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๑ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการตามมาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๓๒ ในระยะเริ่มแรก ให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ประกอบด้วยกรรมการตามมาตรา ๑๘ (๑) และ (๒) เป็นคณะกรรมการ เพื่อดำเนินการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ และดำเนินการคัดเลือกตามมาตรา ๑๘ (๓) ภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

ให้คณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๒๑ ดำเนินการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการและดำเนินการสรรหากรรมการตามมาตรา ๑๘ (๔) และ (๕) ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ

มาตรา ๓๓ ให้นำบรรดาข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาใช้บังคับกับการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัตินี้โดยอนุโลม

มาตรา ๓๔ โครงการของรัฐที่เริ่มดำเนินการไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และได้เริ่มดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ให้ดำเนินการตามระเบียบดังกล่าวต่อไปจนเสร็จสิ้นกระบวนการ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

บันทึกวิเคราะห์สรุป

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. ...

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

การมีส่วนร่วมของประชาชน นับเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งของกระบวนการประชาธิปไตย หากการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเพียงใดก็จะช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร และทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักการเมืองจากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคมนั้นๆ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีคนรับฟัง อีกทั้งความต้องการหรือความปรารถนาของประชาชนก็จะได้รับการตอบสนอง เนื่องจากประเทศไทยมีการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และด้านสังคมอย่างกว้างขวาง ทำให้การดำเนินงานต่างๆ ล้วนมีผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบต่อประชาชนจำนวนมาก แต่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการตามนโยบายต่างๆ ของรัฐ ยังไม่มีโอกาสในการมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ อย่างเพียงพอ จึงทำให้การดำเนินงานตามแผนงานหรือโครงการต่างๆ ขาดการตัดสินใจอย่างมีคุณภาพและไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชน ตลอดจนประชาชนไม่ได้รับประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างเพียงพอและทั่วถึง ซึ่งการมีส่วนร่วมเป็นฐานรากของการเสริมสร้างวัฒนธรรมธรรมาภิบาล ทั้งในด้านสำนึกและพฤติกรรมในสังคมนั้นๆ ส่งผลให้การบริหารงานภาครัฐเป็นไปอย่างมีธรรมาภิบาล ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ย่อมการบริหารราชการแผ่นดินให้มีธรรมาภิบาลและประสิทธิภาพมากขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

๒.๑ กำหนดสิทธิและการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งผู้มีส่วนได้เสียและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับกระบวนการนโยบายสาธารณะ โดยหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

๒.๒ หน่วยงานของรัฐจะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการนโยบายสาธารณะให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลและข้อเท็จจริง อย่างทั่วถึงก่อนที่จะดำเนินกระบวนการนโยบายสาธารณะ และประกาศการตัดสินใจให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป โดยในประกาศดังกล่าวต้องแสดงถึงเหตุผล ความจำเป็น มาตรการในการป้องกันหรือเยียวยา การแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ความคุ้มค่าของนโยบายสาธารณะ และทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด โดยหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติและดำเนินกระบวนการนโยบายสาธารณะ ตามที่ได้ประกาศไปแล้ว โดยเคร่งครัด และในระหว่างการดำเนินกระบวนการ

นโยบายสาธารณะ หน่วยงานของรัฐจะต้องจัดทำรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินนโยบายสาธารณะและเผยแพร่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ

๒.๓ ในกรณีที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใดเห็นว่านโยบายสาธารณะใด ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนและชุมชน และมีได้ดำเนินการตามมาตรการป้องกันหรือเยียวยา หรือมิได้ดำเนินการแก้ไขปัญหา และผลกระทบที่เกิดขึ้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนั้นสามารถยื่นคำร้องต่อหน่วยงานของรัฐเพื่อให้พิจารณาดำเนินการตามมาตรการป้องกันหรือแก้ไขเยียวยา ผลกระทบที่เกิดจากกระบวนการนโยบายสาธารณะ หรือในกรณีที่การดำเนินการตามนโยบายสาธารณะใดก่อให้เกิดผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อคุณภาพสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตของประชาชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถยื่นคำร้องต่อหน่วยงานของรัฐเพื่อให้พิจารณา แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกนโยบายสาธารณะนั้นได้

๒.๔ หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่พิจารณาดำเนินการตามคำร้องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยไม่ชักช้า ในการนี้อาจแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาและหาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ หากหน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการตามคำร้องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดังกล่าวยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้ ส่วนกรณีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นว่าประชาชนได้รับผลกระทบจากการดำเนินกระบวนการนโยบายสาธารณะเกินกว่ามาตรการที่ได้ประกาศไว้ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้เช่นกัน และให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีสิทธินำเรื่องยื่นฟ้องต่อศาลปกครองต่อไป ในกรณีไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ

๒.๕ กำหนดให้มีคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ โดยมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ ได้แก่ การ กำกับดูแล ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พิจารณาวินิจฉัยมาตรฐานเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกระบวนการนโยบายสาธารณะของกฎหมายอื่น เสนอแนะหน่วยงานของรัฐในการตราและการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือระเบียบของหน่วยงานของรัฐ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย กฎ หรือระเบียบดังกล่าว เป็นต้น ทั้งคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มีอำนาจเรียกบุคคลใดมาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็น หรือให้ส่งเอกสาร หลักฐานใด ๆ ได้ และในการนี้ได้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะขึ้นในสังกัดสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อรับผิดชอบงานด้านธุรการและด้านอื่นที่เกี่ยวข้องต่อไป

๒.๖ กำหนดให้มีบทกำหนดโทษ โดยเป็นโทษทางอาญา ในกรณี กระทำการใดๆที่มีให้มีการดำเนินการหรือทำให้การดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะไม่อาจดำเนินการได้ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ รวมถึงกรณีอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนไปปิดป้องเพื่อประโยชน์ในทางมิชอบด้วย

๒.๗ กำหนดให้มีบทเฉพาะกาลดังนี้

๒.๗.๑ ในระยะเริ่มแรก ให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ประกอบด้วยกรรมการโดยตำแหน่งเท่านั้น เป็นคณะกรรมการ เพื่อดำเนินการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ และดำเนินการคัดเลือก ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

และให้คณะกรรมการสรรหาซึ่งประกอบด้วย ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานคณะกรรมการร่วมสามสถาบันภาคเอกชน (กกร.) ดำเนินการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการและดำเนินการสรรหา ดังนี้

(๑) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ได้รับการสรรหาจากนักวิชาการผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

(๒) กรรมการที่มาจากประธานสภาองค์กรชุมชนและผู้แทนจากภาคประชาชนซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ได้รับสรรหาจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

๒.๗.๒ ให้นำระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาใช้บังคับกับการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัตินี้โดยอนุโลม รวมถึง ให้นำมาใช้กับโครงการของรัฐที่เริ่มดำเนินการไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ดำเนินการตามระเบียบดังกล่าวต่อไปจนเสร็จสิ้นกระบวนการ

คณะกรรมการกิจการจึงขอเสนอรายงานเรื่อง “การปรับปรุงระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้าง
ธรรมาภิบาล ประสิทธิภาพ และการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ : ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.” เพื่อให้สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศได้โปรดพิจารณา
หากสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเห็นชอบด้วยขอได้โปรดส่งรายงานไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา
ดำเนินการต่อไป

พลเอก

(ชูศักดิ์ เมฆสุวรรณ)

เลขาธิการกรรมการ

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายงานของคณะกรรมการสิทธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

เรื่อง “การปรับปรุงระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาล ประสิทธิภาพ และการพัฒนา
บุคลากรภาครัฐ : ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.”

รายงานของคณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน
เรื่อง “การปรับปรุงระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาล ประสิทธิภาพ และการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ : ร่างพระราชบัญญัติ
การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.”

เรื่อง	แผนการปฏิรูป	วิธีการปฏิรูป	กำหนดเวลา การปฏิรูป	แหล่งที่มาของ งบประมาณ	หน่วยงานที่ รับผิดชอบ	ข้อเสนอแนะ	ร่างพรบ.หรือร่าง พรป. (ถ้ามี)
จัดทำกฎหมาย ว่าด้วยการมีส่วนร่วม ของประชาชนใน กระบวนการนโยบาย สาธารณะ	การปรับปรุงระบบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้าง ธรรมาภิบาล ประสิทธิภาพและ การพัฒนาบุคลากร ภาครัฐ	๑. ศึกษาข้อมูล พื้นฐาน (แนวคิดและ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง)	ก.พ. – มี.ค. ๕๙	คณะกรรมการ ขับเคลื่อนการปฏิรูป ประเทศด้านการ บริหารราชการ แผ่นดิน			ร่างพระราชบัญญัติ การมีส่วนร่วมของ ประชาชนใน กระบวนการนโยบาย สาธารณะ พ.ศ.
		๒. ศึกษาร่าง กฎหมายที่มีอยู่	ก.พ. – มี.ค. ๕๙				
		๓. ปรับปรุงและ จัดทำร่างกฎหมาย	มี.ค. – เม.ย. ๕๙				
		๔. จัดสัมมนาและรับ ฟังความคิดเห็นต่อ ร่างกฎหมาย	พ.ค. ๕๙				
		๕. ปรับปรุงร่าง กฎหมาย	พ.ค. ๕๙				
		๖. เสนอต่อ คณะกรรมการ ขับเคลื่อนการปฏิรูป ประเทศด้านการ บริหารราชการ แผ่นดิน	มี.ย. ๕๙				
		๗. เสนอต่อสภา ขับเคลื่อนการปฏิรูป ประเทศ	มี.ย. ๕๙				
		๘. ปรับปรุงร่าง กฎหมายตาม ข้อเสนอแนะ	ก.ค. ๕๙				
		๙. เสนอร่าง กฎหมายต่อรัฐบาล/ สภานิติบัญญัติ แห่งชาติ	ส.ค. ๕๙				

ภาคผนวก ข

สรุปความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อ
ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.
ในการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน
เมื่อวันพุธที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๙

สรุปความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.

ในการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

เมื่อวันพุธที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๙

หน่วยงาน	สถานภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน				ความเห็นต่อร่างกฎหมาย	หมายเหตุ
	บทบาทของหน่วยงานต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน	หน่วยงาน/โครงสร้างที่รับผิดชอบ	ระดับและกระบวนการมีส่วนร่วม	อุปสรรค/ปัญหา		
<p>กระทรวงพลังงาน</p> <p>ผู้แทน</p> <p>- ผอ. สนง. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ประชาชน สำนักงานปลัดกระทรวง และเจ้าหน้าที่</p>	<p>นโยบาย</p> <p>มีนโยบายให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และได้ปฏิบัติตามกฎหมาย</p>	<p>มีการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ประชาชน เป็นการภายใน</p>	<p>เป็นไปตามกระบวนการและขั้นตอนตามกฎหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชน</p>	<ul style="list-style-type: none"> โครงสร้างองค์กรยังไม่เป็นนิติบุคคล (จัดตั้งเป็นการภายใน) จึงทำให้งานยังมีประสิทธิภาพไม่เป็นที่พอใจ ขาดความชัดเจนในการจำแนกและระบุ (Identify) ผู้มีส่วนได้เสีย / ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวนและคุณสมบัติของบุคลากร มีไม่มากพอ และยังขาดทักษะ จึงต้องการให้ 	<p>เห็นด้วยและสนับสนุนกับร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วม ฯ ฉบับนี้ เพื่อสร้างความชัดเจน</p> <ul style="list-style-type: none"> ขั้นตอนการปฏิบัติและขอบเขตการมีส่วนร่วม การระบุและจำแนกผู้มีส่วนได้เสียให้ชัดเจน <p>เป็นแนวทางเพื่อใช้ในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบัน</p>	<p>หลักการของร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วม ฯ</p> <p>การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ทุกขั้นตอนในกระบวนการ แม้ว่าจะมีผลกระทบต่อประชาชนอย่างรุนแรงหรือไม่</p> <p>การตัดสินใจให้เป็นอำนาจของหน่วยงานที่รับผิดชอบ</p> <p>การกำหนดให้มีมาตรการการป้องกัน แก้ไข และเยียวยา กรณีโครงการส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรง</p>

หน่วยงาน	สถานภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน				ความเห็นต่อร่างกฎหมาย	หมายเหตุ
	บทบาทของหน่วยงานต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน	หน่วยงาน/โครงสร้างที่รับผิดชอบ	ระดับและกระบวนการมีส่วนร่วม	อุปสรรค/ปัญหา		
				<p>มีการอบรมเพื่อเพิ่มทักษะ</p> <ul style="list-style-type: none"> กรอบการแนวการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้อยู่เฉพาะหน่วยงานภาครัฐ ภายใต้สังกัด ยังไม่ครอบคลุมรัฐวิสาหกิจ ภายใต้สังกัด 		
<p>กระทรวงคมนาคม</p> <p>ผู้แทน</p> <p>รองปลัดกระทรวง และคณะผู้แทนจาก</p> <ul style="list-style-type: none"> - กรมทางหลวงชนบท - กรมทางหลวง - กรมการขนส่งทางบก - การรถไฟแห่งประเทศไทย - การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย 	<p>สถานะ</p> <p>มีหน่วยงานต่างๆ ดำเนินงานโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก ซึ่งเกี่ยวข้องกับประชาชน</p> <p>นโยบาย</p> <p>นโยบายให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ตั้งแต่ปี ๔๘ จนถึงปัจจุบัน</p>	<p>โครงสร้างองค์กรที่รับผิดชอบ</p> <p>มีหน่วยงานรับผิดชอบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ยังคงเป็นการจัดตั้งองค์กรภายในของกระทรวงและในหน่วยงานสังกัดอยู่</p> <p>ยกตัวอย่าง</p>	<p>ระดับขั้นตอนการมีส่วนร่วม</p> <ul style="list-style-type: none"> - เริ่มตั้งแต่การจัดทำร่างโครงการออกแบบ - การเวนคืนที่ดิน - การบำรุงรักษา <p>การมีส่วนร่วมของประชา</p>	<p>ภายในองค์กร</p> <ul style="list-style-type: none"> การพัฒนาเจตคติยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชน ของเจ้าหน้าที่หน่วยงานภายใน ยังต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้ง ลูกจ้าง ผู้รับจ้าง และผู้รับเหมา เจ้าหน้าที่ต้องได้รับ 	<p>เห็นด้วย เนื่องจากมี</p> <ul style="list-style-type: none"> • มีโครงสร้างองค์กรรับผิดชอบ ได้แก่ คณะกรรมการ • มีกระบวนการครบถ้วน • มีช่องทางการร้องเรียน/ร้องทุกข์ 	

หน่วยงาน	สถานภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน				ความเห็นต่อร่างกฎหมาย	หมายเหตุ
	บทบาทของหน่วยงานต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน	หน่วยงาน/โครงสร้างที่รับผิดชอบ	ระดับและกระบวนการมีส่วนร่วม	อุปสรรค/ปัญหา		
		กรมทางหลวงชนบท มีการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการมีส่วนร่วม เป็นการภายใน ปี ๒๕๕๐	<p>ชนวนรูปแบบ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การจัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครทางหลวงชนบท - การให้ความรู้ ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ / การอบรมให้แก่ ประชาชน - การทำ MOU ระหว่างกรมผู้รับเหมาและประชาชน เพื่อดูแลโครงการ - การประชาสัมพันธ์ โดยการนำ ICT มาใช้ เช่น การทำสัญญา - การทำ MOU กับมหาวิทยาลัย เพื่อให้ นักวิชาการ นักศึกษา สถาปัตยกรรม นักศึกษาช่าง มามีส่วนร่วมเชิงลึก 	<p>การพัฒนาทักษะในการปรับเปลี่ยนกระบวนการมีส่วนร่วมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ผู้มีส่วนได้เสียและสถานการณ์</p> <p>ภายนอก</p> <ul style="list-style-type: none"> • การมีส่วนร่วมภาคประชาชน ยังไม่เป็นที่ไปตามเป้าหมาย เนื่องจากได้รับแจ้งจาก <p>(๑) ประชาชน อ้างว่าไม่ได้รับหนังสือเชิญ</p> <p>(๒) ช่วงเวลาการสร้างการมีส่วนร่วม ตรงกับเวลาการทำงานของ ประชาชน</p> <p>เส้นทางการทำโครงการสร้างถนน ไม่ต่อเนื่อง</p>	<p>อยากให้มีส่วนแทนกระทรวงคมนาคมอยู่ในโครงสร้างนี้ด้วย</p>	

หน่วยงาน	สถานภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน				ความเห็นต่อร่างกฎหมาย	หมายเหตุ
	บทบาทของหน่วยงานต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน	หน่วยงาน/โครงสร้างที่รับผิดชอบ	ระดับและกระบวนการมีส่วนร่วม	อุปสรรค/ปัญหา		
				เพราะบางจุดถูกคัดค้านจากภาคประชาชนอย่างรุนแรง เป็นปัญหาต่อการทำงานของ หน่วยงาน		
การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย	การดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ปี ๒๕๔๘ และ ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการ การวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		<ul style="list-style-type: none"> - การระบุและคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสีย stakeholder โดยเฉพาะ ประชาชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรง - ใช้รูปแบบการมีส่วนร่วม การประชุม การประชุมกลุ่มย่อย 			ข้อสังเกต ขาดขั้นตอนการเจรจากับประชาชน ที่ถูกเวนคืน (ประธาน กมธ.)
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ผอ. ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชน	บทบาทและอำนาจหน้าที่ กำกับดูแล ส่งเสริมและแนะนำให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามระเบียบสำนัก	ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชน รับผิดชอบ	<ul style="list-style-type: none"> • บังคับให้หน่วยงานของรัฐเผยแพร่ข้อมูลโครงการทุกโครงการในเว็บไซต์ (มีรหัสผ่านแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง) 	<ul style="list-style-type: none"> • ปัญหาระบบสารสนเทศ ไม่เอื้อเนื่องจากมีโครงการที่ต้อง เผยแพร่ ในเว็บไซต์ ปีละ 	ความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชน ฯ เนื่องจาก <ul style="list-style-type: none"> • มีขอบเขตกว้างกว่า 	ข้อสังเกต <ul style="list-style-type: none"> • การพิจารณาว่าหน่วยงานเจ้าของโครงการเป็นผู้พิจารณาและใช้ดุลย

หน่วยงาน	สถานภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน				ความเห็นต่อร่างกฎหมาย	หมายเหตุ
	บทบาทของหน่วยงานต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน	หน่วยงาน/โครงสร้างที่รับผิดชอบ	ระดับและกระบวนการมีส่วนร่วม	อุปสรรค/ปัญหา		
	นายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘		<p>เกี่ยวข้อง/ผู้ที่ขอข้อมูลมา)</p> <ul style="list-style-type: none"> รับฟังความคิดเห็นในโครงการของรัฐ เมื่อโครงการมีผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย วิถีชีวิต หรือส่วนได้เสียเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น ตามข้อ ๑๕ <p>หากไม่รุนแรง ไม่ต้องรับฟังความคิดเห็น (หน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นผู้พิจารณาว่า มีผลกระทบอย่างรุนแรงหรือไม่)</p> <p>ระดับการมีส่วนร่วม ได้แก่ การสำรวจความคิดเห็น และ</p>	<p>ประมาณ สามพัน</p> <ul style="list-style-type: none"> มีโครงการต้องการรับฟังความคิดเห็นสองพัน สน. นายกกำกับไม่ทั่วถึงเนื่องจากพบว่าหน่วยงานจำนวนหนึ่งปฏิบัติผิดหลักเกณฑ์ (คือการประกาศภายใน ๑๕ วัน) การบริหารภายในของหน่วยงาน ยังมีปัญหา ด้านโครงสร้าง บุคลากร (ขาดความรู้ความเข้าใจ) งบประมาณ ระเบียบขาดบทบัญญัติด้านการลงโทษ 	<p>ระเบียบปัจจุบัน (กระบวนการด้านนโยบายสาธารณะ)</p> <ul style="list-style-type: none"> ระดับการมีส่วนร่วมกว้างกว่า ระเบียบปัจจุบัน ระเบียบสำนักนายกฯ ไม่มีโครงสร้าง คือ คณะกรรมการมีส่วนร่วม ฯ และมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน การกำหนดให้มีสำนักงานการมีส่วนร่วม กระจายในหน่วยงานต่างๆ 	<p>พินิจตัดสินว่าโครงการสร้างผลกระทบอย่างรุนแรงหรือไม่ให้พิจารณาในเรื่องนี้ด้วย (ประธาน กมธ. และคณะทำงานรับฯ ดำเนินการ)</p> <ul style="list-style-type: none"> ต้องมีมาตรการป้องกันและเยียวยาเมื่อพบว่า มีผลกระทบอย่างรุนแรง เสนอให้มีระบบติดตาม ตรวจสอบด้วย (ประธาน กมธ.) <p>ข้อเสนอแนะ</p> <ul style="list-style-type: none"> ให้สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ให้ความเห็นและทำงานร่วมกับคณะทำงาน

หน่วยงาน	สถานภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน				ความเห็นต่อร่างกฎหมาย	หมายเหตุ
	บทบาทของหน่วยงานต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน	หน่วยงาน/โครงสร้างที่รับผิดชอบ	ระดับและกระบวนการมีส่วนร่วม	อุปสรรค/ปัญหา		
			<p>การประชุมปรึกษาหารือ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ผู้มีส่วนได้เสีย ร้องเรียนกรณี ไม่มีการรับฟังความคิดเห็นได้ • ประกาศล่วงหน้า ก่อน ๑๕ วัน ณ จุดประกาศ ๓ แห่ง ได้แก่ สถานที่ปิดประกาศของหน่วยงาน สถานที่ที่จะดำเนินโครงการ และเว็บไซต์ (ข้อ ๑๑) • สรุปการรับฟังความคิดเห็น ภายใน ๑๕ วัน และนำมาประกอบการตัดสินใจ • หากมีความจำเป็น ต้องดำเนินการโครงการ ให้กำหนด 			<ul style="list-style-type: none"> • ขอให้กลับไปทบทวนเรื่องกฎหมาย การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชน • ควรได้มีการให้ความคุ้มครองและเยียวยาให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากโครงการของรัฐ การชดเชยที่ได้รับผลกระทบ เช่น การสร้างสะพานข้ามถนน เป็นต้น

หน่วยงาน	สถานภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน				ความเห็นต่อร่างกฎหมาย	หมายเหตุ
	บทบาทของหน่วยงานต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน	หน่วยงาน/โครงสร้างที่รับผิดชอบ	ระดับและกระบวนการมีส่วนร่วม	อุปสรรค/ปัญหา		
			<p>มาตรการป้องกันแก้ไข และเยียวยาความเดือดร้อน</p> <ul style="list-style-type: none"> • หลังจากนั้น ประกาศให้ประชาชนทราบผลการตัดสินใจ • ขอบเขตบังคับใช้ คือ เฉพาะโครงการของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน • ผู้กำหนดว่าจะอะไรเป็นผลกระทบอย่างรุนแรงเดิมใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ๒๕๓๔ เป็นแนวทางต่อมา ได้ให้หน่วยงานเจ้าของโครงการเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจและพิจารณาตัดสินใจ 			

หน่วยงาน	สถานภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน				ความเห็นต่อร่างกฎหมาย	หมายเหตุ
	บทบาทของหน่วยงานต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน	หน่วยงาน/โครงสร้างที่รับผิดชอบ	ระดับและกระบวนการมีส่วนร่วม	อุปสรรค/ปัญหา		
กรมโรงงานอุตสาหกรรม	<p>บทบาทความรับผิดชอบ</p> <p>มีงานรับผิดชอบการออกใบอนุญาตและกำกับดูแลโรงงานอุตสาหกรรม ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วม ฯ ฉบับนี้จึงเกี่ยวข้องกับภารกิจของกรมโรงงานอุตสาหกรรมด้วย</p> <p>นโยบาย</p> <p>กระทรวงและกรมโรงงานอุตสาหกรรมให้ความสำคัญ</p>		<p>มาตรการทางกฎหมายที่ดำเนินการไป</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการออกระเบียบข้อบังคับเป็นประกาศกระทรวงว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน ในแง่ของการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เมื่อ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๕ และปรับปรุงแก้ไข ปี ๒๕๕๗ - ประกอบการพิจารณาการออกใบอนุญาต - กรณีมีผลกระทบเกิดขึ้น ก็จะมีการจัดตั้งองค์กรไตรภาคีหน่วยงานรัฐ ผู้ประกอบการ และ 	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้มีส่วนได้เสีย เช่น ภาคประชาชน ยังขาดความพร้อม เช่น เวลาที่จะในการเข้าร่วม การเข้าร่วมกิจกรรมของโรงงานอุตสาหกรรมเป็นเรื่องทางเทคนิค ภาษาเขาใจยาก การแสดงความคิดเห็นของประชาชนไม่ค่อยมี 	<p>เห็นชอบในหลักการต่อร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชน ฯ และได้ส่งให้สำนักกฎหมายพิจารณาอยู่ ทั้งนี้ จะส่งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในสัมมนาในวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๙ เป็นลายลักษณ์อักษร ต่อไป</p>	<p>ข้อสังเกต</p> <p>ระดับการมีส่วนร่วมมีมากน้อยแค่ไหน กรณีการจัดเขตอุตสาหกรรมทั่วประเทศ (Industrial Zoning)</p> <p>ในเรื่องการจัดให้มีเขตอุตสาหกรรมทั่วประเทศ (Industrial Zoning) ทำมาแล้ว ๑๙ จังหวัด กำลังดำเนินการอยู่ ๑๕ จังหวัด</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการจัดทำ การประชุมรับฟังความคิดเห็นและ - จัด Focus Group เพื่อขอฟังความคิดเห็น <p>การบูรณาการ</p> <p>การบูรณาการและการประสานงานกับ</p>

หน่วยงาน	สถานภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน				ความเห็นต่อร่างกฎหมาย	หมายเหตุ
	บทบาทของหน่วยงานต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน	หน่วยงาน/โครงสร้างที่รับผิดชอบ	ระดับและกระบวนการมีส่วนร่วม	อุปสรรค/ปัญหา		
			<p>ประชาชน เพื่อหาทางแก้ไข และเยียวยา ร่วมกัน</p> <p>- กรณีรุนแรง กระทรวง ก็ดำเนินการตามที่สำนักงานนโยบาย และแผน ฯ กำหนดให้ คือ การจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น</p> <p>ระดับการมีส่วนร่วม</p> <p>การรับฟังความคิดเห็น ตั้งแต่</p> <p>- ขั้นตอนก่อนการออกใบอนุญาต และ</p> <p>- การกำกับ การติดตาม ตรวจสอบ การทำงานของ โรงงานอุตสาหกรรม</p> <p>-</p>			<p>หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มี การประสานงานและ ความร่วมมือกัน ระหว่าง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีอยู่ อาทิ กรมโยธาธิการและผังเมือง กรมการเกษตร เป็นต้น</p> <p>การผังเมืองระหว่างประเทศ ก็ต้องมีการบูรณาการเช่นกัน</p> <p>การบูรณาการระหว่าง หน่วยงาน โดยเฉพาะแผน ระดับประเทศ มีความจำเป็น</p> <ul style="list-style-type: none"> กรมโรงงานอุตสาหกรรมจะ ยืดหยุ่นและปรับแก้ไขตามสถานการณ์ และความจำเป็น

หน่วยงาน	สถานภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน				ความเห็นต่อร่างกฎหมาย	หมายเหตุ
	บทบาทของหน่วยงานต่อกรณีมีส่วนร่วมของประชาชน	หน่วยงาน/โครงสร้างที่รับผิดชอบ	ระดับและกระบวนการมีส่วนร่วม	อุปสรรค/ปัญหา		
			การออกกฎหมายกฎระเบียบ - การกำหนดหรือออกกฎหมายเพื่อบังคับใช้กับโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงก็มีขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็นด้วย			
กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม	มีหน่วยงาน สำนักงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามกฎหมาย บทบาท ให้ความรู้และความเข้าใจแก่ประชาชน			<ul style="list-style-type: none"> ให้ข้อมูล การเรียนรู้แก่ประชาชน ซึ่งเป็นเรื่องสร้างสรรค์ จึงมักไม่มีปัญหาและอุปสรรค 	เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชน ฯ เนื่องจาก ครอบคลุมครบวงจร การมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้แทนภาคประชาชน ขอทราบหลักเกณฑ์ และเสนอให้มีผู้แทนตามที่ตั้งทะเบียนไว้ในรายชื่อของผู้แทนภาคประชาชน	ข้อสังเกต การคัดเลือกกรรมการ ในคณะกรรมการ จะผ่านกระบวนการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา

หน่วยงาน	สถานภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน				ความเห็นต่อร่างกฎหมาย	หมายเหตุ
	บทบาทของหน่วยงานต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน	หน่วยงาน/โครงสร้างที่รับผิดชอบ	ระดับและกระบวนการมีส่วนร่วม	อุปสรรค/ปัญหา		
					ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕	
สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม	<p>บทบาทและอำนาจหน้าที่</p> <p>(๑) จัดทำนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๒๐ ปี และแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมทุก ๕ ปี</p> <p>(๒) การประกาศเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเพื่อให้มีมาตรการต่างๆ ควบคุมกิจกรรม</p> <p>(๓) การประเมินคุณภาพสิ่งแวดล้อม</p> <p>(๔) การวิเคราะห์</p>	มีหน่วยงานรับผิดชอบการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามกฎหมาย	<p>ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน (EIA และEHIA)</p> <p>(๑) ขั้นตอนการกลั่นกรองโครงการ</p> <p>(๒) ขั้นตอนการกำหนดขอบเขตการศึกษาให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน</p> <p>(๓) ขั้นตอนการทำ EIA ให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน</p> <p>(๔) ขั้นตอนการพิจารณารายงาน (ให้มีการ จัดรับฟังความคิดเห็นสำหรับ EHIA)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • การแสดงความเห็นต่อด้านโครงการ Not in My Backyard (NIMBY) ตั้งแต่การจัดทำ Scoping และยังไม่ทำ EIA เช่น โครงการกำจัดขยะ เป็นต้น ประชาชนจะเห็นด้วยกับโครงการ แต่ให้ไปตั้งโครงการที่อื่น เช่น โครงการผลิตไฟฟ้าด้วยถ่านหิน เป็นต้น • ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน และเทคนิคและวิธีการ มีรายละเอียดมาก 	<p>เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชน ฯ โดยเฉพาะ การกำหนดนโยบายสาธารณะ การมีบทลงโทษ การจัดตั้งองค์กร คือสำนักงานเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบนี้เฉพาะ</p> <p>แต่ยังไม่ชัดเจนว่า</p> <ul style="list-style-type: none"> • ครอบคลุมโครงการเอกชน หรือไม่ • ยังไม่ชัดเจนในนิยาม เช่น การรับฟังความ 	

หน่วยงาน	สถานภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน				ความเห็นต่อร่างกฎหมาย	หมายเหตุ
	บทบาทของหน่วยงานต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน	หน่วยงาน/โครงสร้างที่รับผิดชอบ	ระดับและกระบวนการมีส่วนร่วม	อุปสรรค/ปัญหา		
	<p>ผลกระทบสิ่งแวดล้อม</p> <p>(๕) กองทุนสิ่งแวดล้อม</p> <p>(๖) ความร่วมมือระหว่างประเทศ</p> <p>งานที่เกี่ยวข้องตรงกับการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ</p> <p>การจัดทำ EIA และ EHIA</p> <p>Stakeholders ได้แก่</p> <p>(๑) เจ้าของโครงการ</p> <p>(๒) หน่วยงานของรัฐ</p> <p>(๓) หน่วยงานเอกชน</p> <p>(๔) นิติบุคคลที่ทำรายงาน</p> <p>(๕) คณะกรรมการผู้ชำนาญการ</p> <p>(๖) คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ</p> <p>(๗) หน่วยงานรัฐที่ออก</p>		<p>(๕) ขั้นตอนการตัดสินใจเป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานที่ออกใบอนุญาต และให้มีการรับฟังความคิดเห็น (สำหรับ EHIA</p> <p>(๖) ขั้นตอนการติดตามและประเมินผล เป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานที่ออกใบอนุญาต</p> <p>รูปแบบการมีส่วนร่วม</p> <ul style="list-style-type: none"> การประชุมรับฟังความคิดเห็นอย่างน้อย ๒ ครั้ง ตั้งแต่เริ่มโครงการ ขอบเขตการศึกษา EIA การเผยแพร่รายงานผลการศึกษาให้ประชาชนทราบ การรับฟังความ 	<p>เกินไป เช่น จำนวนเวลาการรับฟังความคิดเห็น การระบุ Stakeholders</p> <ul style="list-style-type: none"> อำนาจการตัดสินใจและเงื่อนไขในการตัดสินใจ เช่น บางโครงการไม่มีการตัดสินใจขาดหลักเกณฑ์การตัดสินใจ เพราะมักจะมีการนำโครงการมาเสนออีกครั้ง หลังจากยกเลิกโครงการไปแล้วและเวลาผ่านไปอีก มีการนำประเด็นปัญหาอุปสรรคด้านการเยียวยา มาทบทวนแก้ไขปรับปรุงมาตรการทางกฎหมาย การ 	<p>คิดเห็นอย่างทั่วถึงฉันทามติ</p> <p>สถานะของกฎหมาย</p> <p>ระหว่าง ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วม ฯ และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ และ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง</p>	

หน่วยงาน	สถานภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน				ความเห็นต่อร่างกฎหมาย	หมายเหตุ
	บทบาทของหน่วยงานต่อกรรมมีส่วนร่วมของประชาชน	หน่วยงาน/โครงสร้างที่รับผิดชอบ	ระดับและกระบวนการมีส่วนร่วม	อุปสรรค/ปัญหา		
	โบอนุญาต (๘) ภาคประชาชน <ul style="list-style-type: none"> มีการขยายประเภทโครงการที่ต้องทำ EIA และEHIA เพิ่มขึ้น จาก ๑๐ โครงการเป็น ๓๕ โครงการ 		คิดเห็น เข้มงวด สำหรับ EHIA	พิจารณา EIA และ EHIA เพื่อทำให้เกิด Win –Win strategy เท่าที่กระทำได้		
กรมชลประทาน รองอธิบดี และ ผอ สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วม	บทบาท คือ การพัฒนาแหล่งน้ำและการบริหารจัดการน้ำ ดังนั้น ภารกิจเกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง	มีการจัดตั้งกองส่งเสริมการมีส่วนร่วม เป็นการภายใน ตั้งแต่ ปี ๒๕๕๑	ขอบเขตการมีส่วนร่วมของประชาชน มี ๓ ระยะ (๑) ระยะการริเริ่ม โครงการ ศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการ จะลงพื้นที่เพื่อให้ข้อมูลแก่ ประชาชน ตั้งแต่วัตถุประสงค์	<ul style="list-style-type: none"> เจ้าหน้าที่รัฐที่มีอยู่เป็นช่าง /วิศวกร จึงเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และทักษะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการ มีจำนวนน้อย เนื่องจากเวลาตรงกับเวลาการทำงาน ระยะของพื้นที่กับที่ตั้งการจัด 	เห็นด้วยร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชน ฯ ข้อเสนอแนะ <ul style="list-style-type: none"> อยากให้มีความชัดเจนสำหรับ ผู้มีส่วนร่วมของประชาชน ให้มีหน่วยงานรับผิดชอบการมีส่วนร่วมตามกฎหมายใน 	

หน่วยงาน	สถานภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน				ความเห็นต่อร่างกฎหมาย	หมายเหตุ
	บทบาทของหน่วยงานต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน	หน่วยงาน/โครงสร้างที่รับผิดชอบ	ระดับและกระบวนการมีส่วนร่วม	อุปสรรค/ปัญหา		
			<p>(๒) ระยะเวลา ทำการศึกษาความเหมาะสมของโครงการ ระยะนี้ เป็นไปตามขั้นตอนการวิเคราะห์กระทบสิ่งแวดล้อมจะมีการลงพื้นที่เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนตั้งแต่ขั้น การปฐมนิเทศ การจัดประชาคม การปัจฉิมนิเทศ ทั้งสามรูปแบบ จะให้ประชาชนเสนอความคิดเห็น</p> <p>(๓) ระยะเวลาก่อสร้าง โครงการ มีส่วนร่วมตั้งแต่การติดตามและตรวจสอบโครงการโดยมีคณะกรรมการ</p>	<p>ประชุม ความสนใจ</p> <ul style="list-style-type: none"> • เจ้าหน้าที่กรมชลประทาน ส่วนหนึ่งไม่ให้ความสำคัญและยังไม่มีเจตคติสนับสนุนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน 	ทุกหน่วยงาน	

หน่วยงาน	สถานภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน				ความเห็นต่อร่างกฎหมาย	หมายเหตุ
	บทบาทของหน่วยงานต่อกรที่มีส่วนร่วมของประชาชน	หน่วยงาน/โครงสร้างที่รับผิดชอบ	ระดับและกระบวนการมีส่วนร่วม	อุปสรรค/ปัญหา		
			<p>ภายใต้ สำนักนโยบายและแผน ฯ . เข้ามามีส่วนร่วมด้วย</p> <p>รูปแบบการมีส่วนร่วมอื่น</p> <p>ภารกิจเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ โดยเฉพาะ การส่งน้ำ และการบำรุงรักษา ก็จะมีภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ ในรูปของ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำพื้นฐาน (มีประมาณสี่หมื่นกว่ากลุ่ม) รวมอาสาสมัครผู้ใช้น้ำด้วย (มีประมาณสามพันกว่าคน) <p>ระยะเวลาการทำหน้าที่ สองปี เพื่อทำหน้าที่เชื่อมประสาน</p>			

หน่วยงาน	สถานภาพการดำเนินงานในปัจจุบัน				ความเห็นต่อ ร่างกฎหมาย	หมายเหตุ
	บทบาทของหน่วยงาน ต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชน	หน่วยงาน/โครงสร้างที่ รับผิดชอบ	ระดับและกระบวนการ การมีส่วนร่วม	อุปสรรค/ปัญหา		
			กับเจ้าหน้าที่โครงการ กับผู้ใช้น้ำ - การจัดตั้งกลุ่ม ผู้บริหารจัดการน้ำ - การจัดตั้ง คณะกรรมการจัดการ ชลประทาน			

ภาคผนวก ค

สรุปผลการสัมมนา เรื่อง “การรับฟังความคิดเห็นของ
ผู้เกี่ยวข้องต่อร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.”

สรุปผลการสัมมนา

เรื่อง “การรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องต่อร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.”

จัดโดย

คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

ในวันพฤหัสบดีที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๙

ณ โรงแรมเซ็นทารา ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ กรุงเทพมหานคร

การอภิปรายกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. สรุปผลการสัมมนาได้ ดังนี้

๑. ประเด็นขอบเขต

- เพิ่มเติมขอบเขตคำนิยาม “นโยบายสาธารณะ” ให้ครอบคลุมนโยบายด้านการศึกษา (ร่างมาตรา ๓)
- ขอบเขตคำนิยาม “นโยบายสาธารณะ” มีความหมายกว้างขวางมาก (ร่างมาตรา ๓)
- ทบทวนคำนิยามให้ชัดเจนระหว่างคำว่า “ผู้มีส่วนได้เสีย” กับ “ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง” (ร่างมาตรา ๓)
- “ผู้มีส่วนได้เสีย” ควรประกอบด้วยนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ประชาชนชาวบ้าน นอกจากนี้ควรมีหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรม ตลอดจนผู้กระทำหรือผู้รับผิดชอบด้วยโครงการหรือกิจกรรมในเรื่องนั้น ๆ ด้วย
- ทบทวนขอบเขตคำนิยาม “ฉันทามติ” ว่าผลที่ได้จากการรับฟังความคิดเห็นอย่างทั่วถึงนั้นอย่างไรถึงจะเรียกได้ว่า “อย่างทั่วถึง” (ร่างมาตรา ๓)
- นิยามคำว่า “ฉันทามติ” ยังไม่ชัดเจน มีขอบเขตกว้างขวาง และอาจมีกรณีที่ไม่หาฉันทามติไม่ได้ เพราะไม่ใช่ทั้งกรณีเสียงข้างมากและกรณีเอกฉันท์ นอกจากนี้ ใครจะเป็นผู้ตัดสินฉันทามติ และจะทราบได้อย่างไรว่าเป็นความเห็นชอบของประชาชนอย่างแท้จริง (ร่างมาตรา ๓)
- ความหมายของคำว่า “การมีส่วนร่วม” ไม่ควรใช้คำว่า “เปิดโอกาส” แต่ควรใช้คำว่า “ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม” (ร่างมาตรา ๓)
- ความหมายของคำว่า “ผลกระทบ” ยังไม่ชัดเจน (ร่างมาตรา ๓)

- ควรกำหนดขอบเขตการบังคับใช้ให้ครอบคลุมโครงการของเอกชนที่รัฐอนุญาตให้ดำเนินการ เช่น การก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม (ร่างมาตรา ๓)

- ความแตกต่างระหว่างคำว่า “โดยไม่ชักช้า” กับ “ระยะเวลาที่เพียงพอ”

- ขอบเขตความหมายของคำว่า “ชุมชน”

- หากร่างพระราชบัญญัติฯ นี้มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมาย ในขณะที่บางหน่วยงานมีระเบียบบังคับใช้ของตนเองแต่ขัดกับร่างพระราชบัญญัติฯ ควรจะยึดหลักเกณฑ์ตามร่างพระราชบัญญัติฯ ใช้หรือไม่

- นโยบายของรัฐในเรื่องการจัดทำที่อยู่อาศัยของการเคหะแห่งชาติ อาจแบ่งการดำเนินงานออกเป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่ การดำเนินการเพื่อผู้มีรายได้น้อยกับการหารายได้ (ในลักษณะของรัฐวิสาหกิจ) ในการดำเนินการส่วนหลังนี้ไม่ควรอยู่ในบังคับ “นโยบายสาธารณะ” ในร่างมาตรา ๓

- ร่างมาตรา ๑๘ เมื่อคณะกรรมการวินิจฉัยให้ยกคำร้องของผู้มีส่วนได้เสียแล้ว เหตุใดคณะกรรมการฯ จึงต้องแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ไปช่วยเหลือในการดำเนินคดีอีก เพราะตัวคณะกรรมการฯ นั้นเองเป็นผู้ที่ยกคำร้อง

- ร่างมาตรา ๓ ถ้อยคำในนิยามนโยบายสาธารณะบางคำยังมีความไม่ชัดเจน เช่น คำว่า “แนวทาง” “ผลกระทบต่อคุณภาพ” อาจเกิดปัญหาในด้านการตีความ

- นิยาม “การมีส่วนร่วมของประชาชน” และ “ฉันทามติ” ไม่ควรมีคำว่า “ผู้มีส่วนได้เสีย” อีก เพราะปรากฏอยู่ในคำนิยามผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแล้ว

- การตัดสินใจดำเนินโครงการตามนโยบายของรัฐ หน่วยงานควรเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตนเอง โดยอาจดำเนินการในรูปแบบอื่น เช่น มีคณะกรรมการตัดสินใจ เพราะในทางปฏิบัติอาจมีนักการเมืองสนับสนุนการเคลื่อนไหวของประชาชน

- มาตรา ๘ (๑) “รับข้อมูลจากประชาชน” กับ (๒) “รับฟังความคิดเห็นของประชาชน” ต่างกันอย่างไร

- อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ตามมาตรา ๒๖ ยังไม่ชัดเจน

- ควรครอบคลุมถึงโครงการของภาคเอกชนด้วย เนื่องจากปัจจุบันมีการลงทุนร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ภายใต้การกำกับดูแลของกรมโรงงานอุตสาหกรรม

- บทนิยามตาม มาตรา ๓ ที่ครอบคลุมถึง “การออกกฎ ระเบียบหน่วยงานของรัฐ และกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐ” กว้างไปหรือไม่ เพราะเท่ากับว่าการออกระเบียบของส่วนราชการทุกฉบับต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนทุกครั้ง

- มาตรา ๖ บรรทัดที่ ๓ “ทั้งในขั้นตอน” แก้ไขเป็น “ในทุกขั้นตอนตั้งแต่ก่อนการเริ่มนโยบาย การจัดทำแผนงาน”

- การมีส่วนร่วมควรเริ่มตั้งแต่การตัดสินใจว่าจะเริ่มโครงการหรือไม่

- “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ควรนำคำนิยามของ “กระบวนการสาธารณะ” มาใช้
- บทนิยาม “กระบวนการสาธารณะ” ควรครอบคลุมถึง ก่อนเริ่มโครงการ เมื่อเริ่มโครงการ การดำเนินโครงการ การติดตามประเมินผลโครงการ
- นโยบายสาธารณะครอบคลุมถึงความร่วมมือภาครัฐ-ภาคเอกชน (Public Private Partnership: PPP) ตลอดจนการลงทุนของรัฐวิสาหกิจหรือไม่
- นโยบายสาธารณะแตกต่างจากนโยบายรัฐบาลหรือไม่
- เพิ่ม สิ่งแวดล้อม การศึกษา สาธารณะ ในคำนิยาม “นโยบายสาธารณะ” ในมาตรา ๓
- ควรให้คำนิยามคำว่า “โดยไม่ชักช้า” ในมาตรา ๑๖ เพื่อให้เกิดความชัดเจน
- ควรกำหนดระยะเวลาการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน ไม่ควรกำหนดไว้กว้าง ๆ ว่า “โดยไม่ชักช้า” “ระยะเวลาที่เพียงพอ”
- ควรมีการนิยามถ้อยคำเหล่านี้ให้ชัดเจน
 - ผู้มีส่วนได้เสีย
 - ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
 - ฉันทามติ

๒. กระบวนการ

- กระบวนการนโยบายสาธารณะควรเริ่มตั้งแต่การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ เนื่องจากกระบวนการคิดริเริ่มนโยบายควรเป็นเรื่องของผู้บริหารหน่วยงานของรัฐในการตัดสินใจ ส่วนกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนควรเป็นขั้นตอนหลังจากการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ มิเช่นนั้นกระบวนการนโยบายสาธารณะอาจเป็นอุปสรรคต่อการกำหนดนโยบายทำให้นโยบายเกิดขึ้นได้ยากมากกว่าประโยชน์ที่จะได้รับ (ร่างมาตรา ๓)
- ควรปรับปรุงข้อความในร่างมาตรา ๖ จาก “ประชาชนย่อมมีสิทธิในการมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ...” เป็น “ประชาชนย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ...” (ร่างมาตรา ๖)
- สิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะควรมีการกำหนดข้อยกเว้นในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วน ที่จำเป็นต้องกระทำเพื่อปกป้องประโยชน์สาธารณะ เช่น กรณีเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้ ข้อยกเว้นต้องกำหนดเป็นหลักการในร่างพระราชบัญญัติฯ มิใช่กำหนดโดยประกาศที่ออกโดยคณะกรรมการ (ร่างมาตรา ๖)
- กิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ควรเพิ่มคำว่า “สุขภาพอนามัย” เพื่อให้สอดคล้องกับนิยามคำว่านโยบายสาธารณะ (ร่างมาตรา ๖)

- ควรกำหนดกลไกให้มีหน่วยงานหรือคณะกรรมการเป็นผู้มีอำนาจชี้ขาดว่าโครงการหรือกิจกรรมใดเข้าข่ายเป็นนโยบายสาธารณะหรือไม่

- ควรปรับปรุงข้อความในร่างมาตรา ๑๒ (๔) ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในส่วนของ “ผลกระทบ” เพราะตามหลักวิชาการ ผลกระทบมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ดังนั้น จากข้อความที่ว่า “...กรณีที่น่าจะเกิดผลเสียหรือผลกระทบ” ควรปรับปรุงใหม่เป็น “...กรณีที่น่าจะเกิดผลเสียหรือผลกระทบที่เป็นความเสียหาย” (ร่างมาตรา ๑๒ (๔))

- “หน่วยงานของรัฐ” ที่จะรับคำร้องตามร่างมาตรา ๑๖ ควรระบุให้ชัดเจนว่าเป็นหน่วยงานของรัฐที่ริเริ่มนโยบายสาธารณะ (ร่างมาตรา ๑๖)

- นอกจากกรณีการนำคดีไปสู่ศาลเพื่อวินิจฉัยตามร่างมาตรา ๑๘ ควรกำหนดให้มีช่องทางการนำคดีไปสู่ศาลปกครองเพื่อวินิจฉัยเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง ทั้งนี้ เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินการ (ร่างมาตรา ๑๘)

- ควรมีกฎไตรภาคีในการกำกับการดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมที่มีผลกระทบ

- ควรมีกระบวนการรับฟังความเห็นที่หลากหลายมากกว่าการจัดประชุม

- สถานะของกระบวนการและการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของประชาชนควรกำหนดให้เป็น การพิจารณาทางปกครองของฝ่ายปกครอง เพื่อให้เกิดความชัดเจน โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจะต้องจัดให้มี กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อนการพิจารณาอนุมัติโครงการหรือกิจกรรม

- อำนาจในการเรียกเอกสารจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ ควรกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติฯ

- ร่างมาตรา ๓๑ (๒) – (๖) มีเจตนารมณ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบาย สาธารณะ ในขณะที่ ร่างมาตรา ๓๑ (๗) มีเจตนารมณ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบาย สาธารณะ ซึ่งครอบคลุมการดำเนินนโยบายสาธารณะด้วย ฉะนั้น ร่างมาตรา ๓๑ มีเจตนารมณ์ต้องการให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับใด (ร่างมาตรา ๓๑)

- คนจัดกระบวนการ (facilitator) จะต้องมีความรู้ความสามารถ และทักษะในการดำเนิน กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน และการนำเสนอข้อมูลเพื่อสร้างฉันทามติ นอกจากนี้ ควรกำหนด หลักเกณฑ์และที่มาของผู้ที่จะเป็นคนจัดกระบวนการในร่างพระราชบัญญัติฯ เพื่อให้ได้คนจัดกระบวนการที่ เป็นกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นบุคคลจากภาครัฐหรือภาคเอกชน

- ควรกำหนดมาตรการหรือกลไกรองรับในกรณีที่ได้อฉันทามติแล้ว แต่ไม่สามารถบังคับให้ เป็นไปตามฉันทามตินั้นได้

- หลักเกณฑ์และรูปแบบการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต้องมีความชัดเจนและเป็น มาตรฐาน

- คำว่า “มาตรการป้องกันหรือเยียวยาที่เหมาะสม” ตามมาตรา ๑๑ ควรต้องนิยามให้ชัดเจน มิเช่นนั้น อาจเป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานใช้ดุลยพินิจได้

- ควรให้นิยามคำว่า “ชุมชน” “อย่างทั่วถึง” ที่ปรากฏในมาตรา ๘
- ในมาตรา ๘ คำว่า “ไม่ชักช้า” ยังมีความไม่ชัดเจน ควรกำหนดระยะเวลาของแต่ละกระบวนการให้ชัดเจน

๓. โครงสร้าง

- ควรมีคณะกรรมการในระดับจังหวัด เพราะเรื่องร้องเรียนจะมีเป็นจำนวนมาก
- กรรมการตามร่างมาตรา ๑๘ (๒) ควรครอบคลุมและสอดคล้องกับนิยามคำว่า “นโยบายสาธารณะ” ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับหลายกระทรวง/หน่วยงาน
- กรรมการตามร่างมาตรา ๑๘ (๓) ควรกำหนดให้มีจำนวนตามรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้แทน อบจ. ผู้แทน อบต. ผู้แทนเทศบาล ผู้แทนกรุงเทพมหานคร และผู้แทนเมืองพัทยา (ร่างมาตรา ๑๘ (๓))
- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามร่างมาตรา ๑๘ (๔) ไม่ควรเป็นนักวิชาการ แต่ควรเป็นผู้มีประสบการณ์ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้าน หรือเอกชน (ร่างมาตรา ๑๘ (๔))
- กรรมการตามร่างมาตรา ๑๘ (๕) ไม่ควรกำหนดเฉพาะประธานสภาองค์กรชุมชน เพราะในชุมชนยังประกอบไปด้วยกลุ่มองค์กรต่าง ๆ (ร่างมาตรา ๑๘ (๕))
- องค์ประกอบของคณะกรรมการในระดับกระทรวง ควรเพิ่มตำแหน่งปลัดกระทรวงที่สำคัญ เช่น ปลัดกระทรวงคมนาคม
- องค์ประกอบของคณะกรรมการไม่ควรมีตัวแทนจากกระทรวงหนึ่งกระทรวงใดมากเกินไป เช่น กระทรวงมหาดไทย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- องค์ประกอบของคณะกรรมการไม่ควรมีตัวแทนจากภาครัฐมากเกินไป
- ควรเพิ่มผู้แทนเด็กและเยาวชนเป็นกรรมการ
- ควรเพิ่มผู้แทนผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคประชาชนเป็นกรรมการ
- คณะกรรมการสรรหาควรมีมากกว่า ๓ คน และควรเป็นผู้แทนจากองค์กรที่มีความเป็นอิสระและไม่เป็นผู้มีส่วนได้รับประโยชน์จากนโยบายสาธารณะ (ร่างมาตรา ๒๑)
- ควรปรับปรุงข้อความในร่างมาตรา ๒๒ วรรคแรก ตอนท้าย เป็น “...ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสัดส่วนที่พอ ๆ กัน ระหว่างหญิงและชาย” (มาตรา ๒๒ วรรคแรก)
- ควรกำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจในการออกกฎกระทรวงหรือพิจารณาคำร้อง
- ควรกำหนดสถานภาพของสำนักงานคณะกรรมการฯ ให้ชัดเจนว่ามีฐานะเป็นส่วนราชการระดับใด เป็นนิติบุคคลหรือไม่อย่างไร (ร่างมาตรา ๓๐)
- สำนักงานคณะกรรมการฯ จะต้องมียุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน

- อำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการฯ หากดำเนินการเองทุกข้อจะส่งผลให้สำนักงานคณะกรรมการฯ มีบทบาทภารกิจที่มาก ซึ่งต้องอาศัยบุคลากรจำนวนมาก อำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการฯ บางประการตามร่างมาตรา ๓๑ (๒) (๓) และ (๔) อาจเปลี่ยนบทบาทจากผู้ดำเนินการเองเป็นผู้ให้การสนับสนุน

- ควรจัดตั้ง “กองส่งเสริมการมีส่วนร่วม” ในทุกกรม/สำนักงาน
- ควรกำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงาน ซึ่งอาจเป็นหน่วยงานระดับกรม จัดตั้งหน่วยงานภายในกรมเพื่อดำเนินการรับฟังความคิดเห็นและประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการฯ
- ควรกำหนดช่วงระยะเวลาของแต่ละกระบวนการให้ชัดเจน
- หลักเกณฑ์และรูปแบบต้องมีความชัดเจนและเป็นมาตรฐาน
- ควรเพิ่มมาตรการในการติดตามตรวจสอบ

๔. การบังคับใช้

- ควรมีบทกำหนดโทษสำหรับหน่วยงานของรัฐในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามร่างพระราชบัญญัติฯ
- ควรมีบทกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ เพื่อให้การปฏิบัติตามกฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- ผู้ใดขัดขวางมิให้มีการดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พิจารณาโดยภาพรวม หรือพิจารณาลดหลั่นโทษโดยแบ่งเป็น ตัวการ ผู้ใช้ และผู้สนับสนุน เนื่องจากอาจมีกรณีการปลุกปั่นโดยไม่สุจริต
 - ควรกำหนดลักษณะหรือนิยามของคำว่า “ขัดขวาง”
 - เพิ่มโทษให้มากกว่าที่กำหนดไว้ในร่างมาตรา ๒๒ และร่างมาตรา ๒๓
 - บทกำหนดโทษ ควรมีการกำหนดให้ชัดเจนว่า อย่างเป็นทางการขัดขวางการดำเนินการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ
 - บทกำหนดโทษกรณีขัดขวาง โดยที่ผู้ขัดขวางอาจเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือผู้เกี่ยวข้องที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย การกำหนดโทษแก่บุคคลดังกล่าวอาจส่งผลให้ร่างพระราชบัญญัตินี้ ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นของตนอย่างแท้จริง
 - บทกำหนดโทษ ควรเพิ่มโทษตามมาตรา ๓๒ และ ๓๓ ให้มากกว่าที่กำหนด โดยเพิ่มโทษจำคุกเป็น ๑ ปี และปรับไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท
 - กรณีห้ามมีการขัดขวางการชุมนุม ควรมีการกำหนดขอบเขตของการดำเนินการชุมนุมให้ชัดเจนอย่างกรณีของประเทศเกาหลีใต้
 - ควรกำหนดโทษการไม่ดำเนินการตามกฎหมายนี้ให้ชัดเจน

ภาคผนวก ง

หนังสือความเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างพระราชบัญญัติ
การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบาย
สาธารณะ พ.ศ. ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ด่วนที่สุด

ที่ ทส ๐๘๐๕/๕๗๙๓

กลุ่มงานนิติการทั่วไป สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

วันที่ ๒๕/๕/๕๙

วันที่ ๑๐ พ.ค. ๕๙

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
ผู้บังคับพระราม ๖ ซอย ๓๐ ถนนพระรามที่ ๖ กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๐๐

ถนนพระรามที่ ๖ กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

๒๙ เมษายน ๒๕๕๙

เรื่อง ความเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.

เรียน ประธานกรรมการสิทธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

อ้างถึง หนังสือคณะกรรมการสิทธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ด่วนที่สุด ที่ (สปท) ๘๓๓/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๙

ตามหนังสือที่อ้างถึง คณะกรรมการสิทธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ได้ขอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพิจารณาขอหมายให้อธิบดีกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการ ในวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๙ ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข ๒๒๐ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา ๒ เพื่อให้ข้อมูลพร้อมทั้งข้อเสนอแนะในประเด็นต่างๆ ต่อร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. โดยผลจากการประชุม คณะกรรมการได้ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชุมระดมความเห็นกับบุคลากรภายในองค์กรเพื่อรับฟังความเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างกฎหมายดังกล่าว และขอให้ส่งความเห็นและข้อเสนอแนะกลับมาให้คณะกรรมการพิจารณา ในวันพฤหัสบดีที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๙ นั้น

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้พิจารณาแล้ว เห็นชอบในหลักการของร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. โดยมีข้อสังเกตต่อร่างกฎหมายฉบับดังกล่าว ดังนี้

๑. การให้คำจำกัดความคำว่า “ฉันทามติ” ซึ่งได้นิยามว่าหมายถึง ผลที่ได้จากการรับฟังความคิดเห็นอย่างทั่วถึงจากผู้เกี่ยวข้อง กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีความเห็นว่า ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนกระบวนการรับฟังความคิดเห็นอย่างทั่วถึงให้ชัดเจน และเป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนได้เสียหรือผู้เกี่ยวข้อง

๒. มาตรา ๒๑ ในเรื่องของการสรรหากรรมการตามมาตรา ๑๙(๔) และ (๕) กำหนดให้มีคณะกรรมการสรรหา จำนวน ๓ ท่าน คือ ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีความเห็นว่า จำนวนคณะกรรมการสรรหาดังกล่าวมีจำนวนน้อยเกินไป อีกทั้งยังไม่มีผู้แทนจากองค์กรที่มีความเป็นอิสระและมีความใกล้ชิดกับประชาชน จึงเห็นว่าควรเพิ่มจำนวนคณะกรรมการสรรหา โดยให้มีผู้แทนจากองค์กรที่มีความเป็นอิสระ และมีความใกล้ชิดกับประชาชน ไม่มีส่วนได้เสียจากการกำหนดและจัดทำนโยบายสาธารณะ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสรรหาด้วย

๓. มาตรา ๓๑ ในเรื่องของอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการนโยบายสาธารณะ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีความเห็นว่า มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ให้ สำนักงานมากเกินไป ซึ่งหากสำนักงานดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่ได้ระบุไว้ในมาตรา ๓๑ เองทั้งหมดจะทำให้ สำนักงานต้องทำหน้าที่หลายบทบาทมากเกินไป และต้องมีการจัดตั้งสำนักงานที่เป็นองค์กรที่มีขนาดใหญ่และมี บุคลากรจำนวนมาก ซึ่งอำนาจหน้าที่ที่ได้ระบุไว้ในมาตรา ๓๑ ในบางเรื่องมีหน่วยงานรับผิดชอบอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทหน้าที่ใน ข้อ (๒) (๓) และ (๔) ดังนั้นควรปรับเปลี่ยนอำนาจหน้าที่ตามข้อดังกล่าว จากเป็นผู้ดำเนินการเอง เป็น หน่วยงานเชื่อมประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ และให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องอยู่แล้วเป็นผู้ดำเนินการแทน เพื่อจะทำให้การทำงานมีความคล่องตัวมากขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

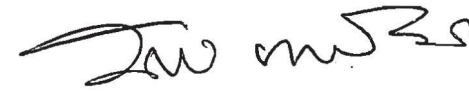

(นางสาวภาวิณี ปุณณกันต์)

อธิบดีกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

เรื่อง ท้ายประกาศ กษช ๕.
1๕๑ ทบคทค : ๑๕1๕๓๖

พันตำรวจตรี

(ยงยุทธ สารสมบัติ)

ประธานกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

ด่วน
ที่ คค ๐๒๐๕/๓๖๒๐

กลุ่มงานบริหาร... สำนักงานคณะกรรมการ ๒

รับที่ 4.50 / 59

วันที่ 10.ค.ค. 59

เวลา 08.00 น.

กระทรวงคมนาคม.....สืบเนื่อง

ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

๔ พฤษภาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ข้อมูลเสนอคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

อ้างถึง หนังสือคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

ด่วนที่สุด ที่ (สปท) ๘๓๔/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๙

สิ่งที่ส่งมาด้วย ข้อมูลพร้อมทั้งความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ตามหนังสือที่อ้างถึง ขอความอนุเคราะห์ให้กระทรวงคมนาคมพิจารณามอบหมายผู้แทนเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๙ ณ อาคารรัฐสภา ๒ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงคมนาคมรายงานความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ ดังนี้

๑. บทบาทของกระทรวงคมนาคมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

หน่วยงานต่าง ๆ ของกระทรวงคมนาคมได้ดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยยกตัวอย่างกรมทางหลวงชนบทได้มีการปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่สอดคล้องตามแนวทางการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การสำรวจที่ดินงานทางต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งรวมถึงหน่วยงานอื่น ๆ ของกระทรวงคมนาคม ได้แก่ กรมทางหลวง การรถไฟฯขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย และการรถไฟแห่งประเทศไทย ฯลฯ ได้มีการดำเนินการดังกล่าวเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ดี การดำเนินการในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในหน่วยงานต่าง ๆ ของกระทรวงคมนาคมเป็นลักษณะที่ไม่ได้จัดตั้งเป็นหน่วยงานในโครงสร้างตามกฎหมายหรือดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการ

๒. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน รวม ๒ เรื่อง คือ

๒.๑ ต้องมีความพยายามให้บุคลากรในองค์กรมีความตระหนักรู้ในการดำเนินงาน

๒.๒ บางช่วงอาจต้องพิจารณาหยุด หรือดำเนินการต่อเนื่อง หรือเปลี่ยนโครงการ

ในการดำเนินงาน

๓. ความเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.

กระทรวงคมนาคมเห็นด้วยในหลักการของร่างกฎหมายดังกล่าวและมีข้อสังเกตว่า ยังไม่มีผู้แทนกระทรวงคมนาคมเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

LIERT

/ เนื่องจาก ...

เนื่องจากกระทรวงคมนาคมเป็นหน่วยงานที่มีโครงการอยู่จำนวนมากที่อยู่ในความรับผิดชอบ จึงเห็นควรเสนอผู้แทนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายตรุณ แสงฉาย)

รองปลัดกระทรวงคมนาคม

หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านการขนส่ง

เรื่อง เห็นชอบ ๑๙ ดย ๕
เพื่อส่งต่อ

พันตำรวจตรี

(ยงยุทธ สารสมบัติ)

ประธานกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

สำนักงานปลัดกระทรวง
สำนักกฎหมาย
โทร. ๐-๒๒๘๑-๓๒๖๓
โทรสาร ๐-๒๒๘๐-๖๑๑๖

กองกลาง
 เลขที่ ๒๑๕๑ / ๒๖๕
 วันที่ ๒๑ เม.ย. ๕๙
 เวลา ๑๖.๓๐ น. / ๒๖๕

บันทึกข้อความ

กรมเจ้าท่า
 เลขที่ ๘๙๑๑
 วันที่ ๒๑ เม.ย. ๕๙
 เวลา ๑๕.๒๘

ส่วนราชการ..... กรมเจ้าท่า สำนักงานเลขานุการกรม โทร. ๐ ๒๒๖๖ ๕๙๓๒

ที่..... คค ๐๓๐๑.๑/ 449 วันที่..... ๒๐ เมษายน ๒๕๕๙

เรื่อง..... ข้อมูลการประกอบการประชุมเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.

เรียน ปลัดกระทรวงคมนาคม

ตามท้ายหนังสือคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน
 ด่วนที่สุด ที่ (สปท) ๘๔๐/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๙ กระทรวงคมนาคมสั่งการให้กรมเจ้าท่าจัดทำ
 ข้อมูลประกอบการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน
 สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ
 นโยบายสาธารณะ พ.ศ. ในวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๙ เวลา ๐๙.๓๐ น. ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กรมเจ้าท่าพิจารณาแล้ว ขอเสนอข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ประเด็น	ข้อมูลของกรมเจ้าท่า
<p>๑. บทบาทของกระทรวงคมนาคมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน</p>	<p>๑. การดำเนินการของสำนักกฎหมาย กรมเจ้าท่า ในการจัดทำร่างกฎหมาย กฎ ระเบียบ จะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือผู้ที่เกี่ยวข้องผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกฎหมายตามขั้นตอนการเสนอกฎหมาย</p> <p>๒. การดำเนินการของกองวิศวกรรม กรมเจ้าท่า ได้ดำเนินการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในหลายเรื่อง โดยเฉพาะเกี่ยวกับงานโครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางน้ำตามภารกิจ โดยจัดให้มีการประชุมประชาสัมพันธ์โครงการเพื่อรับฟังความคิดเห็นประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ.๒๕๔๘ รวมทั้งเป็นไปตามแนวทางการจัดรับฟังความคิดเห็นที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำหนด (EHIA)</p>
<p>๒. ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน</p>	<p>การดำเนินโครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางน้ำตามภารกิจของกรมเจ้าท่า บางพื้นที่มีแผนจัดรับฟังความคิดเห็นต่อโครงการเพื่อให้ทราบวัตถุประสงค์ขอบเขตของงาน และแผนงานขั้นตอนการดำเนินการโครงการ กับพบว่ามีการคัดค้านไม่ให้เกิดดำเนินการในพื้นที่จากผู้นำบางกลุ่มที่ไม่ยอมรับฟังข้อมูลแต่อย่างใด ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผนงานที่วางไว้</p>

ประเด็น	ข้อมูลของกรมเจ้าท่า
๓. ความเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่าง พ.ร.บ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.	กรมเจ้าท่าเห็นด้วยในหลักการของร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. ซึ่งมุ่งที่จะคุ้มครองและรับรองสิทธิของประชาชนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางสาธารณะ การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การตัดสินใจทางการเมือง การจัดการบริการสาธารณะ อย่างไรก็ตาม ได้มีการกำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่กำหนดนโยบายสาธารณะต้องดำเนินการในเรื่องการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งคณะกรรมการฯ ตามพระราชบัญญัติฯ จะออกหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติ ดังนั้นหน่วยงานของรัฐคงจะต้องเตรียมความพร้อมต่อไปด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(นายศรศักดิ์ แสนสมบัติ)

ผู้ตรวจราชการกระทรวงคมนาคม
รักษาราชการแทนอธิบดีกรมเจ้าท่า

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการก่อสร้างสถานีขนส่งสินค้า

การก่อสร้างสถานีขนส่งสินค้า มีกระบวนการให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับโครงการ ดังนี้

1. การศึกษาความเป็นไปได้
มีกระบวนการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้
 - 1.1 การเข้าพบหน่วยงานในพื้นที่เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการ
 - 1.2 การจัดสัมมนาเปิดโครงการ
 - 1.3 การจัดสัมมนารับฟังความคิดเห็น จำนวน 2 ครั้ง เพื่อรับฟังความคิดเห็นของภาคประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ ทั้งผลกระทบทางตรงและทางอ้อม โดยจัดขึ้น ณ จังหวัดที่จะมีการก่อสร้างสถานีขนส่งสินค้า

2. การศึกษา PPP ม. 25
มีกระบวนการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้
 - 2.1 การจัดสัมมนาทดสอบความสนใจของนักลงทุนภาคเอกชน (Market Sounding) ครั้งที่ 1 ที่ กรุงเทพมหานคร
 - 2.2 การจัดสัมมนาทดสอบความสนใจของนักลงทุนภาคเอกชน (Market Sounding) ครั้งที่ 2 ที่ จังหวัดที่จะดำเนินการก่อสร้าง

3. การสำรวจข้อจำกัดสิทธิและการจ่ายเงินค่าทดแทนฯ
มีกระบวนการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้
 - 3.1 การจัดสัมมนาสำรวจความคิดเห็นของภาคประชาชนที่ได้รับผลกระทบต่อการดำเนินโครงการ
 - 3.2 จัดประชุมชี้แจงโครงการ สิทธิและหน้าที่ของผู้ถูกเวนคืนตามกฎหมาย
 - 3.3 จัดประชุมชี้แจงหลักเกณฑ์การกำหนดค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ฯ

ลำดับ	ข้อมูลผลการดำเนินงาน	จำนวน
	- แผนผังขั้นตอนการพิจารณากำหนดค่าทดแทน หรือขั้นตอนการยื่น อุทธรณ์เงินค่าทดแทน ในรูป Flowchart	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔
	- บทความ เรื่อง เวนคืนและประชาชนได้สิทธิอย่างไร	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔
	๑๒) ศทท.	
	- ภาพผู้อำนวยการศูนย์ฯ ขนาดไม่เล็กกว่า ๒ X ๒.๕ นิ้ว (ภาพสี) ชุดเครื่องแบบเต็มยศ	จำนวน ๑ ภาพ
	- ผลการดำเนินงานของ ศทท. ที่สำคัญ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘	ไม่เกิน ๓ หน้า กระดาษเอ ๔
	- แผนผังขั้นตอนการเข้าใช้บริการศูนย์บริการร่วม ในรูป Flowchart	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔
	- แผนผังขั้นตอนการเข้าใช้บริการระบบภูมิสารสนเทศ กระทรวงคมนาคม ในรูป Flowchart	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔
	๑๓) กชย.	
	- ภาพหัวหน้ากลุ่ม ขนาดไม่เล็กกว่า ๒ X ๒.๕ นิ้ว (ภาพสี) ชุดเครื่องแบบเต็มยศ	จำนวน ๑ ภาพ
	- ผลการดำเนินงานของ กชย. ที่สำคัญ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ หรือสรุปอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ พร้อมภาพประกอบเรื่อง	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔
	- แผนผังขั้นตอนการให้บริการค้นหาและช่วยเหลืออากาศยาน ในรูป Flowchart	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔
	๑๔) กนย.	
	- ภาพหัวหน้ากลุ่ม ขนาดไม่เล็กกว่า ๒ X ๒.๕ นิ้ว (ภาพสี) ชุดเครื่องแบบเต็มยศ	จำนวน ๑ ภาพ
	- ผลการดำเนินงานของ กนย. ที่สำคัญ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ หรือสรุปอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ พร้อมภาพประกอบเรื่อง	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔
	- แผนผังขั้นตอนการสอบสวนอากาศยานประสบอุบัติเหตุ ในรูป Flowchart	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔

การมีส่วนร่วมของประชาชน
ในโครงการศูนย์เปลี่ยนถ่ายรูปแบบการขนส่งสินค้าเชียงของ จังหวัดเชียงราย

วันที่	รายการ
พ.ศ. ๒๕๕๓	<p>การศึกษาสำรวจออกแบบรายละเอียดและการบริหารจัดการศูนย์เปลี่ยนถ่ายรูปแบบการขนส่งสินค้า (Intermodel Facilities) ที่เชียงแสนและเชียงของ จังหวัดเชียงราย</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. การประชาสัมพันธ์การศึกษาสำรวจออกแบบฯ (๑๙-๒๐ มี.ค. ๒๕๕๓) ๒. การจัดสัมมนา ครั้งที่ ๑ เพื่อรับฟังความคิดเห็นในพื้นที่ (๑๗ ก.พ. ๒๕๕๓) ๓. การประชุมย่อยระดับพื้นที่ (๔ พื้นที่) (๑๖-๑๗ มี.ค. ๒๕๕๓) ๔. การจัดสัมมนา ครั้งที่ ๒ เพื่อรับฟังความคิดเห็นในพื้นที่ (๖ ก.ค. ๒๕๕๓)
๘ มิถุนายน ๒๕๕๗	<p>บริษัทที่ปรึกษาฯ ได้เข้าสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการเวนคืนที่ดินตามโครงการศูนย์เปลี่ยนถ่ายรูปแบบการขนส่งสินค้าเชียงของ จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ ๘ - ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๗ และได้รายงานผลการสำรวจว่าประชาชนไม่คัดค้าน ในการดำเนินโครงการฯ เนื่องจากจะสร้างความเจริญให้กับเชียงของ แต่ขอให้ทางราชการจ่ายค่าชดเชยที่เหมาะสม</p>
๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗	<p>บริษัทที่ปรึกษาดำเนินการจัดประชุมและจัดทำรายงานการประชุมชี้แจงความเป็นมาของโครงการ สิทธิและหน้าที่ของผู้ถูกเวนคืนตามกฎหมายให้ผู้ถูกเวนคืนได้รับทราบ โดยเมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ บริษัท เอพซีลอน จำกัด และ บริษัท นูแมฟ จำกัด ที่ปรึกษาร่วมกับกรมการขนส่งทางบก โดยสำนักงานการขนส่งสินค้า ดำเนินการจัดประชุมชี้แจงการเวนคืนและจัดกรรมสิทธิ์ที่ดิน โครงการศูนย์เปลี่ยนถ่ายรูปแบบการขนส่งสินค้าเชียงของ จังหวัดเชียงราย ณ ห้องประชุมโรงเรียนเชียงของวิทยาคม อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย มีผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย เจ้าของและผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ในพื้นที่ที่ถูกเวนคืน ตัวแทนจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในเขตอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ผู้แทนจากกรมการขนส่งทางบก ผู้อำนวยการสำนักงานการขนส่งสินค้าและคณะ</p>
๑๔ มกราคม ๒๕๕๙	<p>จัดประชุมเชิงปฏิบัติการชี้แจงหลักเกณฑ์การกำหนดค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์แก่ผู้ถูกเวนคืน และทำสัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืน ที่สำนักงานเทศบาลตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย แล้วในวันที่ ๑๔ ม.ค. ๕๙ และหลังจากวันที่ ๑๔ ม.ค. ๕๙ ประชาชนผู้ถูกเวนคืนสามารถเดินทางมาทำสัญญาซื้อขายได้ที่ สขจ.เชียงราย จนถึงวันที่ ๑๕ มี.ค. ๕๙ มีพื้นที่ที่ถูกเวนคืนทั้งสิ้น ๓๓๐ ไร่ ๑๘ ตร.วา. รวมจำนวน ๙๑ แปลง ประกอบด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ที่ดินโหนด/น.ส.๓/น.ส.๓ก จำนวน ๒๔ แปลง - ที่ดิน ส.ป.ก จำนวน ๖๗ แปลง <p>โดยจำนวนเงินค่าทดแทนฯ ตามประกาศคณะกรรมการกำหนดราคาเบื้องต้นฯ ทั้งหมดเป็นเงิน ๗๘๑,๑๙๕,๘๖๖.๑๒ บาท</p>

ลำดับ	ข้อมูลผลการดำเนินงาน	จำนวน
	๙) สนย.	
	- ภาพผู้อำนวยการสำนัก ขนาดไม่เล็กกว่า ๒ X ๒.๕ นิ้ว (ภาพสี) ชุดเครื่องแบบเต็มยศ	จำนวน ๑ ภาพ
	- วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยมยุทธศาสตร์กระทรวงคมนาคม	จำนวน ๑ ชุด
	- วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม ค่านิยม	จำนวน ๑ ชุด
	- ผลการดำเนินงานที่สำคัญของกระทรวงคมนาคมในรอบ ๑ ปี (๑ ตุลาคม ๒๕๕๗ - ๓๐ กันยายน ๒๕๕๘) ในภาพรวม	จำนวน ๑ ชุด
	- ผลการปฏิบัติราชการที่สำคัญในรอบ ๑ ปี (๑ ตุลาคม ๒๕๕๗ - ๓๐ กันยายน ๒๕๕๘) ของสำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม	จำนวน ๑ ชุด
	- สรุปการเบิกจ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๘ ของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงคมนาคม/งบประมาณแผ่นดินของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงคมนาคม/การเบิกจ่ายงบประมาณรัฐวิสาหกิจของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงคมนาคม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘	จำนวน ๑ ชุด
	- ผลการดำเนินงานของ สนย. ที่สำคัญปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔
	- แผนผังขั้นตอนการติดตามผลการดำเนินงานและงบประมาณ ในรูปแบบ Flowchart	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔
	๑๐) สต.	
	- ภาพผู้อำนวยการสำนัก ขนาดไม่เล็กกว่า ๒ X ๒.๕ นิ้ว (ภาพสี) ชุดเครื่องแบบเต็มยศ	จำนวน ๑ ภาพ
	- ผลการดำเนินงานของ สต. ที่สำคัญปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔
	- แผนผังขั้นตอนการยื่นเรื่องร้องทุกข์ ในรูปแบบ Flowchart	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔
	๑๑) สอ.	
	- ภาพผู้อำนวยการสำนัก ขนาดไม่เล็กกว่า ๒ X ๒.๕ นิ้ว (ภาพสี) ชุดเครื่องแบบเต็มยศ	จำนวน ๑ ภาพ
	- ผลการดำเนินงานของ สอ. ที่สำคัญปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ รายงานผลการดำเนินงาน รวมทั้ง ปัญหาและอุปสรรค	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔

การมีส่วนร่วมของประชาชน
โครงการศูนย์การขนส่งชายแดนจังหวัดนครพนม

วันที่	รายการ
พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๕๗	<p>การศึกษาการจัดตั้งและออกแบบรายละเอียดศูนย์การขนส่งชายแดนจังหวัดนครพนม</p> <p>๑. การสัมมนากลุ่มย่อย ก่อนการสำรวจภาคสนาม (Pilot Focus Group) วันที่ ๑๑ มี.ย. ๒๕๕๖)</p> <p>๒. การสัมมนากลุ่มย่อยในพื้นที่ ครั้งที่ ๑ (Focus Group) วันที่ ๔ ก.ย. ๒๕๕๖</p> <p>๓. การจัดประชุมหารือกับชุมชนพื้นที่โครงการและการจัดสัมมนากลุ่มย่อยในพื้นที่ ครั้งที่ ๒ (Focus Group) (๓-๔ ธ.ค. พ.ศ. ๒๕๕๖)</p> <p>๔. การสัมมนารับฟังความคิดเห็นสรุปผลโครงการ (๕ มี.ค. ๒๕๕๗)</p> <p>๕. งานฝึกอบรมทางวิชาการและถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี (๕ มี.ค. ๒๕๕๗)</p>
๒๐ เมษายน ๒๕๕๙	<p>จัดการประชุมสัมมนาทดสอบความสนใจของนักลงทุนภาคเอกชน (Market Sounding) ครั้งที่ ๑ โครงการศูนย์การขนส่งชายแดนจังหวัดนครพนม ตามมาตรา ๒๕ แห่ง พ.ร.บ.การให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๖ ในวันที่ ๒๐ เม.ย. ๒๕๕๖ ณ โรงแรมรามารการ์เด็น กทม.</p>
มิถุนายน ๒๕๕๙	<p>การประชุมสัมมนาทดสอบความสนใจของนักลงทุนภาคเอกชน (Market Sounding) ครั้งที่ ๒ ณ จังหวัดนครพนม</p>

ลำดับ	ข้อมูลผลการดำเนินงาน	จำนวน
	๕) กพบ.	
	- ภาพหัวหน้ากลุ่ม ขนาดไม่เล็กกว่า ๒ X ๒.๕ นิ้ว (ภาพสี) ชุดเครื่องแบบเต็มยศ	จำนวน ๑ ภาพ
	- ผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ กระทรวงคมนาคม	จำนวน ๑ ชุด
	- ผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ สำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม	จำนวน ๑ ชุด
	- ผลการดำเนินงานของ กพบ. ที่สำคัญในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔
	- บทความเรื่อง เตรียมความพร้อมอย่างไร เพื่อผ่านเกณฑ์ คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐระดับพื้นฐาน (Certified FL)	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔
	๖) กตส.	
	- ภาพหัวหน้ากลุ่ม ขนาดไม่เล็กกว่า ๒ X ๒.๕ นิ้ว (ภาพสี) ชุดเครื่องแบบเต็มยศ	จำนวน ๑ ภาพ
	- ผลการดำเนินงานของ กตส. ที่สำคัญในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔
	- แผนผังขั้นตอนการตรวจสอบภายใน รูป Flowchart	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔
	๗) สกม.	
	- ภาพผู้อำนวยการสำนัก ขนาดไม่เล็กกว่า ๒ X ๒.๕ นิ้ว (ภาพสี) ชุดเครื่องแบบเต็มยศ	จำนวน ๑ ภาพ
	- ผลการดำเนินงานของ สกม. ที่สำคัญ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔
	- บทความเรื่อง กรอบทิศทางการปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องในอนาคตเพื่อรองรับการบริหารราชการที่เปลี่ยนแปลง	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔
	- แผนผังขั้นตอนในการจัดทำกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ของกระทรวงคมนาคม รูป Flowchart	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔
	๘) สร.	
	- ภาพผู้อำนวยการสำนัก ขนาดไม่เล็กกว่า ๒ X ๒.๕ นิ้ว (ภาพสี) ชุดเครื่องแบบเต็มยศ	จำนวน ๑ ภาพ
	- ผลการดำเนินงานของ สร.ที่สำคัญ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔
	- แผนผังการจัดทำความร่วมมือและความช่วยเหลือกับ ต่างประเทศ ฯ ในรูป Flowchart	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔

การมีส่วนร่วมของประชาชน
ในโครงการพัฒนาสถานีภูมิภาคเพื่อประสิทธิภาพการขนส่งทางถนนด้วยรถบรรทุก

วันที่	รายการ
พ.ศ. ๒๕๕๘	โครงการศึกษาความเป็นไปได้และรูปแบบบริหารจัดการสถานีขนส่งสินค้าภูมิภาค ๑. การจัดสัมมนารับฟังความคิดเห็นครั้งที่ ๑ (๖ มี.ค. ๒๕๕๘) ๒. การจัดสัมมนากลุ่มย่อย (Focus Group) ๑๗ จังหวัด (๓ ส.ค.-๔ ก.ย. ๒๕๕๙) ๓. การสัมมนารับฟังความคิดเห็นครั้งที่ ๒ (๒๖ ต.ค. ๒๕๕๘)

ลำดับ	ข้อมูลผลการดำเนินงาน	จำนวน
	- ผลการดำเนินงานของ กจ. ที่สำคัญ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ และสถิติด้านต่างๆ (ถ้ามี)	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔
	- รายงานผล หรือ บทความ เรื่อง ความโปร่งใสสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรของสำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคมได้จริงหรือไม่?	จำนวน ๑ หน้า
	- แผนผังขั้นตอนการขอมีบัตรประจำตัวข้าราชการผู้รับบำเหน็จบำนาญของกระทรวงคมนาคม - แผนผังขั้นตอนการขอรับหนังสือเพื่อขอพระราชทานเพลิงศพและขอคืนพระราชทาน กระทรวงคมนาคม - แผนผังการดำเนินการทางวินัยในรูปแบบ Flowchart	ไม่เกิน ๓ หน้า กระดาษเอ ๔
	๕) ศปท.	
	- ภาพผู้อำนวยการศูนย์ ขนาดไม่เล็กกว่า ๒ X ๒.๕ นิ้ว (ภาพสี) ชุดเครื่องแบบเต็มยศ	จำนวน ๑ ภาพ
	- ผลการดำเนินงานของ ศปท. ที่สำคัญในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ เช่น โครงการเกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ โครงการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ของ ปปช.	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔
	๕) กส.	
	- ภาพผู้อำนวยการกอง ขนาดไม่เล็กกว่า ๒ X ๒.๕ นิ้ว (ภาพสี) ชุดเครื่องแบบเต็มยศ	จำนวน ๑ ภาพ
	- ผลการดำเนินงานของ กส. ที่สำคัญในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔
	- แผนผังขั้นตอนการเผยแพร่ข่าวกระทรวงคมนาคม ในรูปแบบ Flowchart	ไม่เกิน ๑ หน้า กระดาษเอ ๔
	- ภาพประกอบกิจกรรมของผู้บริหารระดับสูง ได้แก่ รวค. รชค. ผชค. ทปช. ลรค. ชลค. หน. สรค. ผอ.กอง. ผอ.สำนัก ผอ.ศูนย์ และหัวหน้ากลุ่มเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของกระทรวงคมนาคม สำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม โดย กก. จะกำหนดหัวข้อตามเนื้อหาที่ได้รับจากหน่วยงานต่างๆ ประสานเจ้าหน้าที่ของ กส. เพื่อดำเนินการจัดทำภาพให้ กก. ภายในวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๙	

ขั้นตอนการดำเนินโครงการ

- (๑) ศึกษาความเป็นไปได้
- (๒) ออกแบบรายละเอียด
- (๓) ศึกษา PPP ม.๒๕
- (๔) ขออนุมัติ ครม.
- (๕) ออก พรฎ.เวนคืนที่ดิน
- (๖) สำรองสิทธิทรัพย์สิน
- (๗) จ่ายเงินค่าทดแทนฯ
- (๘) ร่างประกาศเชิญชวนและสัญญาร่วมทุนตาม PPP ม.๓๓
- (๙) ก่อสร้างและควบคุมงาน

ปัญหาและอุปสรรค

๑. การขาดแคลนรถจักร
 ๒. ความถี่ไม่พอกับความต้องการของลูกค้า
 ๓. ขาดความเชื่อมั่นด้านเวลาในการให้บริการ
 ๔. ค่าใช้จ่ายรวมสำหรับการขนส่งทางรถไฟอยู่ในระดับที่ใกล้เคียง/สูงกว่าการขนส่งทางถนน
- จึงไม่มุ่งใจให้ลูกค้าเปลี่ยนรูปแบบการขนส่ง
-

ที่ อก ๐๓๒๒/(ส.๒) ๖ ๒ ๗ ๒

กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักการปฏิบัติการ ๒
รับที่ 469/59
วันที่ 18.5.59
เวลา 12.30 น.
ส่งกลุ่มงาน.....
กรมโรงงานอุตสาหกรรม มีเบาะ
๗๕/๖ ถนนพระรามที่ ๖
เขตราชเทวี กรุงเทพฯ
๑๐๕๐๐

๐๕ พฤษภาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ความเห็นต่อร่าง พระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.....

เรียน ประธานกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

- อ้างถึง ๑. หนังสือคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน
ด่วนที่สุด ที่ (สปท)๘๓๙/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๙
๒. หนังสือคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน
ด่วนที่สุด ที่ (สปท)๘๗๓/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๙

ตามหนังสือที่อ้างถึง ๑ และ ๒ คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ได้ขอให้หน่วยงานที่มีการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน
เสนอความเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่าง พระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบาย
สาธารณะ พ.ศ..... เพื่อเป็นมาตรฐานและวางแนวทางปฏิบัติให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องกระบวนการ
มีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการแผ่นดิน นั้น

กรมโรงงานอุตสาหกรรม ขอเรียนว่า เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ..... ซึ่งเป็นมาตรฐานและวางแนวปฏิบัติ
ให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการแผ่นดิน
และไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕
แต่ทั้งนี้ ขอให้นิยาม “นโยบายสาธารณะ” ให้ชัดเจนเพื่อป้องกันการตีความในภายหลัง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายอภิจิณ โชติกเสถียร)
รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรม

สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
โทร. ๐ ๒๒๐๒ ๔๑๔๓
โทรสาร. ๐ ๒๓๕๕ ๓๑๑๔
E-mail : publice@diw.go.th

พันตำรวจตรี
(ยศ.ยศ. สารขสม.บ.ค.)
ประธานกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน
Legislative Institute of Thailand

กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักเลขาธิการ
 รับที่ 470 / 91
 วันที่ 16 สิงหาคม 2559
 เวลา 12:30 น.
 ส่งกลุ่มงาน.....

ที่ กษ ๐๓๓๖/ ๓๗๕๑

กรมชลประทาน
 สามเสน กทม. ๑๐๓๐๐

๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ความเห็นและข้อเสนอแนะ ในร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบาย
 สาธารณะ พ.ศ.

เรียน ประธานกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

สิ่งที่ส่งมาด้วย คำชี้แจงกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

ด้วย ประธานกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ได้เชิญ
 เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ในวันพุธที่ ๒๐
 เมษายน ๒๕๕๙ เวลา ๐๙.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ หมายเลข ๒๒๐ ชั้น ๒ อาคารรัฐสภา
 ๒ เพื่อให้ข้อมูลพร้อมทั้งความเห็นและข้อเสนอแนะต่อที่ประชุมในประเด็น ดังต่อไปนี้

๑. บทบาทของกรมชลประทานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
๒. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน
๓. ความเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนใน

กระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. ...

และได้แจ้งในหน่วยงานที่เข้าร่วมประชุม จัดทำความเห็นและข้อเสนอแนะ ส่งให้
 คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ทราบ นั้น

ในการนี้ กรมชลประทาน ได้จัดทำความเห็นและข้อเสนอแนะต่อที่ประชุม ในประเด็นที่
 กำหนด เสร็จเรียบร้อยแล้ว ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ร้อยตรี

(ไพเจน มากสุวรรณ)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมชลประทาน

พันตำรวจตรี

(ยงยศ สุวรรณวุฒิ)

ประธานกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

กองส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

ส่วนจัดการข้อร้องเรียน

โทร. ๐ ๒๖๖๙ ๓๗๗๕ ต่อ ๑๐๓ โทรสาร. ๐ ๒๖๖๙ ๑๕๖๐

คำชี้แจงกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

๒๘ เมษายน ๒๕๕๙

ข้อ ๑. บทบาทหน้าที่กรมชลประทานเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ก. ด้านพัฒนาแหล่งน้ำ

๑. กรมชลประทานจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ต่อโครงการศึกษาความเหมาะสม และผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการต่างๆ ตามแผนพัฒนาแหล่งน้ำในแต่ละลุ่มน้ำ พร้อมทั้งนำความคิดเห็นที่ประชาชนเสนอแนะไปปรับในรายงานการศึกษาความเหมาะสม และผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๒. กรมชลประทานได้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการป้องกันแก้ไขและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม และติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIMP) ของโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่และขนาดกลางทุกแห่ง

๓. กรมชลประทานได้ปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ เมื่อมีการอนุมัติให้เปิดโครงการก่อสร้างพัฒนาแหล่งน้ำต่างๆ ก่อนที่จะมีการก่อสร้าง กรมชลประทานจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ เช่น เหตุผลความจำเป็น และวัตถุประสงค์ของโครงการ สารสำคัญของโครงการ ขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการ ผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแก่ประชาชนที่อยู่อาศัยหรือประกอบอาชีพอยู่ในสถานที่ที่จะดำเนินโครงการ รวมทั้งมาตรการป้องกันแก้ไข หรือเยียวยา ความเดือดร้อน เป็นต้น

ทั้งนี้ เป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๑๕ วันก่อนเริ่มดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และได้ประกาศในระบบเครือข่ายสารสนเทศที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจัดให้มีขึ้น

ข. ด้านบริหารจัดการน้ำ

โครงการที่ก่อสร้างแล้วเสร็จจะส่งมอบให้โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา เข้ามาดำเนินการบริหารจัดการน้ำ เพื่อจัดสรรน้ำให้ภาคส่วนต่างๆ ตามนโยบายของคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำระดับประเทศ ที่มีหน่วยงานต่างๆ เป็นกรรมการร่วมกันจัดสรรน้ำตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคเป็นลำดับแรก จากนั้นเป็นการจัดสรรน้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อม น้ำเพื่อการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม จึงเห็นได้ว่าการร่วมตัดสินใจในระดับนโยบายยังคงเป็นอำนาจของคณะกรรมการระดับประเทศ

สำหรับการมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่ กรมชลประทานได้จัดตั้งคณะกรรมการจัดการชลประทาน หรือ Joint Management Committee for Irrigation (JMC) ซึ่งประกอบด้วย สมาชิกกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่กรมชลประทานในพื้นที่ และหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมมือกันในการบริหารจัดการน้ำเริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาการบริหารจัดการน้ำที่ผ่านมาว่าเกิดจากสาเหตุใดบ้าง ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย และแนวทางจัดการน้ำเพื่อให้ทุกภาคส่วนได้รับน้ำอย่างทั่วถึงเป็นธรรม

ณ ปัจจุบัน กรมชลประทานมีองค์กรผู้ใช้น้ำชลประทาน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำทั่วประเทศ ซึ่งประกอบไปด้วย กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน (กลุ่มพื้นฐาน) จำนวน 46,505 กลุ่ม กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน จำนวน 2,266 กลุ่ม และมีคณะกรรมการจัดการชลประทาน จำนวน 226 คณะ

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

ส่วนในกลุ่มน้ำเจ้าพระยา ซึ่งประกอบไปด้วย กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน (กลุ่มพื้นฐาน) จำนวน 17,135 กลุ่ม กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน จำนวน 1,011 กลุ่ม และมีคณะกรรมการจัดการชลประทาน จำนวน 73 คณะ

ทั้งนี้ กรมชลประทานได้เน้นการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำดังกล่าว โดยนำการบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม เข้ามาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการน้ำ จนทำให้โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี สามารถคว้ารางวัลดีเด่น รางวัลคุณภาพการให้บริการประชาชนประเทศไทย ประเภทนวัตกรรมการให้บริการ ในปี พ.ศ. 2553 และสามารถคว้ารางวัล รองชนะเลิศ รางวัลคุณภาพการให้บริการประชาชน องค์การสหประชาชาติ ประเภทการสร้างนวัตกรรมเพื่อ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจเชิงนโยบายในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ในปี พ.ศ. 2554 ซึ่งมี กลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน (กลุ่มพื้นฐาน) จำนวน 278 กลุ่ม กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน จำนวน 9 กลุ่ม และมีคณะกรรมการจัดการชลประทาน จำนวน 1 คณะ

ค. การจัดตั้งหน่วยงาน เพื่อบริหารจัดการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

จัดตั้ง กองส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน (กสช.) ขึ้นเป็นหน่วยงานภายใน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

๑. ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหา/สาเหตุด้านน้ำ กรมชลประทานร่วมกับภาคประชาชน จำนวน ๒๕๕ กลุ่มน้ำสาขาทั่วประเทศ ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาและสาเหตุด้านน้ำที่เกิดขึ้นในชุมชนราย ตำบล/หมู่บ้าน จัดเวทีสร้างความตระหนักรู้ถึงปัญหาทั้งหมดของกลุ่มน้ำสาขาที่เกิดขึ้นว่าเป็นปัญหาของทั้ง ชุมชนที่ทุกคนจะต้องลงมือแก้ไขด้วยกัน และค้นหาแนวทางแก้ไข เพื่อให้เกิดความมั่นคงด้านน้ำในอนาคตของ กลุ่มน้ำสาขานั้นๆ

๒. การสร้างความมั่นคงด้านน้ำ การคาดการณ์ความต้องการใช้น้ำร่วมกับภาคประชาชน เพื่อ คำนวณอัตราการเพิ่มขึ้นของความต้องการใช้น้ำในอนาคต (๒๐-๓๐ ปีข้างหน้า) ของทุกภาคส่วน ได้แก่ น้ำเพื่อ อุปโภคบริโภคจากการขยายตัวของชุมชนเมือง/ชนบท น้ำเพื่ออาหารจากการเพิ่มของพื้นที่เกษตรกรรม และ การเลี้ยงสัตว์ น้ำเพื่อการรักษาระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อม น้ำเพื่อภาคบริการการท่องเที่ยว และน้ำเพื่อการ อุตสาหกรรม

๓. สำรวจแหล่งน้ำเดิม ร่วมกับภาคประชาชนสำรวจรวบรวมข้อมูลแหล่งน้ำเดิมที่มีอยู่ในชุมชน เมือง/ชนบท ของกลุ่มน้ำสาขานั้นๆ ด้วยระบบ GPS เพื่อตรวจสอบสภาพความสามารถในการเก็บกักน้ำได้มาก น้อยเพียงใด ส่วนใดบ้างที่จะต้องซ่อมแซมปรับปรุงให้คงสภาพใช้งานได้ตลอดไป

๔. แผนยุทธศาสตร์และแผนแม่บทการบริหารจัดการกลุ่มน้ำสาขา ร่วมกับภาคประชาชนจัดทำ แผนยุทธศาสตร์และแผนแม่บทการบริหารจัดการกลุ่มน้ำสาขา โดยคำนึงถึงศักยภาพกลุ่มน้ำสาขา การวางผัง เมือง แผนการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวางแผนปฏิบัติการกลุ่มน้ำสาขา

๕. การศึกษาความเหมาะสม กรมชลประทานนำแผนดังกล่าวมาศึกษาความเหมาะสมโครงการ ทั้งด้านวิศวกรรม ด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อการสำรวจรายละเอียด การออกแบบ ตลอดจนการก่อสร้างเพื่อเก็บกักน้ำ บริหารจัดการน้ำ และบำรุงรักษา ร่วมกันต่อไป

LIART

Legislative Institutional Repository of Thailand

ข้อ ๒. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน

ก. ด้านพัฒนาแหล่งน้ำ

๑. การรับฟังความคิดเห็นยังไม่มากพอ การศึกษาความเหมาะสมและผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้กำหนดให้มีการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นไว้เป็น ๓ ระยะ คือ ระยะก่อนเริ่มศึกษา ระยะระหว่างการศึกษา และระยะสิ้นสุดการศึกษา โดยเฉพาะในระยะระหว่างการศึกษา ได้มีการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นเป็นรายตำบล แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับจำนวนภาคประชาชนที่ต้องการแสดงความคิดเห็น

๒. ข้อมูลไม่สะท้อนถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการของรัฐทั้งหมด ในช่วงศึกษาความเหมาะสมและผลกระทบสิ่งแวดล้อม ภาคประชาชนที่มาแสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่เป็นผู้สนับสนุนโครงการ เมื่อได้รับงบประมาณและเข้าดำเนินการก่อสร้าง จึงทำให้มีเสียงคัดค้านต่อต้านโครงการจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการ ดังกล่าว

๓. แนวคิดและทัศนคติของภาครัฐเป็นแบบสั่งการ หากผู้บริหารและผู้รับผิดชอบโครงการทั้งจากส่วนกลางและหน่วยงานก่อสร้างในพื้นที่ที่รับผิดชอบ ไม่รับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการของรัฐ และไม่ตั้งคำถามไว้ในใจเกี่ยวกับการกำหนดผลลัพธ์ของโครงการ (เพียงเพื่อให้ได้งานและงบประมาณ) คงทำให้การเกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นไปได้ยาก แต่ควรพิจารณาและให้ความสำคัญต่อประชาชนผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงอย่างเป็นธรรมและโปร่งใส

๔. เจ้าหน้าที่ขาดทักษะด้านการมีส่วนร่วม เจ้าหน้าที่กรมชลประทานส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในสายงานวิทยาศาสตร์ เช่น วิศวกรรมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ การเงินและบัญชี เป็นต้น จึงขาดทักษะด้านการดำเนินงานการมีส่วนร่วม จึงทำให้เจ้าหน้าที่กรมชลประทานขาดการนำความรู้ความสามารถในหลักการ และเทคนิควิธีการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และความตั้งใจของเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ อีกทั้งในการนำเสนอโครงการในที่ประชุมแบบมีออราซีฟ หรือควรผ่านการฝึกอบรม “วิทยากรกระบวนการ”

๕. ประชาชนไม่เข้าร่วมประชุม เนื่องจากประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการของรัฐจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และเสียเวลาในการประกอบอาชีพ อีกทั้งระเบียบของส่วนราชการไม่เอื้ออำนวยความสะดวกในการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบในการดำเนินโครงการของรัฐเข้าร่วมประชุม ด้วยส่วนมากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการของรัฐ จะมีรายได้ในครองชีพค่อนข้างต่ำ และเป็นผู้ที่หาเช้ากินค่ำ

๖. ขาดการประชาสัมพันธ์ ในการนัดหมายเพื่อกำหนดให้มีการประชุมล่วงหน้า มีการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง จึงทำให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการของรัฐเข้าร่วมประชุมมีจำนวนไม่มาก ส่งผลให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการของรัฐไม่ครอบคลุมทั้งหมด ทำให้ส่วนใหญ่อาจมีความเข้าใจวัตถุประสงค์โครงการที่คลาดเคลื่อนได้

ประกอบ ผลสรุปโดยการลงคะแนนเสียงในวันจัดประชุมชี้แจง มิใช่หมายถึงโครงการที่เสนอนั้น จะได้รับความเห็นด้วย หรือเป็นหลักการประกันว่าได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชนในท้องถิ่นแล้ว แต่ควรมีการจดบันทึกช่วยจำหรือจัดทำเอกสารหลักฐานที่เป็นข้อตกลงสาธารณะ (Public Agreement) ระหว่างหน่วยงานภาครัฐและประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการของรัฐ เพื่อ

ใช้สำหรับการตรวจสอบการตัดสินใจ การติดตามประเมินผล และอ้างอิงได้สำหรับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากดำเนินโครงการของรัฐ

สำหรับการประชุมหากมีการใช้เครื่องมือการนำเสนอโดย “รูปแบบหุ่นจำลอง” ต้องอธิบาย และสามารถตอบคำถามให้กับประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการของรัฐ ได้อย่างชัดเจน และเห็นควรให้มีเจ้าหน้าที่ผู้ตอบคำถามประจำอยู่ที่ “รูปแบบหุ่นจำลอง” ทั้งก่อน ระหว่าง และ ภายหลังจากเสร็จสิ้นการประชุมฯ รวมทั้งการใช้แบบสอบถาม ควรอธิบายให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์เพื่อประโยชน์ในการจัดทำฐานข้อมูล

ข. ด้านบริหารจัดการน้ำ

๑. การตัดสินใจจัดสรรน้ำเป็นอำนาจของรัฐในลุ่มน้ำขนาดใหญ่เพียงฝ่ายเดียว ภาคประชาชน ยังไม่มีส่วนร่วมในการร่วมรับรู้ รับทราบ ร่วมแสดงความคิดเห็น หรือมีโอกาสในการตัดสินใจ

๒. ปริมาณน้ำต้นทุนไม่เพียงพอ เนื่องจากน้ำเป็นปัจจัยสำคัญในการทำการเกษตรกรรมของเกษตรกร หากไม่สามารถสร้างความเข้าใจหรือความตระหนักในการบริหารจัดการปริมาณน้ำต้นทุน กรณีปริมาณน้ำต้นทุนน้อย ประกอบกับไม่สามารถบริหารจัดการน้ำให้เพียงพอกับความต้องการ จะทำให้การมีส่วนร่วมของเกษตรกรเกิดขึ้นได้ยาก ทั้งด้านการส่งน้ำและการดูแลบำรุงรักษา ดังนั้น หากต้องการให้ได้รับการมีส่วนร่วม จำเป็นจะต้องการสร้างความรู้ ความเข้าใจ การมีส่วนร่วม ระดับการมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการปริมาณน้ำต้นทุน ทั้งในภาวะปกติ และในภาวะปริมาณน้ำต้นทุนน้อย

๓. ขาดกฎหมายรองรับ ประชาชนไม่แน่ใจว่าภาครัฐจะยินยอมให้เข้าไปมีส่วนร่วม หากมีกฎหมายรองรับอาจทำให้ประชาชนทราบถึงสิทธิหน้าที่ เพราะที่ผ่านมาการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งที่ไม่สามารถบังคับให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมได้ ประชาชนจึงไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม

๔. เจ้าหน้าที่ยังไม่ตระหนักถึงการมีส่วนร่วม จึงละเลยเพิกเฉยไม่สนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้การมีส่วนร่วมเกิดขึ้นได้และไม่มากเท่าที่ควร ประกอบกับเจ้าหน้าที่ยังไม่เข้าใจการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของรัฐ ว่าควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไร ระดับการมีส่วนร่วมเป็นอย่างไร

๕. ภาคประชาชนมองว่าเป็นหน้าที่ของรัฐ มีความไม่เข้าใจในการดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชน ยังมีความคิดว่าภาครัฐที่จะต้องเข้ามาดำเนินการให้ทั้งหมด ตนเองเป็นเพียงคนธรรมดาๆ ไม่มีความสามารถ ไม่มีความรู้ ไม่มีประสบการณ์ แสดงความคิดเห็นไปก็ไร้ประโยชน์ ภาครัฐไม่นำไปปฏิบัติ

๖. กลุ่มเกษตรกรไม่เข้มแข็ง กรมชลประทานได้จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทานเป็นกลุ่มพื้นฐานที่ใช้น้ำจากคูส่งน้ำสายเดียวกัน แต่ไม่มีกิจกรรมให้ดำเนินการร่วมกัน กลุ่มจึงไม่ได้รวมตัวกันเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ เนื่องจากขาดผู้นำกลุ่มที่เสียสละและเข้มแข็ง

๗. การบริหารจัดการกองทุนของกลุ่มไม่มีความโปร่งใส เกษตรกรที่รวมกลุ่มกันได้จะมีการจ่ายค่าบริหารจัดการน้ำกันเอง โดยจัดตั้งเป็นกองทุนขึ้นมา เพื่อนำมาใช้ใช้ในการซ่อมแซมบำรุงรักษาคูส่งน้ำและกิจกรรมอื่นๆ แต่มักมีความไม่โปร่งใสในการบริหารจัดการกองทุน เก็บเงินเข้ากองทุนไม่ได้ตามกติกาข้อตกลง ซึ่งมีอีกอ้างความยากจน ทำให้กลุ่มไม่สามารถบริหารจัดการกองทุนต่อไปไม่ได้ ส่งผลให้เกิดความแตกแยก ต่างคนต่างอยู่ จึงทำให้ขาดความร่วมมือการดำเนินงานของกลุ่ม

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

ข้อ ๓. ความเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่าง พรบ.การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.

ความคิดเห็น :

ในการดำเนินงานด้านชลประทาน กรมชลประทานได้ดำเนินการให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบการดำเนินโครงการของรัฐ เข้ามามีส่วนร่วมในงานชลประทานอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรมชลประทาน ได้จัดตั้ง กองส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ขึ้นเป็นหน่วยงานภายใน เพื่อเป็นหน่วยงานในการเสนอแนะ จัดทำแผนงาน พัฒนาเครื่องมือเพื่อสนับสนุนกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมของกรมชลประทาน

ดังนั้น จึง เห็นด้วย กับร่าง พรบ. ดังกล่าว ในหลักการ เนื่องจากหากหน่วยงานของรัฐ สามารถจัดรูปแบบและวิธีการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะได้เหมาะสมแล้ว กรมชลประทาน คาดว่า การพัฒนาแหล่งน้ำ และการบริหารจัดการน้ำ ของกรมชลประทาน น่าจะได้รับความร่วมมือได้มากยิ่งขึ้น และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการของรัฐน่าจะมีการคัดค้านลดน้อยลง เนื่องจาก ในร่าง พรบ. ได้ให้สิทธิแก่ประชาชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมจัดทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตาม ประเมินผล ร่วมตรวจสอบ ทำให้กรมชลประทาน จะสามารถตัดสินใจได้ว่า โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ ที่กำลังดำเนินการว่านั้น ควรจะดำเนินการต่อจนให้สามารถก่อสร้างแล้วเสร็จ หรือยุติการดำเนินโครงการ

จากร่าง พรบ. ดังกล่าว มีการกำหนดให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ขึ้น เป็นนิติบุคคล และเป็นหน่วยงานอิสระ ดังนั้นหากสำนักงานฯ ดังกล่าว ออก กฎ ระเบียบ ขั้นตอน แนวทางปฏิบัติ แล้ว ไม่สอดคล้องกับส่วนราชการจะทำให้การดำเนินการดังกล่าว มีความซับซ้อน ยุ่งยาก จนไม่สามารถดำเนินงานได้ ดังนั้น ควรกำหนดกลไกที่จะป้องกันไม่ให้ผู้ใดเจตนา นำขั้นตอนในร่าง พรบ. มาใช้เป็นเครื่องมือในการขัดขวาง หรือ ยับยั้ง หรือ ต่อรอง หรือ ทำให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

ข้อเสนอแนะ :

— ในการจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการของรัฐ ควรให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบฯ ดังกล่าว ได้รับผลประโยชน์อย่างต่อเนื่องตามระยะเวลาการใช้ประโยชน์ของโครงการ หรือตามที่คณะกรรมการฯ กำหนด

— ควรกำหนดโครงสร้างของส่วนราชการที่มีการดำเนินโครงการของรัฐในนโยบายสาธารณะ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรง พร้อมกำหนดเส้นทางความเจริญก้าวหน้าในหน่วยงานด้วย เพื่อเป็นแนวทางและขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน ด้านนี้

— การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานด้านวางโครงการ สำนักบริหารโครงการ กรมชลประทาน ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจัง กล่าวคือ ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้เกือบทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการพิจารณาวางโครงการ การสำรวจ การออกแบบ การจัดหาที่ดิน การเตรียมการก่อสร้าง และขั้นตอนสุดท้ายคือ การส่งมอบโครงการ

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนงานโครงการเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทาน เป็นเสมือนเครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้มีภารกิจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนโครงการหรือผู้ที่ปฏิบัติงานด้านมวลชน สามารถใช้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้อย่าง

รวดเร็ว ประหยัดเวลาและเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะมีรายละเอียด ดังนี้

1) การให้ข้อมูล เพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้และความเข้าใจตลอดจนตระหนักถึงโครงการ/กิจกรรม/สิ่งที่หน่วยงานรัฐได้กำหนดเป็นแผนนโยบายไว้ โดยวิธีใช้สื่อประชาสัมพันธ์ เช่น เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร แผ่นพับ จัดทำวีดิทัศน์ ให้ข้อมูลทาง Website ตั้งทีมออกไปณรงค์ในพื้นที่เปิดศูนย์ข้อมูลข่าวสาร รายการโทรทัศน์ ฯลฯ เป็นต้น

2) การปรึกษาหารือ เพื่อให้ได้ข้อสรุปหรือได้รับทราบความรู้สึกของประชาชน การจัดทำประชาพิจารณ์เวทีเสวนาประชาชน การเยี่ยมโครงการเพื่อให้ข้อมูลและรับทราบข้อมูลจากประชาชน การจัดหาวิทยากรกระบวนการ การสนทนากลุ่มย่อย การสัมภาษณ์รายบุคคล สายด่วน สายตรง

3) การเข้าไปเกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การประชุมกลุ่มย่อย ในการวางแผน การจัดหาวิทยากรกระบวนการ การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเวทีสาธารณะ

4) การคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ เพื่อเป็นการสร้างฉันทานุมัติร่วมกัน จัดประชุมเวทีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกัน จัดทำแผนที่ความคิดและการสร้างอนาคตร่วมกัน การพบปะอย่างไม่เป็นทางการ การประชุมระดมสมอง

ภาคผนวก จ

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมและ
กฎหมายการมีส่วนร่วมของต่างประเทศ

ภาคผนวก จ. ความสำคัญของการมีส่วนร่วมและกฎหมายการมีส่วนร่วมของต่างประเทศ

การมีส่วนร่วมของสาธารณชนคืออะไร

การมีส่วนร่วมของสาธารณชน เป็นกระบวนการที่หน่วยงานที่หน่วยงานต่างๆ ปกษาหารือกับประชาชนผู้เกี่ยวข้อง องค์กรต่างๆ และรัฐบาลก่อนการตัดสินใจ เป็นกระบวนการสื่อสารสองทางและเป็นการร่วมกันแก้ปัญหา โดยมีเป้าหมายเพื่อการบรรลุการตัดสินใจที่ดีกว่า และยอมรับกันได้ การมีส่วนร่วมของสาธารณชนจะช่วยป้องกันหรือลดความขัดแย้งโดยการมีกระบวนการในการแก้ปัญหาจะเกิดการแบ่งขั้วแยกข้าง (International Association for Public Participation, 2016) เป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญกับชุมชน ที่สาธารณชนรวมกลุ่มกันและมีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน เพื่อมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจ มีการรวมตัวกันในกระบวนการมีส่วนร่วม เมื่อประเด็นนั้นๆ เกี่ยวข้องโดยตรงกับพวกเขา การมีส่วนร่วมของสาธารณชนเกิดขึ้นเมื่อผู้มีส่วนได้เสียร่วมกันเพื่อดำเนินการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ทำไมต้องเกิดการมีส่วนร่วมของสาธารณชน

การมีส่วนร่วมของสาธารณชน เป็นการนำผู้ได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจด้วย เป็นการส่งเสริมการตัดสินใจที่ยั่งยืน โดยการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีข้อมูลที่ต้องใช้ในการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย และเป็นการสื่อสารว่าความคิดเห็นหรือข้อมูลจากพวกเขามีผลต่อการตัดสินใจอย่างไร

การมีส่วนร่วมจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการปฏิรูปทั้งระบบการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งสิ่งที่ทำลายคือการให้พลเมืองเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ บ่อยครั้งพลเมืองมักไม่เข้าใจสิทธิและความรับผิดชอบของตน ดังนั้น จึงไม่สามารถแสดงความคิดเห็นและความห่วงกังวลได้ แม้แต่กระบวนการนั้นจะช้าและน่าเบื่อหน่าย แต่หลายประเทศภาครัฐก็พยายามที่จะเสริมสร้างระบบประชาธิปไตยขึ้น

การมีส่วนร่วมของสาธารณชนเป็นองค์ประกอบหลักในระบอบประชาธิปไตย เป็นการเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจ เมื่อมาเกี่ยวข้องในการพัฒนานโยบายพวกเขาจะสามารถช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีสำนึกรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของพวกเขา ดังนั้น ประชาชนแต่ละคนจึงต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วม เพราะปัจจัยนำเหล่านี้ สามารถช่วยสร้างแนวทางแก้ไขปัญหาที่เป็นประโยชน์ได้ เช่น การสร้างที่อยู่อาศัยในชุมชน การศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตประจำวันด้วย

ใครควรเข้ามามีส่วนร่วม

ประชาชนและกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการที่จะมีผลต่อการตัดสินใจ จัดว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholders) เน้นประชาชนที่มีความสนใจในนโยบาย ดังนั้นต้องมีการแสดงความคิดเห็น พลเมืองทุกคนควรมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจอย่างน้อยในระดับท้องถิ่น เพราะพวกเขาจะมีอิทธิพลต่อนโยบายที่ดำเนินการโดยภาครัฐ

การมีส่วนร่วมของสาธารณชนจะเกิดขึ้นเมื่อไหร่

การมีส่วนร่วมของพลเมืองไม่ควรเกิดขึ้นภายใต้สภาวะการณ์เฉพาะ แต่ควรเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของพลเมือง การมีส่วนร่วมของสาธารณชนไม่ใช่กิจกรรมตามฤดูกาลแต่เป็นเรื่องสิทธิของพลเมือง เป็นความรับผิดชอบของพลเมืองที่จะมีส่วนร่วมไม่เพียงช่วงการเลือกตั้ง แต่ในช่วงระหว่างการเลือกตั้ง การให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายและประเด็นต่างๆ สามารถเกิดขึ้นได้จากพลเมือง (เช่น พลเมืองแสดงความห่วงกังวลของพวกเขา) และจากข้างบนคือรัฐบาล โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับนโยบายที่มีการพัฒนาขึ้น ตลอดจนให้ทราบถึงสิทธิและความรับผิดชอบของพวกเขาด้วย

ประเทศต่างๆ กับกฎหมายที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (Dragan, ๒๐๐๘)

ตัวอย่างสิทธิในการมีส่วนร่วมของพลเมืองซึ่งเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญในนานาประเทศ

ฮังการี รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้รัฐร่วมกับองค์กรประชาสังคมในการทำหน้าที่และ เป็นความรับผิดชอบ แต่ก็ให้รัฐบาลมีดุลยพินิจในการเลือกตัวแบบในการสร้างความร่วมมือตามความเหมาะสม

มาตรา ๓๖ ของรัฐธรรมนูญได้กำหนดว่า ในการทำหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐบาล จะประสานความร่วมมือกับองค์กรประชาสังคมที่มีสถานะ สิทธิและความรับผิดชอบตามมาตรการที่รัฐกำหนดและยังมีกฎหมายในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ ที่พลเมืองและองค์กรภาคประชาสังคมได้มีโอกาสใช้สิทธิในการให้คำปรึกษาหารือ กฎหมายนี้กำหนดให้ภาครัฐและท้องถิ่น เผยแพร่ร่างกฎหมายทางอินเทอร์เน็ตและมีคำอธิบายด้วย

โรมาเนีย มีกฎหมายหลายฉบับที่ระบุเรื่องการปรึกษาหารือกับภาคประชาชน เช่น กฎหมายที่เกี่ยวกับการตัดสินใจที่โปร่งใสขององค์กรภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่

กำหนดให้ปรึกษาประชาชน ซึ่งกฎหมายนี้ระบุว่า สิทธิในการให้คำปรึกษาหารือ เป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการได้ และเจ้าหน้าที่ของรัฐนี้ไม่ดำเนินการก็จะมีผลความผิดด้วย

บอสเนีย เฮอร์เซโกวีนา การมีส่วนร่วมของพลเมืองปรากฏในกฎหมายของการปรึกษาหารือในนโยบายสาธารณะ ซึ่งระบุระดับต่ำสุดของการปรึกษาหารือระหว่างสาธารณชน องค์การนิติบัญญัติ และกลุ่มของพลเมืองที่ไม่ได้อยู่ในองค์กรรัฐ ซึ่งในการปรึกษาหารือในการร่างกฎหมายขั้นต่ำสุด คือให้เผยแพร่ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตและมีการรับฟังความคิดเห็นทางอินเทอร์เน็ต แต่ไม่มีการลงโทษสำหรับการละเมิดกระบวนการปรึกษาหารือ

อังกฤษ การมีส่วนร่วมของพลเมืองปรากฏในแนวปฏิบัติในการปรึกษาหารือ (the code of Practice on Consultation (๒๐๐๔)) ซึ่งได้อธิบายแนวปฏิบัติที่ดีของการปรึกษาหารือและการประเมินนโยบาย ทั้งยังมีการระบุความสัมพันธ์ของรัฐกับอาสาสมัครและชุมชน ทั้งระบุหลักการที่ฝ่ายบริหารต้องสังเกตการณ์ในกระบวนการปรึกษาหารือทางนโยบาย ประเด็นการมีส่วนร่วมของพลเมืองเป็นค่านิยมพื้นฐานของสหภาพยุโรปและเมื่อปี ๒๕๔๖ มีการบังคับใช้หลักการทั่วไปและมาตรการขั้นต่ำสำหรับการปรึกษาหารือของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับสหภาพยุโรป

ตารางหมายเลข จ.๑ เปรียบเทียบกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเทศต่าง ๆ

ประเด็น	บอสเนีย	ฮังการี	โรมาเนีย	อังกฤษ	สหภาพยุโรป
๑.รูปแบบการมีส่วนร่วม	ปรึกษาหารือและการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น	ปรึกษาหารือ	ปรึกษาหารือ	ปรึกษาหารือ	ปรึกษาหารือ
๒.ประเภทของกฎหมาย	กฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ	กฎหมายและระเบียบต่างๆ	กฎหมายและระเบียบต่างๆ	กฎหมายและระเบียบต่างๆ	กฎหมายที่กำหนดโดยสหภาพยุโรป
๓.ระดับขององค์กรที่ดูแล	ระดับชาติ รัฐบาลและองค์กรภาครัฐ	ระดับชาติ รัฐบาลและองค์กรของรัฐ	ระดับชาติ รัฐบาลและองค์กรของรัฐท้องถิ่น ผู้บริหารของท้องถิ่นและองค์กรตัวแทนต่างๆ	ระดับชาติ รัฐบาลและองค์กรรัฐบาล รัฐบาลท้องถิ่น ได้รับการกระตุ้นให้ดำเนินการแต่ยังไม่ถูกบังคับโดยกฎหมาย	สหภาพยุโรป
๔.ผู้มีส่วนร่วมที่เป็นเอกชน	กลุ่มของพลเมือง องค์กรนิติบุคคลที่ไม่ใช่รัฐ	พลเมือง สมาคมและองค์กรนิติบุคคลต่างๆ	พลเมืองและสมาคมที่ตั้งขึ้นตามกฎหมาย	พลเมือง สมาคมและองค์กรนิติบุคคลตามกฎหมายกำหนด	บทบาทของประชาสังคม พลเมือง ภาคเอกชน องค์กรท้องถิ่น และภูมิภาค
๕.ขอบเขตของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงในกระบวนการมีส่วนร่วม	นิติบุคคล เอกชน และกลุ่มของพลเมืองที่อยู่ในรายชื่อของกระทรวงหรือสถาบันรัฐที่เกี่ยวข้อง	การปฏิบัติตามจารีต พลเมือง สมาคมและนิติบุคคล เอกชน อื่นๆ ที่อยู่ในรายชื่อของกระทรวงที่เกี่ยวข้อง	สมาคมนายจ้างและสมาคมอื่นๆ ที่จัดตั้งตามกฎหมายที่อาจมีอิทธิพลต่อสถานภาพและความสนใจของพวกเขา	พลเมือง สมาคมและองค์กรนิติบุคคลอื่นๆ	ผู้ที่มีความสนใจที่อาจได้รับผลจากร่างกฎหมายและผู้ที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามกฎหมาย ผู้ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะในประเด็นนั้นๆ

ประเด็น	บอสเนีย	ฮังการี	โรมาเนีย	อังกฤษ	สหภาพยุโรป
๖. กระบวนการ	ปรึกษาหารือในกระบวนการร่างกฎหมายหรือกฎที่มีการเผยแพร่ร่างกฎหมายในอินเทอร์เน็ตของกระทรวงหรือสถาบันต่างๆ ทุกคนที่อยู่ในรายชื่อจะได้รับเชิญส่งความคิดเห็น	วิธีปฏิบัติตามประเพณี การปรึกษาหารือในชั้นต่างๆ ในการร่างกฎหมายหรือกฎร่างกฎหมายเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตและเชิญประชาชนแสดงความคิดเห็น	ประกาศในที่สาธารณะในการเตรียมร่างกฎหมายตามวิธีที่กำหนดในกฎหมายส่งร่างกฎหมายให้ทุกคนที่แสดงความเห็น	ปรึกษาหารือในระยะเริ่มต้นของการพัฒนานโยบาย (รวมทั้งการร่างกฎหมาย) โดยเฉพาะกับผู้สนใจ ที่อาจได้รับผลกระทบและผู้คาดว่า จะมีความสนใจในกระบวนการปรับนโยบายหรือพัฒนา	ปรึกษาหารือในระยะเริ่มแรกของการพัฒนานโยบายและกฎต่างๆ
๗. ขอบเขตของเวลาในการเสนอความเห็น	วันสุดท้ายของการเสนอความเห็นอาจไม่น้อยกว่า ๒๑ วัน (เช่น ๓๐ วัน) สำหรับกฎหมายกำหนดผลกระทบสำคัญต่อสาธารณชนด้วย	กฎหมายปกครองต้องใช้เวลาที่เพียงพอในการเตรียมความเห็นซึ่งขึ้นกับธรรมชาติและความสำคัญของเครื่องมือทางกฎหมาย วันสุดท้ายของการเสนอความเห็นคือ ๓๐, ๑๕ หรือ ๕ วัน แล้วแต่กรณี	มีการให้เวลาอย่างน้อย ๓๐ วัน ก่อนร่างกฎหมายจะเปิดเผยแพร่ต่อสาธารณะให้มีการอภิปรายกัน และการประกาศต้องระบุช่วงเวลาในการเสนอความเห็น เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งอาจไม่น้อยกว่า ๑๐ วัน	ไม่น้อยกว่า ๑๒ สัปดาห์ ในชั้นการกำหนดนโยบายหรือร่างกฎหมายหน่วยงานฝ่ายบริหารอาจกำหนดให้นานกว่านั้นสำหรับการปรึกษาหารือ เช่น ระหว่างวันหยุดฤดูร้อน	ขึ้นกับสภาวการณ์ช่วงเวลามาตรฐานคือ ๘ สัปดาห์ ในบางกรณีอาจนานกว่าหรือเร็วกว่าก็ได้

ภาคผนวก ฉ

กรอบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในกระบวนการนิติบัญญัติ สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ๒๐๑๓

ภาคผนวก ฉ. กรอบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนิติบัญญัติ
 สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ๒๐๑๓^๑
 (Public Participation Framework for the South African Legislative Sector)

เนื้อหาเอกสารฉบับนี้สรุปจากเอกสารทางวิชาการ เรื่อง กรอบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนิติบัญญัติ ประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ฉบับเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. ๒๐๑๓ (๒๕๕๗) คณะทำงานสนับสนุนงานฝ่ายนิติบัญญัติ สาธารณรัฐแอฟริกาใต้

กรอบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนิติบัญญัติ ต่อไปจะเรียกว่า “กรอบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ฯ” มีเนื้อหาประกอบด้วย

- กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการจัดทำกรอบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ฯ
- ส่วนที่ ๑ บทนำ
- ส่วนที่ ๒ ภูมิหลัง
- ส่วนที่ ๓ กรอบของกฎหมาย
- ส่วนที่ ๔ ขอบเขตการบังคับใช้
- ส่วนที่ ๕ การทบทวนวรรณกรรมของต่างประเทศและการวิเคราะห์แนวทางปฏิบัติ
- ส่วนที่ ๖ กรอบแนวคิดการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน
- ส่วนที่ ๗ เป้าหมายการจัดทำกรอบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนิติบัญญัติ
- ส่วนที่ ๘ ค่านิยมหลักและหลักการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ฯ
- ส่วนที่ ๙ นโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการปฏิบัติ
- ส่วนที่ ๑๐ สิ่งที่ต้องพัฒนาสำหรับองค์กรเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชน
- ส่วนที่ ๑๑ การบูรณาการกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน
- ส่วนที่ ๑๒ การจัดเตรียมเชิงโครงสร้างเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชน
- ส่วนที่ ๑๓ กลไกในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน
- ส่วนที่ ๑๔ ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน

^๑ ที่มา South African Legislative Sector (๒๐๑๓)

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการจัดทำกรอบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ฯ

การกำหนดขอบเขต “การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation)”

แนวคิดหลักของฝ่ายนิติบัญญัติเกี่ยวกับ “การมีส่วนร่วมของประชาชน” มีดังนี้

- “การมีส่วนร่วมของประชาชน” เป็นกระบวนการที่ฝ่ายนิติบัญญัติทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ใช้ในการหารือกับประชาชน องค์กรภาคประชาสังคม กลุ่มประชาชนที่มีส่วนได้เสีย และหน่วยงานของรัฐ ก่อนทำการตัดสินใจ
- “การมีส่วนร่วมของประชาชน” เป็นการสื่อสารสองทางและเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาบนพื้นฐานของความร่วมมือกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อหาข้อยุติที่ยอมรับได้โดยผ่านตัวแทน
- “การมีส่วนร่วมของประชาชน” เป็นมิติพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยและเป็นกระบวนการสำคัญต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยให้มีความมั่นคงและยั่งยืน
- “การมีส่วนร่วมของประชาชน” จะช่วยเปิดพื้นที่ให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและผู้ยากไร้ สามารถเข้าถึงทรัพยากรของชาติได้ อาทิ กลุ่มผู้พิการ ทูพพลภาพ เยาวชน เป็นต้น

การให้ประชาชนเข้ามามีบทบาท (Public Involvement)

ใน “การให้ประชาชนเข้ามามีบทบาท” หรือ Public Involvement รัฐสภาและฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง ประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ จะต้องใช้กรอบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นพื้นฐานขั้นต่ำ ได้แก่ รูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วม เนื้อหา ความสำคัญและความเร่งด่วน การสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน เป็นต้น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับลักษณะของกระบวนการ ประเภทของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ช่องทางการนำเสนอข้อคิดเห็นของประชาชน

หลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเป็นหลักการพื้นฐาน

รัฐธรรมนูญสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ได้เน้นย้ำความสำคัญของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเรียกร้องให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง โดยเฉพาะกลุ่มผลประโยชน์

ภายใต้ระบบนี้ ผู้เข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ (๑) ประชาชนพลเมือง (citizenry) คือ ตัวแทนในพรรคการเมือง และ (๒) กลุ่มผลประโยชน์ (Interested groups) หรือ ผู้มีส่วนได้เสีย

ภาคประชาสังคม (Civil society)

ภาคประชาสังคม ได้แก่ องค์กรที่ไม่ใช่รัฐ และองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร องค์กรชุมชน องค์กรการกุศล สหภาพแรงงาน สมาคมวิชาชีพ มูลนิธิ องค์กรทางศาสนา เป็นต้น

ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders)

ผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ/นโยบาย ซึ่งจะถือเป็น “หุ้นส่วน (partner)” และเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การริเริ่ม การออกแบบ การนำแผนไปปฏิบัติและการประเมินผล

องค์กรภาครัฐ

องค์กรภาครัฐ หมายถึงองค์กรภาครัฐทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับเขตการปกครอง (Province) และระดับท้องถิ่น รวมทั้งองค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่/ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ หรือทำหน้าที่ในนาม “รัฐ” แต่ไม่รวมถึงอำนาจตุลาการ

รัฐบาลบนพื้นฐานการทำงานแบบร่วมมือ

เมื่อรัฐบาลทุกระดับและหน่วยงานภาครัฐมีการทำงานแบบร่วมมือกัน จะเป็นการช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์อันดี ช่วยเหลือและสนับสนุนซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน มีการปรึกษาหารือร่วมกัน มีการประสานการทำงานและการออกกฎหมายร่วมกัน โดยยึดขั้นตอนที่ได้เห็นชอบร่วมกัน และหลีกเลี่ยงการออกกฎหมายขัดแย้งกัน

ประชาธิปไตยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

รูปแบบการปกครองที่มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดและประกันสิทธิส่วนบุคคลและสิทธิทางการเมืองของประชาชน ประกันการเลือกตั้งที่ยุติธรรมและเสรี และอำนาจตุลาการเป็นอิสระ รัฐธรรมนูญได้บัญญัติโครงสร้างสถาบันการเมือง อำนาจทางการเมืองและรัฐบาลตามหลักนิติธรรม ตามระบอบประชาธิปไตย และกำหนดสิทธิโดยมีการถ่วงดุลความรับผิดชอบซึ่งกันและกัน

ธรรมาภิบาล

การกำหนดนโยบายที่เปิดเผยมุ่งและจะประสบความสำเร็จได้ ภาครัฐจะต้องบริหารนโยบายสาธารณะตามกระบวนการที่โปร่งใส ยึดหลักนิติธรรม และให้ประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วม

หน่วยงานของรัฐ

หน่วยงานของรัฐคือองค์กรของรัฐใดใดในระดับประเทศ ระดับเขตการปกครองและระดับท้องถิ่นที่ใช้อำนาจหรือปฏิบัติหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ยกเว้นศาล หรือองค์กรด้านยุติธรรม

การตรวจสอบฝ่ายบริหาร

สภานิติบัญญัติได้ริเริ่มให้มีการตรวจสอบฝ่ายบริหารและหน่วยงานบริหารที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง เพื่อให้หน่วยงานดังกล่าวบริหารบ้านเมืองให้เป็นไปตามพันธกิจที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญและเพื่อให้ฝ่ายบริหารทำหน้าที่ตามนโยบายที่ได้ประกาศไว้

ฝ่ายนิติบัญญัติ

การมีส่วนร่วมของประชาชนจะทำให้รัฐสภา ฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง ต้องทำหน้าที่ออกกฎหมาย ติดตามตรวจสอบฝ่ายบริหาร อำนวยความสะดวกให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และการสร้างความร่วมมือในการบริหารราชการ

ส่วนที่ ๑ บทนำ

“... the people of South Africa finally chose a profoundly legal path to their revolution those who frame and enact a constitution and law are in the vanguard of the light for change. It is in the legislatures that the instruments have been fashioned to create a better life for all. It is here that oversight of government has been exercised. It is here that our society in all its formations has had an opportunity to influence policy and its implementations.”

....ในที่สุด ประชาชนสาธารณรัฐแอฟริกาใต้เลือกที่จะใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อการปฏิวัติ ด้วยการวางกรอบและบังคับใช้รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นๆ เพื่อไปสู่การเปลี่ยนแปลง สถาบันทางการเมืองที่จะเป็นเครื่องมือนำไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้น ก็คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ สภานิติบัญญัติจะทำหน้าที่ตรวจสอบรัฐบาล และในเวทีนี้เช่นกัน สังคมของเรามีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติด้วย”

ประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ มีการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๔ (๒๕๓๗) สภานิติบัญญัติได้ยกเลิกกฎหมายที่ขัดกับรัฐธรรมนูญ ออกกฎหมายเพื่อการเปลี่ยนแปลง และสร้างภาพลักษณ์ความเป็นสภาพที่มีความโปร่งใสและเป็นไปตามหลักประชาธิปไตย ทำหน้าที่ตรวจสอบฝ่ายบริหาร กำกับดูแลให้มีการจัดตั้งสถาบัน/องค์กรทางการเมืองใหม่เพื่อพัฒนาประชาธิปไตย และทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำหน้าที่หลัก คือ การออกกฎหมาย

ช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา สภานิติบัญญัติ ได้ขยายบทบาทเข้าไปตรวจสอบฝ่ายบริหารอย่างเข้มข้น และยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านนิติบัญญัติของประชาชนตามบทบัญญัติที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้

ความเข้มแข็งของสภานิติบัญญัติจะทำให้สภานิติบัญญัติกลายเป็นกระดูกสันหลังของปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนและแบบมีส่วนร่วม นอกจากนี้ ฝ่ายนิติบัญญัตียังมีพันธะต้องอำนวยความสะดวกให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและเรียนรู้ทางการเมือง

ภายใต้กรอบการมีส่วนร่วมของประชาชน ฝ่ายนิติบัญญัติต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความโปร่งใส มีความสำนึกรับผิดชอบ และส่งเสริมสิทธิขั้นพื้นฐานและความยุติธรรมของสังคมตามระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น ฝ่ายนิติบัญญัติต้องประกันการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้เป็นไปตามหลักการพื้นฐานในกรอบการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation Framework) ที่จัดทำขึ้นนี้

กรอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนิติบัญญัติ ฉบับนี้ ได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นคู่มือ/แนวปฏิบัติขั้นต่ำ ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งองค์กรแต่ละองค์กรสามารถนำไปใช้ ไปปรับและใช้เป็นบรรทัดฐานต่อไปได้

ส่วนที่ ๒ ภูมิหลัง

เดิมประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้มีการปกครองแบบเผด็จการอำนาจนิยม (Authoritarian) เพิ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนเมื่อปี ๑๙๙๔ (๒๕๓๗) ช่วงปี ๑๙๕๐-๑๙๘๐ (๒๕๑๓-๒๕๒๓) เป็นช่วงที่สังคมในประเทศมีการแบ่งแยกกลุ่มคนต่างเชื้อชาติเกิดขึ้น เกิดพลังมวลชนลุกขึ้นมาปลุกกระแสสังคมเพื่อต่อต้านระบบดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการกำเนิดพลังอำนาจประชาชน (People's Power) ขึ้น

จากนั้นมา เกิดกระแสการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมืองอย่างแข็งขัน โดยผ่านสหภาพแรงงาน องค์กรชุมชน สมาคมภาคพลเมือง องค์กรเยาวชน และถูกยกระดับกลายเป็นหลักการของประชาธิปไตยในประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ในที่สุด

ในปี ๑๙๖๖ (๒๕๐๙) ได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และมีการบัญญัติหลักการ “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ให้เป็นหลักการพื้นฐานสำคัญ การเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญดังกล่าว จึงทำให้กระบวนการในการกำหนดนโยบายปรับเปลี่ยนจากเดิม “กระทำกันเป็นภายใน/ปกปิด” เป็น “ให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการร่างกฎหมาย” ทั้งในรัฐสภาและฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง (มีทั้งสิ้น ๙ เขตการปกครอง) รวมทั้งเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้วย

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ได้ระบุไว้ชัดเจนถึงวัตถุประสงค์ของ “การมีส่วนร่วมของประชาชน” (Public Participation) ซึ่งมีขอบเขตดังนี้

- (๑) เป็นกลไกหนึ่งของประชาชน เพื่อให้แน่ใจว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะส่งผลให้การกำหนดและการบริหารนโยบายของฝ่ายบริหารส่งผลลัพธ์ที่สนองตอบต่อเจตจำนงของประชาชน (Will of the People) การมีส่วนร่วมของประชาชนจะดำเนินการผ่านภาคประชาสังคม (Civil Society)
- (๒) เป็นการสะท้อนให้รัฐสภาและฝ่ายนิติบัญญัติได้ตระหนักถึงการเป็นตัวแทนของประชาชน (People's oriented) ด้วยการทำหน้าที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารบ้านเมืองของฝ่ายบริหาร เพื่อฝ่ายบริหารจะได้พัฒนาและส่งเสริมบริการสาธารณะที่ดีให้แก่ประชาชน (Better service delivery and development) หน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติ คือ การกำกับฝ่ายบริหารให้มีความสำนึกรับผิดชอบ และในขณะเดียวกัน ฝ่ายนิติบัญญัติก็ต้องมีความสำนึกรับผิดชอบต่อประชาชนด้วยเช่นกัน

ประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้เชื่อมั่นว่า บทบัญญัติที่เป็นหัวใจในรัฐธรรมนูญนี้จะช่วยทำให้รัฐสภาและสภานิติบัญญัติสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ เป็นประชาธิปไตย และทรงพลังในระดับโลก

ส่วนที่ ๓ กรอบกฎหมาย

บทบัญญัติ “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ในรัฐธรรมนูญ

ประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ปี ๑๙๙๖ (๒๕๓๙) เกี่ยวกับ “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ซึ่งระบุให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ อันถือเป็น “ประชาธิปไตยทางตรง” วัตถุประสงค์ก็เพื่อเป็นหลักประกัน การทำหน้าที่ตรวจสอบฝ่ายบริหาร (Oversight) และ ความสำนึกรับผิดชอบ (Accountability) ของรัฐสภา ซึ่งจะช่วยยกระดับความสามารถในการทำหน้าที่ของรัฐสภาในการผลักดันให้รัฐทำหน้าที่ของตนด้วยความสำนึกรับผิดชอบและสนองตอบความต้องการของประชาชน

ระดับประเทศ

รัฐธรรมนูญสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ฉบับปี ๑๙๙๖ (๒๕๓๙) ได้ระบุให้รัฐสภาทำหน้าที่เป็นสถาบันทางการเมือง/อำนาจความสะดวก/ ออกแบบกฎระเบียบกำหนดขั้นตอนและรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนรวมถึงสื่อมวลชนในกระบวนการนิติบัญญัติ และอื่นๆ ของรัฐสภา เช่น

- มาตรา ๕๖ หมวด ๔ ว่าด้วยรัฐสภา ระบุให้ รัฐสภาหรือคณะกรรมการอาจรับคำร้องเรียน, ข้อคิดเห็น หรือ ข้อเสนอแนะ จากบุคคลหรือสถาบันผู้มีส่วนได้เสีย
- มาตรา ๕๙ ๖๙ ๗๐ ๑๑๕ ๑๑๖ และ ๑๑๘ ระบุให้ รัฐสภาและ คณะมนตรีเขตการปกครองแห่งชาติ (National Council of Provinces) ออกกฎระเบียบการมีส่วนร่วมของประชาชน

ระดับท้องถิ่น

ฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับระดับประเทศเช่นกัน

รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ใน มาตรา ๑๑๕ ๑๑๖ และ ๑๑๘ ว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้กำหนดให้ฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง ต้องอำนวยความสะดวกให้ประชาชนและสื่อมวลชนสามารถเข้ามาสังเกตการณ์ในกระบวนการร่างกฎหมายและกระบวนการอื่นๆ ได้ โดยจัดทำเป็นกฎระเบียบข้อบังคับ และยังได้กำหนดให้การดำเนินการประชุมของฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องเปิดเผยต่อสาธารณะ เว้นแต่มีเหตุผลสมควร

ส่วนที่ ๔ ขอบเขตการบังคับใช้

แนวทางการจัดให้ประชาชนเข้ามามีการมีส่วนร่วมในรัฐสภาและฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง จะต้องใช้กรอบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนกรอบนี้เป็นหลัก อย่างไรก็ตาม รัฐสภาและฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง สามารถปรับให้เข้ากับหน่วยงานของตนได้ แต่ต้องมั่นใจว่ามีกระบวนการที่สอดคล้องกันกับกรอบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ฯ ฉบับนี้

ทั้งนี้ รัฐสภาและฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง สร้างกลไกประสานการทำงานร่วมกัน เพื่อให้แน่ใจว่า แนวทางปฏิบัติมีความสอดคล้องกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ส่วนที่ ๕ การทบทวนวรรณกรรมของต่างประเทศและการวิเคราะห์แนวทางปฏิบัติ

ในการจัดทำกรอบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ฯ คณะทำงานสนับสนุนงานฝ่ายนิติบัญญัติได้ศึกษาวรรณกรรมการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนของประเทศต่างๆ ทั้งประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศแคนาดา สก๊อตแลนด์ เป็นต้น และประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศยูกันดา เอธิโอเปีย เป็นต้น โดยเฉพาะประสบการณ์ของประเทศออสเตรเลีย

ยิ่งไปกว่านี้ คณะทำงานสนับสนุนงานฝ่ายนิติบัญญัติยังได้อิงหลักการตามข้อตกลงระหว่างประเทศ และระดับภูมิภาค ได้แก่ หลักการ 10 ของปฏิญญาริโอว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The Rio Declaration on Environment and Development) ซึ่งให้ความสำคัญกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชน การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและการเยียวยา และแผนปฏิบัติการ 21 แผนการปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน (Agenda 21 : Program of Action for Sustainable Development)

นอกจากนี้ ยังยึดหลักการตามอนุสัญญาว่าด้วยการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมสาธารณะในการตัดสินใจ และการเข้าถึงความยุติธรรมในคดีสิ่งแวดล้อม ค.ศ. ๑๙๙๘ (๒๕๔๑) หรืออนุสัญญาอาร์ฮุส (The Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters 1998- The Aarhus Convention) อีกด้วย

แนวปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practices)

คณะทำงานสนับสนุนงานฝ่ายนิติบัญญัติยังได้ใช้หลักการในการจัดทำแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practices) ว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อจัดทำกรอบการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ฯ ได้แก่

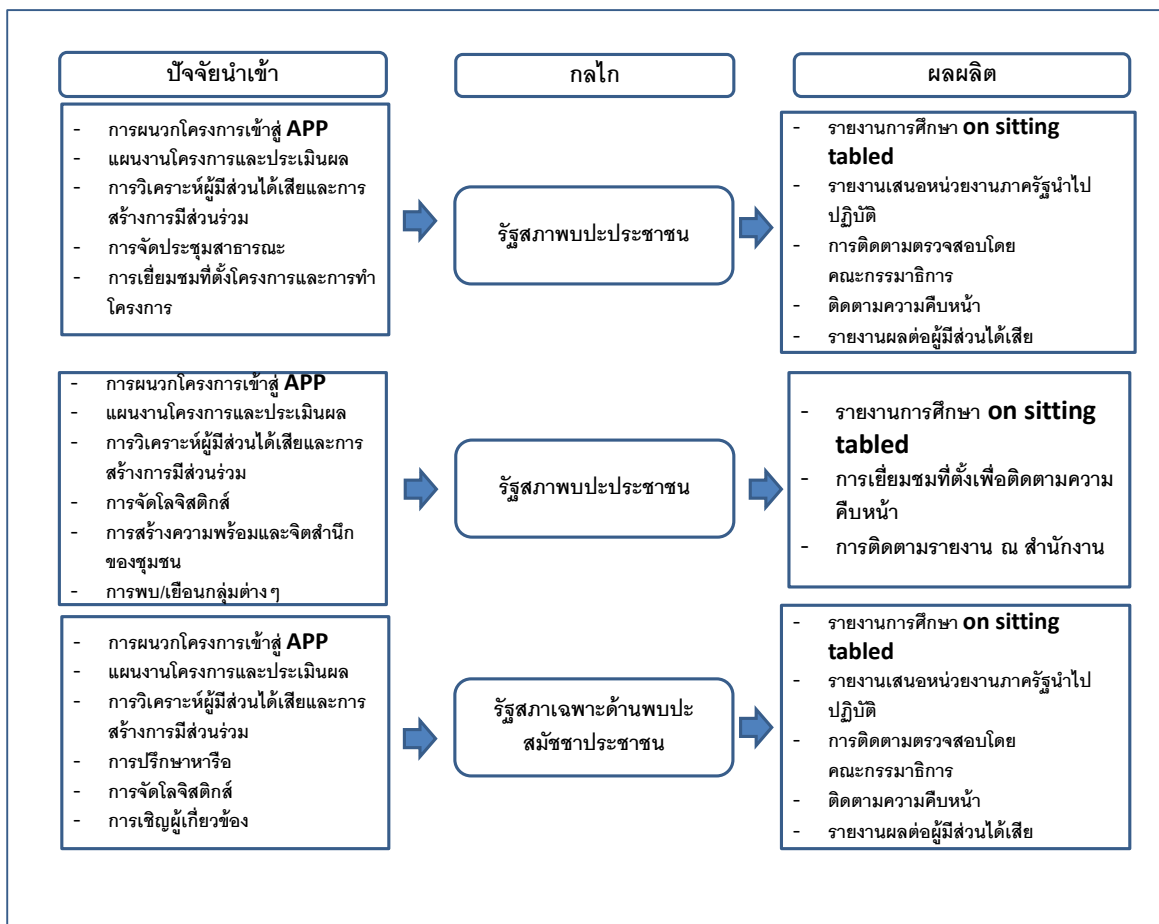
- (๑) การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน: จะรวมไปถึงรูปแบบนวัตกรรมใหม่ๆ ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและการใช้สื่อในการรณรงค์ รูปแบบการปรึกษาหารือ (Consult) การสานเสวนาระดับชาติ (National Dialogue) และแนวปฏิบัติเชิงสร้างสรรค์อื่น ๆ ในการสร้างการมีส่วนร่วมที่ดี ควรมีลักษณะสร้างความสมดุลระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ กับ ชุมชน

- (๒) การเป็นตัวแทนและการเข้ามามีส่วนร่วม: กระบวนการการสร้างการมีส่วนร่วมจะต้องค้นหาผู้มีส่วนได้เสียหลักที่สำคัญ และจะต้องใช้ความพยายามในการผนวกเอากลุ่มผู้ด้อยโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ได้แก่ ผู้หญิง เยาวชน ผู้พิการทุพพลภาพ ชนเผ่า/เชื้อชาติ/ศาสนาผู้เป็นกลุ่มส่วนน้อย ผู้สูงอายุ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส/ผู้ยากไร้ กลุ่มผู้อพยพและกลุ่มผู้มีใช้พลเมือง เป็นต้น
- (๓) ความโปร่งใส: กระบวนการต้องมีความโปร่งใส คือต้องเอื้อให้ประชาชน สื่อ และประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่การให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วม การแต่งตั้งและการเลือกตั้งตัวแทน กระบวนการการรับรอง บทบาทของตัวแทนและการรายงานผลการทำงาน เป็นต้น ทั้งนี้ ต้องให้เวลาในการเข้าถึงข้อมูลแก่สื่อตามความเหมาะสมด้วย
- (๔) ความสำนึกในความเป็นชาติ: หลักการความสำนึกในความเป็นชาติ คือการยึดหลัก “เพื่อประชาชน” และการให้โอกาสภาคประชาสังคมและประชาชนมีความสำนึกความเป็นเจ้าของ ด้วยการมีส่วนร่วมในกระบวนการและผลลัพธ์ ผู้มีส่วนได้เสียจะได้รับโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ช่วงการหารือในการสร้างกรอบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและการจัดให้มีโครงสร้างหน่วยงานที่รับผิดชอบในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน นอกจากนี้ ยังต้องคำนึงถึงการพัฒนาขีดความสามารถของผู้มีส่วนร่วมที่ขาดประสบการณ์ ขาดประสบการณ์ในกระบวนการปรึกษาหารือ การบริหารจัดการและการทำงานตามกระบวนการ ด้วยการให้พื้นที่ เวลาและทรัพยากรแก่บุคคลเหล่านั้นตามความจำเป็น

ส่วนที่ ๖ กรอบแนวคิดการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ได้เลือกใช้กรอบแนวทางที่ดีที่สุดและปรับให้เหมาะสมที่สุด (Best-fit) กับสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ เพื่อวางกรอบการมีส่วนร่วมในกระบวนการนิติบัญญัติของประชาชน โดยยึดแนวคิดและหลักการข้างต้น ซึ่งปรากฏในภาพข้างท้ายนี้

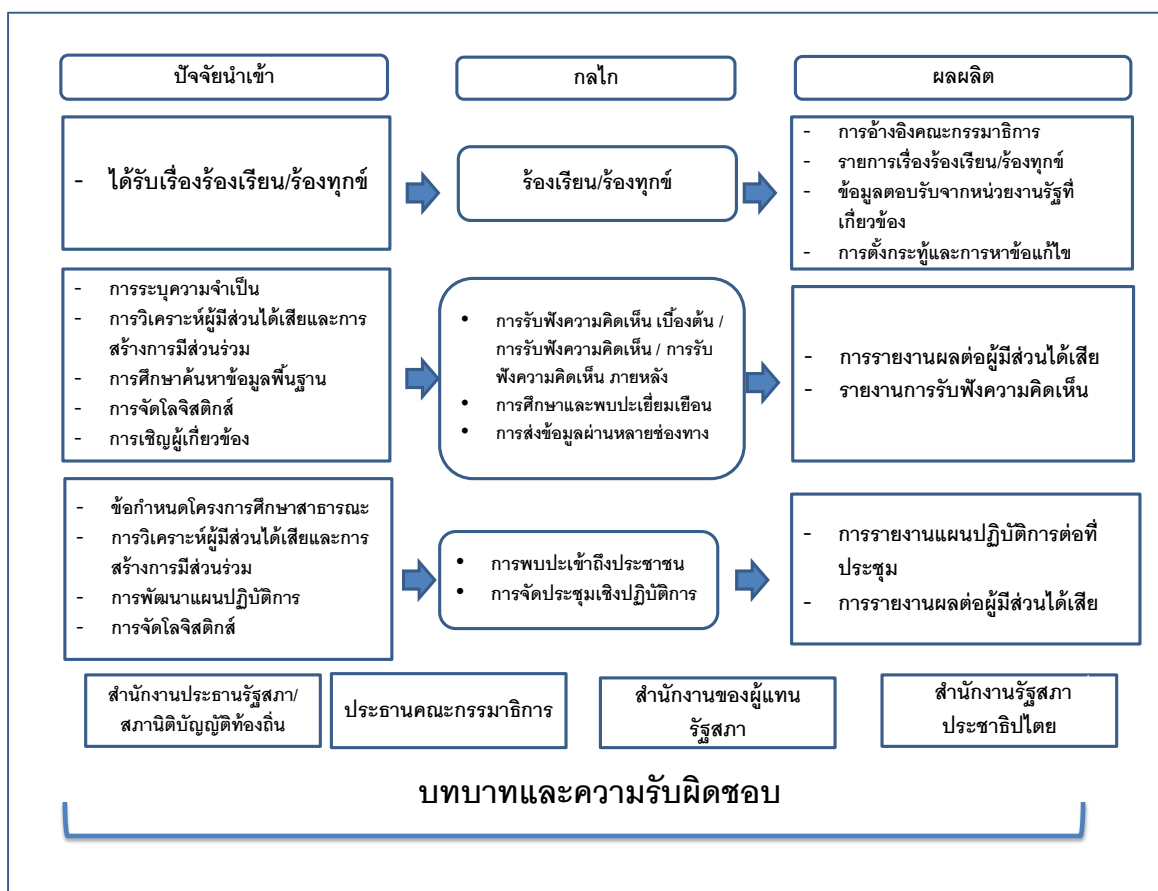
ภาพที่ ๖.๑ : แนวทางการจัดทำแนวปฏิบัติการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เหมาะสมกับ (best Fit) สาธารณรัฐแอฟริกาใต้

APP ย่อมาจากแผนการดำเนินงานประจำปี (Annual Performance Plan)

On Sitting Tabled การศึกษารายงานในที่ประชุม

ภาพที่ ๖.๒ : แนวทางการจัดทำแนวปฏิบัติการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เหมาะสมกับ (best Fit) สาธารณรัฐแอฟริกาใต้

ก. รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนสากลหรือระหว่างประเทศมีหลายระดับ ได้แก่

- (๑) การให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform)
- (๒) การปรึกษาหารือ (Consult)
- (๓) การให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วม (Involve)
- (๔) การร่วมมือกัน (Collaborate)

สำหรับประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ได้ปรับระดับขั้นบันไดการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งออกแบบโดย Aestein ปี ๑๙๖๙ (๒๕๑๒) ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมของสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ขั้นตอนแต่ละระดับจะเพิ่มโอกาสให้แก่ประชาชนเข้ามามีบทบาทต่อกระบวนการ

โอกาสของประชาชนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการแต่ละขั้น พอสรุปดังนี้

ขั้นที่ ๑ การให้ข้อมูล (Inform) หรือการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจถึงปัญหา ทางเลือก และ/หรือทางออกของปัญหา ยกตัวอย่าง ข้อเสนอโครงการ กระบวนการที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

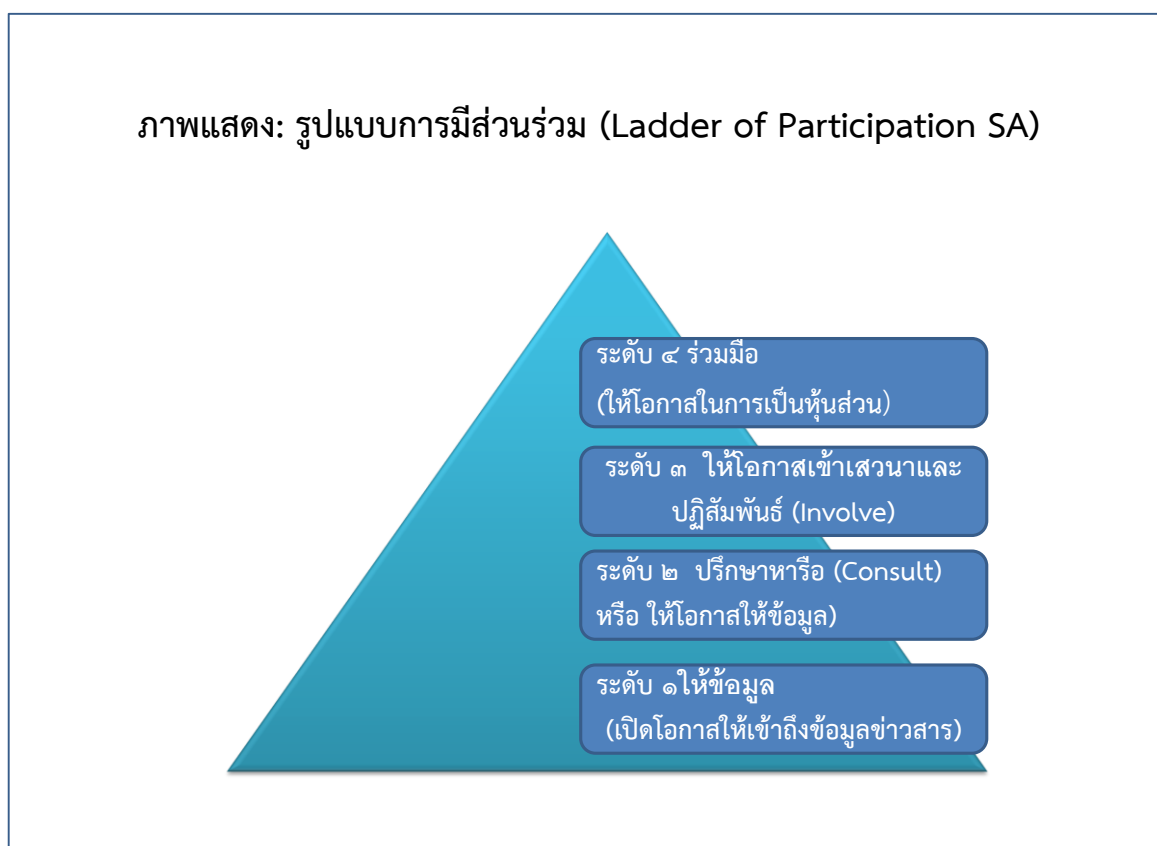
ขั้นที่ ๒ การปรึกษาหารือ (Consult) ในระดับนี้ เป็นการเชิญประชาชนมาให้ข้อมูล ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ต่อแนวทางการวิเคราะห์โครงการ ทางเลือกและทางออก

ขั้นที่ ๓ การให้โอกาสเข้าร่วมเสวนา/สนทนาและปฏิสัมพันธ์ (Involve) เป็นระดับของการมีส่วนร่วม โดยตรงซึ่งเป็นช่องทางสื่อสารข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจให้ตรงกัน ในระดับนี้ ผู้มีอำนาจตัดสินใจ คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ

ขั้นที่ ๔ การสร้างความร่วมมือ (Collaborate) เป็นการให้โอกาสในการเป็นหุ้นส่วน (partner) หรือ ทำงานร่วมกัน รวมทั้งตัดสินใจร่วมกัน อย่างไรก็ตาม อำนาจตัดสินใจ ยังคงเป็นของฝ่ายนิติบัญญัติ

หมายเหตุ: การให้โอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการนิติบัญญัติทั้ง ๔ ระดับข้างต้น ต้องยอมรับว่า ขั้นตอนที่ ๔ เป็นขั้นตอนที่พึงปรารถนา แต่ค่อนข้างไปได้ยาก อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมของประชาชนตามขั้นตอนที่ ๓ ในกระบวนการร่างกฎหมาย น่าจะมีความเป็นไปได้ที่สุด สำหรับการพัฒนาระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

ภาพที่ ๖.๓ : ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

กระบวนการนิติบัญญัติ

ก. เป้าหมายสูงสุดของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

- เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้หยั่งรากลึก

ข. เป้าหมายของกรอบการมีส่วนร่วมของประชาชน

- ใช้เป็นแนวทางบรรทัดฐานและปทัสถานขั้นต่ำในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการนิติบัญญัติ สำหรับฝ่ายนิติบัญญัติ

ค. วัตถุประสงค์

(๑) ทั่วไป

- (๑.๑) เพื่อใช้ในการขอความเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับนโยบาย กฎหมายและอื่นๆ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ
- (๑.๒) สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชนเกี่ยวกับงานบริหารราชการและงานบริการสาธารณะ เพื่อจะได้ส่งมอบงานบริการสาธารณะที่ดีให้แก่ประชาชน
- ๑.๓) ได้รับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากประชาชน เพื่อนำไปปรับปรุง/เปลี่ยนแปลงงานบริการสาธารณะของรัฐบาลให้ดีขึ้น

(๒) เฉพาะด้าน

- (๒.๑) วางกรอบการสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการนิติบัญญัติของประชาชน
- (๒.๒) เน้นให้เห็นถึงหลักการการมีส่วนร่วมในกระบวนการนิติบัญญัติของประชาชน
- (๒.๓) พัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในกระบวนการนิติบัญญัติของประชาชนที่เหมาะสมที่สุด (Best-Fit) สำหรับประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้
- (๒.๔) ให้รายละเอียดถึงความก้าวหน้าขององค์กรในการจัดให้มีการมีส่วนร่วมของประชาชน
- (๒.๕) กำหนดบทบาทและความรับผิดชอบขององค์กร
- (๒.๖) ให้รายละเอียดเกี่ยวกับกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน
- (๒.๗) ออกแบบตัวชี้วัดเพื่อติดตามตรวจสอบ
- (๒.๘) จัดทำเครื่องมือในการตรวจสอบ
- (๒.๙) จัดทำข้อเสนอแนะการนำไปใช้งาน

ส่วนที่ ๘ ค่านิยมหลักและหลักการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ค่านิยมหลักและหลักการในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน มีดังนี้

ก. ค่านิยมหลัก

- (๑) บุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจมีสิทธิเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ
- (๒) ต้องพิจารณาความเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนประกอบการตัดสินใจ
- (๓) ให้ความสำคัญกับการตัดสินใจที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะและมีความยั่งยืน ด้วยการรับรองและและสื่อสารถึงความจำเป็นและประโยชน์ที่ประชาชนและผู้ตัดสินใจจะได้รับ
- (๔) พยายามค้นหาและอำนวยความสะดวกให้แก่บุคคลที่จะได้รับผลกระทบ และจะต้องออกแบบว่าบุคคลเหล่านั้นจะมีส่วนร่วมได้อย่างไร
- (๕) จัดหาข้อมูลที่เป็นและเป็นประโยชน์แก่ผู้มีส่วนร่วม
- (๖) สื่อสารให้ผู้เข้าร่วมได้ทราบถึงประโยชน์ของความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนร่วมต่อการตัดสินใจ
- (๗) จะนำข้อมูลทุกด้านมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจ

ข. หลักการ

- (๑) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านตัวแทนและมีความเข้มข้น เพื่อช่วยให้สมาชิกชุมชนทั้งหมดได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- (๒) สนับสนุนให้สมาชิกชุมชนได้เรียนรู้และมีความเข้าใจในประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับชุมชน ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเมือง จิตวิทยาและผลกระทบด้านอื่นๆ จากโครงการ/แผนปฏิบัติงาน
- (๓) ผนวกผลประโยชน์และวัฒนธรรมที่หลากหลายของชุมชน มาประกอบการจัดทำโครงการ และจะต้องปลดเปลื้องความพยายามใดใดที่จะส่งผลกระทบต่อกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในชุมชน
- (๔) พยายามเพิ่มขีดความสามารถการเป็นผู้นำให้แก่สมาชิก ผู้นำ และกลุ่มต่างๆ ภายในชุมชน
- (๕) ใช้ความหลากหลายของชุมชนในการสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันและจะต้องมุ่งผลลัพธ์ที่ยั่งยืนให้แก่ชุมชนในภาพรวม

ส่วนที่ ๙ นโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการปฏิบัติ

๙.๑ การมีส่วนร่วมของประชาชนในทางปฏิบัติ

ประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้มีการตีความขอบเขตแนวคิด “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ในรัฐธรรมนูญ **สูงกว่า** มาตรฐานตามที่ได้นิยามไว้

ยกตัวอย่าง ฝ่ายนิติบัญญัติ ไม่ใช่เพียงแต่จะให้โอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการร่างกฎหมาย **แต่จะต้องทำทุกอย่างเพื่อให้มั่นใจว่า ประชาชนได้ใช้โอกาสที่มีอยู่ด้วย** ทั้งนี้ จะต้องสอดคล้องกับวิธีร่างกฎหมายตามระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งต้องมีการบูรณาการระหว่างสถาบันในโครงสร้างทางการเมือง ทั้งระดับประเทศและท้องถิ่นด้วย

๙.๒ ความรู้ความเข้าใจในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการนิติบัญญัติในทางปฏิบัติยังคงมีความแตกต่างกัน ระหว่างสถาบัน/ฝ่ายนิติบัญญัติระดับประเทศและเขตการปกครอง เนื่องจากขาดกรอบแนวทางปฏิบัติ “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ยกตัวอย่าง ในท้องถิ่น มักจะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นที่ ๒ คือ **การปรึกษาหรือ (Consult) เท่านั้น**

ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องกระทำการใดใดที่ทำให้ประชาชนคนเล็กคนน้อยภูมิใจว่า ความเห็น/ข้อเสนอแนะของเขาเหล่านั้นมีส่วนช่วยหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ฝ่ายนิติบัญญัติมีเจตคติยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชน

๙.๓ โครงสร้างองค์กรเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนระดับชาติและระดับเขตการปกครอง (Province)

องค์กรเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่

- (๑) สำนักงานประธานรัฐสภาและฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง โดยมีประธานรัฐสภาและประธานฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง เป็นผู้นำ ทั้งนี้ ทั้งสองสถาบันได้มีแนวคิดออกแบกลไกการบูรณาการการมีส่วนร่วมทั้งสองระดับ ตั้งแต่ปี ๒๐๑๐ (๒๕๕๓) เป็นต้นมา
- (๒) สำนักงานรัฐสภาเพื่อประชาธิปไตย (Parliamentary Democracy Offices) รัฐสภาได้มีการจัดตั้งสำนักงานรัฐสภาเพื่อประชาธิปไตย (นำร่อง) โดยมีสำนักสาขา ๓ แห่งในสามเขตการปกครอง ได้แก่ เขตการปกครอง Northern West North และ West Limpopo หน้าที่ความรับผิดชอบของสำนักงานคือ ประสานและอำนวยความสะดวก/ให้บริการแก่ประชาชนในชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการนิติบัญญัติ อย่างไรก็ตาม ยังพบว่า ภารกิจของสำนักงานรัฐสภาเพื่อประชาธิปไตย ยังไม่ชัดเจนและยังซ้ำซ้อนกับองค์กรอื่น

๙.๔ การประสานงานร่วมระหว่างองค์กรเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนระดับชาติและเขตการปกครอง

ก. รัฐสภาเฉพาะด้าน/สาขา (Sectoral Parliaments)

รัฐสภาและฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะด้าน/สาขา เช่น คณะกรรมการด้านเด็กและเยาวชน ผู้หญิง ผู้พิการทุพพลภาพ และผู้สูงอายุเพื่อพิจารณาประเด็นเหล่านี้เป็นการเฉพาะ องค์กรเหล่านี้ช่วยให้กลุ่มคนผู้ด้อยโอกาสมีเวทีนำเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะของตนได้ง่าย แต่ก็มีจุดอ่อน เนื่องจากเกิดความล่าช้าในการตัดสินใจ แต่ก็มีข้อดีคือ

- (๑) ประชาชนรากแก้วสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้โดยตรง
- (๒) เป็นช่องทางการประสานงานร่วมกันระหว่างรัฐบาล องค์กรปกครองระดับเขตการปกครองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- (๓) ทำให้รัฐสภาเข้าใจสภาพท้องถิ่นได้ชัดเจนขึ้น
- (๔) ให้อำนาจแก่ชุมชนท้องถิ่น
 - ประการหนึ่งที่ยังมีข้อต้องปรับปรุงในการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การขาดการรายงานผลต่อประชาชน/ไม่มีการรายงานผลต่อประชาชนอย่างเป็นทางการจากรัฐสภา

๙.๕ คณะกรรมการสามัญและคณะกรรมการ Portfolio ระดับชาติและเขตการปกครอง

ตามระเบียบวิธีการประชุมในคณะกรรมการสามัญและคณะกรรมการ Portfolio ระดับชาติและเขตการปกครองประชาชนสามารถเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอข้อมูล ความเห็นและข้อเสนอแนะได้ในฐานะผู้สังเกตการณ์ แต่มีข้อจำกัด คือ ประชาชนหรือตัวแทนจะเข้าร่วมได้ต่อเมื่อได้รับเชิญเท่านั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนลักษณะเช่นนี้ เป็นเพียงการมีส่วนร่วมขั้นที่ ๑ เท่านั้น

๙.๖ สำนักงานของผู้แทนรัฐสภาและฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง

เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการเชื่อมโยงระหว่างประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งกับรัฐสภาและฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง คือ สำนักงานของผู้แทนรัฐสภาและฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง ซึ่งจะทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลโครงการของรัฐบาลและรับฟังความเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับบริการสาธารณะที่รัฐจัดทำ

อย่างไรก็ดี มีข้อจำกัด คือ สมาชิกรัฐสภาและสมาชิกฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกและสนับสนุนจากรัฐสภา และสมาชิกในสองสภา มีเวลาน้อยในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว

๙.๖ สำนักงานการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับเขตการปกครอง

๙.๖.๑ หน่วยงานเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation Units)

ฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ได้จัดตั้งหน่วยงานเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation Units) ขึ้นในเขตการปกครอง แต่ผลงานไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ จึงมีหน่วยงานแต่เพียงในนามเท่านั้น

๙.๖.๒ กลไกในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนระดับประเทศและระดับเขตการปกครอง

รัฐสภาและฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง มีกลไกสร้างการมีส่วนร่วมด้านนิติบัญญัติของประชาชน ด้วยการให้การเรียนรู้ การลงพื้นที่ และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร การยื่นเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะเป็นลายลักษณ์อักษรและทางวาจา การร้องเรียน/ร้องทุกข์ แม้ว่า กลไกนี้จะมีข้อจำกัดก็ตาม

๙.๖.๓ การรับฟังความคิดเห็นเบื้องต้น/ การรับฟังความคิดเห็น

การรับฟังความคิดเห็นเบื้องต้น/ การรับฟังความคิดเห็น เป็นกลไกทั่วไป ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเด็น/แผนงานโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน แต่มีข้อจำกัดอยู่ที่การแจ้งเชิญประชาชน/ตัวแทนเข้ามาเสนอความเห็น มีระยะเวลาสั้นๆ / กระชั้นชิด ทำให้ประชาชน/ตัวแทนขาดความพร้อมในการจัดเตรียมข้อมูล

อย่างไรก็ตาม รัฐสภาและฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง ได้พยายามปรับปรุงและอำนวยความสะดวกให้ประชาชน/ตัวแทนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น อาทิ การจัดยานพาหนะรับ-ส่ง ให้แก่ประชาชนที่อยู่ห่างไกล การจัดประชุมสรุปเนื้อหา/ประเด็นในเบื้องต้น แต่ก็ยังเป็นอุปสรรคต่อประชาชน/ตัวแทนที่มีข้อมูลพื้นฐานน้อย

๙.๖.๔ การร้องเรียน/ร้องทุกข์

การยื่นเรื่องร้องเรียน/ร้องทุกข์เป็นรูปแบบประชาธิปไตยทางตรงที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด รัฐสภาและฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง ได้จัดทำคู่มือวิธีการยื่นเรื่องร้องเรียน/ร้องทุกข์เป็นลายลักษณ์อักษรแก่ประชาชน แต่ก็ยังไม่เป็นไปตามมาตรฐาน

๙.๖.๕ การให้การเรียนรู้ การลงพื้นที่และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

การให้การเรียนรู้ การลงพื้นที่และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งที่จะช่วยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังคำกล่าวที่ว่า **“ปราศจากข้อมูลข่าวสาร การเข้ามามีส่วนร่วมย่อมเป็นไปไม่ได้”** รูปแบบการให้การเรียนรู้ของฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ การลงพื้นที่ การให้การศึกษาในโรงเรียน การจัดทำโปรแกรมเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางสื่อมวลชน วิทยู โทรทัศน์ เว็บไซต์ การจัดทำมีระบบข้อมูลข่าวสารรัฐสภาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดทำเอกสารแผ่นพับ รายงาน เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ฝ่ายนิติบัญญัติยังพบปัญหาอุปสรรคนานัปการในการเข้าถึงพื้นที่ห่างไกลได้ อีกทั้งประชาชนที่อยู่ห่างไกลขาดความรู้ในการใช้และขาดเครื่องมือเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร ความห่างไกลของพื้นที่ ภาษาพื้นเมือง/ท้องถิ่น การใช้ภาษาที่ขาดความเรียบง่าย งบประมาณค่าใช้จ่าย เป็นต้น

อย่างไรก็ดี องค์กรภาคประชาสังคมมองเห็นและวิพากษ์ว่า การดำเนินการดังกล่าวเป็นสองมาตรฐาน เนื่องจากฝ่ายนิติบัญญัติเน้นหนักไปที่พื้นที่ห่างไกลมากกว่าพื้นที่ทั่วไป

๙.๖.๗ ความต่างระหว่างการปฏิบัติและความคาดหวัง

แม้ว่าจะมีการจัดโครงสร้างองค์กรและกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนก็ตาม แต่ก็ยังมีช่องว่างระหว่าง “วัตถุประสงค์ของการใช้ระบบ” กับ “การปฏิบัติงานตามระบบ” อยู่ อันเนื่องมาจากความซ้ำซ้อนของกิจกรรมและการขาดการประสานการปฏิบัติงานระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติระดับประเทศกับระดับเขตการปกครอง จึงมีความจำเป็นต้องออกแบบกรอบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนระดับประเทศ และกำหนดให้เป็นบรรทัดฐานขั้นต่ำด้วย

ส่วนที่ ๑๐ สิ่งที่ต้องพัฒนาสำหรับองค์กรเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

เพื่อให้แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างบูรณาการและเป็นมาตรฐาน องค์กรเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องได้รับการพัฒนา ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ระดับ ได้แก่

ระดับที่ ๑ พัฒนาภายในองค์กรเอง

ระดับที่ ๒ พัฒนาเพื่อการบูรณาการ (ประสานกับองค์กรอื่น)

สิ่งที่พึงกระทำ มีดังนี้

- (๑) แต่ละองค์กรต้องระงับ/หยุด ใช้กระบวนการ แนวปฏิบัติ และทรัพยากรที่ใช้อยู่ และนำมาเปรียบเทียบกับบทสถานและมาตรฐานที่กล่าวไว้ในกรอบการมีส่วนร่วมของประชาชน ฯ
- (๒) องค์กรจะต้องปรับและยอมรับรูปแบบการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ได้วางโครงและแนวปฏิบัติไว้ในกรอบการมีส่วนร่วมของประชาชน ฯ
- (๓) แต่ละองค์กรต้องออกแบบยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนเฉพาะสำหรับองค์กรเอง ทั้งนี้ แต่ละองค์กรจะต้องมียุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนเพียงยุทธศาสตร์เดียว ประกอบด้วยกระบวนการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีบทบาท (Involvement) และกระบวนการปรึกษาหารือ (Consultation) ทั้งนี้ จะต้องมีการทบทวนและปรับปรุงแก้ไขทุกปี

ยุทธศาสตร์ดังกล่าวจะต้องประกอบด้วย

- (๑) เป้าหมายการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน
- (๒) วัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน
- (๓) โครงร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน
- (๔) ระบุแผนปฏิบัติการระดับสูง ซึ่งจะครอบคลุมสิ่งที่ต้องการจากคณะกรรมการทุกคณะ
- (๕) ระบุโครงการเฉพาะเจาะจง ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการจากคณะกรรมการแต่ละคณะ
- (๖) รายละเอียดโครงการและโปรแกรม อาทิ ใคร อะไร ที่ไหน และการจัดสรรทรัพยากร (เป็นฟอร์มรูปแบบแผนการปฏิบัติงาน)
- (๗) ตัวชี้วัดและมาตรการการชี้วัด

ส่วนที่ ๑๑ การบูรณาการกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน

การประสานงานระหว่างองค์กรเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องประกอบด้วยงาน ๔ ด้าน ได้แก่

- (๑) งานด้านการวางแผน
- (๒) งานด้านการประสานงาน
- (๓) งานด้านการรายงาน และ
- (๔) งานด้านการจัดทำข้อเสนอแนะ

ทรัพยากรที่ต้องใช้

งบประมาณการเงิน

ทรัพยากรบุคคล

บุคลากรที่พึงมีในแต่ละด้าน

- ด้านการบริหารจัดการและการประสานงาน
- ด้านการรับฟังความคิดเห็นและงานเฉพาะด้าน
- ด้านการให้การเรียนรู้และการลงพื้นที่

แผนพัฒนาทักษะด้านการมีส่วนร่วมแก่บุคลากรและเจ้าหน้าที่ฝึกหัด และการอบรม

- บุคลากรที่จะไปปฏิบัติงานจะต้องมีความรู้ความเข้าใจแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ทักษะในการอำนวยความสะดวก ทักษะการบริหารจัดการโครงการ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ ทักษะการบริหารความขัดแย้ง และทักษะในการการใช้สื่อการเรียนการสอน

ทรัพยากรเชิงโครงสร้าง

- ตามความต้องการ

ทรัพยากรทางเทคโนโลยี

- ตามความต้องการ

ส่วนที่ ๑๒ การจัดเตรียมเชิงโครงสร้างเพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑๒.๑ บทบาทและความรับผิดชอบทางการเมือง

เสนอแนะให้มีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อการมีส่วนร่วมขึ้น บทบาทและความรับผิดชอบที่สำคัญเพื่อทำหน้าที่รายงานประธานรัฐสภา ประธานและคณะกรรมการประสานงานรัฐบาล คณะกรรมการและ Chair of chairs และ สำนักงานผู้แทน ตามบทบาทและความรับผิดชอบทางการเมือง มีดังนี้

๑๒.๑.๑ ประธานรัฐสภา

ประธานรัฐสภามีหน้าที่รับผิดชอบในการกำกับดูแลให้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งมีหน้าที่ติดตามตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ

๑๒.๑.๒ ประธานและคณะกรรมการประสานงานรัฐบาล

ประธานวิปรัฐบาลและวิปอื่นๆ จะต้องทำหน้าที่ตรวจสอบว่า การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นไปอย่างบูรณาการและสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

๑๒.๑.๓ คณะกรรมาธิการและ Chair of chairs

คณะกรรมาธิการต้องทำหน้าที่วางแผนงานโครงการประจำปีและทุก ๓ เดือน ประธานคณะกรรมาธิการทุกคณะและผู้ประสานงานคณะกรรมาธิการจะต้องผนวกแผนงานและสนับสนุนให้เป็นไปตามกรอบการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑๒.๑.๔ สำนักงานสมาชิกรัฐสภา

สำนักงานของสมาชิกรัฐสภาเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงพื้นที่ชุมชนและสามารถทำหน้าที่เชื่อมต่อระหว่างรัฐสภาและผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จึงเหมาะที่จะเป็นหน่วยเชื่อมระหว่างรัฐสภากับประชาชน และทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์งานของรัฐบาลและรับฟังความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับบริการสาธารณะ

ดังนั้น สำนักงานของผู้แทนสามารถนำมาใช้เป็นช่องทางเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการร่างกฎหมายให้แก่ชุมชน และเป็นเวทีรับฟังความเห็นของชุมชนเสนอประกอบการพิจารณา ร่างกฎหมาย

ก. แนวปฏิบัติขั้นต่ำสำหรับสำนักงานผู้แทน

- (๑) จัดให้เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารและทำหน้าที่เผยแพร่ประชาสัมพันธ์
- (๒) ขยายช่วงเวลา Constituency period เพื่อให้ผู้แทนสมาชิกฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง ได้พบปะกับประชาชน
- (๓) ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม/โครงการร่างกฎหมาย
- (๔) ให้ความช่วยเหลือแก่ฝ่ายนิติบัญญัติ ในการเชิญผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม/โครงการร่างกฎหมาย
- (๕) รับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์
- (๖) รายงานผลการพิจารณาความเห็น/ข้อเสนอแนะให้แก่ประชาชน
- (๗) ปรับปรุงการประสานงานระหว่างสำนักงานผู้แทนกับคณะกรรมาธิการในระดับรัฐบาลท้องถิ่น
- (๘) เป็นแหล่งให้บริการแก่ประชาชน โดยไม่คำนึงว่า จะฝึกฝนพรรคใด

ข. เครื่องมือที่เพื่อใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

- (๑) ยุทธศาสตร์การใช้สื่อสังคมเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและข้อเสนอแนะให้เหมาะกับผู้มีส่วนได้เสีย และเชิญชวนประชาชนเสนอความเห็นใดใด
- (๒) ยุทธศาสตร์ในการใช้ e-learning การทำงานของรัฐสภา และเป็นกลไกในการจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อทบทวน
- (๓) การใช้ video conferencing เพื่อการประสานงาน

๑๒.๑.๕ สำนักงานประชาธิปไตยรัฐสภา (Parliamentary Democracy Offices / PDOs)

เพื่อความเป็นรัฐสภาของประชาชน รัฐสภาสาธารณรัฐแอฟริกาใต้จึงจัดตั้งสำนักงานประชาธิปไตยรัฐสภาใน ๙ เขตการปกครอง เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการนิติบัญญัติและกิจกรรมอื่นๆ ของประชาชน สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ สำนักงานนำร่องตั้งอยู่ที่ เขตการปกครอง Limpopo, Northern Cape และ North West

ก. แนวปฏิบัติขั้นต้นสำหรับสำนักงานประชาธิปไตยรัฐสภา

- (๑) เป็นช่องทางของรัฐสภาในการเข้าถึงและสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่มีโอกาสน้อยในการเสนอความเห็นในระดับชาติ
- (๒) อำนวยความสะดวกให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการนิติบัญญัติและอื่นๆ ในรัฐสภาและฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง รวมทั้งคณะกรรมการ
- (๓) ช่วยรัฐสภาในการเข้าถึงชุมชน ทำหน้าที่เป็นฐานและให้ความสนับสนุนด้านโลจิสติกส์แก่รัฐสภาในการทำโครงการ

ข. กุญแจนำไปสู่ความสำเร็จ

- (๑) ให้การเรียนรู้แก่ประชาชนและให้ความรู้เกี่ยวกับรัฐสภาและหน้าที่ความรับผิดชอบ
- (๒) เป็นเวทีให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมกระบวนการของรัฐสภา
- (๓) อำนวยความสะดวกด้วยการจัดหาข้อมูลให้แก่ประชาชนและส่งข้อเสนอแนะของประชาชนต่อรัฐสภา
- (๔) เป็นฐานและให้ความสนับสนุนด้านโลจิสติกส์แก่รัฐสภาในการทำโครงการ
- (๕) ประสานงานและทำงานร่วมกับหน่วยงานของรัฐ

ค. เครื่องมือที่นำมาใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

- (๑) ยุทธศาสตร์การใช้สื่อสังคมเพื่อรับ-ส่งข้อมูลข่าวสารและข้อเสนอแนะให้เหมาะกับผู้มีส่วนได้เสีย และเชิญชวนประชาชนเสนอความเห็นใดใด
- (๒) ยุทธศาสตร์ในการใช้ e-learning การทำงานของรัฐสภา และเป็นกลไกในการจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อทบทวน
- (๓) การใช้ video conferencing เพื่อการประสานงาน

๑๒.๒ บทบาทด้านบริหารของเจ้าหน้าที่รัฐสภา

๑๒.๒.๑ เลขาธิการสถานนิติบัญญัติ

เลขาธิการสถานนิติบัญญัติมีหน้าที่บริหารจัดการเพื่อให้แน่ใจว่า มีการยอมรับยุทธศาสตร์ และนำไปปฏิบัติ รวมทั้งมีหน้าที่ติดตามตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขยุทธศาสตร์อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งมีหน้าที่บริหารทรัพยากรบุคคลให้ทำหน้าที่ของตน จัดสรรทรัพยากร และจัดลำดับความสำคัญของโครงการ

๑๒.๒.๒ หน่วยงานวิจัย

หน่วยงานวิจัยมีหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลแก่สมาชิก

๑๒.๒.๓ หน่วยงานการประชุม

หน่วยงานการประชุมทำหน้าที่จัดเตรียมเอกสารรายงานการมีส่วนร่วมของประชาชน จัดลำดับความสำคัญ และจัดส่งให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง

๑๒.๒.๔ หน่วยประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของประชาชน

หน่วยประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นศูนย์กลางทำหน้าที่ประสานงานและสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ งานวิชาการ งานธุรการ และโลจิสติกส์ ให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมดเพื่อสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑๒.๒.๕ การบริหารข้อมูล

ก. คำอธิบาย

ระบบข้อมูลข่าวสาร (Information System) และประชาสัมพันธ์ของรัฐ ต้องสามารถสื่อสารไปยังชุมชนได้ในทุกพื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรและโปรแกรมไปสู่ประชาชน ระบบข้อมูลข่าวสารจะเน้นเฉพาะกลไกสื่อ รวมถึงสถานีวิทยุชุมชน เว็บไซต์ เป็นต้น

ข. แนวปฏิบัติขั้นต่ำ

- (๑) การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเป็นกลไกที่จำเป็นต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และจะต้องให้ความสำคัญกับกลุ่มที่ผู้มีส่วนได้เสีย
- (๒) ต้องมั่นใจว่า ภาษาที่ใช้ควรเป็นภาษาที่ใช้กันในพื้นที่

ค. เครื่องมือที่ใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

- ยุทธศาสตร์การใช้สื่อสังคมออนไลน์รวมทั้งโทรศัพท์มือถือ เพื่อเป็นกลไกในการรับ-ส่งข้อมูลข่าวสารและข้อเสนอแนะ

ส่วนที่ ๑๓ กลไกในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑๓.๑ การนำรัฐสภาและสภานิติบัญญัติพบปะประชาชน

๑๓.๑.๑ การนำรัฐสภาพบปะประชาชน

คณะมนตรีเขตการปกครองแห่งชาติ (National Council of Provinces/NCOP) จัดให้มีการพบปะและประชุมกับชุมชนเกี่ยวกับบริการสาธารณะปีละ ๒ ครั้ง คือ ในราวเดือนมีนาคม และ พฤศจิกายน ทุกปี การประชุมนี้จะเชิญคณะรัฐมนตรีระดับประเทศ คณะมนตรีเขตการปกครองและระดับท้องถิ่นมาร่วมหารือกับประชาชนและผู้นำทางการเมือง

แนวคิดนี้ควรจัดให้มีขึ้น อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง

ก. แนวปฏิบัติขั้นต่ำ

(๑) การประชุมรับฟังความคิดเห็นเบื้องต้น

- (๑.๑) ติดต่อประสานงานกับเขตการปกครองเพื่อตรวจสอบแผนงานโครงการที่ได้รับงบประมาณ การจัดลำดับความสำคัญของโครงการ และโครงการใดที่เสร็จสมบูรณ์ก่อนการประชุม
- (๑.๒) ประเมินผลโครงการ ซึ่งได้จัดทำไป และบรรจุในวาระการประชุม
- (๑.๓) วิเคราะห์และระบุผู้มีส่วนได้เสีย
- (๑.๔) พุดคุยกับผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อค้นหาแนวทางการให้ความช่วยเหลือกรณีการให้บริการสาธารณะ
- (๑.๕) ประชุมกับประชาชนเพื่อขอความเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาโครงการ
- (๑.๖) ลงพื้นที่เพื่อสำรวจที่ตั้งโครงการ

ขั้นตอนนี้ให้ดำเนินการ ๖ เดือนก่อนการประชุมรับฟังความคิดเห็น

(๒) การประชุมรับฟังความคิดเห็น

- (๒.๑) ลงพื้นที่ตรวจสอบที่ตั้งโครงการและโครงการ
- (๒.๒) จัดประชุมรับฟังความคิดเห็น
- (๒.๓) ประกาศแผนงานโครงการในอนาคต
- (๒.๔) เริ่มลงมือจัดทำโครงการ

ระยะเวลาการประชุม ระหว่าง ๒ - ๕ วัน

(๓) การประชุมรับฟังความคิดเห็นหลังการประชุม (ปิดท้าย)

- (๓.๑) จัดทำรายงานผลการประชุมการรับฟังความคิดเห็น
- (๓.๒) แจกจ่ายรายงานให้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย
- (๓.๓) พิจารณาและถกแถลงเกี่ยวกับรายงานการประชุมในสภา
- (๓.๔) แจกจ่ายรายงานการประชุมที่ผ่านการรับรองจากที่ประชุมแก่หน่วยงานรัฐเพื่อลงมือปฏิบัติตามแผนงาน
- (๓.๕) คณะมนตรีเขตการปกครองแห่งชาติ (National Council of Provinces / NCOPs) และฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง ทำหน้าที่ติดตามตรวจสอบโครงการ
- (๓.๖) สภาผู้แทนราษฎร (House) รายงานผลความคืบหน้าของโครงการ/ยกเลิกโครงการต่อผู้มีส่วนได้เสีย

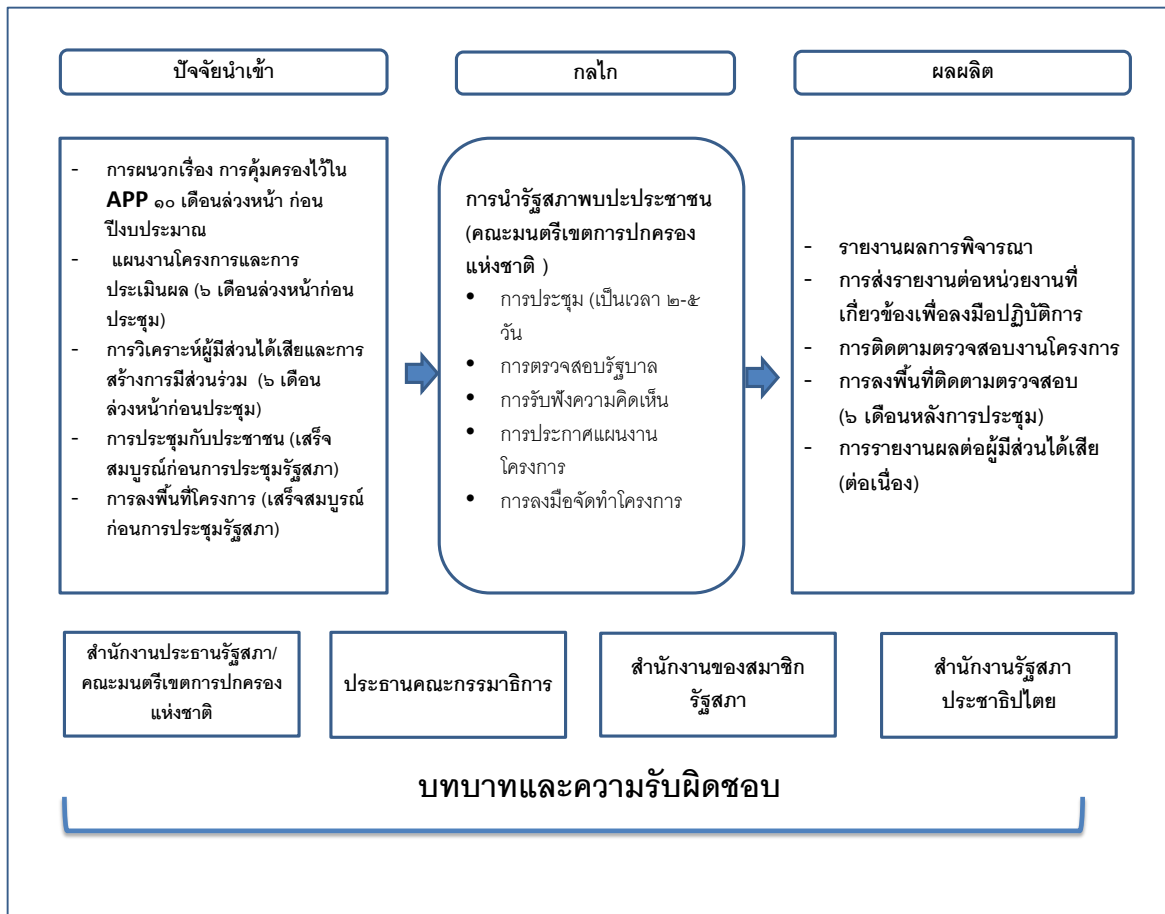
รายงานการประชุมควรจัดทำให้แล้วเสร็จภายใน ๑ สัปดาห์หลังเสร็จสิ้นการประชุม และแจกจ่าย

รายงานการประชุมควรนำเสนอเพื่อพิจารณาภายใน ๓ สัปดาห์ หลังเสร็จสิ้นการประชุม

มีการติดตามตรวจสอบการดำเนินโครงการตามตารางเวลาแผนงานที่ผ่านการเห็นชอบของสภานิติบัญญัติ

เจ้าหน้าที่ตรวจเงินแผ่นดินและ MECs ต้องรายงานผลการตรวจสอบภายใน ๖ เดือน

ภาพที่ ๑๓.๑ แสดงระบบการนำรัฐสภาพบปะประชาชน : การประชุมคณะมนตรีเขตการปกครอง
แห่งชาติ

ข. เครื่องมือที่นำมาใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

- (๑) ยุทธศาสตร์การใช้สื่อสังคมเพื่อรับ-ส่งข้อมูลข่าวสารและข้อเสนอแนะให้เหมาะสมกับผู้มีส่วนได้เสีย และเชิญชวนประชาชนเสนอความเห็นใดใด
- (๒) ยุทธศาสตร์ในการใช้ e-learning การทำงานของรัฐสภา และเป็นกลไกในการจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อทบทวน
- (๓) การถ่ายทอดสดการประชุม
- (๔) การใช้ video conferencing เพื่อการประสานงาน

๑๓.๑.๒ การนำสมาชิกฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง พบปะประชาชน

เช่นเดียวกับคณะมนตรีเขตการปกครองแห่งชาติ (National Council of Provinces/NCOP) ฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง ได้ออกแบบกระบวนการพบปะประชาชน และมีการจัดการประชุม คณะกรรมการและสมาชิกสภานิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง ในชุมชนในบางโอกาส ด้วยแนวความคิดริเริ่มนี้ควรจัดให้มีอย่างน้อยปีละครั้ง

ก. แนวปฏิบัติขั้นต่ำ

(๑) การพัฒนาแผนงานโครงการ

ควรมีการจัดตั้งทีมงานโครงการประกอบด้วยผู้มีส่วนได้เสียหลัก เพื่อทำหน้าที่พัฒนาแผนงานโครงการและรายละเอียดเพื่อจัดเตรียมโลจิสติกส์ (ภายใน ๖ เดือนก่อนการประชุม)

(๒) การจัดเตรียมโลจิสติกส์

จัดหาผู้ประกอบการเพื่อจัดทำกระบวนการบริหารจัดการโซ่อุปทาน (Supply Chain) อาทิ ระบบการขนส่ง ต้นทุน การจองที่พัก การจัดหาเสบียง เป็นต้น (จัดหา ๔-๕ เดือน ก่อนการประชุม) และให้เริ่มงานภายใน ๑ สัปดาห์ ภายใน ๑ สัปดาห์ หลังจากวันการประชุมทีมงาน

(๓) การสร้างความพร้อมและจิตสำนึกของชุมชน

จัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้การเรียนรู้หรือจิตสำนึกแก่ชุมชน สองเดือนก่อนการลงพื้นที่พบปะกลุ่มเป้าหมายและผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่ม

(๔) การลงพื้นที่กลุ่มเป้าหมายและผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่ม

สมาชิกฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง ลงพื้นที่พบปะชุมชนเพื่อรับฟังความเห็นเกี่ยวกับบริการสาธารณะและอื่นๆ ๔ เดือนก่อนการประชุม พร้อมจัดทำรายงานการพบปะประชาชนเสนอต่อประธานคณะกรรมการร่วม

(๕) การประชุมและโปรแกรม

จัดให้มีการประชุมฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง ในพื้นที่ อย่างน้อย ๒ วัน เพื่อถกแถลงเกี่ยวกับประเด็นปัญหา ความเห็นและข้อเสนอแนะที่ชุมชนนำเสนอ ในช่วงระหว่างการลงพื้นที่ หากมีเวลามากพอ ให้พบปะสมาชิกฝ่ายนิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง และ MECs เพื่อจัดลำดับความสำคัญของโครงการ

(๖) การติดตามตรวจสอบและจัดทำข้อเสนอแนะ

(๗) การตรวจที่ตั้งโครงการ

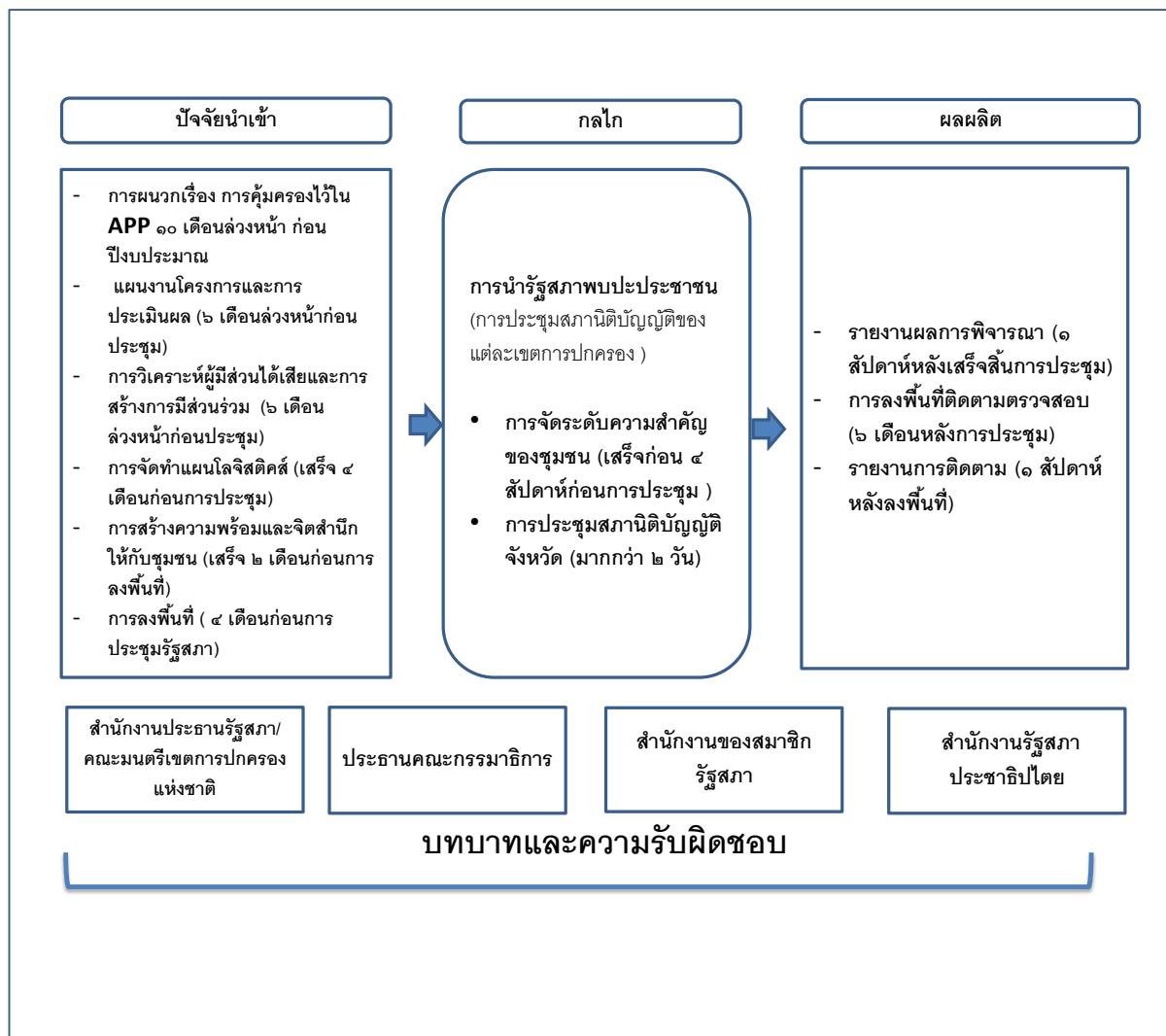
ข. เครื่องมือที่นำมาใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

(๑) ยุทธศาสตร์การใช้สื่อสังคมเพื่อรับ-ส่งข้อมูลข่าวสารและข้อเสนอแนะให้เหมาะกับผู้มีส่วนได้เสีย และเชิญชวนประชาชนเสนอความเห็นใดใด

(๒) ยุทธศาสตร์ในการใช้ e-learning การทำงานของรัฐสภา และเป็นกลไกในการจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อทบทวน

(๓) การใช้ video conferencing เพื่อการประสานงาน

ภาพที่ ๑๓.๒ แสดงระบบการนำรัฐสภาพปะประชาชน – การประชุมสมานิติบัญญัติของแต่ละเขตการปกครอง

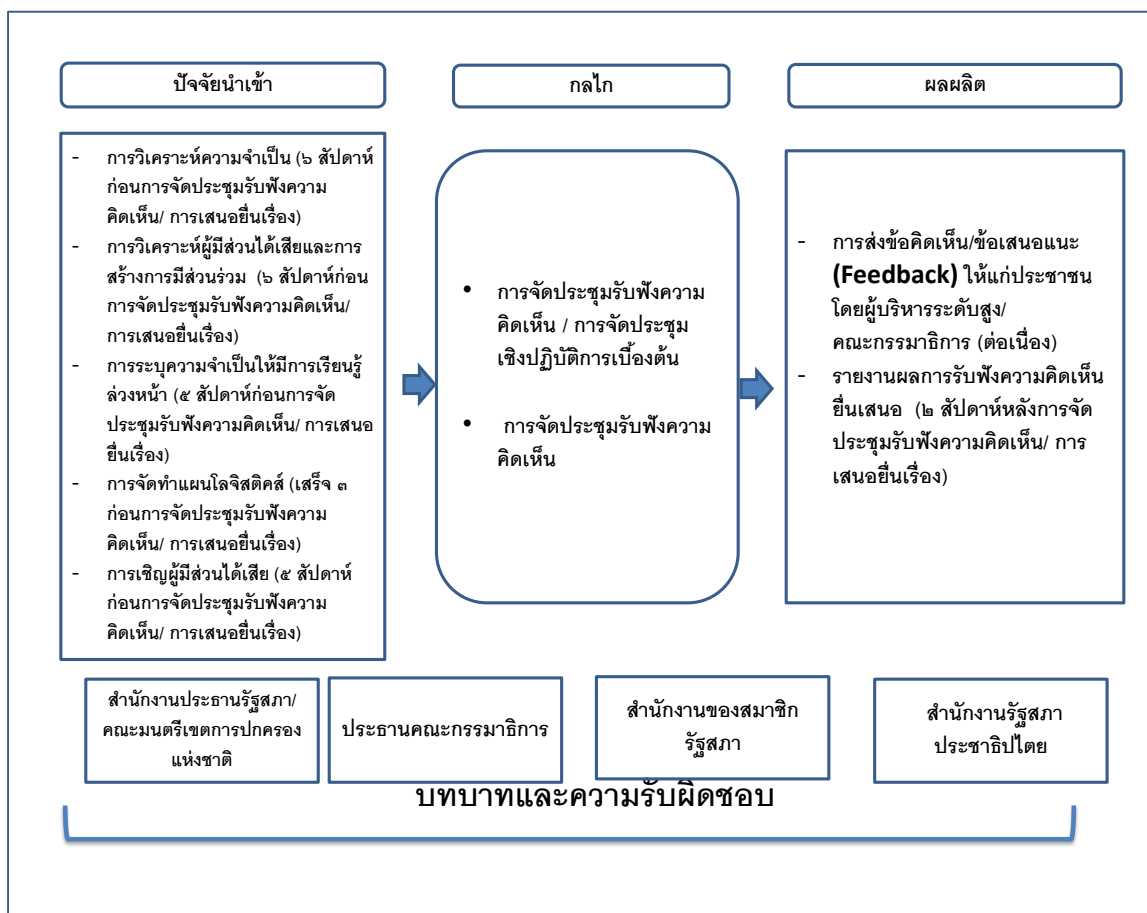

๑๓.๑.๓ การรับฟังความคิดเห็นเบื้องต้น/ การรับฟังความคิดเห็น / การรับฟังความคิดเห็นปิดท้ายภาพรวม

จะต้องจัดให้มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เมื่อสถาบัน/องค์กรทางการเมืองเล็งเห็นว่า มีประเด็นหรืองานบางส่วนในร่างกฎหมายส่งผลกระทบต่อประชาชนหรือประชาชนให้ความสนใจต่อร่างกฎหมายนั้น และเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตรวจสอบฝ่ายบริหาร

ประชาชนจะต้องได้รับเชิญให้เข้ามาเสนอข้อมูล ความเห็นและมุมมองต่อโครงการของรัฐบาล วิธีการนี้จะช่วยให้ได้รับข้อมูลจากกลุ่มผลประโยชน์ ผู้มีส่วนได้เสีย และปัจเจกชน อย่างเป็นทางการโดยตรงเพื่อนำมาถกเถียงร่างกฎหมายต่อไป

ภาพที่ ๑๓.๓ แสดงระบบการรับฟังความคิดเห็นเบื้องต้น/ การรับฟังความคิดเห็น / การรับฟังความคิดเห็นภายหลังการประชุม (ปิดท้าย)

ก่อนจัดให้มีการประชุมการรับฟังความคิดเห็นเบื้องต้น/ การรับฟังความคิดเห็น / การรับฟังความคิดเห็นปิดท้าย จะต้องมั่นใจว่า มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีส่วนได้เสีย มีโปรแกรมระบบสื่อสารและการสร้างจิตสำนึกแก่ชุมชนที่มีประสิทธิภาพ มีการรณรงค์ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และมีการจัดประชุมเพื่อปรึกษาหารือ

รวมทั้งต้องมีการจัดบันทึกการประชุมรับฟังความคิดเห็น เพื่อนำเสนอต่อสภานิติบัญญัติพิจารณาและถกแถลงต่อไป และจะต้องรายงานผลการพิจารณาไปยังผู้มีส่วนได้เสีย

ก. แนวปฏิบัติขั้นต่ำ

ในจำนวนร่างกฎหมาย อย่างน้อยจะต้องมีร่างหนึ่งฉบับที่จะต้องขอความคิดเห็นจากประชาชน

- (๑) จะต้องค้นหาและระบุร่างกฎหมายใดที่ต้องขอความคิดเห็นจากประชาชนหรือต้องยื่นเสนอเป็นลายลักษณ์อักษร (อย่างน้อยก่อนล่วงหน้า ๖ สัปดาห์ก่อนยื่นเสนอ)
- (๒) วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียและการสร้างการมีส่วนร่วม อย่างน้อย ๕ สัปดาห์ ล่วงหน้าก่อนยื่นเรื่อง
- (๓) จากข้อมูลข้อ ๒ ระบุความจำเป็นให้โปรแกรมให้การเรียนรู้แก่ประชาชนล่วงหน้า ตามเวลาที่เหมาะสม แต่ต้องเสร็จภายใน ๑ สัปดาห์

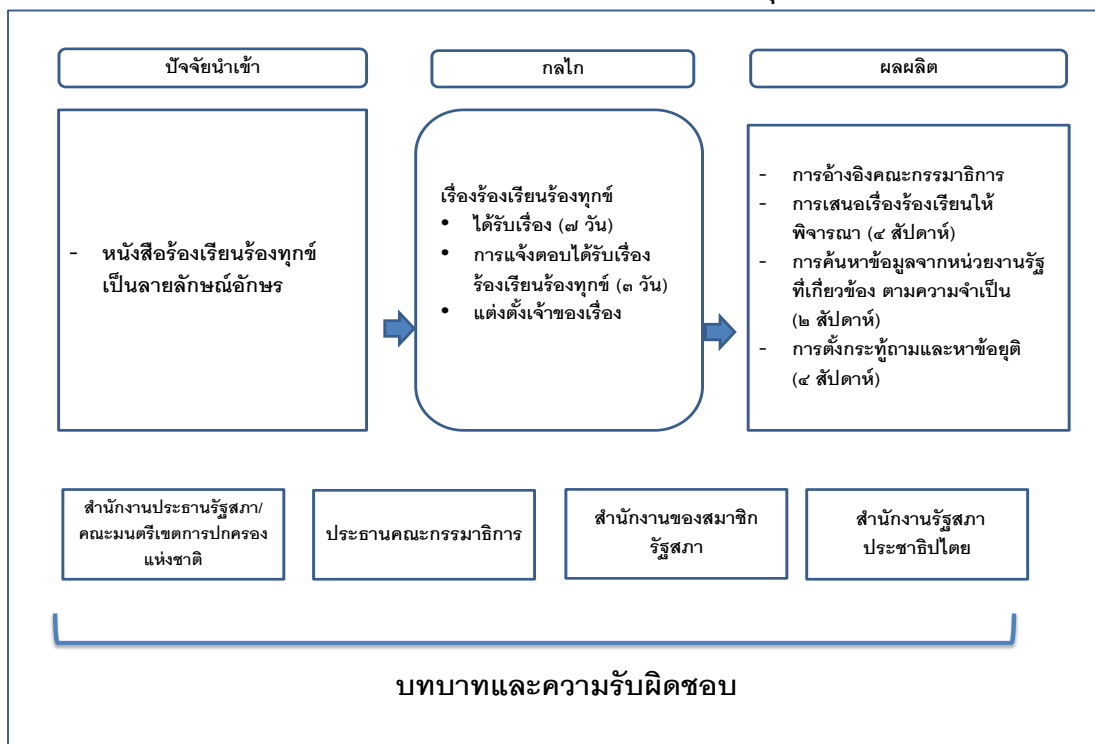
- (๔) จัดทำแผนโลจิสติกส์ และเริ่มงานภายใน ๑ สัปดาห์หลังผลการวิเคราะห์ความจำเป็น และต้องแล้วเสร็จภายใน ๓ สัปดาห์ก่อนการประชุมรับฟังความคิดเห็น
- (๕) ออกหนังสือเชิญ ภายใน ๑ สัปดาห์หลังจากพบว่าจำเป็น
- (๖) จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการให้การเรียนรู้เบื้องต้น แล้วเสร็จภายใน ๑ สัปดาห์ก่อนการประชุมรับฟังความคิดเห็น
- (๗) รายงานผลการพิจารณาต่อผู้มีส่วนได้เสีย อย่างต่อเนื่อง
- ข. เครื่องมือที่น่าจะนำมาใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน**
- (๑) ระยะเวลาการรับฟังความคิดเห็นเบื้องต้น/การรับฟังความคิดเห็น เพื่อสนองตอบต่อประชาชนทุกกลุ่ม การรับฟังความคิดเห็นเบื้องต้น/การรับฟังความคิดเห็นควรจัดให้มีขึ้นทั้งในเวลาและนอกเวลาทำการ
- (๒) ยุทธศาสตร์การใช้สื่อสังคมเพื่อรับ-ส่งข้อมูลข่าวสารและข้อเสนอแนะให้เหมาะกับผู้มีส่วนได้เสีย และเชิญชวนประชาชนเสนอความเห็นใดใด
- (๓) การรณรงค์ขอให้ประชาชนเสนอข้อมูลและความเห็นในกล่องรับฟังความคิดเห็น
- (๔) การถ่ายทอดสดการประชุม
- (๕) การใช้ video conferencing เพื่อการประสานงาน

๑๓.๒ การยื่นเรื่องร้องเรียน/ร้องทุกข์

การยื่นหนังสือเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์เป็นลายลักษณ์อักษรของปัจเจกชนและกลุ่มคน มักจะกระทำต่อเมื่อผู้ร้องเรียนได้ดำเนินการด้วยวิธีทางต่างๆ แล้วไม่เกิดมรรคผล ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับงานบริการสาธารณะหรือนโยบาย

กระบวนการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์แบ่งออกเป็นหลายช่วงระยะ ระยะการพิจารณา การตรวจสอบเบื้องต้น การอ้างอิงและอุทธรณ์ ดังปรากฏในภาพและตารางท้ายนี้

ภาพที่ ๑๓.๔ : การยื่นเรื่องร้องเรียน/ร้องทุกข์

ตารางที่ ๑๓.๑ กระบวนการพิจารณาเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์

กิจกรรม	ความรับผิดชอบ	ระยะเวลา	ผลลัพธ์
ระยะ การพิจารณา			
เมื่อได้รับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์	ประธานสภา หรือ ผู้ได้รับมอบหมายในสำนักงานประธานสภา	๗ วัน	การส่งเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ไปยังสำนักงานร้องเรียนร้องทุกข์ดำเนินการ
การตอบได้รับเรื่อง	สำนักงานร้องเรียนร้องทุกข์	๓ วัน	ลงทะเบียนได้รับเรื่องและตอบได้รับ
การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ	สำนักงานร้องเรียนร้องทุกข์	๔ สัปดาห์	การแต่งตั้งเจ้าของเรื่องดูแล
ระยะ การตรวจสอบเบื้องต้น			
การขอข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ร้องเรียน	สำนักงานร้องเรียนร้องทุกข์	๒ สัปดาห์	การทำหนังสือขอข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ร้องเรียน
การอ้างอิง	สำนักงานร้องเรียนร้องทุกข์	๔ สัปดาห์	การอ้างอิงหน่วยงานรัฐให้ดำเนินการและการแจ้งรายงานขั้นตอนที่ได้ดำเนินการไปยังผู้ร้องเรียน พร้อมกับแจ้งแหล่งอ้างอิง
การติดตามการอ้างอิง	สำนักงานร้องเรียนร้องทุกข์	๗ วัน	ติดตามความคืบหน้า หากไม่ได้รับรายงานผล
ระยะ การอ้างอิงคณะกรรมการ			
การนำเสนอเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์พิจารณา	สำนักงานร้องเรียนร้องทุกข์	๔ สัปดาห์	<ul style="list-style-type: none"> - การแจ้งผู้ร้องเรียนอย่างเป็นทางการว่า คณะกรรมการกำลังพิจารณาเรื่อง - การแจ้งผู้ร้องเรียนอย่างเป็นทางการว่า คณะกรรมการมีการประชุมพิจารณาเรื่องนี้เมื่อไร เวลาใด และเชิญเข้าร่วมประชุม - คณะกรรมการได้พิจารณาเรื่อง
การขอข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ร้องเรียน	สำนักงานร้องเรียนร้องทุกข์	๒ สัปดาห์	การทำหนังสือขอข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ร้องเรียน
ข้อยุติ/ทางแก้ไข	สำนักงานร้องเรียนร้องทุกข์	๔ สัปดาห์	การแจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการไปยังผู้ร้องเรียน
ระยะ การยื่นอุทธรณ์			
การแจ้งผู้ร้องเรียนช่องทางยื่นอุทธรณ์	สำนักงานร้องเรียนร้องทุกข์	๕ วัน	ผู้ร้องเรียนได้รับแจ้งเกี่ยวกับช่องทางยื่นอุทธรณ์

๑๓.๓ รัฐสภาเฉพาะด้าน/สาขา (Sector Parliaments)

คณะกรรมการเฉพาะด้าน/สาขา จะเป็นเวทีให้แก่กลุ่มด้อยโอกาส/กลุ่มผลประโยชน์เฉพาะด้าน ในการเสนอทั้งความเห็นและข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับนโยบายด้านกฎหมายและบริการสาธารณะ ต่อองค์กร/สถาบันทางการเมืองได้

ตัวอย่างกลุ่มด้อยโอกาส/กลุ่มผลประโยชน์เฉพาะด้าน ได้แก่ กลุ่มแรงงาน เด็กเยาวชน ผู้หญิง สมัชชาประชาชนหรือรัฐสภา ผู้สูงอายุ ผู้พิการทุพพลภาพ และอื่นๆ

ก. แนวปฏิบัติขั้นต่ำ

ก่อนการประชุม

- (๑) ระบุกลุ่มผลประโยชน์เป็นการพิเศษ ให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนปฏิบัติงานประจำปี (Annual Performance Plan / APP)
- (๒) ระบุรัฐบาลท้องถิ่นหรือตำบล ให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนปฏิบัติงานประจำปี
- (๓) ปรีกษาหารือกับรัฐบาลท้องถิ่นหรือตำบล
- (๔) ออกหนังสือเชิญ ๖ เดือนล่วงหน้าก่อนการประชุม
- (๕) จัดทำแผนโลจิสติกส์ รวมถึงสถานที่จัดประชุม แผนการสื่อสาร การพิมพ์สิ่งพิมพ์ การขนส่ง และการจัดเตรียมอาหาร เป็นต้น กระบวนการจัดโซ่อุปทานต้องเริ่มให้มีขึ้น ๑ สัปดาห์หลังจากได้มีการประชุมกับรัฐบาลท้องถิ่นหรือตำบล การจัดหาผู้ประกอบการต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จอย่างน้อย ๔ – ๕ เดือนก่อนการประชุม

การประชุมคณะกรรมการเฉพาะด้าน/สาขา

ช่วงหลังเสร็จสิ้นการประชุมคณะกรรมการเฉพาะด้าน/สาขา

- (๑) จัดทำรายงานการประชุมคณะกรรมการเฉพาะด้าน/สาขา แล้วเสร็จภายใน ๑ สัปดาห์หลังเสร็จสิ้นการประชุม
- (๒) จัดส่งรายงานให้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย
- (๓) นำเสนอรายงานการประชุมคณะกรรมการเฉพาะด้าน/สาขาต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาและถกแถลง ภายใน ๓ สัปดาห์หลังการประชุม
- (๔) แจกจ่ายรายงานการประชุมคณะกรรมการเฉพาะด้าน/สาขา ให้แก่หน่วยงานรัฐเพื่อจัดทำโครงการหรือนำไปปฏิบัติต่อไป
- (๕) ติดตามตรวจสอบงานโครงการร่วมกันระหว่างคณะกรรมการกับรัฐบาลท้องถิ่นหรือตำบล ตามแผนงานโครงการที่สภานิติบัญญัติได้เห็นชอบ
- (๖) สภาผู้แทนราษฎรแจ้งรายงานผลความคืบหน้าหรือยกเลิกต่อผู้มีส่วนได้เสีย ภายใน ๖ เดือนหลังการประชุมคณะกรรมการเฉพาะด้าน/สาขา

หมายเหตุ เสนอแนะให้มีการประชุมคณะกรรมการเฉพาะด้าน/สาขา อย่างน้อย ๔ คณะต่อปี

ข. เครื่องมือที่น่าจะนำมาใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

- (๑) ยุทธศาสตร์การใช้สื่อสังคมเพื่อรับ-ส่งข้อมูลข่าวสารและข้อเสนอแนะให้เหมาะกับผู้มีส่วนได้เสีย และเชิญชวนประชาชนเสนอความเห็นใดใด
- (๒) เว็บไซต์ขององค์กร ใช้ในการออกหนังสือเชิญ และสื่อข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อเสนอแนะต่างๆ
- (๓) การถ่ายทอดสดการประชุม
- (๔) การใช้ video conferencing เพื่อการประสานงาน

ภาพที่ ๑๓.๕ : รัฐสภาเฉพาะด้าน/สาขา

๑๓.๔ คณะกรรมการธิการ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประชุมของคณะกรรมการธิการของประชาชน เป็น รูปแบบการมีส่วนร่วม แบบ “การให้ข้อมูล (ขั้นที่ ๑) เท่านั้น” ซึ่งมีลักษณะจำกัด ตัวแทนและสมาชิกภาคประชาชนจึงเรียกร้องให้ประชาชนสามารถเข้าร่วมการประชุมของคณะกรรมการธิการในฐานะ “ผู้มีส่วนได้เสีย” หรือสามารถเสนอข้อเสนอแนะ หรือ สักเกตการณ์

เครื่องมือที่น่าจะนำมาใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

- (๑) เว็บไซต์ขององค์กร ในการเผยแพร่ข่าวสารการประชุมสภาผู้แทนราษฎร และคณะกรรมการธิการ
- (๒) ยุทธศาสตร์การใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social media) เพื่อลงและเผยแพร่ข่าวสารการประชุมสภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมการ รวมทั้งรณรงค์ให้ประชาชนเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะ
- (๓) การถ่ายทอดสดการประชุมสภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมการธิการ
- (๔) การใช้ video conferencing การประชุมสภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมการธิการ

๑๓.๕ การให้โอกาสภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วม (Involve) ในการตรวจสอบฝ่ายบริหารและการร่างกฎหมาย

ภารกิจการตรวจสอบฝ่ายบริหาร (Oversight) ของฝ่ายนิติบัญญัติเป็นภารกิจที่ต้องการการมีส่วนร่วมของประชาชนสูงมาก งานการตรวจสอบฝ่ายบริหารของของฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบด้วย

๑๓.๕.๑ งานการตรวจสอบฝ่ายบริหารประจำปี

ฝ่ายนิติบัญญัติมีหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานของฝ่ายบริหาร ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลจากภายนอกจำนวนมากและต้องทำงานแข่งกับเวลา เพื่อสามารถตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายบริหารได้อย่างอิสระและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

๑๓.๕.๒ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ

ก่อนพิจารณาและออกเสียงต่อร่างพระราชบัญญัติงบประมาณในสภานิติบัญญัติ คณะกรรมการธิการประสานงานจะนำส่งร่างพระราชบัญญัติงบประมาณแก่ผู้เกี่ยวข้อง ๒ กลุ่มเพื่อช่วยพิจารณาร่าง ซึ่งมีระยะเวลาเพียง ๑ - ๒ สัปดาห์เท่านั้น

กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ กลุ่มที่ ๑ สถาบันผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ สถาบันวิชาการ และ กลุ่มวิชาชีพต่างๆ กลุ่มที่ ๒ ได้แก่ องค์กรภาคประชาสังคม องค์กรผลประโยชน์ต่างๆ ในชุมชน สมาคมผู้ประกอบการและครู สหภาพแรงงาน สหภาพวิชาชีพ และกลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ เป็นต้น

ข้อมูลจากหน่วยงานภายนอกจะช่วยคณะกรรมการธิการประสานงานทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากสามารถแสวงหาข้อมูลที่ไม่เป็นทางการได้รอบด้านและกว้างขวางขึ้น

๑๓.๕.๓ รายงานผลการดำเนินนโยบายทุกสามเดือน

ภารกิจนี้ก็เช่นเดียวกัน ต้องการข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากแหล่งข้อมูลภายนอกเพื่อให้คณะกรรมการธิการและทีมงานได้ทันทั่วทั้งที่และทันเวลา

๑๓.๕.๔ รายงานประจำปี

การพิจารณารายงานประจำปี มักจะวัดผลการดำเนินงานที่ผลลัพธ์และซึ่งต้องใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นกลาง เพื่อให้มั่นใจว่า หน่วยงานของรัฐบาลราชการแผ่นดินเป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามลำดับความสำคัญ

๑๓.๕.๕ กระบวนการตรวจสอบรายงานประจำปีของคณะกรรมการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ

คณะกรรมการประสานงานต้องมั่นใจว่า ผู้แทนองค์กรผู้มีส่วนได้เสียเป้าหมายได้เข้าร่วมประชุมการรับฟังความคิดเห็นด้วย ซึ่งจะรวมถึงสื่อมวลชน และองค์กรที่อยู่ในรายชื่อบัญชีผู้มีส่วนได้เสียของคณะกรรมการ Portfolio และจะรวมถึงสถาบันการวิจัย นักวิชาการ (ศาสตราจารย์) ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น

๑๓.๕.๖ งานลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบฝ่ายบริหารและการศึกษาเพื่อเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบฝ่ายบริหารและการศึกษาเพื่อเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงการทำงานของฝ่ายบริหาร ควรเชิญบุคลากรภายนอกร่วมทีมคณะกรรมการเพื่อมาศึกษางานโครงการที่คณะกรรมการให้ความสำคัญ และให้ความเห็น คำแนะนำและสิ่งที่ค้นพบแก่คณะกรรมการ รวมทั้งเชิญให้เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการด้วย

กิจกรรมตามข้อ ๑๒.๕.๑ - ๒ จะมีประสิทธิภาพและสมบูรณ์ เมื่อมีหน่วยงานด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (Unit responsible Public Participation) ในฝ่ายนิติบัญญัติ เพื่อทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ ผู้ประสานงาน ผู้จัดระเบียบและเก็บรวบรวมข้อมูล และผู้ปฏิบัติการ

๑๓.๕.๗ การทบทวนการของงบประมาณเชิงยุทธศาสตร์อีก ๓ ปีข้างหน้า

ตามหลักการ หน่วยงานของรัฐสามารถขอความเห็นชอบนโยบายและงบประมาณอีก ๓ ปีข้างหน้าได้ ดังนั้น จะต้องมั่นใจว่า กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมและให้ข้อมูล ความเห็นและข้อเสนอแนะ โดยเฉพาะเกี่ยวกับงานบริการสาธารณะที่หน่วยงานภาครัฐดำเนินการไป

๑๓.๕.๘ การให้การเรียนรู้แก่ประชาชน

(๑) คำอธิบาย

การให้การเรียนรู้แก่ประชาชนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การเรียนรู้ให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสเกี่ยวกับกระบวนการประชาธิปไตย บทบาทและหน้าที่ของรัฐ การมีตัวแทนแบบสัดส่วน บทบาทและหน้าที่ของสถาบัน/องค์กร และระบบการยื่นเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์

รูปแบบการให้การเรียนรู้แก่ประชาชนมีหลายรูปแบบ อาทิ

- การจัดทัศนศึกษาสถานนิติบัญญัติและการประชุมเชิงปฏิบัติการ
- การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้การเรียนรู้ในพื้นที่
- การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ/การรณรงค์จิตสำนึกประชาชน
- นิทรรศการแสดงผลการกิจและหน้าที่ของสภา

(๒) การจัดทัศนศึกษาและการประชุมเชิงปฏิบัติการ

การจัดทัศนศึกษาสถานนิติบัญญัติและการประชุมเชิงปฏิบัติการ จะเน้นเฉพาะนักเรียน วิทยาลัยและมหาวิทยาลัย โดยมีแนวปฏิบัติขั้นต่ำและเครื่องมือที่พียงนำมาใช้สำหรับกิจกรรมนี้ ได้แก่

ก. แนวปฏิบัติขั้นต่ำ

- การสำรวจจะกระทำผ่านการลงทะเบียนในเว็บไซต์และแจ้งทางโทรศัพท์ล่วงหน้า ๑ สัปดาห์ และรองรับผู้เข้าชมได้ครั้งละไม่เกิน ๗๐ คน ๕ โรงเรียน/สถาบัน
- ช่วงการทัศนศึกษา สามารถกระทำได้ทั้งช่วงที่มีการประชุมและไม่มีการประชุม

ข. เครื่องมือที่น่าจะนำมาใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

- จัดให้มีวิดีโอนำเสนอ โพสต์ในเว็บไซต์ขององค์กรหรือบนอินเทอร์เน็ต
- การถ่ายทอดสดการประชุมสภานิติบัญญัติ
- การใช้ e-learning
- การใช้สื่อสังคมออนไลน์ Social Media

(๓) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ/การรณรงค์จิตสำนึกประชาชน

วัตถุประสงค์การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ/การรณรงค์จิตสำนึกให้แก่ประชาชนคือ ต้องการให้ประชาชนเรียนรู้เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติงบประมาณและ ต้องการรณรงค์ให้ประชาชนเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะถึงความต้องการด้านงานบริการสาธารณะและการจัดทำงบประมาณต่อคณะกรรมการอาทิประเด็นเกี่ยวกับงานสาธารณสุข การศึกษา ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม และอื่นๆ

ก. แนวปฏิบัติขั้นต่ำ

- การวิจัยด้านการให้การเรียนรู้แก่ประชาชน
- การระบุผู้มีส่วนได้เสียและการมีส่วนร่วม และบรรจุไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนปฏิบัติงานประจำปี (Annual Performance Plan)
- การจัดทำแผนปฏิบัติการการให้การเรียนรู้แก่ประชาชน
- การจัดเตรียมโลจิสติกส์
- การสร้างจิตสำนึกและการประชุมเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ที่ระบุไว้
- การจัดทำรายงานทุกสามเดือนเสนอต่อสภานิติบัญญัติ
- การจัดส่งความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะต่อผู้มีส่วนได้เสียอย่างต่อเนื่อง

๑๓.๕.๙ การลงพื้นที่

การจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างการเรียนรู้ให้แก่ชุมชนมีความมุ่งหมายเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการประชาธิปไตย บทบาทและหน้าที่ของรัฐ การมีตัวแทนแบบสัดส่วน บทบาทและหน้าที่ของสถาบันทางการเมือง และระบบการร้องเรียนร้องทุกข์

วัตถุประสงค์ของโปรแกรมนี้นี้เพื่อ

- (๑) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการเรียนรู้
- (๒) สร้างจิตสำนึกของสถาบันทางการเมือง
- (๓) สร้างความตระหนักรู้ในบทบาทและหน้าที่ของสถาบันทางการเมืองที่เกี่ยวข้อง
- (๔) สร้างความตระหนักรู้ว่า ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนิติบัญญัติ

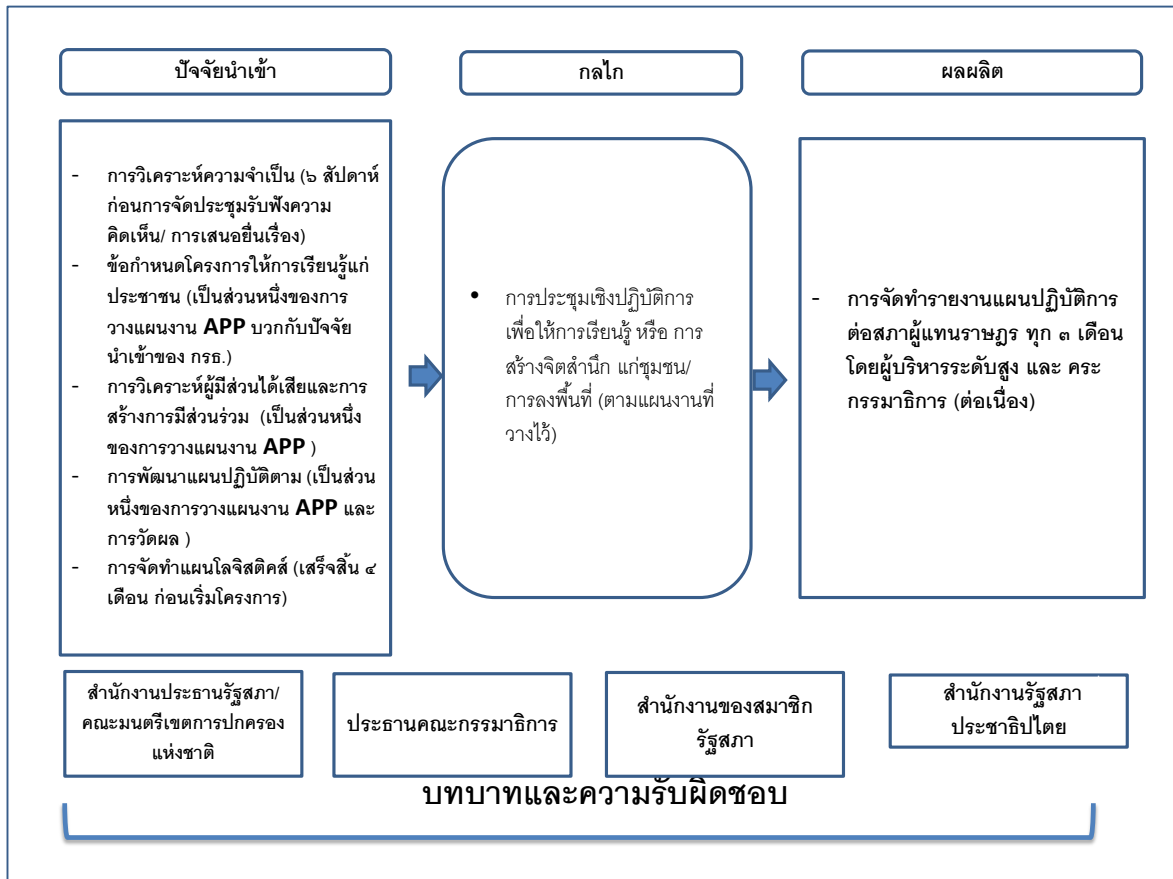
(๑) แนวปฏิบัติขั้นต่ำในการจัดกิจกรรม

การจัดการแสดงบนเวที การจัดนิทรรศการ การจัดทัศนศึกษา การเยี่ยมชมของโรงเรียน การจัดทัวร์เคลื่อนที่ การจัดประชุมใหญ่ การจัดกิจกรรมศิลปะ วัฒนธรรม การจัดอภิปรายระหว่างโรงเรียน การประกวดเรียงความและสุนทรพจน์

(๒) แนวปฏิบัติขั้นต่ำ

- ควรจัดให้มีการทำวิจัยถึงความต้องการด้านการเรียนแก่ประชาชน
- ควรระบุผู้มีส่วนได้เสียและมีส่วนร่วม ให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนการดำเนินงานประจำปีและเป็นข้อมูลจากคณะกรรมการและสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ ด้วย
- พัฒนาแผนปฏิบัติการให้การเรียนรู้แก่ประชาชน โดยการจัดตั้งทีมงานเป็นการเฉพาะขึ้นมาเพื่อจัดทำแผนและการจัดเตรียมโลจิสติกส์ และให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนการดำเนินงานประจำปี
- จัดทำแผนโลจิสติกส์
- จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการการเรียนรู้และการสร้างความตระหนักรู้ในพื้นที่เป้าหมาย

ภาพที่ ๑๓.๖: โครงการให้การเรียนรู้แก่ประชาชน/การลงพื้นที่

(๓) เครื่องมือที่น่าจะนำมาใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

- ยุทธศาสตร์การใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social media) เฉพาะกลุ่มเป้าหมาย การวิจัยความต้องการด้านการเรียนรู้ของประชาชน การประชาสัมพันธ์โครงการ การกำหนดเจ้าภาพ การทำหนังสือเชิญ และการสื่อสารอื่นๆ รวมถึงการจัดส่งความคิดเห็นของประชาชน
- การเผยแพร่โครงการ การเชิญเข้าร่วมโครงการ และการสื่อสารอื่นๆ ผ่านเว็บไซต์ขององค์กร
- การถ่ายทอดสดโปรแกรมการศึกษา
- การใช้ video conferencing ถ่ายทอดโปรแกรมการศึกษา

ส่วนที่ ๑๔ ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะการจัดให้มีการมีส่วนร่วมของประชาชน มีดังนี้

(๑) การสร้างความสอดคล้องกัน

- การเปรียบเทียบกระบวนการ แนวทางปฏิบัติและทรัพยากรการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ใช้อยู่ปัจจุบันกับข้อกำหนดขั้นต่ำ ตามที่กำหนดไว้ในกรอบการมีส่วนร่วมของประชาชน
- การพัฒนารูปแบบและยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนของสถาบัน รวมทั้งเป้าหมาย โปรแกรม โครงการ และแผนปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง
- มาตรการการมีส่วนร่วมของประชาชน (ออกแบบตัวชี้วัด) ไว้ในแผนการปฏิบัติประจำปีของสถาบัน

(๒) การพัฒนาขีดความสามารถ

- การฝึกอบรมพัฒนาทักษะบุคลากร
- การบูรณาการกระบวนการภายในองค์กรให้สอดคล้องกัน เพื่อให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชน

(๓) การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบและการประเมินผล

- การจัดให้มีกลไกการติดตามตรวจสอบและประเมินผลแผนการมีส่วนร่วมของประชาชนภายในแต่ละองค์กรและภาพรวมเชิงบูรณาการ
- การจัดทำรายงานการประเมินผลการดำเนินการตามกรอบเชิงบูรณาการประจำปี
- การจัดทำรายงานการประเมินผลการดำเนินการตามกรอบเชิงบูรณาการแบบครึ่งปี

ภาคผนวก ช

มาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน : ข้อเสนอแนะเพื่อ
จัดทำแนวปฏิบัติที่ดี
สำนักนายกรัฐมนตรี ออสเตรเลีย

ภาคผนวก ข. มาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน : ข้อเสนอแนะเพื่อจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี
สำนักนายกรัฐมนตรี ออสเตรีย^๑
(Standards of Public Participation: Recommendations for Good Practice)
ปี ๒๐๐๘ (๒๕๕๑)
Bundeskanzleramt: Osterreich

มาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน : ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี (Standards of Public Participation: Recommendations for Good Practice) ปี ๒๐๐๘ (๒๕๕๑) โดยคณะทำงานระหว่างกระทรวง ซึ่งได้ร่วมกันจัดทำขึ้น โดยมีตัวแทนกลุ่มผลประโยชน์ องค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล (NGOs) ผู้เชี่ยวชาญ ร่วมด้วย งานโครงการนี้ได้รับความสนับสนุนจากสำนักนายกรัฐมนตรี และกระทรวงการบริหารจัดการด้านการเกษตร ป่าไม้ สิ่งแวดล้อม และน้ำ

นอกจากนี้ มาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน ฯ ฉบับนี้ยังได้รับความคิดเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีด้วย เมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ปี ค.ศ. ๒๐๐๘ (๒๕๕๑)

มาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน ฯ เป็นบทสรุปประกอบด้วยเนื้อหา ดังต่อไปนี้

- วัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน
- หลักการการมีส่วนร่วมของประชาชน
- มาตรฐานของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน
- คำนิยามที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
- ผลประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

^๑ ที่มา Austrian Federal Ministry of Agriculture (๒๐๐๘)

๑. วัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- (๑.๑) ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์
- (๑.๒) สร้างเสริมความเข้าใจและเป็นการประสานงานกันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ที่มีความคิดเห็นต่างกัน
- (๑.๓) ทำให้เกิดความโปร่งใส
- (๑.๔) ทำให้เกิดการยอมรับต่อการตัดสินใจเป็นวงกว้างขวางขึ้น และสามารถติดตามผลได้
- (๑.๕) ทำให้ประชาชนและกลุ่มผลประโยชน์มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่โครงการ
- (๑.๖) ทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อการเมืองและการบริหารราชการแผ่นดินและเป็นฐานให้กับฝ่ายการเมืองและฝ่ายรัฐเพื่อช่วยในการตัดสินใจ
- (๑.๖) ช่วยสร้างช่องทางการให้ความคิดเห็นให้กว้างขวาง
- (๑.๗) ช่วยหลีกเลี่ยงความล่าช้าและมีให้เกิดค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม ในการนำนโยบาย แผนงาน โครงการไปปฏิบัติ รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมาย

๒. หลักการการมีส่วนร่วมของประชาชน

การกำหนดมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน ตั้งอยู่บนหลักการ ดังต่อไปนี้

- (๒.๑) การให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วม (Involvement)
ฝ่ายการเมืองและฝ่ายบริหารควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือมาตรการทางกฎหมายใดใด ซึ่งจะช่วยให้นำไปปฏิบัติได้อย่างราบรื่น
- (๒.๒) การสร้างความโปร่งใสและการติดตามผลได้ (Traceability)
การมีส่วนร่วมของประชาชนด้วยความโปร่งใสและสามารถติดตามผลได้ จะทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในฝ่ายการเมืองและฝ่ายบริหาร
- (๒.๓) ความรับผิดชอบร่วมกัน
การมีส่วนร่วมของประชาชนจะเป็นนัยยะความรับผิดชอบของประชาชนร่วมกับหน่วยงานของรัฐต่อ งานและผลลัพธ์ของงาน
- (๒.๔) ช่องทาง/ทางเลือกอื่น
การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จะช่วยทำให้เกิดช่องทาง/ทางเลือกใหม่
- (๒.๕) ดุลยภาพและความเท่าเทียม
การเปิดโอกาสให้ประชาชนหลากหลายเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเท่าเทียมและเสมอภาค
- (๒.๖) การเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน
ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมประกอบด้วยกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบหรือกลุ่มผู้สนใจในร่างนโยบาย แผนงาน โครงการหรือมาตรการทางกฎหมายใดใด มีบทบาทตามสถานะของตน ดังนั้น ในการมีส่วนร่วมดังกล่าว ประชาชนจะต้องมีความเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างความร่วมมือกันต่อไป

- (๒.๗) ความเป็นธรรม (Fairness)
กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักความเป็นธรรมเพื่อนำไปสู่ความร่วมมือร่วมกัน
- (๒.๘) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร
จะต้องประกันการเข้าถึงและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้แก่กลุ่มผู้สนใจทุกกลุ่ม ตามกฎหมาย
- (๒.๙) ภาษาที่ใช้เรียบง่ายชัดเจน
ข้อมูลข่าวสารและกรอบเงื่อนไขกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องสื่อและเผยแพร่ให้ประชาชนด้วยภาษาที่ชัดเจนและง่ายต่อความเข้าใจ
- (๒.๑๐) การถึงวันเวลาสิ้นสุด (Deadlines)
การจัดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมควรจัดล่วงหน้า และควรมีเวลาเพียงพอสำหรับการได้รับข้อมูลข่าวสาร การขอคำปรึกษาหารือหรือความร่วมมือ เพื่อประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- (๒.๑๑) องค์กรที่รับผิดชอบ
ต้องจัดให้มีองค์กร บุคคลที่มีอำนาจหน้าที่และผู้ประสานงาน ที่รับผิดชอบการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งจะเป็นกลไกในการสร้างความชัดเจนและสนับสนุนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- (๒.๑๒) การตัดสินใจและการรายงานผล
ผู้มีอำนาจตัดสินใจต้องนำผลลัพธ์จากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจด้วย และจะต้องรายงานผลการตัดสินใจ และแจกแจงประเด็นที่เกี่ยวกับผลการประชุมการมีส่วนร่วมให้แก่ประชาชน
- (๒.๑๓) ขอบเขตของกฎหมาย
การจัดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมต้องอยู่ในกรอบที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น ได้กำหนดไว้

๓. มาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน

การจัดให้มีการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องเป็นไปตามมาตรฐาน ประกอบด้วย

- (๓.๑) มาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน (Performance standards) สำหรับฝ่ายการเมืองกับฝ่ายบริหารแผ่นดิน โดยมุ่งหมายให้ประชาชนและกลุ่มผลประโยชน์เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจให้มากที่สุด
- (๓.๒) มาตรฐานด้านคุณภาพ (Quality standards) สำหรับผู้เข้าร่วมในกระบวนการมีส่วนร่วม ได้แก่ ประชาชนและกลุ่มผลประโยชน์ เพื่อใช้วัดวิธีการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน

จึงได้เสนอแนะให้นำ “มาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน” มาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ดีในการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

กฎหมายว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนจะถูกนำมาบังคับใช้กับกรณีกำหนดร่างนโยบาย แผนงาน โครงการและการเสนอร่างกฎหมาย ในขณะเดียวกัน มาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนจะถูกนำมาใช้เป็นตัวเสริมและปรับให้กับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกกรณี

กรณีต่าง ๆ ที่จะต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม มีดังนี้

- (๑) เมื่อกรณีนั้นส่งผลกระทบต่อประชาชนส่วนมากหรือมีกลุ่มประชาชนจำนวนมากให้ความสนใจ
- (๒) ประเด็นนำเสนอมีแนวโน้มมีความขัดแย้งสูง
- (๓) การปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และการบังคับใช้กฎหมายต้องการความร่วมมือจากประชาชนที่ได้รับผลกระทบหรือกลุ่มผลประโยชน์
- (๔) เมื่อต้องการสร้างความเข้าใจหรือการยอมรับหรือต้องการให้นโยบาย แผนงาน โครงการ และการบังคับใช้กฎหมายได้ประโยชน์สูงสุด

มาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนฉบับนี้ ประกอบด้วยเนื้อหา ๓ ส่วน ได้แก่

- ส่วนที่ ๑ มาตรฐานการเตรียมความพร้อม
- ส่วนที่ ๒ มาตรฐานกระบวนการมีส่วนร่วม
- ส่วนที่ ๓ มาตรฐานในการติดตามและประเมินผล

มาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนได้มีการออกแบบโดยตั้งคำถามเป็นตัวนำ หากสามารถหาคำตอบได้ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ๆ จัดว่า มีคุณภาพสูง เว้นเสียแต่คำถามที่ตั้งขึ้นไม่เกี่ยวข้องกับการจัดให้มีส่วนร่วมของประชาชน

ส่วนที่ ๑ มาตรฐานในการเตรียมความพร้อมการมีส่วนร่วมของประชาชน

(P..... เตรียมความพร้อม)

P ๑ ท่านทราบหรือไม่ว่า วัตถุประสงค์ของการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมคืออะไร

P ๒ ท่านตระหนักถึงกรอบเงื่อนไขกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือไม่

ท่านทราบหรือไม่ว่า ได้มีการตัดสินใจในเรื่องใดแล้ว

ท่านทราบหรือไม่ว่า ข้อกำหนดทางด้านเทคนิคข้อใด หรือ ข้อกำหนดในกฎหมายใด ถือเป็น

ข้อเท็จจริงที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ ในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

ท่านทราบหรือไม่ว่า มีหัวข้อใดที่มีทางออกใหม่ ๆ

P ๓ มีความชัดเจน หรือไม่ว่า ท่านเสนอให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม มีขอบเขตแค่ไหน และประชาชนต้องผูกมัดกับผลการมีส่วนร่วมของประชาชนเท่าใด

- ท่านได้อธิบายอย่างละเอียดให้แก่ประชาชนทราบถึงขอบเขตการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง หรือไม่ เพื่อหลีกเลี่ยงความคาดหวังของประชาชน
- ท่านได้แจ้งให้ประชาชนทราบ หรือไม่ว่า ใครเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจขั้นสุดท้ายและผลลัพธ์จากการมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีส่วนในการตัดสินใจตรงส่วนใด
- P ๔ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ท่านจัดขึ้น ได้มีการจำแนกกลุ่มเป้าหมายไว้อย่างชัดเจนหรือไม่
- ได้มีการจัดทำรายการรวมผลประโยชน์ไว้ด้วยกันอย่างมีคุณภาพ หรือไม่
- ท่านได้ตัดสินใจหรือยังว่า ประชาชนกลุ่มใดที่ท่านต้องการให้เข้ามามีส่วนร่วมงานนี้ และท่านจะเชิญกลุ่มที่มีการจัดตั้ง ประชาชนทั่วไป หรือทั้งสองกลุ่ม เข้าร่วม หรือไม่
- ท่านจะพิจารณามุมมองอย่างบูรณาการในการคัดเลือกกระบวนผู้เข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ อาทิ ภาพรวมเพศ บุคคลผู้ทุพพลภาพ
- P ๕ ท่านได้จำกัด หรือไม่ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับใด (ระดับที่ ๑ การแจ้งข้อมูลข่าวสาร ระดับที่ ๒ การปรึกษาหารือ ระดับที่ ๓ การร่วมมือกัน)
- P ๖ ท่านได้เลือกวิธีการในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งมีความเหมาะสมตามวัตถุประสงค์กับประชาชน หรือไม่ และสามารถเข้าใจได้ง่าย เช่น การสัมภาษณ์ทางอินเทอร์เน็ต กระบวนการปรึกษาหารือ การสนทนาโต๊ะกลม การประชุมหาฉันทามติ เป็นต้น
- ท่านให้ความสนใจกับวิธีการที่ท่านเลือกเพื่อเข้าถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องและให้ความสนใจหรือไม่ ยกตัวอย่าง โดยใช้วิธีการต่างๆ ข้างต้นตามความเหมาะสม
- P ๗ เฉพาะการจัดการมีส่วนร่วมของประชาชนระดับการสร้างความร่วมมือ (Cooperation) ท่านจัดให้มีวิทยากรกระบวนการที่มีความสามารถเพียงพอเพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการและทำหน้าที่ผู้ดำเนินรายการในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือไม่
- ท่านได้สร้างความชัดเจนในการกระจายงานและหน้าที่ความรับผิดชอบ หรือไม่
- P ๘ ท่านได้กำหนด หรือไม่ว่า ท่านจะเข้าไปมีบทบาทเมื่อใด กล่าวคือ ท่านควรจะเข้าไปพบปะประชาชนเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ เมื่อมีช่องทาง
- P ๙ ท่านได้จัดทำผังการทำงานและตารางเวลาสำหรับกระบวนการมีส่วนร่วม หรือไม่
- ท่านได้มีการใคร่ครวญความคิดและการจัดทำเอกสารจากประสบการณ์ของท่านหรือไม่ (อ้างถึง ๓.๓ หน้า ๑๖)
- ท่านได้เตรียมแผนสำรองในตารางเวลา หรือไม่
- ท่านได้เตรียมปรับตารางเวลาให้สอดคล้องกับวันสุดท้ายของขั้นตอนที่กำหนดไว้หรือวันที่ต้องมีการตัดสินใจ หรือไม่
- P ๑๐ ท่านได้ให้ข้อมูลอย่างละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนการมีส่วนร่วมให้แก่ประชาชน หรือไม่
- ท่านได้นำเสนอข้อมูลที่มีความสำคัญที่สุดในบทสรุปย่อแก่ประชาชน หรือไม่

- P ๑๑ ท่านได้จัดเตรียมแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วม อันประกอบด้วยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประเด็นข้างต้นหรือไม่ และได้แนบไปพร้อมกับหนังสือเชิญหรือไม่
- P ๑๒ ท่านได้ประสานงานกับฝ่ายการเมืองหรือไม่ เกี่ยวกับแนวคิดการจัดกระบวนการมีส่วนร่วม ท่านมั่นใจ หรือไม่ว่า ฝ่ายการเมืองยอมรับข้อผูกพันกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ท่านดำเนินการ
- P ๑๓ ท่านได้ทำความเข้าใจกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการเมือง ให้นำผลลัพธ์จากการมีส่วนร่วมของประชาชนมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจ หรือไม่ นั้นหมายความว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการเมืองจะพิจารณาความคิดเห็นของประชาชนและนำมาประกอบการพิจารณา กรณีที่ไม่อาจกระทำ ได้ ให้รายงานเหตุผลการตัดสินใจให้ชัดเจน

ส่วนที่ ๒ มาตรฐานกระบวนการมีส่วนร่วม

มาตรฐานกระบวนการมีส่วนร่วมสำหรับการมีส่วนร่วมในแต่ละระดับ มีดังนี้

ระดับที่ ๑ มาตรฐานสำหรับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

Iการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

- I ๑ ท่านได้ให้ข้อมูลอย่างพอเพียง หรือไม่
ท่านได้นำเสนอข้อมูลในทุกด้าน หรือไม่
- I ๒ ท่านได้แจ้งกลุ่มผลประโยชน์ที่ได้มีการจัดตั้งองค์กรอย่างฉับไว หรือไม่ ยกตัวอย่างการแจ้งทางอีเมล หรือ ทางไปรษณีย์
- I ๓ ท่านได้คัดเลือกข้อมูลตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ หรือไม่
ท่านได้นำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริงหรือปัญหาที่มีความซับซ้อนแก่ประชาชนได้อย่างชัดเจนและเข้าใจได้ง่าย หรือไม่
- I ๔ ท่านได้ปรับเปลี่ยนวิธีการสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งภาษาที่ใช้ หรือไม่
ท่านใช้สื่ออย่างน้อย ๒ ช่องทางเพื่อติดต่อประชาชนทั่วไป หรือไม่ และช่องทางหนึ่งคือ อินเทอร์เน็ต
ท่านได้ปรับปรุงรายชื่อประชาชน กลุ่มผลประโยชน์ให้ทันสมัยอยู่เสมอ หรือไม่
- I ๕ ท่านแน่ใจว่า ไม่มีอุปสรรคใดต่อประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร หรือไม่
- I ๖ ท่านได้ให้รายชื่อแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับหัวข้อที่เป็นประเด็นเพิ่มเติม หรือไม่ ยกตัวอย่าง ผลการศึกษา internet links รายงานของสื่อ เหตุการณ์ หรือรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ
ท่านได้ให้ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอย่างครอบคลุม เท่าที่จะทำได้ หรือไม่
- I ๗ ท่านได้ให้เหตุผลในการตัดสินใจที่เข้าใจได้ง่าย หรือไม่

ระดับที่ ๒ มาตรฐานสำหรับการปรึกษาหารือ

C การปรึกษาหารือ

ขั้นตอนการประกาศให้มีกระบวนการปรึกษาหารือ

- C ๑ ท่านคิดว่า การประกาศให้มีกระบวนการปรึกษาหารือมีเวลาพอเพียงสำหรับกลุ่มเป้าหมายในการจัดเตรียมข้อมูลอย่างเพียงพอ หรือไม่
- C ๒ ท่านได้ติดต่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการจัดกระบวนการต่อกลุ่มประชาชนที่สนใจได้อย่างทั่วถึงหรือไม่ ยกตัวอย่าง ทางอีเมลล์ หรือ ทางไปรษณีย์

ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อปรึกษาหารือกับประชาชน

- C ๓ ท่านได้สรุปอย่างสั้น ๆ และเข้าใจได้ง่ายเกี่ยวกับหัวข้อ/ประเด็น กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมในเอกสาร ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนสามารถตัดสินใจในการเข้าร่วมกระบวนการหารือ หรือไม่
- C ๔ ท่านได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่จะปรึกษาหารือ หรือไม่
- C ๕ ท่านได้อธิบายอย่างละเอียดถึงการตัดสินใจที่ได้ทำไปแล้ว และประเด็น/หัวข้อการปรึกษาหารือเพื่อชี้แจงรายละเอียดของทางออกอื่น หรือไม่
- C ๖ ท่านได้อธิบายที่มาและสาเหตุในการจัดให้มีกระบวนการปรึกษาหารือ หรือไม่
ท่านได้อธิบายถึงความจำเป็นในการพัฒนานโยบาย แผนงาน โครงการ และมาตรการทางกฎหมาย หรือไม่
ท่านได้ให้ข้อมูลความเป็นมาของประเด็น/หัวข้อการปรึกษาหารือ หรือไม่
- C ๗ ท่านได้อธิบายผลกระทบอันเกิดจากนโยบาย แผนงาน โครงการ และมาตรการทางกฎหมาย ที่อาจจะเกิดขึ้น หรือไม่ และจะเกิดอะไรขึ้น หากไม่เตรียมความพร้อม
- C ๘ ท่านได้จัดทำรายชื่อบุคคล หน่วยงาน และองค์กรที่จะต้องขอคำปรึกษาหารือ หรือไม่
ท่านได้ให้เหตุผลถึงการระบุบุคคล หน่วยงาน และองค์กรดังกล่าว หรือไม่
ท่านได้ขอคำแนะนำว่า ใครที่ควรขอคำปรึกษาหารือเพิ่มเติม หรือไม่
- C ๙ (กรณีหัวข้อมีความเหมาะสมในการขอคำปรึกษาหารือจากประชาชน) ท่านได้ขอให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการปรึกษาหารือ ตั้งคำถามต่อประเด็นดังกล่าว เพื่อท่านจักให้คำตอบไม่ว่ากรณีใดใด หรือไม่
- C ๑๐ ท่านได้แจ้งให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการปรึกษาหารือให้ข้อมูลแก่ท่าน ได้แก่ ชื่อ องค์กร เป็นต้น รวมทั้งความคิดเห็น เหตุผล และทางเลือกอื่นๆ หรือไม่
- C ๑๑ ท่านได้แจ้งผู้เข้าร่วมกระบวนการปรึกษาหารือว่า สามารถส่งความคิดเห็นผ่านช่องทางต่างๆ ทางไปรษณีย์ อีเมลล์ internet page โทรสาร โทรศัพท์ หรือ ช่องทางทางบุคคล หรือไม่

- C ๑๒ ท่านได้ให้ชื่อบุคคล อย่างน้อย ๑ คน ซึ่งมีความรู้ทางเทคนิค (วิชาการ) เกี่ยวกับประเด็น/หัวข้อนี้หรือไม่
- C ๑๓ ท่านได้ให้ชื่อบุคคลหรือหน่วยงานรับความคิดเห็น หรือไม่
- C ๑๔ ท่านได้แจ้งระยะเวลาสิ้นสุดการส่งมอบความคิดเห็น หรือไม่
ทั้งนี้ จะต้องปรับช่วงระยะเวลาการส่งมอบความคิดเห็นให้สอดคล้องกับเนื้อหาและรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ปกติทั่วไป จะกินระยะเวลา ๖ ถึง ๑๒ สัปดาห์
ท่านได้ขยายระยะเวลาการส่งมอบความคิดเห็นออกไปราว ๒ สัปดาห์ หรือไม่ เมื่อระยะเวลานั้นมีวันหยุดยาว
กรณีที่ท่านให้ระยะเวลาการรับความคิดเห็นสั้นกว่ามาตรฐาน ท่านได้ให้เหตุผลการกระทำเช่นนั้นหรือไม่
- C ๑๕ ท่านได้อธิบายกระบวนการหลังจากนี้ต่อไป หรือไม่ และ ท่านจะเผยแพร่ความคิดเห็นที่ได้รับไว้ ณ ที่ใด รวมทั้งรายงานผลกระบวนการปรึกษาหารือ เพื่อประชาชนสามารถเข้าถึงได้ หรือไม่

ขั้นตอนการแจ้งเชิญให้ส่งความคิดเห็น

- C ๑๖ ท่านได้แจ้งเชิญกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มให้ส่งความคิดเห็นโดยเสมอภาค หรือไม่
- C ๑๗ ท่านได้ติดต่อกลุ่มจัดตั้ง ที่ให้ความสนใจในเนื้อหาดังกล่าวด้วย หรือไม่

ขั้นตอนการขอรับความช่วยเหลือ ช่วงกระบวนการปรึกษาหารือ

- C ๑๘ บุคคลที่ท่านอ้างอิง สามารถติดต่อได้ง่าย ช่วงระหว่างจัดกระบวนการปรึกษาหารือ หรือไม่
- C ๑๙ บุคคลที่ท่านอ้างอิงได้รับข้อมูลเกี่ยวกับหัวข้อ/ประเด็นดังกล่าวอย่างพอเพียง หรือไม่
เขา/เธอเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการปรึกษาหารือ และ เขา/เธอมีเอกสารอ้างอิง หรือไม่

ขั้นตอนการแจ้งตอบได้รับความเห็น

- C ๒๐ ท่านได้แจ้งตอบได้รับความเห็นทุกความคิดเห็นภายใน ๑ สัปดาห์ หรือไม่

ขั้นตอนการเผยแพร่ความคิดเห็นที่ได้รับ

- C ๒๑ ท่านได้เผยแพร่ความคิดเห็นต่าง ๆ ที่ได้รับ ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ หลังจากสิ้นสุดกระบวนการปรึกษาหารือแล้ว หรือไม่ ยกเว้นว่าความคิดเห็นดังกล่าวต้องสงวนเป็นความลับ

ขั้นตอนการคัดกรองและพิจารณาความคิดเห็น

- C ๒๒ ท่านได้คัดกรองความคิดเห็นทุกความคิดเห็นที่สามารถตรวจสอบได้และอย่างสมบูรณ์ หรือไม่
- C ๒๓ ท่านได้พิจารณาเนื้อหาหลัก หรือไม่ พิจารณาหมายถึงการทบทวนความคิดเห็นแตกต่าง ในแง่เทคนิค/วิชาการ หรือไม่ และหากจำเป็น ได้มีการสนทนาแลกเปลี่ยนกับผู้ให้ความคิดเห็น ประเมินอย่างเป็นเหตุเป็นผล และให้เขาได้เป็นส่วนหนึ่งของทีมงานของท่านเพื่อกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการและมาตรการทางกฎหมายด้วย

ขั้นตอนข้อมูลการตัดสินใจ

- C ๒๔ ท่านได้จัดเตรียมให้มีการทำรายงานกระบวนการปรึกษาหารือ หรือไม่
ท่านได้สรุปความคิดเห็นที่ท่านได้รับในรายงาน หรือไม่ และท่านได้ยืนยันหรือไม่ ว่า ผู้ให้ความคิดเห็นมีตัวตน หรือไม่
ท่านได้อธิบายอย่างสั้นๆ หรือไม่ว่า ความคิดเห็นใดสามารถยอมรับได้ และยอมรับไม่ได้
ท่านได้นำส่งรายงานและแจ้งถึงขั้นตอนต่อไป กับผู้มีอำนาจตัดสินใจทางการเมือง หรือไม่
- C ๒๕ ท่านได้จัดพิมพ์รายงานกระบวนการปรึกษาหารือโดยเร็วเท่าที่จะทำได้ หลังจากมีการตัดสินใจหรือไม่

ระดับที่ ๓ มาตรฐานการสร้างความร่วมมือ

รูปแบบกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อความร่วมมือ ที่ใช้กันอยู่ ได้แก่ การประชุมแบบฉันทามติ การประชุมโต๊ะกลม หรือ planning cells ซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีขั้นตอนและการจัดโครงสร้างที่แตกต่างกัน แต่ก็มีมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สามารถนำมาใช้ได้กับทุกรูปแบบ

COความร่วมมือ

- CO ๑ ท่านได้ออกแบบและคัดเลือกวิธีการและการจัดโครงสร้างเพื่อนำมาใช้กับงานนี้ ให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย งบประมาณและกรอบของเวลา หรือไม่
- CO ๒ ท่านได้ประเมิน ระยะเวลาที่ใช้ในกรณีที่กระบวนการมีส่วนร่วมมีความเข้มข้นกว่าปกติ หรือไม่
ท่านได้แจ้งให้ผู้เข้ามามีส่วนร่วมทราบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมจะใช้ระยะเวลาเท่าใด ในหนังสือแจ้งเชิญ หรือไม่
- CO ๓ ท่านได้วางแผนและมั่นใจในทรัพยากรที่จำเป็น (เช่น ทีมงาน คุณสมบัติของทีมงาน เวลา และวัสดุต่างๆ) หรือไม่
- CO ๔ ท่านชื่นชมกับงานอาสาสมัครและความรอบรู้ที่ได้รับจากผู้เข้ามามีส่วนร่วม หรือไม่
- CO ๕ ท่านเห็นด้วยกับรูปแบบการตัดสินใจที่นำมาใช้ในขณะทำงาน หรือไม่ เช่น การลงมติด้วยเสียงข้างมาก การลงมติแบบฉันทามติ
มีการจัดทำเป็นเอกสารรายงานและให้เหตุผลเป็นลายลักษณ์อักษร หรือไม่
- CO ๖ ท่านมั่นใจว่า วิทยากรกระบวนการได้ปฏิบัติแต่ทุกฝ่ายอย่างเสมอภาค
- CO ๗ ท่านได้ได้ทำความเข้าใจกับสมาชิกคณะกรรมการเกี่ยวกับการแบ่งงาน การรักษาความลับ และการเป็นตัวแทนของคณะกรรมการเมื่อทำงานกับบุคคลที่สาม การจดรายงานระหว่างการจัดทำกระบวนการ
การจัดทำรายงานฉบับสุดท้าย การประสานงานติดต่อกับฝ่ายการเมืองที่มีอำนาจตัดสินใจ ยกตัวอย่าง การทำงานด้วยความเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน เป็นต้น

- CO ๘ ท่านได้กำหนดวิธีการที่จะแจ้งให้ประชาชนทั่วไปทราบถึง กระบวนการมีส่วนร่วม ผลลัพธ์ และ การตัดสินใจขั้นสุดท้าย หรือไม่
- CO ๙ ท่านได้จัดทำเป็นเอกสารหรือไม่ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลต่อการตัดสินใจสุดท้ายต่อ นโยบาย แผนงาน โครงการ และมาตรการทางกฎหมาย อย่างไร
- ท่านได้ให้เหตุผลหรือไม่ ว่า จะมีการนำผลลัพธ์บางส่วนเท่านั้น ที่จะนำไปพิจารณา

ส่วนที่ ๓ มาตรฐานในการติดตามและประเมินผล

M การติดตามและประเมินผล

- M ๑ ท่านได้จัดทำเป็นเอกสารหรือไม่ ว่า นโยบาย แผนงาน โครงการและมาตรการทางกฎหมายใดบ้าง ที่ นำไปปฏิบัติแล้ว และ ที่ยังค้างอยู่
- M ๒ ท่านได้จัดบันทึกเป็นเอกสารหรือไม่ เกี่ยวกับประสบการณ์ที่ท่านได้จากกระบวนการมีส่วนร่วมนี้ เพื่อจะได้นำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงขั้นตอนวิธีการต่อไปในอนาคต (และใช้เป็นข้อมูลในการ นำมาใช้ในการประเมินผลขององค์กรอิสระ)
- ท่านคิดว่า มีบุคคลใดที่สมควรได้รับเอกสารรายงานและได้รับประโยชน์จากรายงาน
- M ๓ ท่านได้ตรวจเช็คหรือไม่ว่า ท่านได้บรรลุวัตถุประสงค์ของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน
- M ๔ ท่านได้ให้ประชาชนเข้ามีส่วนในการติดตามและประเมินผล ยกตัวอย่าง ผ่านการมีส่วนร่วมใน คณะทำงานติดตามและประเมินผล หรือไม่

๔. คำนิยามของการมีส่วนร่วมของประชาชน

(๔.๑) การมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่บุคคลที่เกี่ยวข้อง และ/หรือสนใจ มีโอกาสในการนำเสนอ และ/ หรือ ลูกขึ้นแสดงความสนใจหรือความห่วงใยต่อการพัฒนาแผนงาน โครงการ นโยบาย หรือ มาตรการทาง กฎหมาย

(๔.๒) ใครคือประชาชน (Public)

ประชาชน (Public) คือกลุ่มบุคคลใดใดที่มีสมาชิกและรวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นโครงสร้างสังคมในรูปแบบใดใด

ประชาชนที่ว่านี้อาจรวมตัวกันเป็นคราวๆไป หรือรวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ระยะยาวและมีโครงสร้างที่ จัดเป็นองค์กรที่ชัดเจน เช่น หอการค้า สหพันธ์ตัวแทนเยาวชน สภาผู้สูงวัยออสเตรเลีย ประชาสังคม (ซึ่งจัดตั้ง ขึ้นแบบอาสาสมัคร) องค์กรที่มีใช้รัฐบาล ชุมชนทางศาสนา สภาอุตสาหกรรม สหภาพแรงงาน เป็นต้น

(๔.๓) ลำดับขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีลำดับขั้นตอนความเข้มข้นตามลำดับ ดังนี้

ลำดับที่ ๑ การได้รับข้อมูลข่าวสาร (Information)

ผู้มีส่วนร่วมจะได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการวางแผนงานหรือการตัดสินใจเท่านั้น ลักษณะการสื่อสารจะเป็นทางเดียว คือจากหน่วยงานด้านวางแผนหรือตัดสินใจ ไปยังประชาชน

ลำดับที่ ๒ การปรึกษาหารือ (Consultation)

ผู้มีส่วนร่วมสามารถให้ความคิดเห็นต่อประเด็นที่เป็นปัญหาหรือร่างกฎหมายที่เสนอ ลักษณะการสื่อสารจะเป็นสองทาง

ลำดับที่ ๓ การสร้างความร่วมมือ (Cooperation)

ผู้มีส่วนร่วมมีสิทธิในการตัดสินใจในการประชุมโต๊ะกลม ในขั้นตอนการเจรจาไกล่เกลี่ย หรือ กระบวนการของผู้มีส่วนได้เสีย ลักษณะการสื่อสารจะเป็นการสื่อสารสองทางแบบเข้มข้น

(๔.๔) มาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนนำไปใช้เมื่อไหร่

การนำมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนไปใช้ ต่อเมื่อมีการจัดทำร่างนโยบาย แผนงาน โครงการ และยก ร่างกฎหมายขึ้น

(๔.๕) ความสำคัญของนโยบาย

คำว่า “นโยบาย” ของประเทศออสเตรเลีย จะรวมไปถึงการกำหนดยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์และแนวคิดในการจัดทำยุทธศาสตร์ ยกตัวอย่าง ยุทธศาสตร์ด้านภูมิอากาศ แผนปฏิบัติการด้านแรงงานแห่งชาติ แนวปฏิบัติด้านเศรษฐกิจ หรือยุทธศาสตร์การวางตำแหน่งของประเทศออสเตรเลียในสหภาพยุโรป หรือระดับระหว่างประเทศ กระบวนการจัดทำนโยบายขึ้นอยู่กับข้อกำหนด บางครั้งต้องได้รับความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี หรือ รัฐมนตรีที่มีอำนาจหน้าที่ โดยปกติแล้ว นโยบายที่มีคุณลักษณะเป็นนามธรรมและแตกต่างไปจากแผนงานและโครงการแล้ว มักจะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

(๔.๖) ความสำคัญของแผนงานและโครงการ

แผนงานและโครงการจะมีลักษณะเป็นเชิงยุทธศาสตร์และโดยปกติจะมีมาตรการต่างๆ ประกอบ แผนงานและโครงการจะเป็นทั้งมาตรการเชิงโครงสร้าง และ มาตรการเชิงการก่อสร้าง (Construction) ยกตัวอย่าง โครงการคมนาคมขนส่งจะประกอบด้วยมาตรการขยายเครือข่ายราง (รถไฟ) และ ถนน มาตรการแก้ไขปัญหาการจราจรโดยสนับสนุนให้ใช้การขนส่งสาธารณะ

แผนงานเชิงยุทธศาสตร์มักจะไม่ค่อยเป็นรูปธรรมเท่าใดและยากที่จะระบุผู้มีส่วนได้เสียได้อย่างชัดเจน ยิ่งแผนงานมีลักษณะเป็นนามธรรมมากเท่าใด ประชาชนที่จะมีส่วนร่วม มักจะเป็นกลุ่มจัดตั้ง อาทิ กลุ่ม

ผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง และมีหลายแผนงาน โครงการมักจะมีกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยกลุ่มจัดตั้งและกลุ่มประชาชนทั่วไป

แผนงาน โครงการบางแผนกฎหมายกำหนดให้มีการจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วม ยกตัวอย่าง แผนการจัดการน้ำเสีย หรือ แผนการจัดผังเมือง

(๔.๗) ความสำคัญของร่างกฎหมาย

กฎหมายและข้อบังคับ โดยทั่วไปจะประกาศบังคับใช้ และจะต้องมีการปฏิบัติตาม ดังนั้น จะต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและจะต้องดำเนินการตามมาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนฉบับนี้

๕. ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีประโยชน์ ดังนี้

- (๑) จะช่วยให้ผู้ได้รับผลกระทบมีโอกาสมีส่วนร่วม
- (๒) สร้างบรรยากาศความไว้วางใจให้แก่ฝ่ายการเมืองและฝ่ายบริหารราชการกับผู้เข้าร่วมและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
- (๓) ทำให้ระบอบประชาธิปไตยมีความยั่งยืน
- (๔) ทำให้ผู้มีส่วนร่วมเข้ามาร่วมกันพัฒนาโครงการและกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นพลวัต
- (๕) สร้างความเคารพให้เกียรติกัน
- (๖) เป็นกระบวนการสร้างการเรียนรู้และยกระดับจิตสำนึก
- (๗) ให้ความสำคัญกับคุณค่าและเจตคติของประชาชน รวมทั้งผลประโยชน์และความต้องการของประชาชน
- (๘) สร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนที่มีจุดยืนที่แตกต่างกันและสามารถแก้ไข้ปัญหาที่ต้องการได้ ข้อมูลข่าวสารถูกกระจายอย่างทั่วถึงและงานบริหารราชการจะเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง เป็นหลัก และนำไปสู่ข้อยุติปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชน
- (๙) เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐและกลุ่มผลประโยชน์ ลดกระแสกดดันให้แก่รัฐ
- (๑๐) ช่วยทำให้เกิดทางแก้ไข้ปัญหาใหม่ๆ
- (๑๑) ทำให้ประชาชนให้การยอมรับต่อการพัฒนายุทธศาสตร์ อันเป็นทางแก้ไข้ปัญหาในระยะยาวรวมทั้งทำให้แผนงานมีความมั่นคง
- (๑๒) ทำให้กระบวนการตัดสินใจมีความโปร่งใสและสามารถติดตามได้
- (๑๓) เสริมสร้างสมรรถนะของกลุ่มประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วม
- (๑๔) ทำให้การตัดสินใจได้รับการยอมรับและได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในวงกว้าง
- (๑๕) ช่วยสร้างหลักประกันคุณภาพในการลงมือปฏิบัติ เป็นการลดค่าใช้จ่ายและเวลาด้วย

ภาคผนวก ซ

พระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองการมีส่วนร่วม
ของประชาชน ปี ค.ศ. ๒๐๐๘ (๒๕๕๑)

Australian Capital Territory

ภาคผนวก ช. พระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองการมีส่วนร่วมของประชาชน
ปี ค.ศ. ๒๐๐๘ (๒๕๕๑) Australian Capital Territory

วันที่มีผลบังคับใช้	วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ – ๑ มกราคม ๒๕๕๗
สถานะ	ยกเลิกการบังคับใช้
วัตถุประสงค์การประกาศ บังคับใช้	คุ้มครองการมีส่วนร่วมของประชาชนจากการกระทำที่ไม่เหมาะสมของ บุคคลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขัด (ขวาง) หรือแทรกแซงการมีส่วนร่วมของ ประชาชน
ความหมายของการมีส่วน ร่วมของประชาชน	การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การกระทำใดใด เพื่อโน้มน้าวความ คิดเห็นสาธารณะ หรือส่งเสริม Corporations หรือหน่วยงานของรัฐ ที่ เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สาธารณะ หรือ ส่งเสริมการดำเนินการใดใดของ ประชาชน
การยกเว้นให้ความคุ้มครอง	กรณีการกระทำที่ต่อต้าน/ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของศาล การกระทำที่ดู หมิ่นศาล การกระทำที่ผิดกฎหมาย การกระทำทำลายชื่อเสียง ทำร้ายบุคคล เป็นต้น

ภาคผนวก ฅ

พระราชบัญญัติการประเมินสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรม
และการป้องกันผลกระทบที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
อย่างร้ายแรง ปี ค.ศ. ๒๐๑๒ (๒๕๕๕)

ภาคผนวก ณ. พระราชบัญญัติการประเมินสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมและการป้องกัน
ผลกระทบที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างร้ายแรง ปี ค.ศ. ๒๐๑๒ (๒๕๕๕)

An Act respecting the Environmental Assessment of certain activities and the
prevention of significant adverse environmental effects 2012

แคนาดา

วันที่ผ่านความเห็นชอบ ๒๙ มิถุนายน ปี ค.ศ. ๒๐๑๒ (๒๕๕๕)

วันที่บังคับใช้ ๖ กรกฎาคม ปี ค.ศ. ๒๐๑๒ (๒๕๕๕)

มีการแก้ไข ๓๑ ธันวาคม ปี ค.ศ. ๒๐๑๔ (๒๕๕๗)

วัตถุประสงค์การประกาศ
บังคับใช้

(๑) คุ่มครองสิ่งแวดล้อมอันอาจได้รับผลกระทบที่ร้ายแรงจากกิจกรรม/
โครงการของบุคคล คณะบุคคล หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐบาล
(๒) สร้างความมั่นใจว่า โครงการที่เสนอโดยหน่วยงานของรัฐ จะต้องได้รับ
การพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
(๓)
(๔) ส่งเสริมการสื่อสารและความร่วมมือเกี่ยวกับการประเมินสิ่งแวดล้อม
กับชนพื้นเมือง
(๕) สร้างเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการประเมิน
สิ่งแวดล้อม
(๖) – (๗)

มาตรา ๓

หน่วยงานและกฎหมายที่
เกี่ยวข้อง กรณีโครงการมี
ลักษณะคาบเกี่ยว

(๑) คณะกรรมาธิการความปลอดภัยนิวเคลียร์แห่งแคนาดา (Canadian
Nuclear Safety Commission)
(กฎหมาย: พระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยและการควบคุม
นิวเคลียร์ Nuclear Safety and Control Act)

(๒) คณะกรรมการพลังงานแห่งชาติ (National Energy Board)
(กฎหมาย: พระราชบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการพลังงานแห่งชาติ
National Energy Board Act)

(๓) กระทรวงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

- (๔) Mackenzie Valley Environmental Impact Review Board ตามพระราชบัญญัติ Mackenzie Valley Resource management Act
 (๕) หน่วยงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Canadian Environmental Assessment Agency)

การยกเว้นบังคับใช้

Government of Yukon

Northwest Territories or Nunavut

A Council of the band within the meaning of the Indian Act

Export Development of Canada

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน

ขั้นตอนการกลั่นกรอง (Screening) โครงการ

มาตรา ๙

- หน่วยงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมต้องโพสต์ข้อมูลสรุปโครงการในเว็บไซต์เพื่อให้ประชาชนทราบ เมื่อได้รับรายละเอียดข้อมูลโครงการจากผู้ยื่นเรื่อง
- สำเนารายละเอียดโครงการ ประชาชนอาจขอรับได้
- ประชาชนได้รับเชิญให้ส่งความคิดเห็นต่อโครงการดังกล่าวต่อหน่วยงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ภายใน ๒๐ วันนับแต่วันที่โพสต์สรุปข้อมูลโครงการในเว็บไซต์

มาตรา ๑๐ หน่วยงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะต้องนำความคิดเห็นของประชาชนมาพิจารณาประกอบด้วย ภายใน ๒๐ วัน

ขั้นตอนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

เมื่อโครงการ มีกิจกรรม/ขั้นตอนที่ต้องเป็นไปตาม

- พระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยและการควบคุมนิวเคลียร์
 - พระราชบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการพลังงานแห่งชาติ หรือพระราชบัญญัติว่าด้วยการผลิตน้ำมันและก๊าซแห่งแคนาดา และ
 - เป็นโครงการที่ต้องขอรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน
- โครงการดังกล่าวต้องทำการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

สิ่งที่หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องดำเนินการ

- (๑) ต้องเผยแพร่สรุปข้อมูลโครงการในเว็บไซต์ว่า โครงการนี้ต้องดำเนินการจัดให้มีการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (มาตรา ๑๗)
- (๒) ต้องนำความคิดเห็นของประชาชนมาประกอบการพิจารณา (มาตรา ๑๙ (๑) (ค))
- (๓) หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องนำความรู้ของชุมชนและความรู้ดั้งเดิมของชุมชนพื้นเมืองมาประกอบการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (มาตรา ๑๙ (๓))

การมีส่วนร่วมของประชาชนตามขั้นตอนนี้

มาตรา ๒๔ ได้กำหนดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องกระทำการใดใดเพื่อให้แน่ใจว่า ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการดังกล่าว

รายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ

มาตรา ๒๕ (๑) กรณีหน่วยงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ จะต้องโพสต์ในเว็บไซต์ ดังนี้

- ร่างรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ และ การขอรับเอกสารจำนวนที่สามารถขอได้
- เชิญชวนให้ประชาชนส่งความเห็นต่อร่างรายงาน

มาตรา ๒๕ (๒) ก่อนนำเสนอรัฐมนตรีเพื่อดัดสินใจ หน่วยงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมต้องนำความคิดเห็นของประชาชนมาประกอบการจัดทำรายงานฉบับสุดท้าย

(ซึ่งเกี่ยวข้องกับ **มาตรา ๕๔** ของพระราชบัญญัติคณะกรรมการพลังงานแห่งชาติ)

มาตรา ๒๘ กรณีที่ข้อเสนอโครงการต้องได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการพลังงานแห่งชาติ ตามมาตรา ๕๔ ของพระราชบัญญัติคณะกรรมการพลังงานแห่งชาติ หน่วยงานที่รับผิดชอบต่อโครงการจะต้องแน่ใจว่า

กลุ่มผลประโยชน์ (Interested party) มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการ
ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้วย

ขั้นตอนการตัดสินใจของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ สภากองมนตรี (Governor in Council)

เมื่อหน่วยงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้เสนอแนะให้หน่วยงานที่
รับผิดชอบ เกี่ยวกับ การจัดให้มีมาตรการแก้ไขผลกระทบที่อาจร้ายแรงต่อ
สิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการดังกล่าว หน่วยงานที่รับผิดชอบจะนำเสนอ

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ สภากองมนตรี

หลังจากนั้น ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ สภากองมนตรี

จะตัดสินใจและออกประกาศว่า โครงการดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดผลกระทบ
ร้ายแรงต่อสิ่งแวดล้อม หรืออาจมี แต่สามารถจัดการได้

และ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ สภากองมนตรีจะแจ้งให้หน่วยงานที่
รับผิดชอบ เจ้าของโครงการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะให้มีมาตรการแก้ไข
ผลกระทบที่อาจร้ายแรงต่อสิ่งแวดล้อม

จากนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบต่อโครงการจะต้องโพสต์ประกาศนั้นใน
เว็บไซต์ ให้ประชาชนทราบ มาตรา ๓๑ (๔)

ขั้นตอนการเปลี่ยนกระบวนการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

กรณีที่รัฐมนตรีได้อนุมัติให้มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการประเมินผล
ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งจัดทำโดยและตามคำขอของรัฐบาลระดับรัฐ
(Province) หรือหน่วยงานระดับรัฐ โดยมีเงื่อนไขว่า ประชาชนต้องมีส่วน
ร่วมในกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และจะต้องเผยแพร่
รายงานให้ประชาชนทราบ หลังสิ้นสุดกระบวนการ

หน่วยงานระดับรัฐจะต้องโพสต์ประกาศในเว็บไซต์ ให้ประชาชนทราบ
มาตรา ๓๒ (๔)

ขั้นตอนการประเมินผลโดยคณะที่ปรึกษาโครงการ (Review Panel)

กรณีทีโครงการเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจหรือความกังวลต่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสูงจากประชาชน รัฐมนตรีอาจแต่งตั้ง คณะที่ปรึกษาโครงการ ให้ทำการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ระยะเวลาการศึกษา ไม่เกิน ๒๔ เดือน และจะต้องจัดทำเป็นข้อตกลงกันด้วย

นอกจากนี้ กรณีที่อาจมีความตกลงร่วมกันระหว่างรัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กับ รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศ ว่าด้วยอำนาจหน้าที่ (jurisdiction) เกี่ยวกับการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการแต่งตั้งคณะที่ปรึกษาโครงการ

การเผยแพร่ข้อมูล

หน่วยงานประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจะต้องเผยแพร่ประกาศของรัฐมนตรีและข้อตกลงดังกล่าวให้ประชาชนทราบในเว็บไซต์ทราบด้วย ก่อนคณะที่ปรึกษาโครงการ จะจัดให้มีการทำประชาพิจารณ์

พระราชบัญญัติว่าด้วย การบริหารจัดการทรัพยากร Mackenzie Valley

(Mackenzie Valley Resource management Act ๑๙๙๘)

กรณีที่ข้อเสนอโครงการเกี่ยวพันกับพระราชบัญญัติว่าด้วย การบริหารจัดการทรัพยากร Mackenzie Valley รัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และคณะกรรมการการบริหารจัดการทรัพยากร Mackenzie Valley ต้องทบทวนการแต่งตั้งและอำนาจหน้าที่ของคณะที่ปรึกษาโครงการเป็นลายลักษณ์อักษร หากไม่มีการทำข้อตกลงก็จะต้องมีการประสานงานกันตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ

การปรึกษาหารือ

ก่อนรัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จะทำการตัดสินใจใดๆ รัฐมนตรีจะต้องมีการปรึกษาหารือกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามที่ได้กล่าวถึงไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การเผยแพร่รายงาน

ก่อนจัดให้มีการทำประชาพิจารณ์ จะต้องเผยแพร่เอกสารการแต่งตั้งคณะที่ปรึกษาโครงการ ในเว็บไซต์ด้วย

หน้าที่ของคณะที่ปรึกษาโครงการ ประการหนึ่งคือ ต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และจัดให้ประชาชนเข้าร่วมการประชุมประชาพิจารณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องนำความคิดเห็นของประชาชนมาประกอบการพิจารณาด้วย

การทำประชาพิจารณ์

คณะที่ปรึกษาโครงการต้องจัดให้มีการประชุมประชาพิจารณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เว้นแต่มีหลักฐาน พยาน เอกสารรายงานผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการทำโครงการอย่างชัดเจนแล้ว

การรายงานผลต่อประชาชน

เมื่อได้รับรายงานประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากคณะที่ปรึกษาโครงการ รัฐมนตรีต้องเผยแพร่และแจกจ่ายให้ประชาชนทราบ เมื่อได้รับการร้องขอ

ขั้นตอนการตัดสินใจ

การตัดสินใจของรัฐมนตรีและผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ สภากองมนตรีเกี่ยวกับข้อเสนอโครงการ ระยะเวลาการสิ้นสุด หรือการต่อเวลาการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการอนุญาตให้จัดทำโครงการ ให้เผยแพร่ให้ประชาชนทราบในเว็บไซต์

มาตรา ๕๕ และ ๕๖

สรุป พระราชบัญญัติการประเมินสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมและการป้องกันผลกระทบที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างร้ายแรง ปี ค.ศ. ๒๐๑๒ (๒๕๕๕) (An Act respecting the Environmental Assessment of certain activities and the prevention of significant adverse environmental effects 2012)กำหนดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากโครงการที่เสนอโดย

บุคคล หน่วยงานหรือองค์กรของรัฐ เริ่มตั้งแต่ ขั้นตอนการคัดกรอง (Screening) ขั้นตอนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จนถึง ขั้นตอนการตัดสินใจของผู้มีอำนาจ คือ รัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ สภากองมนตรีทำหน้าที่ตรวจสอบและประกาศรับรองโครงการ

ส่วนใหญ่ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะอยู่ในระดับ

- การได้รับข้อมูลข่าวสาร (Notice) ตลอดกระบวนการ รวมทั้งการรายงานผล (Feedback) ให้ประชาชนทราบ
- การเสนอความคิดเห็น ซึ่งหน่วยงานประเมินผลจะต้องนำความคิดเห็นของประชาชนมาพิจารณาประกอบด้วย และ
- การปรึกษาหารือ (Consultation) เท่านั้น ส่วนการตัดสินใจจะอยู่ที่รัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

จุดเด่นที่น่าสนใจของพระราชบัญญัตินี้ คือ การให้ความคุ้มครองชนพื้นเมืองในแคนาดา ทั้งด้านวิถีชีวิต ความรู้ และการใช้ที่ดินของชนพื้นเมือง

ในการวางแผนการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม หน่วยงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Canadian Environmental Assessment Agency) จะทำหน้าที่ประเมินผลและจะวางแผนบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน ยกเว้นเป็นโครงการที่ได้รับความสนใจหรือ ความกังวลของประชาชนต่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รัฐมนตรีจะแต่งตั้งคณะที่ปรึกษาโครงการ (Review Panel) มาทำหน้าที่ประเมินผล

พระราชบัญญัติการประเมินสิ่งแวดล้อม ฯ ฉบับนี้จะมีการอ้างอิงกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย และมีการระบุให้มีการประสานการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมกับหน่วยงานที่รับผิดชอบได้แก่

- คณะกรรมการความปลอดภัยนิวเคลียร์แห่งแคนาดา (Canadian Nuclear Safety Commission) ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยและการควบคุมนิวเคลียร์ Nuclear Safety and Control Act)
- คณะกรรมการพลังงานแห่งชาติ (National Energy Board) ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการพลังงานแห่งชาติ National Energy Board Act)
- กระทรวงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

อีกทั้งมีการประสานงานระหว่างรัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กับ รัฐมนตรีระดับรัฐ (Province) ในการจัดทำโครงการอีกด้วย

ภาคผนวก ญ

ตารางเปรียบเทียบ “ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.” กับ
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็น
ของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘

ภาคผนวก ญ. ตารางเปรียบเทียบ “ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ.” กับ
 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘	ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.
<p><u>คำนิยาม</u></p> <p>ข้อ ๔ ในระเบียบนี้</p> <p>“โครงการของรัฐ” หมายความว่า การดำเนินโครงการของหน่วยงานของรัฐอันเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจหรือสังคม ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐหรือโดยวิธีการให้สัมปทานหรืออนุญาตให้บุคคลอื่นทำ ทั้งนี้ บรรดาที่มีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย วิถีชีวิต หรือส่วนได้เสียเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น</p>	<p><u>คำนิยาม</u></p> <p>มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้</p> <p>“นโยบายสาธารณะ” หมายความว่า แนวทางในการดำเนินการของรัฐในเรื่องยุทธศาสตร์ชาติ การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด การพัฒนาท้องถิ่น การผังเมือง และชุมชนเมือง แผนงานและโครงการพัฒนาของหน่วยงานรัฐที่จัดทำขึ้นตามแนวทางในการดำเนินการของรัฐ หรือโดยวิธีการให้สัมปทาน หรืออนุญาตให้บุคคลอื่นทำ และกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตของประชาชน</p> <p>“กระบวนการนโยบายสาธารณะ” หมายความว่า การจัดทำและดำเนินนโยบายสาธารณะโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม ได้แก่ การริเริ่ม การให้และรับรู้ข้อมูล การรับฟังความคิดเห็น การร่วมตัดสินใจ การร่วมดำเนินการ การร่วม</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
<p>“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นใดของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ</p> <p>“ผู้มีส่วนได้เสีย” หมายความว่า ผู้ซึ่งอาจได้รับความเดือดร้อนหรือความเสียหายโดยตรงจากการดำเนินงานตามโครงการของรัฐ</p>	<p>ติดตามประเมินผล และการร่วมตรวจสอบการดำเนินนโยบายสาธารณะ รวมทั้ง การพิจารณา แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกนโยบายสาธารณะ</p> <p>“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ และหน่วยงานที่ได้รับสัมปทานหรือได้รับอนุญาตให้จัดทำนโยบายสาธารณะ</p> <p>“ผู้มีส่วนได้เสีย” หมายความว่า ผู้ซึ่งอาจได้รับประโยชน์ ได้รับความเสียหาย หรือได้รับผลกระทบจากนโยบายสาธารณะ</p> <p>“ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง” หมายความว่า ผู้มีส่วนได้เสีย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กร</p> <p>ภาคประชาชน ผู้แทนภาคประชาสังคม ผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน และบุคคลอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด</p> <p>“การมีส่วนร่วมของประชาชน” หมายความว่า การที่หน่วยงานของรัฐเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนได้เสีย ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
<p>“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวง และให้หมายรวมถึง นายกรัฐมนตรี ในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชาของสำนักนายกรัฐมนตรีและ ส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกรมซึ่งไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง</p>	<p>“ฉันทามติ” หมายความว่า ผลที่ได้จากการรับฟังความคิดเห็น อย่างทั่วถึงจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและมีการสื่อสารสองทางระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับหน่วยงานของรัฐเพื่อร่วมกันหาทางออกในประเด็นต่าง ๆ โดยวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด</p> <p>“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ</p> <p>“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการนโยบายสาธารณะ</p> <p>“คณะกรรมการสรรหา” หมายความว่า คณะกรรมการสรรหา กรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ</p> <p>“รัฐมนตรีเจ้าสังกัด” หมายความว่า รัฐมนตรีที่มีหน้าที่กำกับดูแล กิจการหรืองานของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในการดำเนินนโยบายสาธารณะ</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
<p>ข้อ ๑๖ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้</p>	<p>มาตรา ๔ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจในการออกกฎกระทรวง เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้</p>
	<p>มาตรา ๕ ในกรณีที่มีกฎหมายใดบัญญัติเรื่องการมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะไว้ การดำเนินการเรื่องการมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะตามกฎหมายนั้นให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่กรณีตามกฎหมายนั้นได้กำหนดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะไว้โดยเฉพาะและมีมาตรฐานในการดำเนินการไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้</p>
<p>ข้อ ๑๔ ระเบียบนี้ไม่ใช้บังคับแก่ (๑) โครงการของรัฐที่กฎหมายบัญญัติวิธีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หรือผู้มีส่วนได้เสียไว้เป็นการเฉพาะ (๒) โครงการของรัฐที่เริ่มดำเนินการไปแล้วก่อนวันที่ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับ</p>	<p style="text-align: center;">หมวด ๑</p> <p style="text-align: center;">สิทธิและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ</p> <p>มาตรา ๖ ประชาชนย่อมมีสิทธิในการมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะตามพระราชบัญญัตินี้</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
	<p>มาตรา ๗ หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะผู้มีส่วนได้เสียต้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่</p>
<p>ข้อ ๕ ก่อนเริ่มดำเนินการโครงการของรัฐ หน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ ต้องจัดให้มีการเผยแพร่ข้อมูลตามข้อ ๗ ให้ประชาชนทราบ และจะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีตามข้อ ๙ ด้วยก็ได้</p> <p>หน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการของรัฐที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อประชาชนเป็นส่วนรวมต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีตามข้อ ๙ ก่อนเริ่มดำเนินการ</p> <p>ข้อ ๙ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามข้อ ๘ อาจใช้วิธีการอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง</p> <p>ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) การสำรวจความคิดเห็น ซึ่งอาจทำโดยวิธีดังต่อไปนี้</p> <p>(ก) การสัมภาษณ์รายบุคคล</p>	<p>มาตรา ๘ ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ด้วยรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) การให้ข้อมูลและการรับข้อมูลจากประชาชน</p> <p>(๒) การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน</p> <p>(๓) การมีส่วนร่วมในการริเริ่ม จัดทำหรือปฏิบัติตามนโยบายสาธารณะ</p> <p>(๔) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะ</p> <p>(๕) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลนโยบายสาธารณะ</p> <p>(๖) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ</p> <p>(๗) การมีส่วนร่วมในการพิจารณา แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกนโยบายสาธารณะ</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
<p>(ข) การเปิดให้แสดงความคิดเห็นทางไปรษณีย์ ทางโทรศัพท์หรือโทรสาร ทางระบบเครือข่ายสารสนเทศ หรือทางอื่นใด</p> <p>(ค) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมารับข้อมูลและแสดงความคิดเห็นต่อ หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบโครงการ</p> <p>(ง) การสนทนากลุ่มย่อย</p> <p>(๒) การประชุมปรึกษาหารือ ซึ่งอาจทำได้โดยวิธีดังต่อไปนี้</p> <p>(ก) การประชาพิจารณ์</p> <p>(ข) การอภิปรายสาธารณะ</p> <p>(ค) การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร</p> <p>(ง) การประชุมเชิงปฏิบัติการ</p> <p>(จ) การประชุมระดับตัวแทนของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสีย</p> <p>(๓) วิธีอื่นที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีกำหนด</p>	<p>การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการในการมี ส่วนร่วมตามที่คณะกรรมการกำหนด</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
<p>ข้อ ๑๐ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่าการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยวิธีอื่นนอกจากที่กำหนดไว้ในข้อ ๙ จะทำให้การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนบรรลุวัตถุประสงค์ตามข้อ ๘</p> <p>หน่วยงานของรัฐจะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยวิธีนั้นก็ได้ แต่เมื่อดำเนินการแล้ว ให้แจ้งสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีทราบด้วย</p>	
	<p>มาตรา ๙ หน่วยงานของรัฐจะต้องจัดให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะที่อาจมีผลกระทบ</p> <p>ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอาจยื่นคำร้องให้หน่วยงานของรัฐตามวรรคหนึ่งจัดให้มีการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ หากพิจารณาเห็นว่าอาจมีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนและชุมชน โดยหน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการตามคำร้องโดยไม่ชักช้า</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
	<p>มาตรา ๑๐ หน่วยงานของรัฐต้องนำผลการรับฟังความคิดเห็นตามมาตรา ๙ ไปใช้ประกอบการตัดสินใจในกระบวนการนโยบายสาธารณะ หากมีการดำเนินงานใดที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน คุณภาพสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สุขภาพอนามัย หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีมาตรการป้องกันหรือมาตรการเยียวยาที่เหมาะสมและเป็นธรรม เพื่อชดเชยให้กับผู้ซึ่งได้รับผลกระทบจากการดำเนินการตามกระบวนการนโยบายสาธารณะดังกล่าว และมาตรการแก้ไขปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคมโดยรวม</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
<p>ข้อ ๗ ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการของรัฐที่หน่วยงานของรัฐต้องเผยแพร่แก่ประชาชนอย่างน้อย ต้องประกอบด้วยข้อมูลดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) เหตุผลความจำเป็น และวัตถุประสงค์ของโครงการ</p> <p>(๒) สาระสำคัญของโครงการ</p> <p>(๓) ผู้ดำเนินการ</p> <p>(๔) สถานที่ที่จะดำเนินการ</p> <p>(๕) ขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการ</p> <p>(๖) ผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการ</p> <p>(๗) ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแก่ประชาชนที่อยู่อาศัยหรือประกอบอาชีพอยู่ในสถานที่ที่จะดำเนินโครงการและพื้นที่ใกล้เคียง และประชาชนทั่วไป รวมทั้งมาตรการป้องกัน แก้ไข หรือเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากผลกระทบดังกล่าว</p>	<p>มาตรา ๑๑ ในกรณีที่จะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการนโยบายสาธารณะ ก่อนดำเนินการดังกล่าวหน่วยงานของรัฐจะต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับข้อมูลหรือข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้อย่างทั่วถึงและในระยะเวลาที่เพียงพอ</p> <p>(๑) สาระสำคัญของนโยบายสาธารณะ</p> <p>(๒) เหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการ</p> <p>(๓) สถานที่ วิธีการ ขั้นตอน และระยะเวลาที่จะดำเนินการ</p> <p>(๔) ผลกระทบของการดำเนินการ ทั้งผลดีและผลเสียที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งมาตรการป้องกันหรือแก้ไขในกรณีที่เกิดผลเสียหรือผลกระทบ</p> <p>(๕) การวิเคราะห์ความคุ้มค่าเมื่อพิจารณาจากผลกระทบตาม (๔)</p> <p>(๖) รายละเอียดอื่นที่จะทำให้เกิดความเข้าใจอย่างเพียงพอเกี่ยวกับการดำเนินงานของนโยบายสาธารณะ</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
<p>(๘) ประมาณการค่าใช้จ่าย ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐจะเป็นผู้ดำเนินโครงการของรัฐเอง ให้ระบุที่มาของเงินที่จะนำมาใช้จ่ายในการดำเนินโครงการนั้นด้วย</p> <p>ให้หน่วยงานของรัฐประกาศข้อมูลที่ต้องเผยแพร่แก่ประชาชนตามวรรคหนึ่ง ในระบบเครือข่ายสารสนเทศที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจัดให้มีขึ้นตามระเบียบนี้ด้วย</p>	<p>การดำเนินการตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงความปลอดภัยสาธารณะและความมั่นคงของรัฐด้วย</p> <p>ให้คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการของหน่วยงานของรัฐในการจัดหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริง และการเผยแพร่ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงแก่ประชาชนตามวรรคหนึ่ง</p>
	<p>มาตรา ๑๒ เมื่อหน่วยงานของรัฐได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นแล้วให้หน่วยงานของรัฐประกาศการตัดสินใจให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป โดยในประกาศดังกล่าวต้องแสดงถึงเหตุผล ความจำเป็น มาตรการในการป้องกันหรือเยียวยา การแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ความคุ้มค่าของนโยบายสาธารณะ และทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด ประกาศดังกล่าวต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อสาธารณะเพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้</p>
	<p>มาตรา ๑๓ เมื่อได้มีการประกาศตามมาตรา ๑๒ แล้ว หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติและดำเนินกระบวนการนโยบายสาธารณะ ตามที่ได้ประกาศไปแล้ว โดยเคร่งครัด</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
	<p>มาตรา ๑๔ ในระหว่างการดำเนินกระบวนการนโยบายสาธารณะ หน่วยงานของรัฐจะต้องจัดทำรายงานความก้าวหน้าของการดำเนินนโยบายสาธารณะและเผยแพร่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ</p> <p>เมื่อดำเนินกระบวนการนโยบายสาธารณะเสร็จสิ้นแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการและเผยแพร่ต่อสาธารณะ</p> <p>การจัดทำรายงานตามวรรคหนึ่งและวรรคสองเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งอย่างน้อยต้องจัดทำและเผยแพร่ปีละหนึ่งครั้ง และรายงานดังกล่าวต้องประกอบด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> (๑) การมีส่วนร่วมของประชาชน (๒) ผลกระทบที่มีต่อประชาชนและชุมชน (๓) มาตรการป้องกันหรือเยียวยา หรือการดำเนินการแก้ไขปัญหาและผลกระทบ
	<p>มาตรา ๑๕ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใดเห็นว่านโยบายสาธารณะใด ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนและชุมชน และมีได้ดำเนินการตามมาตรการป้องกันหรือเยียวยา หรือดำเนินการแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนั้นสามารถ</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
	<p>ยื่นคำร้องต่อหน่วยงานของรัฐเพื่อให้พิจารณาดำเนินการตามมาตรการป้องกันหรือ แก้ไขเยียวยา ผลกระทบที่เกิดจากกระบวนการนโยบายสาธารณะตามมาตรา ๑๐ ได้</p> <p>ในกรณีที่การดำเนินการตามนโยบายสาธารณะใดก่อให้เกิดผลกระทบ อย่างร้ายแรงต่อคุณภาพสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตของประชาชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถยื่นคำร้องต่อ หน่วยงานของรัฐเพื่อให้พิจารณา แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกนโยบาย สาธารณะนั้นได้</p> <p>หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่พิจารณาดำเนินการตามคำร้องตามวรรคหนึ่ง และวรรคสองโดยไม่ชักช้า ในการนี้อาจแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาและหาแนว ทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ โดยให้หน่วยงานของรัฐประกาศการ ตัดสินใจให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปตามมาตรา ๑๒</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
<p>ข้อ ๖</p> <p>ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐมิได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนเริ่มดำเนินการโครงการของรัฐตามข้อ ๕ วรรคหนึ่ง เมื่อผู้มีส่วนได้เสียร้องขอ รัฐมนตรีสำหรับราชการส่วนกลาง ผู้ว่าราชการจังหวัดสำหรับราชการส่วนภูมิภาคหรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครสำหรับราชการของกรุงเทพมหานคร จะสั่งหน่วยงานของรัฐให้รับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนก็ได้ ในกรณีเช่นนั้นให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยเร็ว</p>	
<p>ข้อ ๑๑ ในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หน่วยงานของรัฐต้องประกาศให้ประชาชน ทราบถึงวิธีการรับฟังความคิดเห็น ระยะเวลา สถานที่ ตลอดจนรายละเอียดอื่นที่เพียงพอแก่การที่ประชาชนจะเข้าใจและสามารถแสดงความคิดเห็นได้</p> <p>ประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้ปิดไว้โดยเปิดเผย ณ สถานที่ปิดประกาศของหน่วยงานของรัฐและสถานที่ที่จะดำเนินโครงการของรัฐนั้นเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนเริ่มดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และให้</p>	<p>มาตรา ๑๖ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการตามคำร้องของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามมาตรา ๙ และมาตรา ๑๕ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดังกล่าวยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้เมื่อพ้นสามสิบวัน นับแต่วันยื่นคำร้อง</p> <p>หากกรณีที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นว่าประชาชนได้รับผลกระทบจากการดำเนินกระบวนการนโยบายสาธารณะเกินกว่ามาตรการที่ได้ประกาศไว้ตามมาตรา ๑๒ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ทราบประกาศนั้น</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
<p>ประกาศในระบบเครือข่ายสารสนเทศที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี จัดให้มีขึ้นตามระเบียบนี้ด้วย</p> <p>ข้อ ๑๒ เมื่อดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนแล้ว ให้หน่วยงาน ของรัฐจัดทำสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และประกาศให้ ประชาชนทราบภายในสัปดาห์วันนับแต่วันที่เสร็จสิ้นการรับฟังความคิดเห็น ของประชาชน</p> <p>ให้นำความในข้อ ๑๑ วรรคสอง มาใช้บังคับแก่การประกาศตามข้อนี้โดย อนุโลม</p> <p>ข้อ ๑๓ เมื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนแล้วปรากฏว่าการดำเนิน โครงการของรัฐ โครงการใดอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนมากกว่า ข้อมูลที่เคยเผยแพร่แก่ประชาชนตามข้อ ๗ (๗)</p> <p>ถ้ายังมีความจำเป็นต้องดำเนินโครงการดังกล่าวต่อไป หน่วยงานของรัฐต้อง กำหนดมาตรการป้องกัน แก้ไข หรือเยียวยาความเดือดร้อนหรือความ</p>	<p>ให้คณะกรรมการวินิจฉัยคำร้องตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้แล้วเสร็จ ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่รับคำร้อง ในกรณีที่เหตุจำเป็นให้ขยายเวลาออกไปได้ แต่ต้องแสดงเหตุผล และรวมเวลาดังกล่าวแล้วต้องไม่เกินหกสิบวัน</p> <p>มาตรา ๑๗ ในกรณีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีสิทธินำเรื่องยื่นฟ้องต่อศาลปกครองต่อไป</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
<p>เสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากผลกระทบดังกล่าวเพิ่มขึ้น ตามความเหมาะสม ก่อนเริ่มดำเนินการโครงการของรัฐนั้นและประกาศให้ประชาชนทราบ ให้นำความในข้อ ๑๑ วรรคสอง มาใช้บังคับแก่การประกาศตามข้อนี้โดย อนุโลม</p>	
	<p style="text-align: center;">หมวด ๒</p> <p style="text-align: center;">คณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ</p> <p>มาตรา ๑๘ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการการมีส่วนร่วม ของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ” ประกอบด้วย</p> <p style="padding-left: 40px;">(๑) นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็น ประธาน</p> <p style="padding-left: 40px;">(๒) ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ และผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เป็นกรรมการ</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
	<p>(๓) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนสองคนซึ่งมาจากการเลือก กันเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการ กำหนด เป็นกรรมการ</p> <p>(๔) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ได้รับการสรรหาจาก นักวิชาการผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ด้านการมีส่วนร่วมของ ประชาชน จำนวนห้าคน เป็นกรรมการ</p> <p>(๕) ประธานสภาองค์กรชุมชนและผู้แทนจากภาคประชาชนซึ่ง นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ได้รับสรรหาจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือ ประสบการณ์ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมห้าคน เป็นกรรมการ</p> <p>ให้ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นเลขานุการคณะกรรมการและให้ เลขานุการคณะกรรมการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของสำนักงานไม่เกินสองคนเป็น ผู้ช่วยเลขานุการ</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
	<p>มาตรา ๑๙ กรรมการตามมาตรา ๑๘ (๔) และ (๕) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> (๑) มีสัญชาติไทย (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ (๓) ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี (๔) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย (๕) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ (๖) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้ทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ (๗) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น (๘) ไม่เป็นเจ้าหน้าที่หรือผู้มีตำแหน่งใด ในพรรคการเมือง

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
	<p>มาตรา ๒๐ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) พิจารณาวินิจฉัยคำร้อง กำกับดูแล ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>(๒) พิจารณาวินิจฉัยมาตรฐานเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกระบวนการนโยบายสาธารณะของกฎหมายอื่นตามมาตรา ๕</p> <p>(๓) ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนหรือองค์กรทางสังคม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง เพิ่มเครือข่าย และพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน</p> <p>(๔) กำหนดขอบเขต ประเภท ชนิด และลักษณะของนโยบายสาธารณะที่อยู่ภายใต้บังคับพระราชบัญญัตินี้</p> <p>(๕) กำหนดระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการในการมีส่วนร่วมของประชาชนตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>(๖) เสนอแนะหน่วยงานของรัฐในการตราและการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือระเบียบของหน่วยงานของรัฐ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย กฎ หรือระเบียบดังกล่าว</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
	<p>(๗) เสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรีในการตรากฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้</p> <p>(๘) สนับสนุนและให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ</p> <p>(๙) ให้คำปรึกษาหรือให้ความช่วยเหลือประชาชนในการใช้สิทธิ เพื่อดำเนินคดีทางศาล ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐมิได้ปฏิบัติตามหลักการที่คณะกรรมการกำหนด หรือมิได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ และในกรณีที่เห็นสมควร คณะกรรมการอาจเสนอเรื่องพร้อมความเห็นไปยังหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง หรือใช้สิทธิทางศาลแทนประชาชนได้</p> <p>(๑๐) จัดทำรายงานการประเมินผลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ และเผยแพร่ต่อสาธารณะอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง</p> <p>(๑๑) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ และคณะทำงาน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการ</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
	<p>และคณะทำงานดังกล่าว ทั้งนี้ ให้มีองค์ประกอบของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งราชการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และประชาชนมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน</p> <p>(๑๒) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ</p> <p>มาตรา ๒๑ การสรรหากรรมการตามมาตรา ๑๘ (๔) และ (๕) ให้ดำเนินการโดยคณะกรรมการสรรหาซึ่งประกอบด้วย ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และประธานคณะกรรมการร่วมสามสถาบันภาคเอกชน (กกร.)</p> <p>ให้คณะกรรมการสรรหาประชุมกันเองเพื่อเลือกกรรมการสรรหาคนหนึ่งเป็นประธานกรรมการสรรหา และให้เลขานุการคณะกรรมการเป็นเลขานุการคณะกรรมการสรรหา</p> <p>ให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีทำหน้าที่เป็นหน่วยงานเลขานุการในการดำเนินการสรรหา</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
	<p>มาตรา ๒๒ ให้คณะกรรมการสรรหากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหากรรมการตามมาตรา ๑๘ (๔) และ (๕) โดยคำนึงถึงตัวแทนของประชาชนกลุ่มต่างๆ เช่น เกษตร แรงงาน องค์กรภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคเอกชน ภาคบริการ องค์กรวิชาชีพ และสื่อมวลชน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสัดส่วนระหว่างหญิงและชายด้วย</p> <p>ก่อนที่กรรมการตามมาตรา ๑๘ (๔) หรือ (๕) แล้วแต่กรณี จะครบวาระดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน ให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการสรรหากรรมการตามมาตรา ๑๘ (๔) หรือ (๕) จากผู้ที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๙ เพื่อเสนอให้นายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง</p> <p>ในกรณีที่มีกรรมการเหลืออยู่ไม่ครบตามองค์ประกอบหรือจำนวนที่กำหนดให้กรรมการเท่าที่มีอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ เว้นแต่มีกรรมการเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด ให้ดำเนินการสรรหาและแต่งตั้งให้ครบตามจำนวนต่อไป</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
	<p>มาตรา ๒๓ กรรมการตามมาตรา ๑๘ (๓) (๔) และ (๕) มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระมิได้</p> <p>มาตรา ๒๔ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการตามมาตรา ๑๘ (๓) (๔) และ (๕) พ้นจากตำแหน่งเมื่อ</p> <ul style="list-style-type: none"> (๑) ตาย (๒) ลาออก (๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๙ (๔) กรรมการไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการที่มีอยู่มีมติให้พ้นจากตำแหน่ง เพราะเหตุที่มีความประพฤติเสื่อมเสียในการปฏิบัติหน้าที่ <p>เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้กรรมการเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป และให้ถือว่าคณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเท่าที่มีอยู่</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
	<p>มาตรา ๒๕ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม</p> <p>ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม</p> <p>ในกรณีที่ไม่อ่านัดประชุมได้ ให้กรรมการมากกว่ากึ่งหนึ่ง ลงชื่อเพื่อขอให้เลขานุการทำการเรียกประชุมได้</p> <p>การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ใช้กระบวนการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างรอบคอบ แทนการลงคะแนนก่อน แต่หากไม่อาจใช้กระบวนการดังกล่าวได้ ให้วินิจฉัยชี้ขาดโดยถือเอาเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
	<p>มาตรา ๒๖ ให้คณะกรรมการเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มีอำนาจเรียกบุคคลใดมาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็น หรือให้ส่งเอกสาร หลักฐานใด ๆ รวมทั้งอาจขอตรวจดูเอกสารหลักฐานที่อยู่ในครอบครอง ที่ทำการหรือในหน่วยงาน และตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่ได้</p>
<p>ข้อ ๑๕ ให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีมีหน้าที่กำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และแนะนำหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการตามระเบียบนี้ รวมทั้งให้มีหน้าที่ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) จัดทำและเผยแพร่แนวทางการเผยแพร่ข้อมูลและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน</p> <p>ให้หน่วยงานของรัฐทราบ โดยจะจัดให้มีการสัมมนาหรือฝึกอบรมเป็นครั้งคราวด้วยก็ได้</p> <p>(๒) ศึกษาหรือวิจัยเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการให้ข้อมูลและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน</p>	<p>มาตรา ๒๗ ให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะขึ้นในสังกัดสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี</p> <p>มาตรา ๒๘ ให้สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) รับผิดชอบงานธุรการและงานวิชาการของคณะกรรมการ</p> <p>(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินนโยบายสาธารณะ</p> <p>(๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐในการให้ความรู้ในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบายสาธารณะ</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
<p>(๓) จัดทำและพัฒนาฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และระบบเครือข่าย สารสนเทศเพื่อประโยชน์ ในการประกาศ รวบรวม และให้บริการข้อมูลที่เผยแพร่แก่ประชาชนและ ข้อมูลเกี่ยวกับการรับฟัง ความคิดเห็นของประชาชนตามระเบียบนี้ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจะ เชิญผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการให้ข้อมูลและการรับฟังความคิดเห็นของ ประชาชนมาให้ข้อมูล ความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะด้วยก็ได้</p>	<p>(๔) ศึกษา คำนคว้า วิเคราะห์และวิจัยเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วน ร่วมของประชาชนในการดำเนินนโยบายสาธารณะ (๕) รับเรื่องร้องทุกข์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบจากการ ดำเนินนโยบายสาธารณะ (๖) ดำเนินการเผยแพร่ผลงานวิชาการ และให้ความรู้และการศึกษา เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินนโยบายสาธารณะแก่หน่วยงาน ของรัฐและประชาชน (๗) ติดตามและประเมินการดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการนโยบายสาธารณะของหน่วยงานของรัฐ (๘) จัดทำรายงานประจำปีแสดงผลงานและอุปสรรคในการดำเนินงาน ของคณะกรรมการและสำนักงานเสนอต่อคณะรัฐมนตรี (๙) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายอื่น หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
	<p style="text-align: center;">หมวด ๔ บทกำหนดโทษ</p> <p>มาตรา ๒๙ ผู้ใดกระทำการใด ๆ เพื่อมิให้มีการดำเนินการหรือทำให้การดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะไม่อาจดำเนินการได้ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>มาตรา ๓๐ ผู้ใดอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนตามพระราชบัญญัตินี้ ไปปิดเบี่ยงเพื่อประโยชน์ในทางมิชอบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>มาตรา ๓๑ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการตามมาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
	<p style="text-align: center;">บทเฉพาะกาล</p> <p>มาตรา ๓๒ ในระยะเริ่มแรก ให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ประกอบด้วยกรรมการตามมาตรา ๑๘ (๑) และ (๒) เป็นคณะกรรมการ เพื่อดำเนินการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ และดำเนินการคัดเลือกตามมาตรา ๑๘ (๓) ภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ</p> <p style="text-align: center;">ให้คณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๒๑ ดำเนินการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการและดำเนินการสรรหากรรมการตามมาตรา ๑๘ (๔) และ (๕) ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ</p> <p>มาตรา ๓๓ให้นำบรรดาข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ มาใช้บังคับกับการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัตินี้โดยอนุโลม</p>

<p>ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะ พ.ศ.</p>
	<p>มาตรา ๓๔ โครงการของรัฐที่เริ่มดำเนินการไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้ บังคับ และได้เริ่มดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟัง ความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ให้ดำเนินการตามระเบียบดังกล่าวต่อไป จนเสร็จสิ้นกระบวนการ</p>

ภาคผนวก ก

สรุปประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในร่างรัฐธรรมนูญ

พ.ศ. ๒๕๕๙ (ฉบับลงประชามติ)

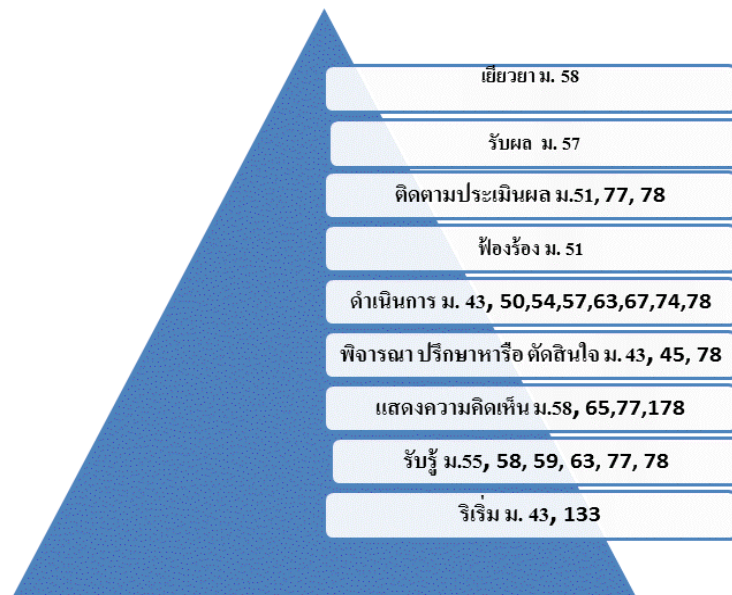
ภาคผนวก ก. สรุปประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๙
(ฉบับลงประชามติ)

ถวิลวดี บุรีกุล
สถาบันพระปกเกล้า

การมีส่วนร่วมเป็นองค์ประกอบสำคัญของธรรมาภิบาลและในร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๙ นี้ ได้มีประเด็นการมีส่วนร่วมหลายมาตราและเป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้สามารถ

- (๑) ริเริ่มกฎหมาย เสนอแนะให้รัฐดำเนินการ
- (๒) รับรู้ข้อมูลข่าวสารในด้านต่างๆ เช่น ด้านสุขภาพ ประชาชนต้องได้รับคำชี้แจงก่อนอนุมัติ อนุญาต รับรู้ข้อมูลสาธารณะ เรื่องการปกครอง กฎหมาย และอันตรายจากทุจริต
- (๓) แสดงความคิดเห็น ประชาชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นต่อรัฐก่อนการดำเนินการ ในการจัดทำ ยุทธศาสตร์ชาติ ออกกฎหมายและทำหนังสือสัญญา เป็นต้น
- (๔) การพิจารณาตัดสินใจ โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณา ข้อเสนอแนะของประชาชน และตัดสินใจทางการเมือง ส่วนสมาชิกพรรคการเมือง
- (๕) ดำเนินการ ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ส่งเสริมภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พิทักษ์ศาสนา พัฒนาประเทศ ต่อต้านการทุจริต เป็นต้น และยังเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน มีส่วนร่วมดำเนินการ เช่น ดูแลเด็ก เล็ก
- (๖) ฟ้องร้อง ประชาชนมีสิทธิในการฟ้องรัฐ
- (๗) ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลสัมฤทธิ์ กฎหมาย ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เป็นต้น
- (๘) เยียวยา ประชาชนย่อมได้รับการเยียวยา ความเดือดร้อน เสียหายจากผลกระทบ
- (๙) รับผลประโยชน์ ประชาชนย่อมได้รับผลจากการดำเนินการ

ทั้งนี้ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางสรุป การมีส่วนร่วมในร่างรัฐธรรมนูญ 2559

รับผล ม. ๕๗ (๒) รับผลประโยชน์จากการดำเนินการ	
เยียวยา ม. ๕๘ ความเดือนร้อน เสียหายจากผลกระทบ	
ติดตามประเมินผล ตรวจสอบ ม. ๕๑ ติดตามเร่งรัด ม. ๗๗ ประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ม. ๗๘ ร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	
ฟ้องร้อง ม. ๕๑ ฟ้องร้องเพื่อจัดให้ประชาชนได้ประโยชน์	
ดำเนินการ	ม. ๔๓ อนุรักษ์ฟื้นฟู ส่งเสริมภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติ ม. ๖๗ ศาสนา ม. ๕๐ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ม. ๕๗ ภูมิปัญญา ม. ๗๔ แรงงาน ม. ๕๔ อปท. เอกชนดูแลเด็กเล็ก ม. ๖๓ ต่อด้านทุจริต ม. ๗๘ พัฒนาประเทศ ต่อด้านทุจริต
พิจารณา ตัดสินใจ	ม. ๔๓ ข้อเสนอแนะของประชาชน ม. ๔๕ สมาชิกพรรคการเมือง ม. ๗๘ ตัดสินใจทางการเมือง
แสดงความคิดเห็น	ม. ๕๘ ก่อนดำเนินโครงการ ม. ๑๗๘ หนังสือสัญญา ม. ๖๕ ยุทธศาสตร์ชาติ ม. ๗๗ กฎหมาย
รับรู้	ม. ๕๕ สุขภาพ ม. ๖๓ อันตรายจากทุจริต ม. ๕๘ รับข้อมูลคำชี้แจงก่อนอนุญาต ม. ๗๗ กฎหมาย ม. ๕๙ ข้อมูลสาธารณะ ม. ๗๘ การปกครอง
ริเริ่ม	ม. ๔๓ (๓) เข้าข้อเสนอแนะรัฐ ให้ดำเนินการหรือดเว้นดำเนินการ ม. ๑๓๓ (๓) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนเข้าข้อเสนอกฎหมายตามหมวด ๓ หรือหมวด ๕

ริเริ่ม

ม. ๔๓ (๓) เข้าชื่อเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานรัฐ ให้ดำเนินการอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน หรือชุมชน หรืองดเว้นการดำเนินการ

ม. ๑๓๓ (๓) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนเข้าชื่อเสนอกฎหมายตามหมวด ๓ สิทธิ เสรีภาพของปวงชนชาวไทย หรือหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ

รับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ม. ๕๕ รัฐต้องเสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

ม. ๕๘ บุคคลและชุมชน ย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการดำเนินการ หรืออนุญาตให้ดำเนินการที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ม. ๕๙ - รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะให้ครอบคลุมของหน่วยงานของรัฐที่มีใช้ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือเป็นความลับของราชการ

- รัฐต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารได้โดยสะดวก

ม. ๖๓ - รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชน ถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน

ม. ๗๗ - รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่างๆ ได้โดยสะดวกและเข้าใจกฎหมายได้ง่าย

- รัฐพึงเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกชั้นตอน

ม. ๗๘ รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

แสดงความคิดเห็น

ม. ๕๘ รัฐต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตหรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใด

ม. ๖๕ ในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึง

ม. ๗๗ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ก่อนการตรากฎหมาย

ม. ๑๗๘ ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น อันเนื่องมาจากหนังสือสัญญา ที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ หรือการค้า หรือนักลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวาง

พิจารณาตัดสินใจ

- ม. ๔๓ ร่วมพิจารณาข้อเสนอแนะของประชาชนในเรื่องที่จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน
- ม. ๔๕ สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและส่งผู้สมัคร
- ม. ๗๘ รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจทางการเมืองและการอื่นใด บรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน

เยียวยา

- ม. ๕๘ รัฐต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและโดยไม่ชักช้า

ดำเนินการ

- ม. ๔๓- อนุรักษ์ฟื้นฟูหรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม
- จัดการบำรุงรักษาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม
 - บุคคลและชุมชนร่วมกับองค์กรปกครองท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการ
- ม. ๕๐ - หน้าที่ของปวงชนชาวไทยในการร่วมมือและสนับสนุนเพื่ออนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม
- ม.๕๔ - รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนนำมามีส่วนร่วมในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา
- ม. ๕๗ (๑) ประชาชนและชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้ได้ใช้สิทธิ และมีส่วนร่วมในการดำเนินการ อนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ
- (๒) ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการ
- ม. ๖๓ รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกัน เพื่อร่วมมรดงค์ต่อต้านหรือชี้เบาะแสเรื่องทุจริต
- ม. ๖๗ รัฐพึงส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินมาตรการหรือกลไกในการป้องกัน มิให้มีการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนา
- ม.๗๔ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ตามระบบแรงงานสัมพันธ์
- ม. ๗๘ - รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ การทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
- รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ฟ้องร้องหน่วยงานรัฐ

- ม. ๕๑ ประชาชน ชุมชน ย่อมมีสิทธิฟ้องร้อง หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดให้ประชาชน ชุมชน ได้รับประโยชน์

ติดตามประเมินผล

- ม. ๕๑ ประชาชนและชุมชนมีสิทธิที่จะติดตามและเร่งรัดให้รัฐดำเนินการ
- ม. ๗๗ รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบระยะเวลา ที่กำหนดโดยการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบ

ตรวจสอบ

- ม. ๗๘ รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

สรุป

นับว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนภาคส่วนต่างๆ อย่างมากมายและค่อนข้างครอบคลุมทุกระดับของการมีส่วนร่วม และยังคำนึงถึงความเสมอภาคที่ทำให้รัฐต้องดำเนินการเพื่อให้การมีส่วนร่วมของบุคคลที่มีความแตกต่างได้เกิดขึ้นจริง เป็นการป้องกันความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นการเคารพสิทธิมนุษยชนและกำหนดให้รัฐ ประชาชนและเอกชนต้องทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์สาธารณะ จัดเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับนโยบาย ประชาธิปไตย ของรัฐบาลปัจจุบัน อย่างไรก็ตามการจะทำให้หลักการเหล่านี้ไปสู่การปฏิบัติได้จำเป็นต้องมีกลไกในการดำเนินการให้ชัดเจน การมีกฎหมายว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงจะเป็นเครื่องมือส่งเสริมให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในภารกิจของรัฐ และสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชน รวมทั้งส่งเสริมการดำเนินการให้เกิดธรรมาภิบาล ที่ประชาชนทุกภาคส่วนล้วนได้รับความเป็นธรรม

รายชื่อเอกสารอ้างอิงสำคัญ

- ACT Parliamentary Counsel. (๒๐๐๘). *Protection of Public participation Act ๒๐๐๘*. Australia: ACT Parliamentary Counsel.
- Andersen, John, and Birte Slim, eds. (๒๐๐๔). *The Politics of Inclusion and Empowerment*. Houndmills: Palgrave Macmillan.
- Arnstein, S.R. (๑๙๖๙). A leader of citizen participation. *Journal of the American Planning Association*, ๓๕(๔). ๒๑๖-๒๒๔.
- Austrian Federal Ministry of Agriculture (๒๐๐๘), Forestry, Environment and Water Management Participation: Recommendations for Good Practice. ๒ July ๒๐๐๘. www.partizipation.at/standards_oeb.html (in German)
- Australian Counsel Territory (๒๐๑๑). *Protection of Public Participation Act, ๒๐๐๘*, Republication No. ๓, www.legislation.act.gov.au
- Creighton, James L. (๒๐๐๕). *The Public Participation Handbook: Making Better Decisions Through Citizen Involvement*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Dragan, G. (๒๐๐๘). *Citizen Participation in Legislative Processes : A short Excursion through European Best Practices*. The European Center for Non-Profit Law.
- International Association for Public Participation. (๒๐๐๗). *iap2 spectrum of public participation*. สืบค้นจาก http://www.iap2.org/associations/4748/files/IAP2%20Spectrum_vertical.pdf
- Ministry of Justice, Canadian Environmental Assessment Act, (๒๐๑๒). สืบค้นจาก <http://laws-lois.justice.gc.ca>
- Nairobi Government. (๒๑ มีนาคม ๒๕๕๙). *The Institute for Social Accountability*. สืบค้นจาก www.tisa.or.ke/images/uploads/Nairobi_county_public_participation_bill.pdf
- South Africa Legislative Sector, (๒๐๑๓). *Public Participation Framework for the South African Legislative Sector*, June ๒๐๑๓. www.sals.gov.za
- คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ. (2559). *ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช* สืบค้นจาก http://cdc.parliament.go.th/draftconstitution2/ewt_dl_link.php?nid=429&filename=index
- คณินิจ ศรีบัวเอี่ยม, ถวิลวดี บุรีกุล, ถวัลย์รัฐ วรเทพพุดมพงษ์, พัชรี สีโรรส, พิสิฐ ศุภริยพงศ์, และ โสภารัตน์ จารุสมบัติ. (๒๕๕๕). *แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- เจมส์ แอล เครตัน. (๒๕๕๖). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน*. ขอนแก่น: ศิริภักดิ์ ออฟเซ็ท.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (๒๕๕๘). *การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎี และกระบวนการ*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

ถวิลวดี บุรีกุล. (๒๕๔๙). “การมีส่วนร่วมของประชาชน ๒๔๘๙-๒๕๔๙” ใน การเมืองการปกครองไทยในรอบ ๖๐ ปี แห่งการครองสิริราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, นรนิติ เศรษฐบุตร (บรรณาธิการ). นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

ถวิลวดี บุรีกุล, พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ และ สติธร ธนานิธิโชติ. (๒๕๕๕). *เพิ่มพลังพลเมือง เพื่อขับเคลื่อนประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: เอ.พี. กราฟิค ดีไซน์และการพิมพ์.

ทินพันธุ์ นาคะตะ. (๒๕๔๓). การเมืองการบริหารไทย : ภาระของชาติ. กรุงเทพมหานคร: สหายบล็อกและการพิมพ์.

สถาบันพระปกเกล้า. (๒๕๕๓). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ*.

กรุงเทพมหานคร: เอ.พี. กราฟิค ดีไซน์และการพิมพ์.

สถาปณัฐแห่งชาติ. (๒๕๕๘). *วาระปฏิรูปที่ ๒: แผนปฏิรูปการเข้าสู่อำนาจ/ระบบพรรคการเมือง*.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สถาปณัฐแห่งชาติ. (๒๕๕๘). *วาระปฏิรูปที่ ๒๕: ระบบการบริหารจัดการทรัพยากร: กลไกและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (๒๕๔๕). *พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.*

๒๕๔๕. สืบค้นจาก <http://onreda.mnre.go.th/onreda/images/law/1.pdf>

สำนักนายกรัฐมนตรี. (๒๕๕๐). *ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ.*

๒๕๔๘. สืบค้นจาก <http://www.publicreport.opm.go.th/uploading/uploadfile/files/>

2007101132752regulation2.pdf

รายชื่อ

คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

๑. พันตำรวจตรี ยงยุทธ สาระสมบัติ	ประธานกรรมการ
๒. พลเอก อภิชาติ เพ็ญกิตติ	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายวิบูลย์ สงวนพงศ์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. พลเอก วัฒนา สรรพานิช	ที่ปรึกษากรรมการ
๕. พลเอก ธวัช จารุกัลป์	ที่ปรึกษากรรมการ
๖. พลเอก ชัยชาญ ช้างมงคล	โฆษกกรรมการ
๗. นางถวิลวดี บุรีกุล	โฆษกกรรมการ
๘. พลเอก รัชกฤต กาญจนวัฒน์	กรรมการ
๙. พลอากาศเอก อนาวิน ภิรมย์รัตน์	กรรมการ
๑๐. พลอากาศเอก ปรีชา ประดับมุข	กรรมการ
๑๑. พลโท ธงชัย สาระสุข	กรรมการ
๑๒. พันตำรวจโท อาจิม โชติวงศ์	กรรมการ
๑๓. พลโท สุรเดช เพ็ญเจริญ	กรรมการ
๑๔. พลโท สสิน ทองภักดี	กรรมการ
๑๕. นางเบญจวรรณ สร้างนิทร	กรรมการ
๑๖. นายพงศ์ศักดิ์ สมนันต์	กรรมการ
๑๗. นายธงชัย ลีออดุลย์	กรรมการ
๑๘. นายธานินทร์ ณะอม	กรรมการ
๑๙. นายอภิรักษ์ ชื่นธานุวงศ์	กรรมการ
๒๐. นายเดชาภักดิ์ ภู สงขลา	กรรมการ
๒๑. พลเอก ชูศักดิ์ เมฆสุวรรณ	เลขานุการกรรมการ
๒๒. นายศานิตย์ นาคสุขศรี	เลขานุการกรรมการ
๒๓. นายอนุสิษฐ คุณากร	เลขานุการกรรมการ
๒๔. นายประสิทธิ์ผล ยูวะเวส	ผู้ช่วยเลขานุการตามข้อบังคับการประชุม สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๘ ข้อ ๘๑ วรรคหนึ่ง

รายชื่อ

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปธรรมาภิบาล ประสิทธิภาพ และการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ

๑. นายวิบูลย์ สงวนพงศ์	ประธานอนุกรรมการ
๒. นายศานิตย์ นาคสุขศรี	รองประธานอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. พลตำรวจโท อาจิณ โชติวงศ์	รองประธานอนุกรรมการ คนที่สอง
๔. พลโท สติน ทอภักดี	อนุกรรมการ
๕. นายอภิรักษ์ ชื่นธามวงศ์	อนุกรรมการ
๖. นายประดิษฐ์ ยมานันท์	อนุกรรมการ
๗. นายพินิจ เนตรพุกกณะ	อนุกรรมการ
๘. นายสุชาติ เวโรจน์	อนุกรรมการ
๙. นายธวัชชัย เทอดเผ่าไทย	อนุกรรมการ
๑๐. นายธนน วัฒนกุล	อนุกรรมการ
๑๑. นายตระกูล มีชัย	อนุกรรมการ
๑๒. นายวันชัย คงเกษม	อนุกรรมการ
๑๓. นางชุติมา หาญเผชิญ	อนุกรรมการ
๑๔. นางอารีย์พันธ์ เจริญสุข	อนุกรรมการ
๑๕. นางถวิลวดี บุรีกุล	อนุกรรมการและเลขานุการอนุกรรมการ

รายชื่อ

คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการให้มีธรรมาภิบาลและประสิทธิภาพ
เพื่อตอบสนองต่อภารกิจของประเทศและการบริการประชาชนที่เป็นเลิศ

(๑) นายอภิรักษ์ ชื่นธามวงศ์	ประธานคณะกรรมการ
(๒) นายธวัชชัย เทอดเผ่าไทย	คณะกรรมการ
(๓) นายธเนศ วัฒนกุล	คณะกรรมการ
(๔) รองศาสตราจารย์ตระกูล มีชัย	คณะกรรมการ
(๕) นางอารีย์พันธ์ เจริญสุข	คณะกรรมการ
(๖) นายเลิศพร อุดมพงษ์	คณะกรรมการ
(๗) นายวันชัย คงเกษม	คณะกรรมการ
(๘) นางสุกานดา วรเชษฐบัญชา	คณะกรรมการ
(๙) นายสุริยะ ประสาทบัณฑิตย์	คณะกรรมการ
(๑๐) นางถวิลวดี บุรีกุล	คณะกรรมการและเลขานุการ
(๑๑) นายประดิษฐ์ ยมานันท์	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
(๑๒) นายณัฐพงษ์ สายวงศ์	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
(๑๓) นายปิติภัทร อัจฉรวรรณ	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

รายชื่อ
คณะกรรมการปรับปรุงระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาล
ประสิทธิภาพ และพัฒนาบุคลากรภาครัฐ

(๑) พลตำรวจโท อาจิณ โชติวงศ์	ประธานคณะกรรมการ
(๒) นางถวิลวดี บุรีกุล	คณะกรรมการ
(๓) นายธณภน วัฒนกุล	คณะกรรมการ
(๔) นายประดิษฐ์ ยมานันท์	คณะกรรมการ
(๕) นายพินิจ เนตรพุกกณะ	คณะกรรมการ
(๖) พลตำรวจโท ปัญญา เอ่งฉ้วน	คณะกรรมการ
(๗) นายเลิศพร อุดมพงษ์	คณะกรรมการ
(๘) นางสาวสมฤดี นิโครวัฒน์ยิ่งยง	คณะกรรมการ
(๙) ว่าที่ร้อยตรี สรายุทธ์ บุญเลิศกุล	คณะกรรมการ
(๑๐) นายสุชาติ เวโรจน์	คณะกรรมการและเลขานุการ
(๑๑) นายประพล ศิริปรีชา	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
(๑๒) นายณัฐพงษ์ สายวงศ์	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
(๑๓) นายปิติกัทร อัจฉรวรรณ	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
